

පහන් කණුව ධරී දේශනා

නිස්ඵක්ඛන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හිතමු

ප්‍රකාශනය

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2021

ධර්මදායකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2021 අප්‍රේල්

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනම්ය. මෙම දහම් පොත ධර්මදායකි ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධර්ම ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-11-2

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදායකී

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවෙලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. වන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාවර්ධි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා,
විශේෂඥ දන්ත වෛද්‍ය සේවය, 589 පේරාදෙණිය පාර, මහනුවර.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. වන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුඩියෝ 'චායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. නේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.නො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. කුමාරසේන විජේසුන්දර මහතා
ඉහළ මුරුතැන්ගේ මහගෙදර, නක්කාවත්ත, කුලියාපිටිය.
15. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
16. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.
17. Mrs. Kisara Eratne (kisaraeratne@hotmail.co.uk)
84 Little Sutton Road, Four Oaks, Sutton Coldfield, B75 6PS, UK.

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිනී
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
151. 'හනනි හොගා දුමෙමධං' (පහන් කණුව 46)	1
152. 'යොව වසස සතං ජීවෙ' (පහන් කණුව 52)	25
153. 'වරකෙඳුළු නාධිගවෙස්ය්' (පහන් කණුව 77)	49
154. 'පමාදුමනුයුකප්පනි' (පහන් කණුව 106)	75
155. 'යසස සෙලපමං චිත්තං' (පහන් කණුව 114)	95

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණුවූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ විතත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආමිස රසය මෙන් නොව, නිරාමිස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අඵ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩිදියක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සලකුණක්' හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්'

ධම්මදේශකයින්ට අනුදූන වදළභ. දන කථාව, සීල කථාව, සඟා කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුද්වි, පුබුදුද්වි, පහන්වූ සිතට වතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධම්ම කරුණු සැදුණිනස කිරීම (සඤ්ජෙසති) සිත් කාවදින අන්දමින් ඒත්තු ගන්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපනංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධම්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්හත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලොභකික පරමාථී තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාශය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා හිඤ්ඤා

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ්ඤා සඳහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරඳන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මදාන වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ එළිදැක්වීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ 'පහන් කණුව' දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුගාසක - මිල්ලතේ සුභුති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනාඤ සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරඳන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාථීය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ,

www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය,

www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය

පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත. මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථන අංක: 0777127454

ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)

ගිණුම් අංක: 007060000241

සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX

ශාඛා අංකය: 070

ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළ කළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැ-හිතවතුන් සමග බෙදා-හදා ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා

දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඳු හිඤ්ඤ

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

31 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත්කරන පින්වත් පිරිසට එම ධර්මදානමය කුසලය පරම ශාන්ත උතුම් නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතකම් වේවායි පතමු.

– අනුශාසක

(2564) - 2021 අප්‍රේල්

පුණ්‍යානුමෝදනාව

තෙරස් නොපෙනෙන සංසාර ගමනේ පැවැත්ම වෙනුවට නැවැත්මට මග හෙළිකල, බුදුපියානන් වහන්සේ විසින් දේශිත ශ්‍රී සද්ධර්මයෙහි ගැඹුරු දහම් කොටස් අපට පහද දුන් අපගේ අසහාය කළාණ මිත්‍ර අපවත්වී වදල අතිපුජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමිපාදයන් වහන්සේටත් උන්වහන්සේගේ සුපේශල ශිෂ්‍ය ස්වාමීන් වහන්සේලාටත් මේ උතුම් ධර්මදානයන් ජනිත කුසලය අයිතිවී උන්වහන්සේලාගේ ධර්මය ප්‍රාර්ථනා සඵල වේවා!

ඔබ අප හැම දෙනාටම මෙම උතුම් කුසලය ධර්මාවබෝධය පිණිසම හේතු වාසනා වේවා!

අප සියළුදෙනා නමිත්ම නැසීගිය දෙමාපිය ගුරුවර ඥති මිත්‍රාදීන් හැමදෙනාටම මේ උතුම් කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා! ඔවුන්ගේ සසර ගමන පහසු කරගැනීමටත්, කෙළවර සියළු දුකින් නිදහස් වීමටත් මේ කුසලය හේතු වාසනා වේවා!

– සසුන් ලැදි
ශ්‍රාවක - ශ්‍රාවිකාවෝ

151 වන දේශය

151 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 46)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධිස්ස’

හනනි භොගා දුමෙමධං
නො වෙ පාරගවෙසිනො
භොගතණ්ඤාය දුමෙමධො
හනි අඤ්ඤාව අත්තනං’ති

– ධම්මපද, තණ්හා වග්ග.

සැදුහැවත් පින්වතුනි,

හවහෝග සම්පත්තිය ලැබීම සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයේ සැලකෙන්නේ වාසනාවක්, භාග්‍යයක් හැටියට. නමුත් වස්තු තණ්හාවෙන් මැඩුණු අඥන පුද්ගලයා ඒ සම්පත්තිය තුළින්ම විපත්තියක් මතුකරගන්නවා. වස්තු තණ්හාවත්, මසුරු මළකඩත් සහිත හිතක් ඇති පුද්ගලයා, අනුන් විසින් තමන් විනාශ කරන්නා වගේ තමන්ම විනාශ මුඛයට පාත්‍ර වෙනවා ඒ මසුරු බව නිසාම. ඒක නිසා තමයි ධර්මයේ මසුරුකම මළකඩක් හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ. මළකඩ තුළින් සිත අපිරිසිදුවෙනවා, අකර්මන්‍ය වෙනවා. ඒ විදියට ඒ මසුරුකමෙන් ජීවිතය විනාශ කරගත්තු, තමන්ගේ දියුණුව නැතිකරගත්තු කෙනෙකු පිළිබඳ කථාන්දරයක් තමයි අද මාතෘකා කළ ගාථාවට නිදන කථාව හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක පසේනදී කොසොල් රජතුමා එක දවසක්ද මද්දහන වෙලාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේව දැකීමට ආවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුවා ‘මොකද මහරජ, මේ මද්දහන වෙලාවේ, අවේලාවේ ආවේ?’ ‘කොහේ ඉඳලද ආවේ?’ කියලා. එතකොට රජුටුරුවො කියනවා ‘සැවැත් නුවර සිටාණන් කඵරිය කළා. දරුවන් නැති නිසා ඒ වස්තුව රාජ සන්තක කරලා රජගෙට යවන කටයුතු සංවිධාන කරලයි මම මේ ආවේ’ කියලා. ඒ සිටාණන්ගේ ජීවිත ප්‍රවෘත්තිය ගැනත් යමක් ප්‍රකාශ කරනවා රජුටුරුවෝ. ‘ඒ සිටාණන්ට රන් මිලම සියක් ලක්ෂයක් විතර තියෙනවා. රිදී ගැන අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. ඒ තරමට විශාල ධනය එහෙම තිබුණට මොකද, මේ සිටාණන් දිනපතා ආහාර හැටියට ගත්තේ නිවුඩු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

හාලෙ බතයි, කාඩ් හොද්දයි. වස්ත්‍ර හැටියට ඇන්දෙ තුන් කඩක් ඇති හණ වැහැරී රෙද්දක්. ගමන් කළේ දීරා ගිය රථයකින්, පත් කුඩයක් යටින්. ඒ විදියේ දුකකින් ජීවිත පැවැත්මක් ගතකළා' කියලා එහෙම ප්‍රකාශ කළහම බුදුපියාණන් වහන්සේ, ඒ සිටාණන්ගේ විපරිත ජීවන රටාවට හේතුවුණ අතීත කර්ම එකින් එක මේ විදියට ප්‍රකාශ කරනවා.

'මහරජ, ඔය සිටාණන් අතීත භවයක ඒත් සිටුවරයෙක්ව ඉන්න අවස්ථාවක තගරසිබි නමැති පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ සිටු නිවසට පැමිණියහම මේ සිටාණන් තමන්ගේ ගෙදර අයට විධාන කළා 'මේ ශ්‍රමණයට පිණිඩපාතය දෙන්න' කියලා. තමන් ආසනයෙන් නැගිටලා ගියා. පිණිඩපාතය දුන්නට පස්සෙ හිතේ පසුතැවිල්ලක් ඇතිවුණා 'මේ ආහාර ටික මට දසයෙකුට - කම්කරුවෙකුට දුන්නානම් වැඩක්වත් ගන්න තිබුණා. මේ ශ්‍රමණයට දීමෙන් අපරාදෙ ඒක නාස්ති වුණා' කියලා පසුතැවිල්ලක් ඇතිවුණා. ඒ සිටාණන්ගේ, ඒ ජීවිතයේදීම සිද්ධවුණු තවත් සිද්ධියක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. තමන්ගේ සහෝදරයාගේ එකම පුත්‍රයා මැරුවා ඒ ධනය අයිති කරගන්න. ඒ කියන්නෙ සහෝදරයා මියගියාට පස්සෙ ඒ දරුවා විතරයි උන්නෙ. දරුවා මැරුවා ඒ ධනයත් තමන් සතුකරගන්න. ඒක බරපතල අකුසලයක්. ඒ සිටාණන් පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේට පිණිඩපාතය දෙන්න කියලා කියාපු වචනයේ ආනිශංස ශක්තියම කොයිතරම්ද කියතොත් හත් වරක් දෙවි ලොව උපන්නා, හත් වරක් මේ සැවැත් නුවරම සිටු තනතුරු ලැබුවා - ඒ වචන මාත්‍රයේම කුසලයට. නමුත් පසුතැවිලි වීම නිසා ඒ කුසලය අපිරිසිදු වුණා. ඒකෙ ප්‍රතිඵලයක් හැටියට තමයි මේ සිටු තනතුර ලැබුණේ. නමුත් ඒ වස්තුවෙන් ප්‍රයෝජන නොගෙන ආහාර පාන, වස්ත්‍ර, යාන වාහන වලින් ප්‍රයෝජන ලබන්න තරම් හිත කියන්නෙ නැති තත්ත්වයක් - පංචකාමයට සිත නොනැමෙන තත්ත්වයක් වගේ ඇතිවුණා අර ලෝභකම නිසාම.

ඒ වගේම තමන්ගේ සහෝදරයාගේ පුත්‍රයා - ඒ කුඩා දරුවා මැරීම නිසා - වර්ෂ සිය දහස් ගණනක්, ලක්ෂ ගණනක් තිරයේ පැසිලා එහි විපාක අවශේෂ වශයෙන් මේ විදියට හත්වරක්ම අපුත්‍රකව - දරුවෙක් නැතුව - තමන්ගේ ඒ සිටු සම්පත් සියල්ල රජ ගෙදරට යන විදියට ජීවිත තත්ත්වයක් ලැබුවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා. ඊළඟට මේ සිටුවරයා අතීතයේ කළ පින් දැන් අවසානයයි. අමුතුවෙන් පින් රැස් නොකළ නිසා මේ අවස්ථාවේ මහාරෝච වීරයේ පැසෙනවයි

කියලා කර්මානුරූපව භයානක තත්ත්වයකට ගිය ආකාරය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළහම රජ්ජුරුවෝ කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේක කොයිතරම් අවාසනාවන්ත දෙයක්ද? අර තරම් වස්තුවක් තිබෙද්දීත් ඒක තමන් භුක්ති වින්දෙත් නැත. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තරම් ළඟ ඉන්ද්‍රද්දීත් පින් දහම් සඳහා යෙදුවෙත් නැත'යි කියලා කියද්දී තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ 'එසේය මහරජ, හෝග තණ්හාව ඇති තැනැත්තා මේ විදියට තමාම විනාශ කරගන්නවාය. නිවනට ගිත යොමුකරන්නේ නැත'යි කියන අදහස ඇතුළත් අපි ප්‍රකාශ කළ ගාථා ධර්මය වදළේ.

හනන්ති භොගා දුමෙමධං
නො වෙ පාරගචෙසිනො

දුමෙමධ කියන්නේ අඥන පුද්ගලයා. ඒ වස්තුව, ඒ භව හෝග සම්පත්ති, අඥන පුද්ගලයාව මරත්, නසත් ඒ වස්තුව විසින් විනාශ කරනවා කියන එකයි. නො වෙ පාරගචෙසිනො, නමුත් නිවන් සොයන තැනැත්තා ඒ විදියට භව හෝග සම්පත්තියෙන් විනාශයට පත්වන්නේ නැත. ඊළඟට,

භොගතණ්හාය දුමෙමධො
හන්ති අකෙඤ්ඤව අත්තනං

හෝග තණ්හාව නිසා - භව හෝග සම්පත් පිළිබඳ තණ්හාව නිසා ඒ මෝඩ පුද්ගලයා, අනුන් තමන් නසන්නාක් මෙන් තමාම විනාශයට පමුණුවා ගන්නවා කියන එකයි ඒ ගාථා ධර්මයේ අදහස. මේ කථාන්දරය ආශ්‍රයෙන් අපට ඉතාමත්ම වටිනා කාරණා රාශියක් මතුකරගන්න පුළුවන්. මේ සැදහැවත් හැම බෞද්ධ පින්වතුන්ම කල්පනා කරන්නට ඕන තමන්ට 'පින්වතා' කියන්නේ මොකද කියලා. මේක අපේ පොදු ව්‍යවහාරයක්. පින්වතා කියල හඳුන්වන්නේ පින් ඇති තැනැත්තා. මේ ශාසනයේ සඳහන් වෙන පින් අතරින් පළමුවෙන්ම ගැනෙන එක තමයි මේ දැනමය පුණ්‍ය කර්මය. මේ පින්වතුන් හොඳට දන්නවා පුණ්‍ය ක්‍රියා වස්තු දක්වන තැනත් දන, ශීල, භාවනා. සතර සංග්‍රහ වස්තු දක්වන තැනත් දනය, ප්‍රිය වචනය, අර්ථ වර්යාව, සමානාත්මතාව කියන විදියටයි. පාරමිතා ධර්ම අතරත් දනයට මුල් තැන. දස පින් කිරිය වත් කියන පුණ්‍ය ක්‍රියා වස්තුව අතරත් දනය මුල. මේ හැමතැනම මූලික ශික්‍ෂණයක් හැටියට දනය දක්වනවා. මේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

පින්වතුන් නිතර අහලා තිබෙනවා දනයක් මහත් ඵල මහානිශංස වීමට තුන් සිත පහද දන් දිය යුතු බව. තුන් සිත කියන්නේ දන් දීමට කලින් ඇති කරගන්න වේතනාවත්, දෙන අවස්ථාවේ හිතේ බලපවත්වන තත්ත්වයත්, සිතිවිල්ලත්, දුන්නට පස්සේ ඒ ගැන තමන් දක්වන ආකල්පයත්, ඒ සිතිවිල්ලත්. මේ තුනම සම්පූර්ණ වුණහම තමයි අංග සම්පූර්ණ මහත් ඵල මහානිශංස දනයක් හැටියට සලකන්න පුලුවන් වන්නේ. තුන් සිත කියලා කියන එක ධර්මයේ ගාථාවකින් තෝරනවා,

පුබ්බෙව දනා සුමනො - දදං චිත්තං පසාදයං
දක්ඛා අත්තමනො හොති - එසායං යසස්ස සම්පද

යං කියන්නේ දනය. දනයේ සම්පත්තිය සම්පූර්ණ වීමට ඕන කරන කාරණා තුනක් එතන දක්වනවා. දනයක් දීමට කලින් සොම්නසක් ඇතිවෙනවා. සොම්නසක් සතුටක් ඇතිවයි යම්කිසි දෙයක් දෙන්නේ. දෙන්න කලින් ඒ සොම්නස තියෙනවා. දදං චිත්තං පසාදයං, දෙන අවස්ථාවෙන් පැහැදීමක්. ඒ දෙන පුද්ගලයා පිළිබඳව යම්කිසි ප්‍රසාදයක්, පැහැදීමක් ඇති කරගන්නවා. දක්ඛා අත්තමනො හොති කියන්නේ දුන්නට පස්සේ තුටු පහටු වීමක් තියෙනවා. දන් අර සිටුවරයාට ඒ තුටුපහටු වීම වෙනුවට ඇතිවුණේ විපිළිසර කියන පසුතැවිල්ලයි. ඒක තමන්ට වුණු පාඩුවක් හැටියට සැලකුවා. ඒක නිසා පින කිලිටි වුණා. පූර්ව වේතනාව, මුඤ්චන වේතනාව, අපර වේතනාව ආදී වශයෙන් මේ සිත ආරක්‍ෂා කරගැනීමේ වටිනාකම විග්‍රහ කරලා දක්වනවා. දනාදී පින්කම් හෝ කොයි පින්කමක් වුවත් කිරීමේදී ඒ පූජා කරන වස්තුව දිහාම බලාගෙන ඉඳලා ඒකේ වටිනාකම අනුව තමන්ගේ දනයේ වටිනාකම සෙවීම නොව, කල්පනාකාරී වෙන්න ඕන තමන්ට හෝ අනුන්ට නොපෙනෙන මේ හිත පිළිබඳවයි.

දන් මේ කථාන්තරය ආශ්‍රයෙන් අපට පෙනෙනවා සිටුවරයා යම්කිසි සුළු නමුත් සොම්නසක් නිසා තමයි පිණිවිසාතය දෙන්න කියලා විධාන කළේ. සිය තින් දුන්නේ නෑ. නමුත් දනය දෙන්න කියලා විධාන කලා. ඒකේ කොයිතරම් ආනිශංස තියෙනවද කියන එක ඒ දිව්‍ය සම්පත්, සිටු සම්පත් ලැබීමෙන් පෙනී යනවා. ඒ වගේම දන සම්පත්තිය පිළිබඳව කාරණා තුනක් නිතර විස්තර වෙනවා. දයක සම්පත්තිය, දෙය්‍ය ධර්ම සම්පත්තිය, ප්‍රතිග්‍රාහක සම්පත්තිය කියන කාරණා තුන. එතනත් ඒ දයකයාගේ දන් දීම පිළිබඳ වේතනාවේ, ශ්‍රද්ධාවේ පිරිසිදුකමක් තියෙන්න ඕනේ. දන වස්තුවත් ඒ විදියේ ප්‍රණීත දෙයක් වෙන්න ඕන.

ඊළඟට ප්‍රතිග්‍රාහක සම්පත්තිය කියන්නේ පිළිගන්නා පක්‍ෂයේ ගුණ සම්පත්තියයි. ඒ අනුව පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේට දෙන්න කියලා විධාන කරපු වචන ටිකටමත් සත් වරක් දිව්‍යලෝකේ උත්පත්තියත්, සත් වරක් සිටු තනතුරක් ලැබීමත් ගැන කල්පනා කරනකොට අපට පේනවා ප්‍රතිග්‍රාහක සම්පත්තිය කොයිතරම් බල සම්පන්නද කියලා දනයක් මහත් ඵල මහානිශංස වෙන්න. ඒ දන වස්තුව ලොකු දෙයක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒක පුජා කරන්නේ පටු හිතකින්නම්, පොඩි හිතකින්නම්, එහෙම නැත්නම් වැරදි අදහසකින්නම්, වැරදි බලාපොරොත්තුවකින්නම් ඒක කුසලයක් වන්නේ නෑ.

දනාදී පින්කම් කිරීමේදී හිත ගැන සැලකිලිමත්වීම පිළිබඳව මේක ආශ්‍රයෙන් අපට හුඟක් දේවල් ඉගෙනගන්න පුළුවන්. ධර්මයේ දැක්වෙන මේ මසුරු මළකඩ වචනය ගැනත් හුඟක් හිතන්න වටිනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා ඔය මසුරුකම මළකඩ වශයෙන් සත්ත්වයින්ගේ හිත් වලට එන අවස්ථාව 'මච්ඡරං දදකො මළං' කියලා. දන් දෙන පුද්ගලයාට තියෙන මළකඩය තමයි මසුරුකම. මොකද ඒකට මළකඩයක් කියන්නේ අපි දන්නවා ලෝභ භාණ්ඩයක් විනාශ වෙලා යන්නේ මළකඩ වලින්. ඒ ලෝභ භාණ්ඩයක මළකඩ ඇතිවුණහම ඒවා නිතිපතා සුද්ධ කළේ නැත්නම් අන්තිමට මළකඩ ගොඩක් බවට පත්වෙනවා. ඒ වගේම අපි දන්නවා දෙරක් වුණත් සරනේරු මළකඩ කාලා තියෙනවානම් ඒ දෙර හරියට එහාට මෙහාට කරන්න බෑ. අරින්න වහන්න බෑ, ඒක අකර්මණ්‍යයි, ක්‍රියාත්මක කරන්න බෑ. ඒ වගේ සිත අකර්මණ්‍ය වෙනවා. කොට්ට්ම කියතොත් දන් දීමට අත සිත යොමුවෙන්න නෑ, අත සිත නැමෙන්නේ නෑ, මසුරුකම එනකොට. මසුරු මළකඩ කියන්නේ ඒකයි. ඒක තුළින් සිතේ තියෙන දීප්තියත් නැතිවෙනවා. සිත පටුවෙනවා, කොයිතරම් සමාජයේ පොහොසතෙක් හැටියට සැලකුවත්. ධනවත්කම, පොහොසත්කම, අපි කෙනෙකුගේ වත්කම අනුවයි හිතන්නේ. නමුත් ඒ පුද්ගලයාගේ ඇතුළත බලනවානම් ඒ මළකඩ නිසා අන්ත හීන දුගී තත්ත්වයේ කෙනෙකුගේ බඳු හිතකුයි ඒ මසුරු පුද්ගලයා තුළ තිබෙන්නේ. පොහොසත්කම කියන්නේ හැකියාව, පුළුවන්කාරකම. අපොහොසත් කියලා කියන්නේ බැරිකම.

එතකොට ධනයෙන්ම නෙවෙයි පොහොසත්කම මනින්නේ. අර කියාපු පරිත්‍යාග ගුණයෙන්. ත්‍යාග ගුණයෙන්. දනයට සිත නැමෙන

ප්‍රමාණයෙන්, වස්තුව තිබුණු පලියට - ඒක අතීත පින නිසා තමයි ලැබෙන්නේ, නමුත් ඒක පරිහරණය කිරීමේදී තමන් අන්ත දුගියෙක් බවට පත්වෙන්න පුළුවන් අර මසුරු මලකඩ කියන භයානක මලකඩ ආවොත් සිතට. ඒක නිසා ඒකෙන් ආරක්‍ෂා වීමට අවශ්‍ය බව මෙන්ම මේ කථාන්තරයෙන් අපට පැහැදිලි වෙනවා. මේ මසුරු මල කඩින් ඉවත් වෙලා දන් දීම නිසා පිනක් සම්පූර්ණ වෙනවා. ඒ පිනේ ආනිශංස වශයෙන් තමයි අර විදියට දෙව්ලොව, මනුෂ්‍යලෝක සම්පත්, සිටු සම්පත් ආදිය ලැබෙන්නේ. එපමණක් නොවෙයි, දනයේ ඇති ගැඹුරුම ආනිශංසය ත්‍යාග ගුණයේ වැඩීමයි. මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා සඵන ආර්ය ධනය ගැන. ලෝකෝත්තර තත්ත්ව ලැබූ අය තුළ තිබෙන ධන හතක් එයින් දක්වනවා. සද්ධා ධනං, ශීල ධනං, හිරි ඔත්තප්පියං ධනං, සුත ධනං ව වාගො ව, පඤ්ඤා වෙ සත්තමං ධනං කියලා. ශ්‍රද්ධාව, ශීලය, හිරි ඔත්ත කියන පාපයට ඇති ලැජ්ජාව සහ භය. ඊළඟට ධර්මශ්‍රවණයෙන් ලබාගන්න අවබෝධය, ඊළඟට පරිත්‍යාගය. පරිත්‍යාගශීලීත්වයත්, දක්වනවා ආර්ය ධනයක් හැටියට. අවසාන වශයෙන් ප්‍රඥ ධනය. මොකද පරිත්‍යාගය ධනයක් හැටියට සලකන්නේ? පරිත්‍යාග චේතනාව දියුණු නොකරගත්ත පුද්ගලයාට එදිනෙද ජීවිතයේ යම්කිසි ආපදාවක්, විපත්තියක් පැමිණියොත්, තමන්ගේ වස්තුවක් හොර සතුරන් නිසා හරි වෙන ආකාරයකින් හරි අහිමිවීමෙන් විනාශ වෙලා ගියොත් හිත හදගන්න බෑ. හිත හදගැනීමේ ශක්තිය නෑ. පරිත්‍යාග ගුණය පුරුදු කළ කෙනාට හිත හදගන්න පුළුවන්. දන චේතනාව තුළින් ඇති කරගත්තු අතහැරීමේ ශක්තිය තුළින් හිත හදගන්න පුළුවන්. අන්ත ඒකයි අවසානයේ තමන්ට මෙලොව වශයෙන්, දිට්ඨධර්මික වශයෙන්ම දනයට ලැබෙන ආනිශංසය ධනය වශයෙන් හැඳින්වෙන්නේ.

බොහෝ දෙනා මේ කාලෙ අහන එකක් තමයි දන් දුන්නයි කිව්වට ඕවායේ විපාක කවුද දකින්නේ? කියන්න පුළුවන්ද දන්දීමේ විපාකයක් තිබෙනවාද? කියලා. ඒ වගේම මේ පින් කිරීමෙන් සසර වැඩෙන්නවාය, ඔය විදියේ නොයෙකුත් මතිමතාන්තර තිබෙන යුගයක කල්පනා කරලා බලන්න ඕන දන් දීම තුළින් තමන්ගේ සිත පිරිසිදුවෙන ආකාරය. ගිහි පින්වතුන් මිල මුදල්, වස්තු සම්භාරයක් එක්කයි ජීවිතය ගතකරන්නේ. ඒවා එක්ක ජීවිතය ගතකරනකොට ඉබේම සිතේ කිලිටක් තමයි ඇතිවෙන්නේ. අපි තණ්හාව කියන වචනයටම අයිති ඒවා තමයි ලෝභකම, මසුරුකම, කුම්මැහිකම ආදී වශයෙන් දක්වන්නේ. ඒක ඉතාමත්ම පහත් දින තත්ත්වයට ගිය තණ්හාවක්. ඒ තත්ත්වයට යන්න

ඉඩ තිබෙනවා තමන් නීතිපතා දන්දීම ආදිය පුරුදු නොකළොත්. දන් දීම කියන එකත්, ලෝක මාන්නයට පෙනුමට කරන දෙයක් නොවෙයි. අර කියාපු කාරණා සම්පූර්ණ වෙන ආකාරයට පූච්ච වෙනනා, මුඤ්ඤ වෙනනා, අපර වෙනනා කියන ඒ තුන් තැනම සිත පහදගෙන - තුන් සිත පහදගෙන දෙන්න ඕන. ඒ වගේම තමනුත් නියම දයකයෙක් හැටියට, ශීල සම්පන්නව, ශ්‍රද්ධාව ඇතිව දෙන්නට ඕන, දෙන දන වස්තුවත් විසි කරලා දන එකක් හැටියට නොවෙයි. ඒක සුදුසු ආකාරයෙන් සකස් කරලා දෙන්නට ඕන.

ඊළඟට අනිත් කාරණය ප්‍රතිග්‍රාහක පක්‍ෂය ගැනයි. බොහොම දෙනෙක් කියන එකක් තමයි ආර්ථික දුෂ්කරතා නිසා අපට දෙන්න තරම් දෙයක් නෑ කියලා. දෙන්න තරම් දෙයක් නැති තරමටම ඉතාම දුෂ්කරයි. නමුත් හොඳට දනයක්, හොඳ ආනිශංස සම්පන්න දනයක් දීමට ප්‍රතිග්‍රාහකයෙක් නැතිවීමත් තවත් භයානක කරුණක්. ඒක අර ආර්ථික පරිහාණිය වගේම ධාර්මික පරිහානිය. දනයක් මහත් ඵල, මහානිශංස වෙන්න ප්‍රතිග්‍රාහක ගුණ සම්පත්තියෙන් වැඩිමත් අවශ්‍යයි.

ගුණ සම්පත්තිය කියන්නේ ලෝකෝත්තර ගුණ සම්පත්තියෙන් වැඩිමයි. මේ කථාවේ දැක්වුණු පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ දෙවෙනි ශ්‍රේෂ්ඨතම පුද්ගලයා. ඒක තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් දනය ලබන පින්වතුන් සැලකිලිමත් වෙන්න ඕන තම තමනුත් අර විදියේ ගුණ සම්පත්තියෙන් තමන්ගේ ප්‍රමාණයෙන් ලෝකට පින් කෙත් වීමට. සාමාන්‍යයෙන් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා අනුත්තරං පුඤ්ඤකෝතනං ලොකස්ස කියලා සංඝයාවහන්සේලා පිළිබඳව. සංඝයාවහන්සේලා කියන්නේ බාහිර ස්වරූපය නෙවෙයි අර කියාපු ආධ්‍යාත්මික ගුණ සම්භාරයයි. ඒ ගුණ සම්භාරයෙන් පිරිහුණ තැන අර කියාපු පින්කෙත් ස්වභාවයකුත් නෑ. අන්න ඒක නිසා තමතමන් ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා අර කියාපු ලොච්තුරු ගුණ සම්පත්තිය ළං කරගැනීමෙන් තමයි අනිත් අයටත් දන සම්පත්තිය මහත් ඵල මහානිශංස කරන්න පුළුවන් විදියේ ශක්තියක් ඇතිවන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙහිදී වදලා ඒ සිටුවරයා අතීත පින් වල විපාක විඳලා අවසාන කළා. අළුතෙන් පින් රැස්කරන්න උනන්දු වුණේ නෑ. ඒක මේ පින්වතුන්ට තේරෙනවා ගොවිතැන් කරන මහත්මයෙක් තමන්ගේ අටුවේ තියෙන බිත්තර වීත් සහිතව මක්කොම කාබාසිනියා කළොත් ඊළඟ සැරේට වපුරන්න වී නෑ. අන්න ඒ වගේ මෙතනත් වෙන්නෙ අතීතයේ කරගත්තු පින් වලින්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ප්‍රයෝජනය ගන්නා. මේ දීර්ඝ සංසාරයට ඉදිරියට උපකාර වන පින් රැස් කළේ නෑ. එහි ප්‍රතිඵල භයානක බව අපායේ උත්පත්තිය පිළිබඳ කථාන්දරයෙන් පෙනේ. අන්න ඒ තුළින් හොඳ වටිනා පාඩම් ඉගෙනගන්න පුළුවන්.

බුදුපියාණන් වහන්සේගේ කාලයේ වාසය කළ මේ ශාසනයේ ප්‍රඥවෙන් ඉතාමත්ම ඉහළ, විසාකා මහෝපාසිකාව තමන්ගෙම මාමණ්ඩිට හොඳ පාඩමක් ඉගැන්නුවා. මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා විසාකාවගේ මාමණ්ඩිය තමයි මිගාර සිටාණන්. විසාකාව විවාහ කරලා දෙන සිද්ධවුණේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටික කුලයකට. මිගාර සිටාණන් මිථ්‍යා දෘෂ්ටික කෙනෙක්, නිගණ්ඨයින්ට එහෙම උපස්ථාන කළ. විවාහ වෙලා මුල් දවස් වලම එක දවසක්ද මේ මිගාර සිටාණන්, මී කිරි බතක් - ඉතාමත්ම රසවත් කිරිබතක් වළඳනවා. බොහොම වටිනා ආසනයක ඉඳගෙන රන් තලියක. ඒවා අනුභව කරන අතරේ මේ අලුත් ලේලී පවත් සලනවා මාමණ්ඩිට. මෙහෙම ඉන්න අතරේ පිණ්ඩපාතික භික්ෂුන්වහන්සේ නමක් මෙතනට එනවා. ඒ ගෙදරට එනකොට විසාකාව ඥානවත්තව කල්පනා කළා දැන් සංඝයාවහන්සේ කෙනෙක් වැඩියයි කියලා වචනයෙන් කියන්න හොඳ නෑ. ඒ වෙනුවට ඒ සංඝයාවහන්සේ පේන ආකාරයට විසාකාව ටිකක් මෑත් වෙලා හිටගත්තා. සිටාණනුත් ඔලුව උස්සලා බලලා ඒ භික්ෂුන්වහන්සේ දක්කට මොකද අමුතු ප්‍රතිචාරයක් නෑ, නොදැක්කා වගේ බිම බලාගෙන ආයෙ ආහාර අනුභව කරන්න පටන්ගත්තා. විසාකාව අර භික්ෂුන්වහන්සේට කියනවා - පිණ්ඩපාතෙ වඩින සංඝයාවහන්සේලාට තමන්ට දෙන දෙයක් නැත්නම් එබඳු අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරන එක්තරා වචනයක් තිබෙනවා 'අතිව්‍යත භනෙන' කියලා. ඒ කියන්නේ 'වෙන තැනකින් සතුටු වෙන්න. මෙතන අපට දෙන දෙයක් නෑ' කියන හැඟීම දෙන විදියේ වචනයක් 'ස්වාමීනි මෙතනින් නික්ම යන්න. වෙන තැනකින් ලබාගන්න' විසාකාව කිවුවා. 'අපේ මාමණ්ඩි පුරාණය අනුභව කරනවා. ඒක නිසා ස්වාමීන්වහන්සේ කරුණාකරලා මෙතනින් වෙන තැනකට වඩින්න' කියලා.

මේක අහනවත් එක්කම මිගාර සිටාණන්ට බලවත් කෝපයක් ඇතිවුණා. මොකද ඒකට හේතුව? මේ පුරාණ කියන පාලි වචනයේ තවත් අර්ථයක් තිබෙනවා. පුරාණ කියන්නේ අසුවී. එතකොට මේ සිටාණන් හිතුවා 'මං මේ කිරිබත් අනුභව කරන්නෙ. මගේ ලේලී මාව

මෙන්න මේ විදියේ පහත් තත්ත්වයකට දලා තියෙනවා. මං මේ අනුව කරන දේ පිළිබඳව මේ විදියේ දෙයක් කිව්වා කියලා සේවකයින්ට අණ කලා 'මේ කිරිබත් අරන් යන්න. මේ තැනැත්ති මෙතනින් එළවන්න' කියලා. එතකොට විසාකාව කිව්වා 'මම එහෙම එක පාරටම යන්න දැසියක් වගේ අරගෙන ආපු කෙනෙක් නෙවෙයි. මාව වැදගත් තැනකින් අරගෙන ආපු කෙනෙක්. ඒ වගේම මගේ මව්පියන් මා විවාහ කරලා දෙන අවස්ථාවේ මේ විදියේ ප්‍රශ්නයක් පැන නැගුනහම ඒක පිළිබඳව විනිශ්චයක් කරන්න උසස් කුලවතුන් අට දෙනෙකුත් එවලා තියෙනවා. ඒ අයට මේ නඩුව කියන්න' යි කිව්වා. සිටාණන්ද ඒ අට දෙනා ගෙන්වලා මේ පැමිණිල්ල කලා. 'මං මෙන්න මෙහෙම ආහාර අනුව කරන අතරේ මගේ ලේලි මේ විදියේ දෙයක් කිව්වා' කියලා. එතකොට විසාකාව ඒ ප්‍රකාශය තේරුම් කරලා දුන්නා. 'මං එහෙම කිව්වෙ මෙන්න මේ විදියේ අදහසින්. අපේ මේ මාමණ්ඩි අතීත පින - පුරාණ කියලා කිව්වෙ එතන අතීත පින - අනුව කරනවාය. අලුත් පින් එකතු කරන්නේ නැතෙයි කියන අදහසින් මම කිව්වෙ. එහෙම නැතුව අසුවි කතාවක් නෙවෙයි' කියලා.

මේ විසාකාවගේ මාමණ්ඩිය වැනි බොහෝ අය මේ සමාජයේත් ඉන්න පුලුවන්. ඒ හැම කෙනෙක්ම කල්පනා කරන්න ඕන තමන්ගේ දීර්ඝ සංසාර ගමනට උපකාර වෙන දෙයක් තමයි මේ දනාදී පින්කම්. මේවායේ අඩුපාඩුකම් තමයි ඔවුනොවුන්ගේ එදිනෙදා ජීවිතයේ බලපවත්වන්නේ. පින්කම් කිරීම පවා හරියාකාරව කරන්නට ඕන. තමන්ගේ හිත පෙරළෙන ආකාරය ගැන සැලකිලිමත් වෙන්න ඕන. ඒක අධ්‍යයනය කරන්න පුරුදු වෙන්නට ඕන. ඒ වගේම ධර්මයේ දක්වලා තිබෙනවා. දෙන වස්තුවේ ලොකුකම අනුව නෙවෙයි දනයේ වටිනාකම තිබෙන්නේ. ඒ දෙන හිතිවිල්ල අනුවයි. අසාමිච්චි වෙ සද්ධාහනො දැනි - නෙතෙව සො හොති සුඛි පරඤ්ච කියලා. තමන් අන්න දුගියෙක් වෙන්න පුලුවන්. සුළු දෙයක් වුණත් ලොකු හිතකින්, ලොකු ශ්‍රද්ධාවකින්, ලොකු පරිත්‍යාග වේතනාවකින් දෙනවානම් - මසුරු සිතක් නැතිව - අන්න ඒක තමයි මහත් එල මහානිශංස වන්නේ. ඉතින් ඒ විදියට මසුරු මළකඩ ඉවත් කරලා දන් දීමේ ආනිශංසයි දක්වලා තිබෙන්නේ. ඒ වගේම පින් දහම් අතර මූලිකවම දක්වන එකක් තමයි මේ දහමය පුණ්‍ය කර්මය. කොයි තරම්ද කියතොත් මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් දන්නවා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පාරමිතා අතර දන පාරමිතාව. දන පාරමිතාව කියන්නේ දන් දීමේ අන්තිම කෙළවරටම යෑම. මනුස්සයෙකුට

හිතාගන්නත් අමාරු තරම් ගැඹුරටම මේ දැන සංකල්පය කරා යන කෙනෙක් තමයි බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ. දැන පාරමිතාව කියන්නේ බාහිර දේවල් පමණක් නොවෙයි ආධ්‍යාත්මික දේවල් හැටියට සලකන ශරීරයට අයිති ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ පවා දන් දීමට තරම් බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේලා මේ දන් දීමට නැඹුරු වෙලා. එබඳු බෝධිසත්ත්ව වර්ගය පසුබිම් කරගෙන එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, මා තරම් දන් දීමේ ආනිශංස දන්නවානම් මේ මනුෂ්‍යයින් - මේ සත්ත්වයින් - කිසි දවසක වෙන කෙනෙකුට නොදී අනුභව කරන්නේ නැත. යටත් පිරිසෙයින් තමන් අනුභව කරන්න ගත්තු බත් පත, අවසාන බත් පිඩ - පවා වෙන කෙනෙකුට නොදී අනුභව කරන්නේ නැත, ඒක භාරගන්න කෙනෙක් ඉන්නවානම්. ඒ කියන්නේ අපි හිතමු කෙනෙක් ඔන්න තමන්ට තියෙන්නේ එක බත් පිඩයි - එහෙම නැත්නම් අවසාන බත් පිඩ. ඒක අතට ගන්නකොටම කවුරු හරි යදියෙක් එනවා ඉල්ලගෙන. ඒක දෙනවා. ඒක දුන්නේ නැත්නම් කටට ගන්න ටික පවා කෙනෙකුට යැපෙන්න පුළුවන්නම්, සත්ත්වයෙකුට හරි යැපෙන්න පුළුවන්නම් ඒක අරගෙන දෙනවා. ඒ තරම් දැනගේ ආනිශංස කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඒක නොදන්න නිසායි මේ සත්ත්වයින්ගේ සිත මසුරු මළකඩින් වැහෙන්නේ කියලත් ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා.

අපට පහුගිය දවස් ටිකේ අවුරුදු උත්සවය තිබුණා. අපේ බෞද්ධ සිරිත් විරිත් තුළින් ජාතියට ලැබිලා තියෙන දයාදයක් තමයි මෙන්න මේ දනය. පරිත්‍යාග ගුණය. ඒක මේ අවුරුදු උත්සවයේ පවා දකින්නට ලැබෙනවා. පල බර බක් මාසයේ ඒ භාග්‍යය බෙද හදගන්නවා තමන්ගේ නෑ හිතවතුන් අතර, ඒ වගේම දුගී මගී යාවකාදී ඒ හැම දෙනෙකුම, අසල්වාසීන් අතර ඒ තමන්ගේ භාග්‍යය බෙදගැනීමේ අවස්ථාවක් අවුරුදු වාරිකු අතර තිබෙනවා. ඒ වගේම ඉදිරියට එන ඒ වෙසක් මාසයේ දන්සැල්. මේ හැම එකක්ම මේ අපේ ජාතියට අර දනමය සංකල්පය පිළිබඳව එකතුවෙව්ව වටිනා ගුණාංග. ඒ වගේම ආගන්තුක සත්කාර ආදී ඒ ගුණධර්ම දියුණු කිරීම තුළින් තමයි කෙනෙකුට තම තමන්ගේ සාංසාරික ජීවිතය සඵල කරගන්න අතරම සිතේ තිබෙන භයානක රෝගය - තණ්හාව කියන ක්ලේෂ ධර්මය මට්ටුකරගන්න, ක්‍රමක්‍රමයෙන් එය කපාහරින්න පුළුවන් වන්නේ.

මේ පින්වතුන් දන්නවා මහාමංගල සූත්‍ර ආදී දෙවියන්ට දේශනා කළ සූත්‍ර බොහෝවිට රාත්‍රී කාලයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ හමුවෙන්න ඇවිල්ලා දේවතාවුන් අසන ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු හැටියට දේශනා කළ ඒවායි. ඒ වගේ එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්න පැමිණියා සේරී කියලා දිව්‍ය පුත්‍රයෙක්. මේ දිව්‍ය පුත්‍රයා ඇවිල්ලා ඇසූ ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා,

යෙ නං දදන්ති සද්ධාය විප්පසනෙන වෙනසා
තමෙව අනනං හජති අසමිං ලොකෙ පරමිනි ච

යම් කෙනෙක් පැහැදුණු සිතක් ඇතුව ශුද්ධාවෙන් දන් දෙත්ද, ඒ අයට ආහාර පාන වලින් හිඟයක් වෙන්නේ නැත මෙලොවත් පරලොවත්. ආහාර පාන ඒ අය සොයාගෙන එනවා වගේ ඒවායේ හිඟයක් වෙන්නේ නැත.

තසමා විනෙය්‍ය මචෙජ්රං දජ්ජා දනං මලාභිභු
පුඤ්ඤති පරලොකසමිං පතිට්ඨා හොන්ති පාණිනං

එම නිසා ඒ මසුරු මළකඩ ජය අරගෙන, ඒක මැඩපවත්වාගෙන මසුරුකම ඉවත්කරලා දන්දෙන්න. මොකද ඒකට හේතුව, ඒ සත්ත්වයින්ට මේ පින් කියන ජාතිය පරලොවට පිහිටිව වෙනවා. ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළාම සේරී කියන දිව්‍ය පුත්‍රයා තමන්ගේ අත්දැකීමක් ගැන කියනවා 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කියාපු එක කොයිතරම් සුභාෂිතයක්ද, ඇත්ත කාරණයක්ද කියන එක මගේ අත්දැකීමේනුත් ජේනවා. මම මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ඉන්න කාලේ සේරී කියන නමින්ම රජ කෙනෙක්ව හිටියා. මම මේ දනය කියන එක ඉතාම ඉහළින්ම පුරුදු කළ කෙනෙක්. ඒ කියන්නෙ ලෝකයා මාව හැදින්වෙව්වෙ දයකො, දනපති, දනසූ වණණවාදී කියලා. ඒ වචන තුනේ ලොකු ගැඹුරක් තිබෙනවා. දයක කියලා කියන්නේ දෙන තැනැත්තා. දනපති කියලා කියන්නේ ඒ දීමනාවන් පිළිබඳව ස්වාමි තත්ත්වයට පත්වෙන තරමට මහාපරිමාණයෙන් දන් දෙන තැනැත්තා. දනසූ වණණවාදී කියලා කියන්නේ දන් දීම පිළිබඳව අනිත් අයටත් වර්ණනා කරනවා. ඒ කියන්නේ එහි වටිනාකම කියලා දෙනවා. අන්න ඒක ඉහළම අංශයෙන්ම දයකයෙකුට කරන්න පුළුවන් දෙයක්. ඒ විදියටයි මං මේ රජෙක් හැටියට ඉන්ද්‍රදී දන් දුන්නේ' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා.

‘මම නුවර හතර දෙරටුවේම දන ශාලාවල් හදලා මහණ බමුණන්ට, දුගී මගී යාවකාදීන්ට නිතිපතා දන් දුන්නා. එහෙම දිගෙන යන අවස්ථාවේ එක් දවසක් අන්තඃපුර ස්ත්රීන් - ඒ කියන්නේ රජ බිසෝ වරුන් - ඇවිල්ලා මට කිව්වා රජතුමා විතරයි දන් දෙන්නේ අපට දන් දෙන්න අවස්ථාවක් නැත. අපටත් අවස්ථාවක් දුන්නොත් හොඳයි’ කියලා. එතකොට මම කල්පනා කළා - මේ සේරී දිවාපුත්‍රයා කියන්නේ - මම මේ දයකයෙක්. ඒ වගේම දනපතියෙක්. දනයෙහි වර්ණනාව කියන කෙනෙක්. ඒක නිසා මේ විදියේ ඉල්ලීමක් කළහම මට ඒක ප්‍රතික්ෂේප කරන්න බෑ කියලා. ඒ අන්තඃපුර ස්ත්රීන්ට අවසර දුන්නා පළමුවෙනි දෙරටුවේ දන සංවිධානය - එහෙම නැත්නම් දනය දෙන්න. ඒ දෙරටුවේ රජපුරුවන්ගේ දන කටයුතු අවලංගු කළා. ටික කලක් යනකොට රජපුරුවන්ගේ රාජකුමාරවරුන්, රජ පවුලේ අයගේ ඝෘත්‍රිය පිරිසත් ඇවිල්ලා ඊළඟට ඉල්ලීමක් කරනවා ‘දේවයන්වහන්සේ, දනය දෙනවා. ඒ වගේම අන්තඃපුර ස්ත්‍රීනුත් දන දෙනවා. අපට අවස්ථාවක් නෑ’ කියලා කිව්වහම රජපුරුවෝ අර විදියටම කල්පනා කළා. ‘මට දෑත් මේ ඉල්ලීම අහක දන්න බෑ’ කියලා දෙවෙනි දෙරටුව අර කියාපු රජ කුමාරවරුන්ට, ඝෘත්‍රිය අයට ඉඩ දුන්නා දන් දෙන්න.

ටික කලක් යනකොට ඔන්න ඒ යුධ හමුදාවේ අය - බල සෙනඟ කියලා කියන්නේ, සේනාපතියගේ සොල්දාදුවන්. ඒ අයත් ඇවිල්ලා අර විදියෙම ඉල්ලීමක් කරනවා. ‘දේවයන්වහන්සේත් දන් දෙනවා. අන්තඃපුර ස්ත්‍රීනුත් - බිසෝවරුනුත් - දන් දෙනවා. ඝෘත්‍රිය කුමාරවරුනුත් දන් දෙනවා. අපට තමයි අවස්ථාවක් නැත්තේ’ අන්න ඒ අවස්ථාවේ ඒ රාජ භටයින්ටත් දන් දෙන්න තුන්වෙනි දෙරටුව ඉඩ දුන්නා. ඊළඟට හතරවෙනුව එනවා බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතීන්. බමුණු ගෘහපති කට්ටිය. ඒ අයත් ඇවිල්ලා අර විදියෙම ඉල්ලීමක් කළා. රජපුරුවන්ට හතරවෙනි දෙරටුවේ දන ශාලා පැවැත්වීම ඒ බ්‍රාහ්මණයින්ට දෙන්න සිද්ධවුණා. රජපුරුවන්ගෙන් දනයක් නෑ. රාජ පුරුෂයින් ඇවිල්ලා රජපුරුවන්ට කියනවා ‘දන් දේවයන්වහන්සේගෙන් කිසිම දනයක් දෙන බවක් ජේන්න නෑ’ කියලා. මේ සේරී දේවපුත්‍රයා කියනවා ඒ අවස්ථාවේ මම කළේ මෙන්න මේකයි. ‘එහෙමනම් සගයිනි ගිහිල්ලා අර නගරයෙන් පිටකින්, ඒ කියන්නේ ඇත ප්‍රදේශ වලින් ලැබෙන අය බදු වලින් භාගයක් පමණක් රජ ගෙදරට එවන්න. අනිත් භාගය ඒ ඒ තැන්වලම මහණ බමුණන්ට, අර කියාපු දුගී මගී යාවකාදීන්ට දන් දෙන විදියට සලස්වන්න කියලා.

අන්ත ඒ විදියට මහාපරිමාණයෙන් දන් දීලා දූන් මං මේ විදින දිව්‍ය සම්පත් විදිනවා. කොයිතරම්ද කියතොත් කොච්චර කාලයක් මේ දිව්‍යලෝකයේ ඉන්න වෙයිද, කොයිතරම් පින් තව තියෙනවද කියලා මට ප්‍රමාණ කරලා කියන්න බැරිය. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය කොයිතරම් සත්‍යයද කියලා ප්‍රකාශ කළා සේරී දිව්‍ය පුත්‍රයා. මේ දනය, දන සංවිභාගය, දන් බෙද දීම ඒ වගේම අනිත් අයටත් දනයට අවස්ථාව සලසා දීම, මේ හැම එකක් තුළම විශාල පුණ්‍ය සම්භාරයක් කෙනෙකුට රැස්කරගන්න පුළුවන්කම තිබෙනවා. නමුත් මේ හැම එකකටම වඩා වටිනා දේ තමයි නිවනට යොමු කිරීම. මහත් ඵල මහානිශංස වෙන - දනයක් ගැන කියනකොට ඒ දන දීමේ චේතනාවත් බලපවත්වන බව කලින් කියවුණා. යම්කිසි කෙනෙකුට ඇති විශේෂ කැමැත්තක් නිසා, එහෙම නැත්නම් ඒ අයට භය නිසා, එහෙම නැත්නම් දිව්‍යලෝකයේ උත්පත්තිය බලාපොරොත්තුවෙන් ආදී නොයෙකුත් විදියේ චේතනා වලින් දෙන්න පුළුවන්.

නමුත් ඒවා ඉහළම පරමාර්ථ නොවෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ දන්දීමේ ගැඹුරු පරමාර්ථය වින්‍යාලංකාර වින්‍යපරික්කාරස්ථං දනං දෙති කියලා දක්වා තිබෙනවා. සිත අලංකාර කරගැනීමටත්, සිතේ වැඩීමට අවශ්‍ය කාරණා සම්පූර්ණ කිරීමටත්. සිතට පිරිකර කියලා කියන්නේ ඒකයි. ඒ සඳහායි දනය දෙන්නේ. ඒවා ධර්මානුකූලව නිවනට උපකාර වෙන දන පරමාර්ථය. මෙතන වින්‍යාලංකාර කියන්නේ සිත අලංකාර කරගැනීම. යම්කිසි සමාධියක් මේ දනය තුළින් අපට ඇති කරගන්න පුළුවන්. ඒක ධර්මයේ දක්වන්නේ වාගානුස්සති කියලා. අනුස්සති කර්මස්ථාන කියන්නේ නිතර මෙනෙහි කිරීම. දන් බුද්ධානුස්සති කියන එක මේ පින්වතුන් හොඳට දන්නවා. බුදුගුණ හොඳට මෙනෙහි කිරීම. ධම්මානුස්සති - ධර්ම ගුණ මෙනෙහි කිරීම. සංඝානුස්සති - සඟ ගුණ මෙනෙහි කිරීම. ඒ වගේම වාගානුස්සති කියන එකකුත් තිබෙනවා.

දනපතියන්ට කරන්න පුළුවන් භාවනා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. මේ මසුරු මළෙන් ගැවසීගත් සිත් ඇති ලෝකයා අතර, මම මෙන්න මේ විදියට ජීවත්වෙනවා. කොහොමද ඒක ධර්මයේ දක්වෙන්නේ? විගතමල මච්ඡෙරෙන වෙතසා. පහවූ මසුරු මළ ඇති සිතකින් අගාරං අජ්ඣාවසී මුත්ත වාගො පයන පානී වොස්සග්ග රතො යාවයොගො දන සංවිභාගරතො ආදී වචන වලින්. නිතරම දන් දීමට සෑදී පැහැදිගෙන, ඊට සුදනම්ව, අනහැරීමෙන් විශේෂ සතුටක් ලබනවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ වගේම යාවකයින්ට තමන් ළඟට එන්න සලස්වනවා - යාවයොගො. දන සංවිභාගො - දන් බෙද දීමිහි ඇල්මක් ඇති කරගන්නවා. මම මේ විදියට පරිත්‍යාගශීලීව ජීවත්වෙනවා, කියන ඒ හිතිවිල්ල නිතර පවත්වනකොට ඒ ප්‍රකාශය තුළින් සිත තැන්පත් වෙනවා. නීවරණ ධර්ම ඉවත්වෙලා යම්කිසි සමාධියකට එනවයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. ඒ විදියට වාගානුස්සති වශයෙන් යම්කිසි සමාධියක් පවා ඇති කරගන්න පුළුවන්. ඒක තමයි විත්තාලංකාර කියලා කියන්නේ. සිතක් අලංකාර වන්නේ සමාධිමත් වෙනකොටයි. තැන්පත් වෙනකොටයි. ඊළඟට සිතට පිරිකර කිව්වේ විදර්ශනා වශයෙන් ගැඹුරින්. දන් දීම කියන්නේ අතහැරීම පිළිබඳ මූලික ශික්‍ෂණයයි. ලෝකයා තමාගේ කියලා හිතාගෙන ඉන්න දේවල්වලින් මූලිකම දේ තමයි තමන්ගේ වස්තු සම්භාරය. රන්, රිදී, මුතු මැණික්, ඉඩකඩම් ආදී වශයෙන් තිබෙන ඒ බාහිර වස්තූන්. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ බෝධිසත්ත්ව වර්යාවේදී අඹු දරුවන් දන්දීම දක්වාම ඒ අතහැරීම දැක්වෙනවා.

ඒ වගේම තමන්ගේ ශරීරයේ කොටස් ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ පවා දන්දීමෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් අනාත්ම ධර්මය - මේවා තමාගේ නොවෙයි කියන හැගීම සිතට කාවද්දගන්නවා. සුළු දෙයක් වුණත් දෙනකොට විදර්ශනාත්මක වශයෙන් කල්පනා කරලා බලනකොට මේ වස්තුව, මෙතෙක් මගෙයි කියලා හිතාගෙන තිබුණ එක දෑත් වෙත කෙනෙකුට දීම තුළින් මට ඒ පිළිබඳ ලෝභය, ඉවත් කරගන්න අභ්‍යාසයක් වුණා. එතැනම තමයි අර වාග ගුණය තියෙන්නේ - අතහැරීම. අතහැරීම සඳහා කරන අභ්‍යාසයක් හැටියට සලකලා බලනකොට අන්න ඒක සිතේ වැඩිමට උපකාර වෙනවා විදර්ශනාත්මක වශයෙන්. පින් කළත් ඒ පින් මහත් එල මහානිශංස කරගැනීමට උපකාර වන කාරණා දන්නේ නැත්නම් එය ඥානවන්ත දන් දීමක් කියලා හිතන්න බැ. ඒක නිසා තමයි මෙන්න මේ කාරණා ගැන සැලකිලිමත් වියයුත්තේ. කොතෙකුත් දනමය පින්කම් ලෝකයේ කෙරෙනවා. නමුත් අර කියාපු විදියට පිරිසිදු සිතකින් දෙනවද නැද්ද කියන එක ඇතැම්විට සැකයක්. ඒ වගේම දෙන අවස්ථාවේ සිත දුර්වල වෙන්න ඉඩ තිබෙනවා.

දෑත් දන් දීම මූලික වශයෙන් ශ්‍රද්ධාව හෝ කරුණාව යන කාරණා දෙක හේතු කරගෙන සිදුවෙන්නකි. තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිවයි ශාසනික වශයෙන් දන දෙන්නේ. දුගී මගී යාවකාදීන්ට දීම කෙරෙන්නේ කරුණාවෙන්. කොයි හේතුවකින් හෝ වේවා එහෙම දෙන

අවස්ථාවේ සිත එකලස් කරගෙන නැවත පසුතැවිල්ලක් ඇති නොවන ආකාරයට, දීපු දේ ආයෙ දුටලා හිඟිල්ලා ගන්න විදියට හිතකින් නෙවෙයි දිය යුතු වන්නේ. ඒ ගැන සතුටු වෙලා, තුටුපහටු වෙන්න පුලුවන් ආකාරයටයි දන් දෙන්න ඕන.

ඒ වගේම බත් පිඬ පිළිබඳ කථාව වගේ ඉතාමත්ම දුගී දුප්පත් කෙනෙකුට පවා තමන්ගේ යම්කිසි සුළු දෙයක් හෝ දීම බුදුපියාණන් වහන්සේ අර කියාපු ප්‍රතිග්‍රාහක සම්පත්තිය අනුව මහත් ඵල මහානිශංස වන බව දක්වලා තිබෙනවා. ඇත්ත වශයෙන් හැම දෙනාටම දිය යුතුයි. තිරිසනෙකුට පවා දිය යුතුයි. නමුත් ලෝකයේ ධර්මතාව අනුව දනයක් මහත් ඵල මහානිශංස වන්නේ ඒ ලබන පුද්ගලයාගේ ගුණ සම්පත්තිය අනුවයි. ගොවිතැන් කිරීමේදී සරු කෙතක වපුරපු අස්වැන්නෙන් තමයි වැඩි ආනිශංස ලැබෙන්නේ. වැඩි අස්වැන්නක් ලැබෙන්නේ. ව්‍යාපාර සඳහා ආයෝජනය ගැන හිතුවත් එහෙමයි. නමුත් මේක සාමාන්‍ය ලෝකයේ තියෙන ගනුදෙනුවක් වගේ එකක් නොවෙයි. මේක තමන්ගේ හිත හා කරන තමන්ගේ හිත යා කරගෙන, හිත සම්බන්ධ කරගෙන කරන ක්‍රියාවක්. බාහිර වශයෙන් පමණක් පෙනෙන දෙයක් නෙවෙයි දනය.

අවසාන වශයෙන් අපට මේ බාහිර වස්තු පමණක් නෙවෙයි තමන්ගේ කියලා හිතාගත්තු මේ පංචස්කන්ධයම අතහරින්න සිද්ධවෙනවා. ඒ කියන්නේ අපි මේ රූපය, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියලා මේ හිතීන් අල්ලාගත්තු, මමඤ්ඤාණ වශයෙන් සලකාගත්තු හැම දෙයක්ම අතහැරෙන්න පුලුවන් ශක්තිය දක්වාම යනවා මේ දන සංකල්පය. ඒක නිසා තමයි පාරමිතා වල දනයෙන් පටන් ගෙන, අනිත් ඒවත් එකතුවෙලා අන්තිමට ප්‍රඥාවෙන්ම - ඒ විදර්ශනා ප්‍රඥාව වැඩිමෙන්ම මේක කෙළවර වෙන්නේ. අපේ බෞද්ධකම නිසාම අපේ සංස්කෘතිය - අපේ සිරිත් විරිත් හැම එකක්ම තුළ ගැබ්වෙලා තිබෙන දන් දීම කියන ගුණාංගය, මේ දීර්ඝ සංසාරයේ තමන්ට උපකාරයක්, ප්‍රතිඵලාවක් වන බව පුඤ්ඤාණි පරලෝකසම්මි පතිට්ඨා භොනනි පාණිනං යන පාඨයෙන් පැහැදිලි වෙනවා. රහත් වුණත් සමහරවිට දන් දීම් ආදී ඒවා නොකළ කෙනාට තමන්ගේ ජීවිතය යහතින් ගෙවන්න අවශ්‍ය පරිශ්කාර ආදියවත් ලැබෙන්නේ නෑ. මසුරුකම නිසා, ඊර්ෂ්‍යාව නිසා, ඒ විදියේ දුක්ඛිත තත්ත්ව ලබාගත්තු සංසයාවහන්සේලා පිළිබඳව පවා ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා.

ඒ වගේම තමන්ට ඇතිවෙන ආපද ආදියේදී දනමය පුණ්‍යකම් සිදුකළ අවස්ථා වලදී ඇතිවුණු සැහැල්ලු බව ගැන හිතන්න ඕන. මේ ආපදවෙදි මම කල්පනා කරන්න ඕන කර්මානුරූපව. මේක මට වෙන්ත තිබුණු දෙයක් විය හැකියි කියලා ඒ ගැන පසුතැවිල්ලක්, ඒ ගැන දුක්වීමක් නැතුව හිත හදගන්න පුලුවන් ශක්තියක් ලැබෙණවා. ඔය විදියට මේ දන සංකල්පය තුළින් අපේ මේ ජීවිතය සරු කරගන්න පුලුවන්. මේ සමාජය යන්නේ පින් දහම් ආදිය ගැනවත් තැකීමක් නැතිව භයානක අන්දමටයි. අතීත කතාන්දර තුළින් පමණක් නොවෙයි මේ කාලයේ හෙලිවෙන නොයෙකුත් සිද්ධි ආශ්‍රයෙනුත් අපට පෙනෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ කර්මය සහ විපාක අතර ඇති සම්බන්ධතාව. වාසනා උදවයි, භාග්‍යයි කියලා සලකන දේවල් ඉබේ සිදුවෙන දේ නෙවෙයි. මේවා අතීත පින් නිසා අපට ලැබෙණ තත්ත්වයක්. නමුත් ඒවා ලැබුණ පමණින් උදම් වෙලා මාන්තය ඇතිකරගෙන, අනියම් අන්දමින් ලෝභය මසුරුකම ඇතිකරගෙන කාබාසිනියා කළොත් අනාගතයේ ඉතාමත්ම භයානක තත්ත්ව වලට යන්න පුලුවන්. ඒ වෙනුවට කළ යුතු වන්නේ නොවෙ පාර ගවෙසිනො, නිවන් පරතෙර ගැන හිතන පුද්ගලයා හැම තිස්සෙම තමන්ට ලැබූ ඒ වස්තුව නිවනට උපකාර වෙන ආකාරයට පරිහරණය කරනවා කියන අදහසයි.

නිවනට උපකාර වෙනවා කියන්නේ දුගතිය වළක්වලා, සුගතිගාමීව, සුගති පැත්තට නැඹුරුව, ගැඹුරින් තමාගේ සිත තුළ ඇති පරිවර්තනය ගැන සලකා බැලීමෙන්, ඒක අධ්‍යයනය කිරීමෙන් විදර්ශනාත්මක වශයෙන්, එයින් නිවනට අවශ්‍ය ප්‍රඥාව වඩාගැනීමයි. අපේ මේ සංසාර ගමන කෙටි කරගැනීමට, එහෙමත් නැත්නම් ඒ සංසාර ගමනේ ඇති භයානක ප්‍රපාත, අපාය, ප්‍රේත ලෝක ආදී තැන් වලින් බේරීමට උපකාර වෙන අන්දමට අපි මේ වස්තු පරිහරණය කරන්න ඕන. ප්‍රේත ලෝක වල උපදින්නෙම අන්න අර කියාපු මසුරු මළකඩ වැඩි, දැඩි ලෝභය, කුම්මැහිකම ඇති අය තමයි. එහෙම නැත්නම් තම තමන්ගේ වස්තු වලට දැඩි ලෙස තණ්හාව ලෝභකම ඇතිව මිය යන අය තමයි ප්‍රේත ලෝකවල ඉපදිලා භයානක අන්දමින් දුක් විදින්නේ. ආහාර පාන නැතිව, වස්තු නැතුව ඒ විදියේ තත්ත්ව වලට පත්වෙන්නේ. මේවා එක්කෙනෙකුට දෙන්නෙකුට වෙන දේවල් නෙවෙයි. අර සිටාණන් වගේම මහා ධනවත් අය පවා මේ දන සංකල්පය ගැන නොතකා හැරීමෙන් - මේක සාමාන්‍ය සුළු දෙයක් කියලා සැලකීමෙන් - එදිනෙදා තමන්ට ලැබුණු වස්තුව තමනුත් ප්‍රයෝජන නොගෙන, අනිත් අයටත්

නොදී, ඒවා එක්කම විනාශයට පත්වෙනවා. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ අනිත් අය විසින් තමන් විනාශ කරන්නා වගේ ඒ මෝඩ පුද්ගලයා තමාම තමාව නැතිකරගන්නවා කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දේශනාව මේ සසරින් එතෙර වීමේ ගමන තමන් ඉන්න තැනින්ම ආරම්භ වෙලා ගැඹුරට යන එකක්. පාරමී ධර්ම අතරත්, පුණ්‍ය ක්‍රියා අතරත්, සංග්‍රහ වස්තු අතරත් හැම එකේම දනය මුලට තියෙන්නෙ මොකද කියලා කල්පනා කරලා බලන්න ඕන. මොකද තමන්ට පුලුවන් තැනින්, තමන්ගේ වස්තු පරිහරණය බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ඒ ප්‍රතිපත්තිය අනුව, ශ්‍රද්ධාව ඇතිවුණාට පස්සෙ ඊළඟට ගන්න පියවර තමයි දන් දීම. ඒක නිසාම තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් කෙනෙක් ඇහුවහම ශ්‍රද්ධාව ඇති පුද්ගලයා කොයි විදියේ කෙනෙක්ද කියලා පිළිතුර වශයෙන් දක්වන්නේ,

දසසනකාමො සීලවතං - සද්ධම්මං සො සුමිච්චිති
විනෙය්‍ය මච්ඡෙර මළං - සවෙ සද්ධොති වුච්චති

ශ්‍රද්ධාවන්ත පුද්ගලයා කියන්නේ සිල්වතුන්වහන්සේලා දකින්න කැමති, ධර්මය අසන්න කැමති, ඒ වගේම මසුරු මළ ඉවත් කරලා දන් දීමට සුදනම් තැනැත්තායි. අපට පේනවා ශ්‍රද්ධාවක් එක්කම යන ගුණයක් තමයි දනය, දන සංකල්පය. ශාසනික වශයෙන් කල්පනා කරලා බැලුවහම අබුද්ධොත්පාද කාලවල ලෝකෝත්තර ගුණ සම්පත්ති ඇති අය නැතත්, රජවරු මෙන්ම ඥානවන්ත ධනවතුන් පවා අර විදියට දන ශාලා පිහිටුවාගෙන දුගී, මගී යාවකාදීන්ට, ප්‍රකට ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන්ට දන් දුන්නු බව දක්වනවා. එතකොට මේ ලෝකයේ කවදත් පවතින වටිනා වාරිතු ධර්මයක් මේ දන් දීම. අපේ නිවනට උපකාර වෙන ටික, මේකෙ පදර්ථය වගේ ටික තමයි වාග ගුණය. ඇතැම්විට කෙනෙක් යමක් දෙනවා. නමුත් ඒක හිතෙන් අල්ලගෙන. අර සිටුවරයා ඒ ගැන පසුතැවිලි වුණේ ඒකයි. මේක කම්කරුවෙකුට හරි දුන්නානම් මට වැඩක් ගන්න තිබුණා කියලා හිතුවා. හිතෙන් ඒක අල්ලගත්තා. එහෙම නෙවෙයි යමක් දෙනකොට සම්පූර්ණයෙන්ම ඒ ගැන අපේක්ෂාව ඉවත් කරලා ආනිශංසත් තේරුම් අරගෙන දෙන්න ඕන. මේ අතහැරීම තුළින් මම කෙනෙක් සුවපත් කළා, සැපවත් කළා. ශාසනික වශයෙන් ආහාරමය දනයක්නම් අර විදියට ආයු, වර්ණ, සැප, බල, ප්‍රඥ කෙනෙකුට දෙනවා කියලා හිතාගෙන පූජා කරන්න ඕන. ඒ වගේම ඒ තැනැත්තාට ඒ තුළින් ලැබෙණ සැනසීම ගැන හිතලා සැනසෙන්න ඕන. තණ්හාව කියන එක

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මහාසමුද්‍රයට උපමා කරලා තියෙන්නෙ. කොයිතරම් වස්තු සම්භාරය තිබුණත්, උතුරා යන තරමට තිබුණත් කවදවත් මහමුහුදු පිරෙන්නේ නැතුව වගේ තණ්හාව කවදවත් සම්පූර්ණ වෙන්නේ නෑ.

මෙම හට ඇත - ඉතිරිය දෙමි යන සිත

හැම රට රජ සිරි - සැප ලදුවත් නැත

කියලා ලෝවැඩ සඟරාවේ දක්වන්නෙ. මේ මට ඇත, ඉතිරි හරිය මම දෙනවා කියන හිත, මේ මුළු ලෝකයම - එහෙම නැත්නම් හැම රටකම රජ සිරි ලැබුවත් කෙනෙකුට ඉබේ පහළ වෙන්නේ නැත. ඒක නිසා සංසාර පුරුද්ද අනුවයි කෙනෙකුට දන්දීම කියන වේතනාව පවා පහළවෙන්නෙ. ඒ පුරුද්ද ඇති කරගත්තෙ නැත්නම් ලෝභ භාණ්ඩයක මළකඩ බැඳෙන්නා වගේ තමන්ගෙ හිතේ ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මළකඩ බැඳෙනවා. මළකඩ බැඳිලා අන්තිමට තමනුත් විනාශ වෙනවා. තමන් ඇසුරු කරන අයත්, ලෝකයාත් විනාශ මුඛයට ගෙන යනවා. වැරදි ආදර්ශයකුත් දෙනවා. අන්න ඒක නිසා මෙවැනි ගුණධර්ම ගැන අපි විශේෂයෙන් සැලකිලිමත් වෙන්න ඕන. කොයිතරම් අපි බුද්ධියට තැන දුන්නත්, ප්‍රායෝගික වශයෙන් ජීවිතය ගුණධර්ම පැත්තට නැඹුරු කරන්නෙ නැත්නම් දන්නෙම නැතුව ඒක වඤ්චක ධර්මයක් වෙනවා. තමන් ලෝකයාට ගැඹුරු දේවල් කිව්වට මොකද, තමන් ඒවා ක්‍රියාත්මක කරන්නෙ නැත්නම්, තමන්ගේ ජීවිතය ප්‍රපාතයට වැටෙනවා සාංසාරික වශයෙන්.

ඒ නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළා දනය නැමති මුල් ප්‍රතිපත්තියේ ඉඳලාම තමන්ගේ කටයුතු කරන්න හිතාගන්න හොඳ අවස්ථාවක් තමයි අවුරුදු උත්සවය. ඒ ගුණධර්ම පැත්ත ගැන නොසිතා විනෝද වෙලා කාබාසිනියා කරලා, නටලා කාලා බිලා ඉවර කරන අවස්ථාවක් නොවෙයි. මේ අවුරුදු වාරිතු කුළ තිබෙන්නේ දෙළොස් මහකට වරක් හෝ තමන්ට ලැබුණු ධන ධාන්‍ය සම්භාරය තම තමන්ගේ නෑ හිතවතුන් අසල්වාසීන් අතර බෙදහදගෙන ඒ අයටත් උපකාර කරමින්, ඔවුන් හා එකතුවෙලා ඒ ආගන්තුක සත්කාර ආදිය කරමින්, යුතුකම් ඉෂ්ට කරමින් ගත කිරීමයි. එතනත් තියෙන්නෙ දන සංකල්පයයි. වෙසක් සමයේ තුනුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන සැදහැවතුන්ට දුගීම්භී යාවකාදීන්ට තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් ආහාර පාන හෝ වෙන දේවල් හෝ දන් දීමේ සිරිතක් මේ රටේ තිබෙනවා. දන්සැල් පැවැත්වීම ආදී හැම එකකින්ම තමන්ට ඉතුරු වෙන්නෙ අර

කියාපු වාග ගුණයයි, පරිත්‍යාග ගුණයයි. තමන්ගේ හිත වැඩෙනවා. ලෝභය මර්දනය වෙනවා. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන කෙලෙස් මුල් තුන නිසයි මේතාක් කාලයක් අපි මේ සංසාරයේ ඉන්නේ. එතකොට ලෝභය ඉවත් කිරීමට - තණ්හාව කියන ඒ පිපාසය මර්දනය කරගැනීමටනම් ඒකෙ මූලික අභ්‍යාසය තමයි තමන්ගේ බාහිර වස්තු, ධන ධාන්‍ය ආදී ඒ දේවල් දීමෙන් ආරම්භ කරන එක. බුදුකෙනෙක්නම් ලොකු පාරමී ශක්තියක් බලාපොරොත්තු වෙන කෙනෙක්. දැන සංකල්පය අන්තයට, කෙළවරටම ගෙනයනවා. තමන්ගේ ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ පවා දෙන තරමට. එතකොට ඒ පරිත්‍යාගයේ වටිනාකම අපි නිතර කල්පනා කරන්නට ඕන. එදිනෙදා ජීවිතයේ තමන්ගේ වත්පොහොසත්කම් ගැන අමුතු තැකීමක් නැතුව අසල්වාසීන්ට හෝ දුකට පත්වූවන්ට හෝ අවස්ථානුකූලව පිහිටවීමත්, ශාසනික වශයෙන් ඒ දනමානාදිය වාරිත්‍ර හැටියටම කිරීම නොවෙයි. නුවණින් කල්පනා කරලා, හිතේ කුසල් ශක්තිය වැඩෙන ආකාරයට ඥානවත්තව දන්දීමක් කළයුතු වෙනවා.

මන්න මය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ ගාථාව ආශ්‍රයෙනුත්, මේ කථාන්තර ආශ්‍රයෙනුත් අපේ ජීවිතයට එකතුකරගන්න වටිනා කියන ගුණධර්ම රාශියක් තිබෙනවා. දැන, ශීල, භාවනා කියන පුණ්‍ය ක්‍රියා තුළින් තමයි කෙනෙකුට මේ සංසාරයෙන් එතෙර වන්නට පුළුවන් වන්නේ. දැනගෙන් ආරම්භ කරන බාහිර වස්තු පරිත්‍යාගය ශීලයෙන් කය, වචනය හික්මවා ගැනීමක් වෙනවා. තමා කැමති දේ තමයි ඒ ශීලයෙන් අහක්කරන්න සිද්ධවෙන්නේ. සතුන් මැරීමට තමන්ගේ හිත කියනවා. හොරකම් කිරීමට කියනවා. කාම මිථ්‍යාවාරයට, බොරු කීමට, මත්පැන් බීමට මේවාට හිත කියනවා. මේවා අතහැරීමක් එතනත් කරන්නේ. දැනගේ තියෙන්නෙන් අතහැරීමක්. ශීලයේ තියෙන්නෙන් අතහැරීමක්. ඊට වඩා ගැඹුරට යනවා භාවනාවෙන් කෙරෙන අතහැරීම. ඒකට දැන කියලා නොකිව්වත් ඒකත් පරිත්‍යාගයක්. මොකක්ද එතන පරිත්‍යාගය? භාවනාවක් කරන්න කොයිතරම් පරිත්‍යාගයක් කරන්න ඕනද කියලා මේ පින්වතුන් දන්නවා. තමන්ගේ විනෝද මාර්ග හැටියට සලකන, එදිනෙදා ජීවිතයේ සලකන දේවල් රාශියකින් හිත මැත් කරගන්නට සිද්ධවෙනවා. පලපුරුදු රාශියක් හිතෙන් අහක්කරලා, ලෝකය බදුගන්න හිත ඉවත් කරලා, අකුසල් පැත්තට දුවන හිත එයින් වළකලා කුසල් පැත්තට යොමුකරන්න ඕන. එතනත් තියෙන්නේ පරිත්‍යාගයක්. එතනත් ඒක දනයක්, පරිත්‍යාගයක්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

හැටියට හිතන්න ඕන. අර පටන්ගත්තු අතහැරීමමයි එතන කෙරෙන්නෙත්. එතකොට දනය කියන එක වෙත් කරලා දක්වලා සාමාන්‍ය පොදු ජනයා විතරක් මෝඩ අය විතරක් කරන දෙයක් හැටියට සලකන්න නරකයි. තමන්ගේ අධ්‍යාත්මය දියුණු කරගැනීමේ මූලික පියවරක් ඒකයි. බාහිර වස්තු පරිත්‍යාගයෙන් ආරම්භ කරන එක, තමන්ගේ කය වචන හික්මවාගැනීමෙන්, ඒ පරිත්‍යාග වේතනාව උපකාර කරගෙන එතනත් අතහැරීමක්. ඒ අතහැරීම තුළින් තමන්ගේ සිතේ වැඩිම වගේම සමාජයටත් විශාල ශාන්තියක් සැලසෙනවා.

පස්පව් වලින් වැළකී සිටීම තමාගේ සිත වැඩිමටත්, සිත පිරිසිදු වීමටත්, බාහිර ලෝකයේ ඇතිවන ව්‍යාකූලතා, උපද්‍රව, විනාශ නැතිකරගැනීමටත් උපකාර වෙනවා. ඊළඟට භාවනාමය වශයෙන් කල්පනා කරනකොට ඒකත් ඇතැම් කෙනෙක් හිතනවා පැත්තකට වෙලා අතපය හකුළුවාගෙන හිඳීමෙන් ලෝකයාට, සමාජයට සේවයක් වෙන්නෙ නැතයි කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා මේ ලෝකයේ දනමය වශයෙන් කරන්න පුළුවන් හැම පින්කමක්ම මෙහි වේතෝ විමුක්තිය කියන ඒ මෙහි ධ්‍යානය උපදවාගෙන ඇති කරගන්න ශක්තියෙන් දහසයෙන් පංගුවක්වත් වටින්නේ නැත කියලා. ඒ කියන්නෙ මෙතෙක් මේ අපි ප්‍රකාශ කළ මහාදන්දීම ආදී හැම එකක්ම යටයි මෙහි හිතට. දියුණු කරගත්ත මෙහි සිතකින් - අපි දැන් මය අලුත් වචන වලින් කියන්නෙ කිරණ විහිදුවනවා කියලා, ඒ කොයි ආකාරයෙන් කිව්වත් මෙහි හිතක් - විහිදුවීම තුළින් ලෝකයාට ලැබෙන ශාන්තිය, ඒක තුළ තිබෙන කුසල ශක්තිය, ඒක පරාද කරනවා අර සියළුම බාහිර වශයෙන් කරන දන්දීම්. එතකොට එතනින් පේනවා අර භාවනාමය වශයෙන් සිත දියුණු කරගත්තු කෙනෙක් ලෝකයාට කොයිතරම් ශාන්තියක් උද කරනවාද කියලා ඒ මෙහි සිත තුළින්. බෝධිසත්ත්ව වර්තය, තවත් ඒ වගේම සිත දියුණු කළ අය ඒ මෙහි තුළින්ම විශාල විනාශයන් වළක්වා ගැනීමට සමත් වෙනවා. තමන්ට වන උපද්‍රව පමණක් නොවෙයි ලෝකයාටත් විශාල ශාන්තියක් ඇතිකරනවා. ඒ සඳහාත් අර කියාපු පරිත්‍යාග ශක්තිය අවශ්‍ය වෙනවා.

එතන අතහැරියේ තමාගේ හිත. සාංසාරික පුරුදු වශයෙන් මතුවන කෙලෙස් වලින් ඉවත් කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ඒ සමාධියට උපකාර වන ගුණධර්ම, විදර්ශනාවට උපකාර වන

ගුණධර්ම දියුණු කරලා ගත්තු හිතයි. එතකොට ඒ මෙහි වේනෝ විමුක්තියෙන් වන ආනිශංසයි එතන දක්වලා තියෙන්නෙ. අනිත් ඔක්කොම දන පරාදයි. නමුත් ඒ හැම එකක්ම පරාද වෙනවා ලෝකෝත්තර ගුණධර්ම වලට. බුදු කෙනෙක් පහළ වෙන්නට කලින්, ඒ කියන්නෙ අබුද්ධෝත්පාද කාලයක නෙවෙයි බුදු කෙනෙක් පහළවෙන කාලයක - බුදු කෙනෙක් උපදින කාලය දක්වාම පසේ බුදුවරුන් පහළ වෙනවා කියලා කියනවා. ඒ කියන්නේ ස්වෝත්සාහයෙන්ම අතීත පාරමී ශක්තිය අනුව තමන් ලෝකයේ දෙවෙනි තත්ත්වයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ තත්ත්වයට පත්වෙනවා. නමුත් ලෝකයා දන්නෙ නෑ මේක. ඒක නිසා වැරහැළි වගේ සිවුරු පෙරවාගෙන පිණ්ඩපාතේ වැඩියහම සාමාන්‍ය අය හැටියටයි සලකන්නෙ.

ඒක නිසාම ඇතැම් කෙනෙක් වැරදි විදියට කල්පනා කරලා වැරදි විදියට පිලිපැදලා, අගෞරව කරලා, නිගරු කරලා නිරා දුක් විදිනවා. අනිත් අනිත් සුළු දනයක් හෝ දීලා සිත පහදවාගෙන ඒ පමණකින් විශාල සැප සම්පත් ලබනවා. දැන් මෙතන මේ සිටාණන් දන් දෙන්න කියලා විධාන කලා. ඒ වචන ටිකට හත් වරක් දිව්‍යලෝකෙ උත්පත්තිය ලැබුවා. හත් වරක් සිටු තනතුර ලැබුවා. එතකොට දන් දුන්න අයට කොයි විදියේ විපාකයක් ආනිශංසයක් ඇත්ද කියලා හිතාගන්න පුලුවන්. එයින් ජේතවා අපට බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුත්තරං පුඤ්ඤකෙතනං ලොකස්ස යනුවෙන් ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට, ඇත්ත වශයෙන්ම ලෝකයාට කරන්න පුලුවන් ලොකුම සේවය තමයි තමතමන් පින් කෙත් බවට පත්වීම. ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා අර කියාපු ලෝකෝත්තර ගුණ සම්භාරයෙන්. මේ අතහැරීම අන්තිමට තමන්ටයි. තමන් කරා එනවා ආනිශංස වශයෙන්. අර සුළු බාහිර වස්තු අතහැරීමේ ආනිශංස දිව්‍යලෝක, මනුස්ස ලෝක සම්පත් ලබාගැනීමට උපකාර වෙනවා. ශීලමය වශයෙන් අතහැරීම, ඒකත් විශේෂයෙන්ම හොඳ උත්පත්ති ලැබීමට හේතු වෙනවා. මේ පින්වතුන් දන්නවා තිරිසනුන් හැටියට හැසිරෙන අය තිරිසන් ලෝකෙට යනවා. ප්‍රේතයින් හැටියට හැසිරෙන අය ප්‍රේත ලෝක වල උපදිනවා. යක්ෂයින් හැටියට හැසිරෙන අය යක්ෂ ලෝක වල උපදිනවා. දෙවියන් බ්‍රහ්මයින් හැටියට හැසිරෙන අය දිව්‍යලෝක වල, බ්‍රහ්ම ලෝක වල උපදිනවා. එයින් පෙනී යන්නේ මේ හැම එකකම අවසාන ආනිශංස අප කරා එනවා. ඒ බාහිර වස්තු දනයෙන්. ඊළඟට ශීල ආදී ගුණධර්ම වලින් හොඳ උත්පත්තියක් ලබනවා. ශිෂ්ට සම්පන්න ජීවිතයක් ලබාගන්න උපකාර වෙනවා. ඊටත්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වඩා වටිනවා භාවනාව. භාවනාමය වශයෙන් ඉතාමත්ම ගැඹුරු අන්දමින් හිත දියුණු කරගෙන මේ මුළු මහත් සාංසාරික දුකින් මිදිලා පරම ලෝකෝත්තර ගුණධර්ම දියුණු කරගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ග ප්‍රතිවේදයෙන් ලෝකයේ ශ්‍රේෂ්ඨතම බුදු, පසේබුදු, මහරහත් කියන තත්ත්ව වලට පත්වුණොත් අන්න ඒ අවස්ථාවේ මුළු මහත් ලෝකයාටම විශාල ශාන්තියක්. මොකද අර නියම පින් කෙතක් බවට පත්වීම නිසා. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරනකොට මේ දනය - අනභැරීම, මේකෙන් පටන්ගන්න ගමන කොයින්තරම් ඇතට යනවාද කියලා කල්පනා කරන්නට ඕන. දන පාරමිතාවෙන් පටන්ගන්න ඒ බෝධිසත්ත්ව වර්තය අවසානයේ ප්‍රඥ පාරමිතාවෙන් කෙළවර කරගෙන අර විදියට බුද්ධත්වයට පත්වුණා.

අපි මේ වටිනා පෝය දවසේ මේ ඵ්දිනෙද හැම කෙනෙක්ම කරන දන්දීමේ ඇති නියම වටිනාකම තේරුම් අරගෙන තමන්ගේ දනය මහත් ඵල, මහානිශංස කරගැනීමට උපකාරකර වන විදියේ ධර්ම කාරණා ටිකකටයි කන් දුන්නේ. හරියට හිත යොදගෙන ඇහුම්කන් දුන්නානම් මේ පින්වතුන්ගේ ශ්‍රද්ධාව, වීර්ය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව කියන ගුණධර්ම වඩාගැනීමට උපකාර වන ධර්මයක් ශ්‍රවණය කළ හැකි වුණා. අද මේ රැස්කරගත්තු පුණ්‍ය සම්භාරය තම තමන්ට මෙලොව වශයෙනුත්, ප්‍රාර්ථනා පරිදි නිර්වාණ අවබෝධයටත් හේතුවේවා! බණ භාවනා සම්පූර්ණ කරගෙන ජීවිතයට ඇති බාධක ධර්ම ඉවත් කරගෙන, උපකාරක ධර්ම ළං කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසීමට මේ ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය හේතු වාසනා වේවා! ශාසනාරක්‍ෂක දෙවි දේවතාවුන් වගේම තම තමන්ගේ ඥාතීන් ඇතුළු අවිච්ඡේද සිට අකනිටාව දක්වාම සියළු සත්ත්වයෝම මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණම කුසල සම්භාරය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී දුගති තත්ත්ව වලින් අත්මිදී සුගති තත්ත්ව වලට පත් වී කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය ලබා ඒ සියළු භාවනා කටයුතු සම්පූර්ණ කරගෙන උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසීමට උපනිශ්‍රය හේතු වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. එසේ ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ විදියට මේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

152 වන මද්දෙනය

152 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 52)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමුඛුධිස්ස’

යොව වස්ස සතං ජීවෙ

අපස්සං උදයව්‍යයං

එකාභං ජීවිතං සෙය්‍යො

පස්සතො උදයව්‍යයං’ති

– ධම්මපද, සහස්ස වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

මනුෂ්‍ය ජීවිතයක වටිනාකම තීරණය කළ යුත්තේ ජීවත්වන කාල සීමාව අනුව නොවෙයි. ජීවිත කාලය තුළදී රැස්කරගත්තු ධන සම්පත්තිය, ලබාගත්තු නිලතල ආදිය අනුව නොවෙයි. ජීවිතයේ යථාර්ථය, සත්‍යය දර්ශනය මතුකරගෙන සංසාර විමුක්තියට ළං වූණ ප්‍රමාණය අනුවයි. ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට සාමාන්‍යයෙන් ලෞකික වශයෙන් අවාසනාවන්ත, අසාර්ථක හැටියට පෙනෙන ජීවිතයක් වූණත් අර සාරධර්ම අනුව බොහොම වාසනාවන්ත, භාග්‍යවන්ත එකක් හැටියට, සාර්ථක එකක් හැටියට හඳුන්වන්න පුළුවන් වෙනවා. අද අපි මාතෘකා කරගත්තු මේ ගාථාවත්, කථාන්තරයත් මේකට සාධක සපයනවා ඇති.

සැවැත් නුවර එක්තරා කෝටිපති සිටාණ කෙනෙකුට ඉතාමත්ම රූපසම්පන්න දියණියක් සිටියා. වයස දහසයේ පමණ කාලයේදී ඇගේ ආරක්‍ෂාවට මව්පියෝ සත්මහල් ප්‍රාසාදයක ඉහළම තට්ටුවේ වාසය කරන්න සැලැස්වුවා. කොහොම ආරක්‍ෂාව සැලසුවත් උපස්ථානයට හිටි දසයෙක් එක්ක ඇය හාදකමක් - අනියම් සබඳකමක් ඇති කරගන්නා. ඒ අතරේ මව්පියෝ සමාන සිටු කුළයක සිටු කුමාරයෙකුට විවාහ කරදෙන්න යෝජනාව ඉදිරිපත් කරපු අවස්ථාවේදී ඇය අර තරුණයාට කියනවා ‘දැන් මෙන්න මෙහෙම මව්පියෝ මාව විවාහ කරදෙන්න යනවා. එහෙම වූණොත් අපට තවත් හම්බවෙන්න ලැබෙන්නෙ නෑ. මා කෙරෙහි ඇත්ත වශයෙන්ම ඇල්මක් තියෙනවානම් පුළුවන් ඉක්මනින් මාත් අරගෙන පැනලා යන්න’ කියලා. එහෙම කිව්වහම අර තරුණයා ‘එහෙමනම් හෙට උදේ නුවර දෙරටුවේ අසවල් තැනට එන්න’ කියලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තැනක් නියම කරගන්නා. ඇයත් උදේ පාන්දරම හිසකෙස් අවුල් කරගෙන ඇඟ විරූප කරගෙන දසියන් එක්ක දියට යන්නා වගේ ලැස්තීවෙලා කොහොම හරි පිටවෙලා රහසේම ඒ කියාපු ස්ථානයට ගියා. අර තරුණයන් මේ සිටු දුවණියන් එක්ක ඇත පළාතක ගමකට ගිහිල්ලා ඒ කිට්ටුව කැළයක කෙතක් සි සාමීන් ජීවිකාව ආරම්භ කළා. අර සිටු කුමරියන් සාමාන්‍ය ස්ත්‍රියක් වගේ ඒ සියලු ඉවුම් පිහුම් කටයුතු ආදිය කරන්න පටන්ගන්නා.

ඔහොම කාලයක් යන අතරේ ඇයට දරු ගැබක් පිහිටියා. ඒ දරු ගැබ මෝරා යන අවස්ථාවේදී ස්වාමි පුරුෂයාට කියනවා ‘දැන් මේ දරුවා බිහිවෙන අවස්ථාවේ මට පිහිටවෙන්න කවුරුවත් නෑ. මව්පියෝ සාමාන්‍යයෙන් දරුවන් පිළිබඳව ස්නේහයක් තිබෙනවා. ඒක නිසා මාව මව්පියන්ගේ ගෙදරට එක්කගෙන යන්න’ කියලා. මේ ස්වාමි පුරුෂයා කියනවා ‘අපොයි මා එක්කගෙන ගියොත් ඒකාන්තයෙන්ම මට දඬුවම් කරනවා. මාව මරනවා. ඒක නිසා මට යන්න බෑ’ කියලා. කීප වරක්ම කියලත් ඒක ප්‍රතිකේෂ්ප කළ නිසා ඇය කළේ මොකක්ද? ස්වාමි පුරුෂයා කැලෑවට ගිය අතරේ අසල්වාසීන්ට ‘මෙහෙම ඇහුවොත් මව්පියන්ගේ ගෙදරට ගිය බව කියන්න’ කියලා පිටත්වෙලා ගියා. එතකොට ස්වාමි පුරුෂයන් ඇවිල්ලා බලනකොට නෑ. ඊළඟට අසල්වාසීන්ගෙන් දැනගෙන පස්සෙන් එලවගෙන වගේ ගියා. කොහොම නමුත් මඟදී හමුවුණත් ඇය කැමති වුණේ නෑ ආපසු එන්න. ඔහොම යන අතරේ මේ තැනැත්තියට දරුවා බිහිවෙන අවස්ථාවේ බලවත් වේදනාවල් ඇතිවුණා. ස්වාමි පුරුෂයාට දන්වලා ඒ කැලෑ රොදේදීම ඉතාමත්ම දුක් පීඩා මධ්‍යයේ දරුවා බිහි කළා. ඊට පස්සෙ යම් හේතුවක් නිසා මව්පියන්ගෙ ගෙදරට යන්න හිටියනම් දැන් ඒක සම්පූර්ණයි කියලා ආපහු තමන්ගේ ගෙදරටම ආවා.

ඔහොම කලක් ගතවෙන අතරේ නැවත වරක් දෙවෙනි දරුවා පිළිසිඳගත් අවස්ථාවෙන් අර විදියටම ස්වාමි පුරුෂයාගෙන් ඉල්ලීම් කළා. මව්පියන්ගේ ගෙදරට එක්ක යන්න කියලා. ඒක ප්‍රතිකේෂ්ප කළහම දෙවෙනි වරත් ස්වාමි පුරුෂයා වැඩට යන්න ඇරලා අසල්වාසීන්ට කියලා අර පළමු දරුවන් ඉණේ තියාගෙන පිටත් වුණා මව්පියන්ගේ ගෙදරට යන්න. ස්වාමි පුරුෂයාත් පිටිපස්සෙන් එලවගෙන ඉක්මනින් ගියා මේක දැනගන්නට ලැබුණට පස්සෙ. එවරත් කැමති වුණේ නෑ ආපසු හැරිලා එන්න. මෙහෙම යන අතරේ මහාමේඝ වර්ෂාවක,

ධාරාණිපාත වර්ෂාවක ලකුණු පෙනුණා. විදුලි කෙටිම්, හෙණ පිපිරීම් ආදිය සහිතව. ඒ අතරම ඇයට දරුවා බිහිකරන වේදනාවල් දැඩිව දැනුන නිසාම පුරුෂයාට කිව්වා 'මට හෙවණක් සකස් කරන්න' කියලා. ස්වාමි පුරුෂයාත් කැත්තක් අරගෙන වටපිට බලලා හුඹහක් ළඟ තිබෙන ලොකු පඳුරක් කපන්න පටන්ගත්තා. එහෙම කපන අතරේ ඒකෙ හිටිය නයෙක් එළියට ඇවිල්ලා අර මනුෂ්‍යයාට දෂ්ට කරලා ශරීරය නිල්වත් වෙලා එහෙමම ඇදගෙන වැටුණා මැරිලා. මේ අතරේ මහා ධාරාණිපාත වර්ෂාව වසිනවා. ඇයත් ස්වාමි පුරුෂයා එතකල් බලත් හිටියා. නමුත් ඔහු ආවේ නැහැ. ඒ අතර කොහොම නමුත් දුකසේ අර දරුවා බිහිකලා. මේ මහවැස්සේ දරුවන් දෙදෙනාම විලාප කියමින් හඬනවා. ඇයට කරකියාගන්න දෙයක් නෑ. දණ ගහගෙන හතර ගාතෙන් වගේ ඉඳගෙන දරුවන් දෙදෙනා ශරීරය යටට කරගෙන මුළු රැම ගෙව්වා. උදේ වෙනකොට පාණ්ඩු රෝගියෙකුගේ වගේ ශරීරය එහෙම පිටින්ම සුදුමැලි වෙලා. උදේ, උපන් හැටියේ දරුවන් අරගෙන අනිත් දරුවා ඇඟිල්ලෙන් එල්ලගෙන 'පුතේ තාත්තා මේ පැත්තට නේද ගියේ?' කියලා බලන්න ගියා. ගියහම දැක්කා අර හුඹහ උඩ ස්වාමි පුරුෂයා මැරිලා ඉන්නවා. බලවත් ශෝකයට පත්වෙලා 'අනේ මා නිසා මගේ ස්වාමි පුරුෂයාව නැති වුණා' කියලා හඬමින් වැලපෙමින් පිටත්වුණා මව්පියන්ගේ ගෙදරට යන්න.

එද වර්ෂාවේ අවිරවතී ගඟ ගලලා ඇගේ කරවටක් පමණට වතුර පිරිලා තියෙනවා. ඇයට ඒක ප්‍රශ්නයක් වුණා දරුවෝ දෙන්නත් අරගෙන එතෙර වෙන්න. මොකද කළේ, අර වැඩිමහල් දරුවා මෙගොඩ තියලා අනිත් දරුවන් අරගෙන එගොඩට ගිහිල්ලා ඒ දරුවා ගඟ තෙර කොළ අතු උඩ බාවලා ආපසු එනවා. එන අතරේත් නැවතත් ආපසු බලනවා දරුවාගේ ආරක්ෂාව පිළිබඳව. එතකොට දැක්කා උකුස්සෙක් එහෙමම පහත්වෙනවා මස් කැටියක් කියලා අර දරුවා ගන්න. ඇය 'සුසු' කියලා කෑ ගැහුවා ඒ උකුස්සා එලවන්න. නමුත් ඒක හරි ගියේ නෑ. උකුස්සා ඒ කුඩා දරුවන් අරගෙන අහසට නැග්ගා. ඒ අතරේ මෙගොඩ හිටිය දරුවා කල්පනා කලා මව කතා කරනවා ඇත්තේ මට එන්න කියලා, දුවගෙන ඇවිල්ලා ගගේ වැටිලා එහෙමීම ගඟට ගහගෙන ගියා. ඇයට දැන් එතකොට දරු දෙදෙනාත් නෑ. ස්වාමි පුරුෂයාත් නෑ. ඇය ඉතාමත්ම දුකසේ ඊළඟට අඩමින් වැලපෙමින් යනවා සැවැත් නුවර දිහාවට. යන අතරේ අතරමගදී සැවැත් නුවරින් එන කෙනෙක් දැකලා 'කොහේ ඉඳලාද එන්නේ?' කියලා ඇහුවහම 'සැවැත් නුවරයි' කිව්වහම

‘අසුවල් වීදියේ අර සිටු කුළය ගැන දන්නවද?’ කියලා ඇහුවා. ‘ඔව් මම දන්නවා. හැබැයි ඒක ගැන අහන්නනම් එපා. වෙන ඕන දෙයක් අහන්න’ යි කිව්වා. ‘මට වෙන දේවල් වැඩක් නෑ. මට ඒ තොරතුර විතරක් කියන්න’යි කියලා අර මනුෂ්‍යයාට කිව්වා. අර මනුෂ්‍යයා කියනවා ‘හොඳයි එහෙනම් මට ඒක නොකියා ඉන්න දෙන්නෙ නැත්නම් කියන්නම්. ඊයේ රෑ වැස්ස දැක්කා නේද?’ ‘අපොයි ඒක ගැන කියන්න දෙයක් නෑ. ඒ වැස්සෙ මටමයි. මං ඒ කතන්දරේ පස්සෙ කියන්නම්. මට දන්මම කියන්න ඒ සිටු ගෙදර තොරතුරු’ කියලා කිවුවා. එතකොට අර මනුෂ්‍යයා කියනවා ‘ඊයේ මහවැහි කුණාටුවට සිටු ගේ ඇඳගෙන වැටිලා සිටුවරයාත්, භාර්යාවත්, පුත්‍රයාත් තුන් දෙනාම ඒ ගෙට යටවෙලා මැරිලා එකම දර සෑයේ මේ වෙනකොට දූවෙනවා. අර ඇත පේන්නෙ ඒ දුමාරය’ යි කියලා කිව්වා.

ඒ අවස්ථාවේ ඇයට ඒ ශෝකය විඳ දරාගන්න බැරුව එහෙමම සිහි විකල් වෙලා උමතු තැනැත්තියක් හැටියට විලාප කියමින් මඟතොටේ යන්න පටන්ගත්තා. ඒ අවස්ථාවේ වස්ත්‍රය පවා ගිලිහිලා ගිය බව ඇයට තේරුණේ නෑ. එතකොට මේ නිර්වස්ත්‍රව යන පිස්සියක් කියලා හිතාගෙන, මිනිස්සු ගල් මුල් වලින් ගහන්න පටන්ගත්තා. ඔය විදියට යන අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ ධර්මදේශනා කරනවා. පදුමුත්තර බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් නියත විවරණය අරගෙන, තමන්ගේ ශාසනයේ විනයධර තෙරණින් අතර අග්‍රස්ථානය පතාගෙන කල්ප ලක්ෂයක් පෙරුම් පිරු මේ තැනැත්තිය මේ පිස්සියක් වගේ එනවා දැකලා බුදුපියාණන් වහන්සේ අධිෂ්ඨාන කළා තමා දිසාවට එන්න කියලා. එතකොට මේ තැනැත්තිය ඒ බුද්ධ අධිෂ්ඨානයේ බලයෙන් එතනට එන්න හදනකොට එතන හිටිය පිරිස ‘ඔන්න පිස්සිට එන්න දෙන්න එපා’ කියලා එලවන්න හැදුවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ කිව්වා ‘නෑ එන්න අරින්න’ කියලා. ළඟට ආවහම බුදුපියාණන් වහන්සේ කිව්වා ‘සිහි එලවාගනු නැගණිය’ කියලා. ඒ වචන කිහිපය පමණයි කිව්වේ, ඒ බුද්ධ මහිමයෙන්ම ඒ තැනැත්තියට සිහියත් ආවා. ඒ එක්කම තමන් ළඟ වස්ත්‍රයක් නැති බව දැකලා උක්කුවිකයෙන් හිඳගත්තා. ඥානවන්ත මනුෂ්‍යයෙක් උතුරු සඵව විසි කළා. ඒක ඇඳගෙන ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේට තමන්ගේ දුක් ගැනවිල්ල ප්‍රකාශ කළා ඇය. ‘මට මෙහෙම මගේ ස්වාමී පුරුෂයා නයා ගහලා මැරුණා. එක පුතෙක් උකුස්සෙක් අරන් ගියා. අනිත් පුතා ගං වතුරට ගහගෙන ගියා. මගේ මව්පියොත්, සහෝදරයාත් වැහි කුණාටුවකට

යටවෙලා එකම දර සෑයෙ දූවෙනවා' කියලා ඒ විදියට දුක් ගැනවිල්ල ප්‍රකාශ කළා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇගේ ශෝකය තුනී කරන්න මොකද කළේ? බුදුපියාණන් වහන්සේ කලින් දේශනා කරපු අනමතග්ග නැමති වටිනා සූත්‍රයක් දේශනා කළා. ඒ දේශනාවෙන් 'ඔබ මේ සංසාරයේ තමන්ගේ ඥාතීන් වෙනුවෙන් ගැලු කඳුලු සිව් මහසමුදුරේ ජලයටත් වඩා වැඩියි' කියලා, දේශනාව පැවැත්වුවහම එයින්ම ඇයගේ ශෝකය බොහෝ දුරට තුනී වුණා. මේ අතරේ මේ තැනැත්තියට පටාවාරා කියලා නමකුත් පටබැඳුනා.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළා 'දැන් ඔය විදියට මව්පියන් දූ දරුවන්ගෙන් ආරක්‍ෂාවයි ඔබ ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් ඒ නෑයන් කිසිම කෙනෙක් තමන්ට පිහිට වශයෙන් සිටින්න නැහැ. නියම පිළිසරණ ඒක නොවෙයි. නියම පිළිසරණයනම් ධර්මයයි. නිවහයි කියලා අන්න ඒ විදියට දක්වන ගාථා දෙකක් බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළා.

- නසනති පුත්තා තානාය - න පිතා න පි බන්ධවා
- අන්තකෙනාධිපන්නස්ස - නත්ථි පුත්තෙසු තානතා
- එනමත්තවසඤ්ඤා - පණ්ඩිතො සීල සංවුතො
- නිබ්බානගමනං මග්ගං - බීජ්‍යමෙව විසොධයෙ'ති

ඒ ගාථාවල අදහස, නසනති පුත්තා තානාය - න පිතා න පි බන්ධවා, යම් කෙනෙකුට ආරක්‍ෂාව පිණිස හිටින්න නැත, පුත්‍රයෝවත් පියාවත්, ඥාතීන්වත් අන්තකෙනාධිපන්නස්ස - නත්ථි පුත්තෙසු තානතා, මරණය ඉදිරිපත්වුණ අවස්ථාවේ, මාරයා ඉදිරිපත් වුණු අවස්ථාවේ මේ කියාපු කිසිම ඥාතියෙක් තමන්ට පිහිට වශයෙන් සිටින්නේ නැත. එනමත්තවසඤ්ඤා - පණ්ඩිතො සීල සංවුතො, නුවණැති පුද්ගලයා මෙන් මේ කාරණය තේරුම් අරගෙන, නිබ්බාන ගමනං මග්ගං - බීජ්‍යමෙව විසොධයෙ, ඉක්මනින්ම මේ නිර්වානයට යන මාර්ගයයි සුද්ධකරගත යුත්තේ, පිරිසිදුකරගත යුත්තේ, පිළියෙලකරගත යුත්තේ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළහම ඒ දේශනාව අහලා අර පටාවාරාව උතුම්වූ සෝවාන් ඵලයේ පිහිටියා. තවත් ඒ පිරිසේ බොහෝ දෙනාටත් මාර්ගඵල අවබෝධය වුණා කියලා සඳහන් වෙනවා.

ඊළඟට ඇය බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් පැවිද්ද ඉල්ලා හිටියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙහෙණවරට යවලා පැවිදි කරන්න සැලැස්වුවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පැවිදි උපසම්පදාව ඇය ලැබුවා. එයින් පසු ඇය දැඩිව භාවනා කරගෙන යනවා රහත්වීම සඳහා. එක් දවසක්ද පා සෝදන අතරේ ඉස්සෙල්ලම වතුර ටිකක් වත් කළහම ටික දුරක් ගිහිල්ලා එහෙමම වේලිලා යනවා දැක්කා. තව ටිකක් වතුර වත් කළහම තවත් ටිකක් දුරට ගියා. තුන් වෙනි වරත් වතුර වත් කළහම තවත් ටිකක් ඇතට ගිහිල්ලා එහෙමම වේලිලා ගියා. වතුර හිඳී ගියා. මේක දැකලා ඇය කල්පනා කරනවා මේ මනුෂ්‍යයින්ගේ ජීවිතයත් මේ වගේ නේද, සමහරු පළමු වයසේදී මැරෙනවා. සමහරු මැදි වයසේදී මැරෙනවා. අවසාන වයසෙහිම අන්තිම කාලෙහිම, මහළු වුණහමනම් කවුරුත් ඒකාන්තයෙන්ම මැරෙනවා කියලා ඒ විදියට ඇයගේ සිතිවිලි ධාරාවේ විදර්ශනාවට නැඹුරු සිතිවිලි පරපුරක් ඇතිවුණා. අන්ත ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කාරණාව දැකලා ගන්ධකුටියේ ඉඳගෙනම ආලෝකයක් විහිදුවලා ඉදිරියේ පෙනී සිටලා, පටාවාරාව ඇති කරගත්තු විදර්ශනා වීථිය සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා අර අපි මාතෘකාව හැටියට තබාගත්තු ඒ වටිනා ගාථා ධර්මය දේශනා කළා.

යොව වසස සතං ජීවෙ
අපසසං උදයව්‍යයං
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො
පසසතො උදයව්‍යයං

යම් කෙනෙක් උදයව්‍ය කියන පංචස්කන්ධයේ ඇතිවීම් නැතිවීම් නොදැක වර්ෂ සීයක් ජීවත් වුණත් එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො - පසසතො උදයව්‍යයං, ඇතිවීම් නැතිවීම් කියන මෙන්න මේ විදර්ශනාත්මක අවබෝධය ඇතිකරගෙන එක දවසක් ජීවත්වීම ඊට වඩා වටිනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ දේශනාව අහලා පටාවාරාව උතුම්වූ අරහත්ඵලයේ පිහිටියා.

එතකොට ඔන්ත ඕකයි ඒ කථාන්දරය. බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ එන ඉතාමත්ම සංවේගජනක කථාන්දරයක් හැටියට මේ පින්වතුන් කවුරුත් ඔය කථාන්දරය අහලා තිබෙණවා වැඩි විස්තර නොකිව්වත්. එතකොට ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සංසාර ස්වභාවය, ජීවිතයේ ස්වභාවය කෙනෙකුට වටහාගන්න පුළුවන් වෙන වටිනා කථාන්දරයක් හැටියට අපි මේක කල්පනා කරන්නට ඕන. මොකද මේ පටාවාරාව ඉතාමත්ම ධනවත්, කෝටිපති සිටාණන් කෙනෙකුගේ දියණියක් හැටියට උත්පත්තිය ලැබුවට මොකද, මහාබේදවාචක රාශියකට මුහුණ දීලා අන්තිමට

මහමග අනාථ පීස්සියක් හැටියට දුටු තත්ත්වයට කායික මානසික පීඩන රාශියකට මුහුණ දෙන්නට සිදුවුණා. නමුත් අන්තිමේදී බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මහාකරුණා ගුණ මහිමයෙන් ප්‍රකෘති සිහිය ලබාගෙන ශාසනයේ පැවිදිවෙලා උතුම්වූ අරහත්ඵලය ලබා ගැනීමේ භාග්‍යය උදාකරගත්තා. ඒ අනුව අපි කලින් සඳහන් කළ ආකාරයට අසාර්ථක හැටියට පෙනෙන ජීවිතයක් නමුත් අවසානයේ ධර්මය අනුව, නියම සාරධර්ම අනුව කල්පනා කරලා බලනකොට ඉතාමත්ම වාසනාවන්ත ජීවිතයක් හැටියට අපට හඳුන්වන්න පුළුවන්.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ලෝක ස්වභාවය ගැන දේශනා කළ කාරණා ටිකක් අපි මේකට අදාළ නිසා කල්පනා කරලා බලමු. බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා තිබෙණවා ලෝක ස්වභාව වශයෙන් සත්ත්වයින් මට්ටම් තුනක් පහුකරගෙන යනවා එහෙම නැත්නම් තත්ත්ව තුනක් තිබෙණවා කියලා. මොනවද ඒ ආස්වාද, ආදීනව, නිස්සරණ. ආස්වාදය කියන්නේ පංචකාම සම්පත්තිය පිළිබඳව රස විඳීම, ඒවායේ සතුටුවීම් කියන එක. ආස්වාදය කියන්නේ සැප විඳීම කියන ඒ විදියටයි සාමාන්‍යයෙන් අපි හිතන්නේ, තේරුම්ගන්නේ. එතකොට ආදීනව කියන්නේ ඒවා තුළින්ම මතුවෙන නොයෙකුත් අනිෂ්ට විපාක. ඊළඟට නිස්සරණය කියන්නේ මේ සංසාරයෙන් - මේ දුක් කන්දරාවෙන් මිදීම කියන එකයි. එයින් නික්මීම කියන එකයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලා ලෝකයේ ඇත්ත වශයෙන්ම ආස්වාද පක්‍ෂයක් තිබෙණවා, නැතුවා නෙවෙයි. ඒක නිසා තමයි සත්ත්වයා ලෝකෙ තියෙන පංචකාම සම්පත්තියේ ඇලෙන්නේ. ඒක ස්වභාවයක්. නමුත් ඒ වගේම ආදීනව පක්‍ෂයකුත් තිබෙණවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලා ආස්වාද පක්‍ෂය ටිකයි, ආදීනව බහුලයි. ඒක නිසා යම්කිසි අවස්ථාවක ඉබේම අර ආස්වාද තුළින් ආදීනව කියන අනිෂ්ට විපාක රාශියක් මතුවෙනවා. ඊළඟට ඒවා නිසා කෙනෙක් කල්පනාවට පත්වෙලා නුවණ යොදලා යම්කිසි අවස්ථාවක චීර්යය දරලා නිස්සරණය කියන මේ සසරින් නික්මීමේ තත්ත්වයන් ලබාගන්නවා. ඒක නිසා තමයි - නිස්සරණ කියලා දෙයක් ලෝකයේ තිබෙණ නිසා තමයි බුදු, පසේ බුදු, මහරහතන්වහන්සේලා කියලා කොටසක් ලෝකයේ පහළ වෙන්නේ.

මේ පටාවාරාවගේ ජීවිතය ගැන කල්පනා කරලා බැලුවත් අපට ජේනවා ඒ ආස්වාදය සොයාගෙන ගිය ගමන අන්තිමට කෙළවර වුණේ මහා ආදීනව රාශියකිනුයි. කියන්න බැරි තරම් භයානක දුක්

කන්දරාවකට, බේදවාචක රාශියකට ඇයට මුහුණ පාන්න සිද්ධවුණා. ඒ තුළින් ඇයට ඇතිවුණු අසරණ හැඟීම, පිහිටක් නැත කියන හැඟීම තුළින් තමයි ඇය පිස්සියක් බවට පත්වුණේ. අපි දන්නවා පිස්සියක් කියන්නේ, එහෙම නැත්නම් පිස්සු වැටෙනවා කියන්නේ, උන්මත්තකයෙක් වෙනවා කියන්නේ ලෝකය අමතක වීමක් එතන සිද්ධවීමයි. තමන්ගේ ලෝකයේම හිරවෙලා කොටුවෙලා පීඩනයට පත්වෙලා, හිතාගන්නවා මේ තමන්ට විතරයි මේක සිද්ධවුණේ කියලා. පටාවාරාවටත් මුලදී වුණේ ඒකයි. මේ පැමිණි දුක් කන්දරාව තමන්ට පමණක් ඇතිවුණ එකක් හැටියට හිතුවා. ඒක නිසයි මේ උන්මත්තක භාවයට පත්වෙලා ලෝකෙක් අමතක වෙලා ඒ විදියට මහමග දුවන්න පටන්ගත්තේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකට දුන්න බෙහෙත තමයි - මේ ශෝකය බෙදගන්නා වගේ දෙයක් කිරීම. ශෝකය බෙදගන්නේ කොහොමද? ලෝකයත් එක්ක බෙදගන්න සැලැස්සුවා අනමතග සූත්‍රයෙන්. ඒ අනමතග සූත්‍රය බොහෝ වටිනා සූත්‍රයක්. ඒක සංඝයාවහන්සේලාට බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ. ඒ දේශනාව අවසාන වෙනකොට අසා හිටිය හැම සංඝයාවහන්සේලාම රහත් වුණයි කියලත් කියනවා. ඒ තරම් මහාපුදුම විදියේ දේශනාවක්. අපි කෙටියෙන් සඳහන් කළොත් ඒකේ සාරාර්ථය මේකයි.

‘මහණෙනි, ඉමක් කොණක් නොපෙනෙන මේ අතිදීර්ඝ සංසාරයේ නුඹලා තමන්ගේ මව පමණක් මළ දුකට, පියා පමණක් මළ දුකට, පුතා පමණක් මළ දුකට, දුව පමණක් මළ දුකට, ඒ ආදී වශයෙන් ඇඬූ කඳුලු - හඬා වැලපීමේදී වැගිරුණු කඳුලු බිංදු එකතුකරගත්තොත් සතර මහාසමුද්‍රයට වඩා වැඩිය කියලා ඒ විදියට දේශනාවක් කළා. ඒ එක එකක් පාසාම බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන් ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් අසමින් උන්වහන්සේලාට ඒක කා වදින අන්දමින් ඒ දේශනාව ඉදිරිපත් කළේ. ඒ දේශනාව මේ අවස්ථාවේ පටාවාරාවට ඉදිරිපත් කළහම පටාවාරාව කල්පනා කළා ‘මේක මට පමණක් පැමිණි එකක් නෙවෙයි. මේක විශ්ව සාධාරණ ධර්මතාවක් කියලා ලෝකයත් එක්ක බෙදගන්නා ශෝකය. එයින් ඇගේ ශෝකය තුනී වුණා. පටාවාරාව තමන්ට කායික වශයෙන් ආබාධ පැමිණි අවස්ථාවේදීත්, අවසානයේ ස්වාමි පුරුෂයාත්, දරුවනුත් නැතිවුණහමත් මව්පියන් සොයාගෙන ගියා. නමුත් ඒ එකක්වත් පිහිට නොවෙයි කියන එකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙවෙනි වර අපි අර සඳහන් කළ නසනති පුත්තා තානාය - න පිතා න පි බන්ධවා ආදී ගාථා වලින් ඉදිරිපත් කළේ.

මාරයා ඉදිරිපත් වුණහම මේ කිසිම එහෙකින් පිහිටක් නෑ. ඇත්ත වශයෙන්ම මරණ අවස්ථාවේදී පිහිට වශයෙන් පවතින්නේ තමන් ලබාගත්තු උතුම්වූ නිර්වාන ධර්මයයි. තවත් සංසාරයේ උපදින්නේ නෑ කියන ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂයයි තමන්ට උපකාර වෙන්නේ. අන්න ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ගාථා දෙකෙන් පෙන්නුම් කර වදලේ. ඒක අහලා තමයි පටාවාරාව සෝවාන් ඵලයට පැමිණියේ. එතකොට ඒ අනුවත් අපට හිතාගන්න පුලුවන් මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ කලේ එක්තරා විදියකට මානසික වශයෙන් සිහිවිකල් වුණු කෙනෙකුගේ සිත ක්‍රමක්‍රමයෙන් මෘදු මොළොක් කරලා, ඒ ශෝකය තුනී කරලා ඊළගට ඒක තුළට ධර්මය දැමීමයි. ඒ වගේම අපි කල්පනා කරලා බලන්න ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇයට රහත්වෙන්න උපකාර වීමට වදල මාතෘකාවට ගත් ගාථාව. ඒකත් ගැඹුරු ගාථාවක්.

යොව වසසතං ජීවෙ
අපසසං උදයව්‍යයං
එකාහං ජීවිතං සෙයො
පසසතො උදයව්‍යයං

යම් කෙනෙක් මේ පංචස්කන්ධයේ ඇතිවීම් නැතිවීම් ස්වභාවය නොදැක අවුරුදු සියක් ජීවත්වීමට වඩා ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දකිමින් එක දවසක් ජීවත්වීම උතුම් කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා. අපි කලින් සඳහන් කළ ආකාරයට පටාවාරාවට විදර්ශනාවට හුරු යම්කිසි සිතිවිලි සමූහයක් ආවහමයි ඒ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ. අන්න එතනත් තියෙනවා ඔබ විසින් කල්පනා කර බැලිය යුතු වටිනා කාරණයක්. අපි හැම දෙනාගේම නිවනට උපකාර වෙන යම්කිසි කර්මස්ථානයක් තිබෙණවා. විශේෂයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේට මහාපුදුම බුද්ධඥාන අටක් තිබෙණවා අසාධාරණ ඥාන කියලා. ආසය අනුසය ඥානය, මහාකරුණාසමාපත්ති ඥානය ආදී වශයෙන්. විශේෂයෙන්ම ආසය අනුසය ඥානයෙන් ඒ ඒ සත්ත්වයින්ගේ සිතුවිලි පරම්පරාව, සිත ඇතුළේ ගැබ්වෙලා තිබෙණ දේවල්, ඒ සිතිවිලි සකස්වෙන ආකාරය ආදී හැම එකක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනෙනවා. දැන් යම් කෙනෙකුට නිවන සඳහා උපකාර වෙන කර්මස්ථානය බොහෝ විට තමන්ගේ හිතට දුක පිළිබඳව දැඩිව කා වැදුණ අවස්ථාවක් හා සම්බන්ධ වෙනවා. දැන් මෙතනත් පටාවාරාවගේ සිත විදර්ශනා පැත්තට යොමුවුණේ ජලය දැකලා. වතුර දැකලා. මේ ජලය

ඇගේ බේදවාචක රාශියකටම පසුබිමයි. තමන්ගේ ස්වාමී පුරුෂයා නැතිවුණේ අර ධාරාණිපාත වර්ෂාවෙයි. ඊළඟට ගං වතුරෙයි - ගඟේ දෙගොඩයි මේ දරුවෝ දෙදෙනා නැතිවුණේ. ඊළඟට අර වැහි කුණාටුවට යටවෙලයි මව්පියෝත් අර සහෝදරයාත් නැතිවුණේ. එතකොට ජලය මේ පටාචාරාවගේ ජීවිතයේ දුක පිළිබඳ සංකේතයක්. සාමාන්‍යයෙන් කෙනෙක් හිතන්න පුලුවන් පා හෝදනකොට ජලය දැකලා කවුද රහත්වෙන්නෙ කියලා. මේ කථාන්තරය ගැන තර්ක කාරයින්ට එහෙමත් හිතෙන්න පුලුවන්. එහෙම නැත්නම් තවත් කෙනෙක් හිතන්න පුලුවන් දැන් ඉතින් මේ කියාපු විදියට අපි ගෙදර ගිහිල්ලා පා සෝදනකොට ඔන්න රහත් වෙන්න පුලුවන් කියලා. එහෙම එකක් නෙවෙයි මෙතන තිබෙන්නේ. ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ චරිතයට අදාළව යම් යම් කරුණු ඔහුගේ චිත්ත සන්තානයට කිඳ බහිනවා. ඒකයි අපි නිතර කියන්නේ මේවා වෙස් වළාගත් ආශීර්වාද. මේ හැම දෙයක්ම, අපට ලැබෙණ දුක් කම්කටොළ, මේ පීඩන - කායික මානසික පීඩන, මේ ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුක්ඛය. පටාචාරාවට කියන්න බැරි තරම් මහාභයානක අන්දමට ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුක්ඛයට මුහුණ දෙන්න සිද්ධවුණා. නමුත් ඒ හැම එකක් තුළින්ම නිවනට උපකාර වන යම්කිසි දෙයක් කිඳ බැස්සා. අන්න එතනදී අර කිව්වේ ආස්වාදය තුළින් මතු වෙනවා ආදීනව. ඒ ආදීනව මතු වෙනකොට එයින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්න ඕනෙ යම්කිසි කෙනෙක්. නියම ප්‍රයෝජනය මොකක්ද, ඒවා ගැඹුරින් කල්පනා කරලා මේක ලෝක ස්වභාවයක්, ධර්මතාවක් මේ සංසාරයේ හැම සත්ත්වයාටම පොදු ධර්මතාවක්, මේකෙන් මිදෙන්න වෙන ක්‍රමයක් නෑ. මේ සංසාරයෙන් එතෙරවීමෙන්මයි මිදෙන්න පුලුවන් කියලා ඒ විදියට ඒ හිතිවිල්ලක් එක්ක සම්බන්ධ වුණා. එතකොට ඒ තැනැත්තාට ඒ සිද්ධියම කර්මස්ථානයක් වෙනවා.

දැන් එතකොට මේ ශාසනයට ඇතුල් වෙලා අර විදියට සෝවාන් තත්ත්වයන් ලබාගත්තු පටාචාරාවගේ ඒ සිතිවිලි සමූහය - සිතිවිලි පරම්පරාව නිතරම ක්‍රියාකරන්නේ දුක පිළිබඳ අවබෝධයටයි. ඒකට උපකාර වෙන දෙයක් තමයි තමන්ට සංකේතයක් වුණ අර ජලය. ඒක දැකලයි පටාචාරාව අර විදියට හිතන්න පටන්ගත්තේ. මනුෂ්‍යයෙකුගේ ජීවිතයේ එක්කෝ පළමුවෙනි අවස්ථාවේදී මරණය සිද්ධවෙනවා. එක්කො මැද වයසෙදී - මධ්‍යම වයසෙදී සිද්ධවෙනවා. එහෙම නැත්නම් කෙසේ වෙතත් මහළු වයසෙදී එය ඒකාන්තයෙන්ම සිද්ධවෙනවා කියලා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ආලෝකයක් යවලා, ඒ

විදර්ශනා විටීය වඩාත් ගැඹුරු කිරීමටයි අර ගාථාව වදලේ. එතනින් කියවෙන්නේ පටාවාරාව ආරම්භ කළ, ඒ වින්තන පරම්පරාව කෙනෙකුගේ මුළු ජීවිතයක් ගැන හිතලයි. පළමු වයස, මැදි වයස, පශ්චිම වයස කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කාරණය එක දවසට දැමීමා. එක දවසක් තුළම - ඇත්ත වශයෙන්ම මේ එක දවසක් තුළම මේ ලෝකයේ ඇතිවීම නැතිවීම දකින්න පුළුවන්. කොහොමද දකින්න පුළුවන් වන්නේ? දැන් මෙතනත් කියවුණු උදයවායං කියන ඇතිවීම නැතිවීම - මේ අනිත්‍යතාවය තුළින් විදර්ශනාවට හැඩ ගැහෙන පින්වතාට - යෝගාවචරයාට මතුවෙන්නේ විදර්ශනා විටීයයි. අපි ඵදිනෙද පාවිච්චි කරන වචන දෙකක් උදය හා අඝගම. අපි කවුරුත් අහලා තියෙනවා සුර්යයා උදවෙනවා, සුර්යයා අස්තයට යනවා. එතකොට මේ දෙක අතර තිබෙනවා ඇත්ත වශයෙන්ම මේ විදර්ශනාවේ මූලධර්මය. ඇතිවීමයි, නැතිවීමයි. අපි කල්පනා කරන්න ඕන මේ හැමදම පායන ඉර අපට යම්කිසි පාඩමක් උගන්නනවා කියලා. මොකක්ද උගන්නන පාඩම? මේ මහා තේජස්වන්ත සුර්යයා කියනවා 'මටත් තිබෙනවා උදැසනක්, මද්දහනයක් වගේම, සැන්දෑවක්. ඒ වගේම ඔබටත් තිබෙනවා මෙන්න මේ විදියේ ජීවිතයේ ඇතිවීමක්, පැවතීමක්, නැතිවීමක්. මෙන්න මේ කාරණයයි තේරුම් කරලා දෙන්නේ. මේ සුර්යයා මතක් කරන්නේ - කාලය නෙවෙයි ගෙවෙන්නේ. ඔබයි ගෙවෙන්නේ. ඔබයි ගෙවෙන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම. ඉන්ද්‍රියාවේ හිටි භාතෘහරි කියන බෞද්ධ කවියා වටිනා ශ්ලෝකයක් ගොතලා කියනවා. ඒ ශ්ලෝකයේ පද දෙකක් තිබෙනවා මේ ආකාරයට.

කාලො න යාතො - වයමෙව යාතා
තෘෂ්ණා න ජීර්ණා - වයමෙව ජීර්ණා

කාලය නෙවෙයි යැවුණේ, අපිමයි යැවුණේ. තණ්හාව නෙමෙයි දිරුවේ, අපමයි දිරුවේ. ඔන්න ඕකයි ලෝක තත්ත්වය. එතකොට මේ සුර්යයා තුළින් අපි තේරුම්ගන්න ඕන මේ එක දවසක් තුළ මේ ඉර නැගීමත් බැසීමත් වගේ අපේ ජීවිතයේත් ඇතිවීමක්, පැවතීමක්, නැතිවීමක් තිබෙනවා. අන්න ඒ කාරණය තුළින් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර පටාවාරාවගේ විදර්ශනා විටීය ඉතාමත්ම තියුණු කරලා, ගැඹුරු කරලා අරහත්‍වය දක්වා ගෙනගියේ.

අපේ ජීවිතයට වටිනා කාරණා රාශියක් මේවා තුළින් ලබාගන්න අපි කල්පනා කරගන්න ඕන. අපේ ජීවිත වලත් මෙන්න මේ විදියේ දුක්

කම්කටොළු වෙස් වළාගන්න ආශීර්වාද හැටියට අපි සලකන්න ඕන. පැමිණි දුක් පැණි රසයි කියනවා වෙනුවට පැමිණි දුක් නිවන් රසයි කියලා හිතාගන්න ඕන. ඒ විශේෂ තුළින් නිවන මතුකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා, දුක්ඛපනිසා සද්ධා කියලා. දුක ඇසුරු කරගෙනයි ශ්‍රද්ධාව මතුවෙන්නෙ. අපි කවුරුත් අහලා තිබෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ මුළු මහත් පංචස්කන්ධයම මේ මුළු මහත් ජීවිත පැවැත්මම දුකක් කියලා දක්වනවා. එතකොට යම්කිසි අවස්ථාවක ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුකකිය තුළින් හෝ කායික මානසික තව නොයෙකුත් දුක් වලින් හෝ යම්කිසි කෙනෙකුට උග්‍ර අන්දමින් දැඩිව අවබෝධය ආවානම් ඒ අවස්ථාවේ ඒක තුළින් ශ්‍රද්ධාව උපදින්න පුළුවන්. නමුත් එක පාරටම එහෙම ශ්‍රද්ධාව උපදිනවත් නොවෙයි. ඊට කලිනුත් සමහරවිට කෙනෙක් පිස්සු වැටෙන්නත් පුළුවන්, උමතු වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ කාරණයත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. සමූහ වෙපක්කාහං භික්ඛවෙ දුක්ඛං වදමි පරියෙක්ඛි වෙපක්ඛංවා කියලා. ඉතාමත්ම වටිනා ධර්ම පාඨයක් එතන කියවෙන්නේ. සමූහ වෙපක්කාහං භික්ඛවෙ දුක්ඛං වදමි. මහණෙනි මම කියනවා මේ දුකෙහි ප්‍රතිඵල දෙකක් තියෙනවා කියලා. මොකක්ද? එක්කො මුළාව, එහෙම නැත්නම් පරියෙක්ඛි වෙපක්ඛංවා, සෙවිල්ල. දුකෙහි විපාක කියලා මෙතන කියන්නෙ දුකෙහි ප්‍රතිඵල කියන එකයි. දුක නිසා ඇතිවෙන දේවල්. එය මේරී යාමෙන් ඇතිවන සිද්ධි දෙකක්. මොකක්ද? එක්කො පිස්සු වැටෙනවා. එහෙම නැත්නම් සෙවිල්ලට හැරෙනවා.

ඒකට හොඳ නිදර්ශනයක් මේ කථාන්දරය. මේ දුක ඉදිරිපත් වුණහම මේ කාලෙන් අපි දන්නවා බොහෝ දෙනා එක්කො පිස්සු වැටෙනවා උමතු වෙනවා. එහෙම නැත්නම් දිවි නසාගන්නවා. ඒ විදියේ දේවල් වලට පෙළඹෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාරලා තිබෙනවා, සබ්බෙ පුපුස්සනා උමමත්තකා කියලා. හැම පෘතග්ජනයාම උමතුවෙත් ඉන්නවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. මේක හිතනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේත් අප ගැන මේ තරම් පහත්ව හිතුවද කියලා කෙනෙකුගේ හිත අමනාප වෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේක සත්‍යයක්. හැම කෙනෙක්ම උන්මත්තකයි මේ කාරණය දකින්නෙ නැතිතාක්. අර ඉර ගැන කිව්වා වගේ සාමාන්‍ය ලෝකයා කල්පනා කරන්නෙ නෑ මෙහෙම මරණය කියලා දෙයක් තිබෙන බව එදිනෙදා ජීවිතයේ. මේ ජීවිතයේ ඇති අනිත්‍යතාව ගැන මෙනෙහි කරන්නෙ නෑ.

මතක් කරන්නේ නෑ. ඒක නිසා උන්මත්තකයෝ වගේ. එතකොට අර පිස්සිට ගල් ගැහුවෙත් උන්මත්තකයෝ. අන්න එහෙමයි හිතාගන්න තියෙන්නේ. ඔය විදියේ දෙයක් මේ ලෝකයේ තිබෙන්නේ. ඒක නිසා පළමුවෙන් ඇති වන ප්‍රතික්‍රියාව තමයි මේ දුක ඉදිරියේ උමතු වට වැටෙනවා. මානසික පීඩනය දරාගන්න බැරුව උමතු වකට වැටෙනවා. ඒක නොයෙකුත් තත්ත්ව වෙන්න පුලුවන්. පිස්සං කොටුවල නොගියත් ඊට මෑතදී පිස්සු වැටුණා වගේ නොයෙකුත් ආකාරයට හැසිරෙනවා. ක්‍රියා කරනවා. නමුත් යම්කිසි කෙනෙකුට හරි මාර්ගය, කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය ලැබුණානම් ඊළඟට සෙවිල්ලට යනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ සිහි එළවාගන්න කිව්වට පස්සෙ, සංසිදුනාට පස්සෙ, සිහිය ආවට පස්සෙ සොයන්න පටන්ගත්තා. වස්ත්‍රයේ ඉඳලාම ඉදිරියට අවශ්‍ය දේවල් ඔක්කොම සොයාගත්තා. පටාවාරාවගේ ජීවිතය තුළින් අපට තේරුම්ගන්න තියෙන්නේ මේ දුකෙහිදී ගතයුතු ඉදිරි පියවර ගැනයි. පෘතග්ජන කියලා කිව්වේ උමතු බවනම් ඒ උමතු බව තුළ හිරවෙලා සිටීම නොවෙයි. පිස්සුවෙන් ක්‍රියාකිරීම්, දිවි නසාගැනීම් ආදියට පෙළඹෙනවා වෙනුවට සෙවිල්ලට පෙළඹෙන්න ඕන. මෙතන මොකක් හරි තිබෙණවා අඩුපාඩුවක්. මේක මට පමණක් සිදුවූවක් නොවෙයි. මේක විශ්ව සාධාරණ ධර්මතාවක් කියලා ගැඹුරින් කල්පනා කරලා ඒකට නියම පිළිතුර, නියම විසඳුම තේරුම්ගන්න ඕන. මේ සාංසාරික සත්ත්වයා ඇත්ත වශයෙන්ම හරියට අර හැමදම ගණනක් හදනවා නමුත් ඒකට උපකාර වෙන මූලික සිද්ධාන්තය වටහා ගන්නේ නැතුවා වගේ, අනන්ත කාලයක් මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී දුක් විඳිනවා. දුක් පීඩන විඳිනවා. නමුත් මේක තුළින් පාඩම ඉගෙනගන්නේ නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ ආකාරයට අස්සාද පන්තියෙමයි වැඩි දෙනෙක් ඉන්නේ. ආස්වාද පක්‍ෂයෙමයි ඉන්නේ. ඒ ආස්වාද තුළින් යම්කිසි ආදීනවයක් ඇතිවුණත් ඒවා අමතක කරනවා බොහොම ඉක්මනින්.

පටාවාරාවටත් සමහරවිට තිබුණා ධර්මමාර්ගයේ යන්නේ නැතුව පහසුවෙන්ම වෙන ස්වාමිපුරුෂයෙක් සොයාගන්න. වෙන දරුවො ලබාගන්න. දරුමල්ලන් ලබාගන්න. ඔය විදියට තවත් නොයෙකුත් විදියේ රක්‍ෂණ ක්‍රම, තැන්පතු ඔය ඔක්කොම එකතු කරගෙන ජීවිතය අර කියාපු විදියට සාර්ථක කරගන්න තිබුණා. ඒ සාර්ථකත්වය අන්න අර මූලින් කියාපු විදියට නෙමෙයි. නියම වටිනාකමනම් මේකට ඒකාන්ත විසඳුමක්, පැහැදිලි විසඳුමක් සොයා ගැනීමයි. අපි පටාවාරාව පිස්සියක්,

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

එහෙම නැත්නම් අභාග්‍ය සම්පන්න චරිතයක් හැටියට සලකන තැනැත්තිය - ඇත්ත වශයෙන්ම අර තරම් දීර්ඝ කාලයක් පාරමී පිරු තැනැත්තියක්. ඒ පාරමී ශක්තිය ඇය තුළ තිබෙනවා. නමුත් මොකක් නමුත් කර්ම හේතුවක් නිසා අර වැරදි මාර්ගයට ගිහිල්ලා ආස්වාදය තුළින්ම ඊළඟට මතුකරගන්නා මහා ආදීනව රාශියක්, ආදීනව කන්දරාවක්. ඒක තුළින් පාඩම් ඉගෙනගන්නා. ඒ පාඩම ඉගෙනගන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ පිහිට වුණා. තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ. ඒ තුළින් තමයි පටාවාරාව අන්තිමට තමන් ප්‍රාර්ථනා කළ පරිදි මේ හිසුණි ශාසනයේ විනයධර ථේරීන් අතර අග්‍රස්ථානයට පවා පත්වුණේ. ඒක ආශ්‍රයෙන් පෙනීයන්නේ වෙස්වළාගත්ත ආශීර්වාදයක් කියන කාරණයයි. මේ ජීවිතය ඇතිවීම, පැවතීම, නැවතීම කියලා ඉතාමත්ම දළ වශයෙන්, ගොරෝසු වශයෙන් අවස්ථා තුනකට බෙදගන්න පුළුවන්. ළමා වයසක් තිබෙනවා, තරුණ වයසක් තිබෙනවා, මහළු වයසක් තිබෙනවා කියලා. නමුත් මේ හැම මොහොතක් පාසාම ගෙවී යාම ඉතාම පුබල අන්දමින් සිද්ධවෙනවා. ඒකට තමයි ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ ක්‍ෂණික මරණය කියලා. බොහොම ඉක්මනින් ශීඝ්‍රව මේවා ගෙවී යනවා. ඒක සාමාන්‍යයෙන් පියවි ඇසට පෙනෙන්නේ නෑ. විදර්ශනා ඥානයට පමණයි පෙනෙන්නේ. පියවි ඇසට පෙනෙන්නේ නෑ.

තව නොයෙකුත් ඔය උපකරණ වලින් ජේතවසි කිව්වට මොකද ඒ උපකරණ වලටයි ඒක ජේතවනේ. උපකරණ රහත් වෙන්නේ නෑ කවදවත්. නවීන විද්‍යාව, තාක්‍ෂණය මගින් නොයෙකුත් උපකරණ මතුකරගෙන, අනුදක්න, දුරදක්න ආදිය මතුකරගෙන මේවායේ යථා ස්වභාවය - ලෝකයේ ඇති යථා ස්වභාවය තේරුම්ගන්න බලනවා. යථාභූත ඥාන දර්ශනය ඇති කරගන්නවා, ඇත්ත ඇතිහැටියට තේරුම්ගන්නවා කියන්නේ ඒක නොවේ. ඒ යන්ත්‍ර තුළින් බැලුවාට ඒ දකින පුද්ගලයින් තුළ අර කියාපු කෙලෙස් මට්ටම් එහෙමම පවතිනවා. පවත්නා වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරලා තියෙනවා. මේ ධර්මය ස්වාඝාත, සන්දර්ශන, අකාලික ආදී වශයෙන් හඳුන්වන්නේ මොකද මේක දිටු දැමියෙහිම, කල් නොයවාම, තමතමන්ම ප්‍රත්‍යක්‍ෂකරගතයුතු දෙයක්. නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂකරගතයුතු දෙයක්. අන්න ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය ගන්න එක අර විදියට යන්ත්‍ර සූත්‍ර වලින් කරන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. තර්කයෙන් කරන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. යථා ස්වභාවය නුවණින් වටහාගෙන, විදර්ශනාත්මකව

වටහාගෙන තමයි මේ දුකෙන් මිදෙන්න පුලුවන් වන්නේ. ඒකටත් උපකාර වෙන්නේ සමාධිමත් සිතයි. පළමුවෙනි පියවර තමයි සතිය.

බුදුපියාණන් වහන්සේ පටාචාරාව සතියටයි පළමුවෙන්ම දැමීමේ. සිතිය ඒ ඒ මට්ටමෙන් තිබෙනවා. පටාචාරාව නිර්වස්ත්‍රව යාම නිසා පමණක් සතිය ගැන කිව්වා නොවෙයි. ඒ අවවාදය අපටත් කිව්වා කියලා හිතාගන්න ඕන. අපෙත් තව අඩුපාඩුකම් හුඟක් තියෙන්න පුලුවන්. අන්න ඒක නිසා ඒ උන්මත්තක තත්ත්ව හරිගස්සගන්න සතිය උපකාර වෙනවා. සතිය පළමුවෙන්. ඊළඟට ඒක අනුව ධර්මමාර්ගයේ යන පණ්ඩිත පුද්ගලයා ශීලය පිළිබඳව හොඳ සංවරයක් ඇතිකරගෙන ඊළඟට නිවන් මාර්ගයේ යනවා. නිවන් මාර්ගය කියන්නේ මොකක්ද? නිබ්බානං ගමනං මග්ගං බිසමෙව විසොධයෙ. ඉක්මනින්ම නිවන් මාර්ගය සම්පූර්ණ කරන්න කියලයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පටාචාරාවට මුලින් වදලේ. මේ නිවන් මාර්ගය, මේ හැම දෙනෙක්ම අහලා තිබෙනවා. සම්මාදිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියන මෙන්න මේ ආර්ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගයයි.

මේ මාර්ගය එතකොට තමතමන්ගේ හදවත් තුළින් මතුකරගතයුතු මාර්ගයක්. මේ ලෝකයේ අනෙකුත් හැම මාර්ග වලටම වඩා 'එසොව මග්ගො නඤ්ඤා දස්සනස්ස විසුඛියා'. මේකමයි මාර්ගය, දර්ශනය පිරිසිදු කරගන්න කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ලෝකයේ තිබෙන 'මග්ගානට්ඨංගිකො සෙට්ඨා', සියලුම මාර්ගන්ට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ ආර්ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගයයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරලා තිබෙනවා. එතකොට මේ ආර්ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගයේ තිබෙන්නේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ, කෙටියෙන් සැලකුවොත් මේ ස්කන්ධ තුනයි තිබෙන්නේ. මේ ගොඩවල් තුනයි තිබෙන්නේ. කය, වචනය හික්මවාගැනීමෙන් ශීලය සම්පූර්ණ කරගන්නවා. ඒ ලබාගත්තු සැනසිල්ල තුළින්, ඒ පසුතැවිල්ල නැති පැවැත්ම තුළින් ඊළඟට මතුකරගන්නවා සමාධිය යම්කිසි කර්මස්ථානයකට හිත් යොමුකරලා. ඒ විදියට ඒ සමාධිය තුළින් සිත තැන්පත් වුණාට පස්සෙ අන්න ඊළඟට විදර්ශනාවට හරවනවා. අර කියාපු ඇතිවීම, නැතිවීම ගැඹුරින් දකින්න උත්සාහ කරනවා. අන්න ඒ විදියට තමයි මේ සංසාර දුකිය කෙළවරකරගන්න පුලුවන් වන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ මේ ධර්මමාර්ගයේ අපි හැමදෙනාටම ගමන් කරන්න උනන්දු කරවන තරමට එදිනෙද ජීවිතයේ ආපද විපත්ති බහුල යුගයක් මේක. නමුත් එයින් ප්‍රයෝජනය ගන්න නෑ. අර කියාපු වෙස්වළාගත්ත ආශිර්වාදක් කියන කතන්දරය බොහෝ දෙනෙක් විශ්වාස කරන්නෙ නෑ. මේ ශාසනයේ පැවිදි වෙලා රහත් වුණේ රිදී හැන්දක් කටේ ඇතිව උපන්න අය නොවෙයි. මහාසිටුවරු රජවරු නෙවෙයි. සමහරවිට එහෙම අයත් පැවිදි වෙලා රහත්වුණා තමයි. නමුත් ඔක්කොම එබඳු අය නෙවෙයි. බොහෝවිට ඉතාමත්ම දුගී දුප්පත්, ඊළඟට තවත් නොයෙකුත් විදියේ පීඩන වලට පත්වෙලා ජීවිතය අසාර්ථක තත්වයට පත්කරගත්තු අයයි. ඒ අය පාඩම ඉගෙනගත්තා. ඒක නිසා කරන්න දෙයක් නැතුවට මහණ වුණා නොවෙයි. ඇතැම්විට කෙනෙකුට එහෙමත් හිතන්න පුලුවන්, මේ ශාසනයට ඇවිල්ලා පැවිදි වුණේ තමන්ට එක්කො ස්වාමී පුරුෂයා නෑ, දරුවො නෑ, තමන්ට ජීවත්වෙන්න ජීවනෝපායක් නෑ - ඒක නිසා ඇවිල්ලා අන්තිමට මේ ශාසනයේ අර විදියේ තත්ත්ව ලැබුවයි කියලා හිතාගන්න එක වැරදියි. ඇත්ත වශයෙන් ඒවායින් පාඩම් ඉගෙනගත්තු හැම එකක්ම තමන්ගේ අත්දැකීම් රාශිය තුළින් අර කියාපු අස්සාද, ආදීනව, නිස්සරණ කියන ඒ ශ්‍රේණි තුන පාස් කරලා රහත්වෙන්න පුලුවන් වුණා. එදිනෙද ජීවිතයේ මේ වගේ කථාවක් අහලා ආස්වාදයක් සතුටක් ඇතැම් කෙනෙක් ලබනවා. ඒක තුළ තිබෙන යම්කිසි හිත් කාවදින විශේෂ දේවල් ගැන පමණක් හිතනවා. නමුත් කථාවක නියම සාරය නම් එයින් ගතයුතු ආදර්ශයයි. ඒ කථාවේ තිබෙන වර්ත වලින් ගතයුතු ආදර්ශයයි. දැන් මෙතනත් මේ පටාවාරාවගේ වර්තය තුළින් අපි සිතාගන්න ඕනෙ මේ තත්ත්වය අපටත් එන්න පුලුවන්, අපටත් සිදුවෙන්න පුලුවන් කියලයි. එක්කෙනෙකුට සිදුවෙන දෙයක් නොවෙයි. අනන්ත කාලයක් සංසාරයේ මේ විදියේ දේවල් අත්දැකින්නත් ඇති. නමුත් ඒ තුළින් පාඩම ඉගෙනගෙන නෑ. ඒක නිසා යම්කිසි මට්ටමකින් තමන්ට දුකක් පීඩනයක් ආවානම් අන්න ඒ අවස්ථාවේ ඒ පීඩනය තුළ, ඒක විග්‍රහ කරලා තේරුම්ගන්න ඕන, ඇත්ත වශයෙන්ම විග්‍රහයකුත් නෙවෙයි ඒක. අත්දැකීම් ආශ්‍රයෙන් තේරුම්ගන්න ඕනෙ මෙතන තියෙන්නෙ වතුරාර්ය සත්‍යයයි කියලා.

යම්කිසි දුකක් ආවා. ඒ දුක ගැන කල්පනා කරලා බලන්න යෝනිසෝමනසිකාර කියන නුවණින් මෙනෙහි කිරීම යොදගන්න ඕන. ලෝකයා තුළ තිබෙන්නේ අයෝනිසෝමනසිකාර කියන වැරදි විදියට

මෙනෙහි කිරීමයි. වැරදි විදියට මෙනෙහි කරලයි ආස්වාද පක්‍ෂයට යන්න. ඒ වෙනුවට නුවණින් මෙනෙහි කරලා බලන්න ඕන මේ දුකට නියම හේතුව මොකක්ද? ස්වාමී පුරුෂයා නැතිවීම නිසාද? එහෙම නැත්නම් දරුවන් නැතිවීම නිසාද? නෑ. මේවා යට තිබෙන්නේ තණ්හාවයි. මේ තණ්හාව නැති තැන දුකක් නෑ. ඒක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ තණ්හාය ජායතී සොකො - තණ්හාය ජායතී භයං. ඒ වගේම පියතො ජායතී සොකො - පියතො ජායතී භයං ආදී වශයෙන් දක්වලා තිබෙනවා. මේ ශෝකය, දුක් කරදර මේ ඔක්කොම දුක් දෙමින් සේ වැලපීම් එන්නෙ එක්කො තණ්හාවෙන්. එක්කො ප්‍රිය මනාප කියන ඒ ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුකකියෙන්. ඒක තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ ප්‍රිය අප්‍රිය දෙකෙන්ම මිදුණු තැනැත්තාට ශෝකයක් නැතෙයි කියලා. ඒ අනුව මේ චතුරාර්ය සත්‍යය එදිනෙදා ජීවිතයේ ප්‍රයෝජනයට ගන්න අපි කල්පනාවට ගන්න ඕන. මේවා පොතපතේ පමණක් තියෙන ඒවා හැටියට නොවෙයි. අපේ මේ අත්දැකීම් හැම එකක් තුළම තිබෙනවා නිවනට උපකාර වෙන කාරණා. යම්කිසි දුකක් ආවා, එහෙම නැත්නම් පීඩනයක් ආවා. කල්පනා කරලා බලනකොට ජේනවා මේක හිත පිළිබඳ තත්ත්වයක්. තණ්හා ආසාවල් මේක යට තිබෙනවා. නොයෙකුත් මාදිලියෙන් පෙනී සිටින, නොයෙකුත් මුහුණවරින් පෙනී සිටින ආසාවල්. අන්ත ඒවායේ ප්‍රතිඵලයක් හැටියට තමයි මේකෙන් එන පීඩනය. යම් ප්‍රමාණයකට එහෙම තේරුම් අරගෙන ඒක සංසිඳවා ගත්තු අවස්ථාවේ ඒ පීඩනය එහෙමම නැතිවෙලා යනවා - සංසිදීම.

මේ නිවන කියන්නෙ ඇත්ත වශයෙන්ම 'සබ්බ සංඛාර සමථ' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ හඳුන්වලා තියෙන්නේ. මේ ලෝකසත්ත්වයා අර කියාපු විදියට අවිද්‍යාවෙන් තණ්හාවෙන් යම්කිසි ක්‍රියාදාමයක පැටලලා ඉන්නවා මමෙක් ආරක්‍ෂා කරගැනීම සඳහා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මෙතන තිබෙන්නේ පංචස්කන්ධයක් පමණයි, ගොඩවල් පහක් පමණයි. රූප ගොඩක් තිබෙනවා. ඒකත් තමන්ගෙයි කියලා තියාගන්න බෑ. ආහාරපාන සපයා දීලා නාවලා කියලා අපි සාත්තු කළාට මොකද අපට ඕන හැටියට මේ ශරීර කුඩුව පවතින්නෙ නෑ. මේක අයිතිකාර පණුවො ඇතුළෙ ඉන්නවා රාශියක්. කෝටි ගණනක් ඉන්නවා කියලා කියනවා. ඊළඟට මේක කඩාවඩාගන්න මරන්න පලිගන්න තව පිරිසක් පිටින් බලාගෙන ඉන්නවා. ඊළඟට ඔය විදියට මේ ශරීරයත් තමන්ගෙයි කියලා ආරක්‍ෂා කරගන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් නෑ. තමන්ගෙයි කියලා රැකබලාගන්න තත්ත්වයක් නෑ. ඒ

විදියේ බාහිර අභ්‍යන්තර උපද්‍රව වලින් බේරීලා හිටියත් යම්කිසි අවස්ථාවක් එනවා ස්වභාව වශයෙන්ම ජරාවට පත්වෙලා දිරාගිහිල්ලා අන්තිමට මේ හටගත්තේ යම් ධාතු හතරක්නම් ධාතු හතරටම මේ ශරීරය දියවෙලා යනවා. ඒ ශරීර කුඩුවයි.

ඊළඟට වේදනාව පිළිබඳවත් එහෙමයි. මේ හැම එකක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ගොඩවල් හැටියට. අපි හිතන්නේ එකක් කියලයි. රූපය කියලා අපි හිතන්නේ එකයි කියලා, මේ මගේ රූපයයි කියලා. අපි බය නැතුව අපේ ලස්සන රූපයක් ගත්තනම්, ඡායාරූපයක් ගත්තනම් මගේ රූපය කියලා ඉදිරිපත් කරනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා මෙතන තියෙන්නේ රූප ගොඩක්. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන පිඩකට උපමා කරලා තිබෙන්නවා. පෙන පිඩක් වුණත් ගංගාවක දෙළ පාරක යනකොට ඇතට බොහොම ලස්සනට පෙනෙන්න පුලුවන්. නමුත් මෙතන තිබෙන්නේ ඉතාමත්ම වේගයෙන් ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් යන බුබුළු සමූහයක්. කුණු කන්දල් එකතුවෙලා හැඳිවීම් ගොඩක්. පෙන පිඩක් කියන එක. මේ ශරීර කුඩුවත් ඒ වගේමයි. මව් කුසේ ඉඳලාම කුණු කන්දල් රාශියක් මෙතන එකතුවෙනවා මේ ආහාරපාන ආදියෙන්. අපි නානකොට එහෙම කුණුය කියලා එක කොටසක් අතුල්ලලා දමනවා මට අයිති නැති කුණුය කියලා. නමුත් අනිත් කොටස ශරීරය ඇතුළේ. ඒවා එහෙමම තැන්පත් වෙනවා. ඒක මමෙයි කියලා කියාගන්නවා. කුණු අතුල්ලලා නාලා ඉතින් පිරිසිදුයි කියලා හිතාගන්නවා. මේ ඇතුළේ තියෙන කුණුගොඩ මේ මමෙයි මාගේයි කියලා අර විදියට පින්තූර අරගෙන පෙන්නනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් ලෝකයේ තිබෙන්නේ. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා මේ මව්පියන් නිසාත්, ධාතු හතර නිසාත් ඇතිවෙව්ව මේ ශරීර කුඩුවත් අර විදියේ රූප ගොඩක්. ඒක පෙන පිඩක් වගේ.

ඊළඟට මේ වේදනාව. දුක් වේදනාවෙන් මිඳෙන්නයි අපි මේ සැප වේදනාව සොයාගෙන යන්නේ. මේක දුක් ගොඩක්. ඒක අපට තේරෙනවා. මේ එක ඉරියව්වක ඉඳගෙන ඉන්න පුලුවන්ද? දුන් අපි හිතමු මේ යුගයේ නිපදවන්න පුලුවන් ඉතාමත්ම සුවපහසු ආසනය නිපදව්වයි කියලා. කෙනෙක් කීව්වොත්, මේකෙ හෙල්ලෙන්න නැතුව පැයක් ඉඳගෙන ඉන්න කියලා, ඒ තැනැත්තාට අන්න දුක තේරෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක නිසා තමයි දක්වලා තිබෙන්නේ අපි මේ දුක වහගන්නේ ඉරියවු මාරුකිරීමෙන්ය කියලා. මේ ශරීරය එහෙම පිටින්ම

දුක් ගොඩක් නමුත් අපි ඒක භංගගන්නෙ කොහොමද? ඕන ඕන හැටියට ඉරියවු මාරු කරනවා. මේ පැත්තට හැරිලා ඉන්න බැරිවෙනකොට අනිත් පැත්තට හැරෙනවා. එහෙමත් බැරි වෙනකොට අනිත් පැත්තට හැරෙනවා. ඊළඟට එහෙම බැරිවුණහම නැගිටිනවා. නැගිටලා ඇවිදිනවා. ඇවිදලා ඒකත් බැරිවෙනකොට ඊළඟට හාන්සිවෙනවා. ඔය විදියට ඉරියවු මාරු කරනවා. මේක චක්‍රයක් වගේ මේ ශරීර කුඩුව කරකවකව ගෙනියනවා. රෝදයක් පෙරළන්නා වගේ.

එහෙම ගෙනිව්වත් මේකෙ කවදවත් නියම සැපයක් නෑ. ඒ සැපය කියලා අපි කියන්නෙ මොකක්ද? අන්න අර දුක මර්දනය කරගැනීමයි. මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙණවා ලෝ වැඩ සඟරාවෙ අපේ විදගම ස්වාමීන්වහන්සේ කියලා තියනවා ‘සයට වේද රසමුසු බත් කන්නේ’. ශරීරය සන්තර්පනය කරන ආහාර බඩගින්න නිසාය. ඊළඟට ‘ගඳට වේද ඇඟ සුවඳ කරන්නේ’ මේ ශරීරය සුවඳවත් කරන්නෙත් මේක ගඳ නිසාය. ‘ලෙඩට බේති මේ මෙලොව සතුන්නේ’, මේ හැම එකක්ම ලෙඩකට තියෙන බේත්. ‘කුමට මීට සැපයකැයි සිතන්නේ’ අන්න හොඳ වටිනා අදහසක් එතැන කියවෙන්නෙ.

සයට වේද රස මුසු බත් කන්	නේ
ගඳට වේද ඇඟ සුවඳ කරන්	නේ
ලෙඩට බේති මේ මෙලොව සතුන්	නේ
කුමට මීට සැපයකැයි සිතන්	නේ

මේවා ලෙඩකට බෙහෙත් විතරයි. නමුත් අපි ඒක කල්පනා කරන්නෙ නෑ. අපි හෝජන සංග්‍රහ ආදී ලොකු දේවල් කරනවා. මේ ශරීර කුඩුවේ තිබෙණ වේදනාවල් සංසිදුවාගැනීමටයි. කුසගිනි වේදනා නිවාගැනීමටයි ආහාර ගන්නෙ. ඊළඟට මැසි මදුරුවන්ගෙන් ආරක්‍ෂා වීමටයි, හීතල ආදියෙන් බේරීමටයි, තව නොයෙකුත් ඔය උපද්‍රව වලින් බේරීමටයි මේ ඇඳුම් අදින්නේ. නමුත් මේක සාමාන්‍ය ලෝකයාට අමතක වෙනවා. ගෙවල් දෙරවල් වල ඉන්නෙත් ඒවායින් බේරීම සදහායි. නමුත් මේ හැම එකක්ම, සුබෝපභෝගී හැටියට හිතන ලෝකයා මේවා සැපයී කියලා හිතාගන්නවා. ‘ලෙඩට බේති මේ මෙලොව සතුන්නේ’. ඉතින් ඒ විදියට තමයි ඊළඟට වේදනාවල් තුළින් ඇතිවෙන සංඥාවල්. වේදනාවල් තුළිනුයි මේ සන්තියා සංඥාවල් කියන හැදිනීම ඇති කරගන්නේ. ඇතදී යම්කිසි පාටක් දැක්ක හැටිය කෙනෙකුගේ හිත නරක් වෙන්නෙ මොකද? ඒක තමන්ට අයිති නෑ. විරුද්ධකාරයාට අයිති

පාට. තමන්ට අයිති පාටනම් අන්ත සතුටක් ඇතිවෙනවා. හරකෙක් අර රතුපාට දැකලා ඇවිස්සුණා. අපිත් අර විදියට පාටක් නිසා හෝ ඒ වගේ තවත් දේවල් නිසා තමන්ගේ හිතේ ඇති කරගත්තු වේදනාව අනුවයි මේ සංඥවල් හොඳයි නරකයි කියලා ගන්නේ. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. ඒ සංඥවල් අනුවයි ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ.

සංස්කාර කියන්නේ යම්කිසි ක්‍රියාකාරීත්වයක්. මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතයක අපි කවුරුත් දන්නවා යම්කිසි ක්‍රියාකාරීත්වයක් තිබෙනවා. සිතින්, වචනයෙන්, කයෙන්. ඒක ක්‍රියාත්මක වීමේදී තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම මමත්වය මතු වෙන්නේ. මමය, මාගේය කියලා කියන්නේ. ඒක නිසාම තමයි සංස්කාර ගොඩ කෙටියෙන් හඳුන්වන්නේ අපි කර්මයයි කියලා. කර්ම හැටියට සැලකෙන්නේ මේ සංස්කාරමයි. ඒකෙ තවත් නොයෙකුත් මට්ටම් තිබෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරන්නේ මේ නිවන කියන්නේ සියලු සංස්කාර සංසිදීමයි කියලා. ‘සබ්බ සංස්කාර සමථ’ මේ සංස්කාර තුළින් තමයි අපි විඤ්ඤාණය නැත්නම් හිතයි කියලා එකක් හදගෙන සිටින්නේ. මගේ හිතයි කියලා කියනවා. මේ දැන් තිබුණු හිත නෙවෙයි ඊළඟ මොහොතේ. ඒක ඉතාම ක්ෂණයෙන්, ඉතාම වේගයෙන් වෙනස්වෙනවා. නමුත් මගේ හිත, මම - මම කියලා අපි පාවිච්චි කරනවා. ඒකත් ලොකු මුළාවක්. ඒ ඒකෙ තත්ත්වය හරියට පෙනෙන්නේ නැති නිසයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ වේදනාව දිය බුබුලකට උපමා කළා. සංඥව මිරිගුවකට උපමා කළා. සංස්කාර කෙසෙල් කඳකට උපමා කළා. කිසිම හරයක් නැති පට්ට ගහන්න පුලුවන් කෙසෙල් කඳක් වගේ. ඊළඟට විඤ්ඤාණය මහාමැජ්ඣ්ඣ දර්ශනයකට උපමා කළා. ඔන්න ඔය පංචස්කන්ධයට ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමා කළේ මොකද? මේ එක එකක්ම ගොඩවල්. අපි හිතන විදියට එකක් නොවෙයි. එක වේදනාවක් නොවෙයි. මෙතන ඇතිවෙන මේ ඉඳගෙන ඉඳීමේ වේදනාව ගැන වුණත් හොඳට හිත යොදනවානම් - යෝනිසෝමනසිකාර කියන විදියට භාවනාමය මනසිකාරය එතනට යොදනවානම් තේරෙනවා මෙතන තියෙන්නේ මහා වේදනා ගොඩක් කියලා. රාශියක් කියලා.

ඒ වගේම තමයි අනිත් ඒවා. හැම එකක්ම ගොඩක් හැටියට, රාශියක් හැටියට පෙනෙන්නේ විදර්ශනාත්මක නුවණ දියුණු වුණහමයි. එතෙක් ඝන සංඥාවෙන් මේක එකක් කියලා අරගෙන ඒක පිළිබඳව තණ්හාවක්, ආසාවක් ඇති කරගන්නවා. ඔන්න ඔය තත්ත්වයයි අපිට එතකොට ජයගතයුතු වන්නේ. ඒක නිසා අපි මේ දේශනාවේ දක්වුණු

මේ පටාචාරා වර්තයෙන් නියම ප්‍රයෝජනය ගතයුතුයි. මේ අපටත් වෙන් පුළුවන් දේවල්. මේ එක ජීවිතයක් තුළ, එක වර්තයක් තුළින් මේ සාහිත්‍යයේ පෙන්වලා දීලා තිබෙනවා. ඒක තුළින් ඉගෙනගතයුතු පාඩමක් අපි අරගන්න ඕන. 'අර විදියට අභාග්‍යසම්පන්න, අවාසනාවන්ත එකක් හැටියට ලෝකයා හිතන ඒ තැනැත්තිය, ඒ වර්තය අන්තිමට රහත් බවෙන් කෙළවර වුණා. අපි තාම කොහේද?' අන්න ඒ විදියට හිතන්න ඕන. අන්න ඒ විදියට බලනකොට මේ ධර්මකථාවක් මේ ගාථාවක් අපේ ජීවිතවලට ඇත්ත වශයෙන්ම ආදර්ශයක් ගෙනදෙන දෙයක් හැටියට හිතාගන්න ඕන.

අද මේ වටිනා පෝය දවසේ මේ පින්වත් පිරිස ආජීව අශ්ඨමක ශීලය කියන වටිනා ශීලයක් සමාදන් වුණා. ඇතැම් අය පොහොය අටසිල්, දසසිල් ආදියත් සමාදන් වුණා. මෙතන දැක්වූ ආකාරයට ශීලය තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම මේ ධර්මමාර්ගයේ යාමට මූලික උපකාරය වෙන එක. මේ භයානක අවධියේ ඇත්ත වශයෙන්ම කෙනෙකුට මේ ශීලවන්තකම අවශ්‍ය වෙනවා. මේ හීලෑකම - අපි තිරිසනාට විතරක් ඇති කළ හැකි දෙයක් කියලා හිතනවා. තිරිසනාට හීලෑකමක් නැතිනම් අපි වල් සතෙක් කියලා කියනවා. හීලෑ වුණහම - හීලෑ අවස්ථාවේ සිට ඒ තිරිසනාගේ යම්කිසි කෙනෙකුගේ සිත්ගන්න ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ඒකට නිදර්ශන අමුතුවෙන් කියන්න ඕන නෑ. අන්න ඒ වගේ තමනුත් කල්පනා කරන්නට ඕනෙ අනිත් තිරිසන් සතුන් වගේ අපෙත් හීලෑකම නැතිවෙනකොට අපි වල් සත්තු බවට පත්වෙනකොට කොයිතරම් විදියේ අපවිත්‍ර ස්වභාවයක් මේ සමාජයේ ඇතිවෙනවාද කියලා. ඒක නිසා ශීලයයි එතන ප්‍රධාන වෙන්නෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේ පටාචාරාවට දැක්වූ ශීලය ගැන අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. ඒ තැනැත්ති ධර්මමාර්ගයට හැරෙනවත් එක්කම ශීලවන්ත වුණා. ඒකයි පටාචාරාව කියලා කියන්නේ. ආචාරසම්පන්න වුණා.

ඒ වගේම තමනුත් කය වචනය හික්මවාගන්න ඕන පළමුවෙන්ම. කය, වචන හික්මවා ගන්නෙ මොකටද? මේ හිත තැන්පත් කරගන්න බෑ කය වචන හික්මවාගන්න තුරු. ඒක හික්මවාගැනීමෙන් සමාජයටත් තමන්ටත් හානිකර නොවෙන විදියේ පැවැත්මක් ඇති කරගන්න ඕන. බොහෝ දෙනා ලොකුවට කතා කරන මේ සමාජය හැදිලා තියෙන්නෙ පුද්ගලයින්ගෙන්. එක පුද්ගලයෙක් ඇතුළත නරක් කරගෙන කොහොමද සමාජය හදන්නේ? තමන් හැදෙනකොටයි සමාජයක් හැදෙන්නෙ. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරගෙන හැම කෙනෙක්ම මේ වටිනා පෝය දවසක

තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් ශීලය රකින්න ඕන. පුලුවන්නම් ඉහළ ශීලයක් රකින්න නිතරම උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ඊළඟට ශීලය අනුව හිත තැන්පත් කරගෙන භාවනාවක එකඟ කරගන්න පුලුවන් තත්ත්වයක් ඇති කරගන්නට ඕන. මේ ලෝකයේ යන්ත්‍ර සූත්‍ර දියුණු කරගෙන ඒවා ගැන අපි ලොකුවට කතා කරනවා. යන්ත්‍ර වලින් අපේ හිතෙන් කරන දේවල් කරන්න ලැස්ති වෙනවා. ඒ හැම එකක් කළත් යන්ත්‍රයක් නිවන් දකින දවසක් අපට අහන්න ලැබෙණ එකක් නෑ. ඒ කොච්චර යන්ත්‍ර දියුණු කරගත්තත් ඒවායින් බෑ අපට සසර දුක් කෙළවර කරගන්න. ඒක නිසා අපේ මේ තියෙන යන්ත්‍රය, මේකයි දියුණු කරගන්න ඕන. මේ යන්තරේ දියුණු කරගන්න මන්තරේ තමයි අර කියාපු භාවනා මනසිකාරය. භාවනා කර්මස්ථානය. ඒක තමතමන්ගේ ජීවිතයට අදාළව ඒ වාරිත්‍රානුකූලව මතුකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින්.

ඒ විදියට මේ වටිනා දිනයේ මේ පින්වත් පිරිස පැයක් පමණ මේ ධර්මදේශනා ශ්‍රවණය කළා. මේ අවස්ථාවේ අපි නිතර සඳහන් කරන ආකාරයට ශ්‍රද්ධා, චිරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියන නිවනට උපකාරවන ඉන්ද්‍රියධර්ම, බලධර්මවලට උපකාර වන යම් යම් ධර්ම ශක්තීන් මේ පින්වතුන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ තැන්පත් වෙන්න ඇතැයි කියලා හිතනවා. අන්න ඒ ශක්තීන් තවදුරටත් වැඩිදියුණු කරගෙන ධර්මමාර්ගයේ යමින්, ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වඩමින් හැකිතාක් ඉක්මනින් මෙවැනි අතිභයානක සංසාර දුකෙන් අත්මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසීමට මේ ධර්මශ්‍රවණය ඒකාන්තයෙන්ම උපනිශ්‍රය හේතුසම්පන්න වේවා! කියලා අපි ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒ වගේම ශාසනාරක්ෂක දිව්‍ය බ්‍රහ්මරාජයන්වහන්සේලාටත් ඒ වගේම තමන්ගේ ඥාතීන් ඇතුළු, මියගිය ඥාතීන් ඇතුළු අවිච්චියේ සිට අකනිටාව දක්වාම යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්මශ්‍රවණමය, ධර්මදේශනාමය කුශලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් ඒ හැම දෙනෙක්මත් මේ ප්‍රණීත කුශල සම්භාරය අනුමෝදන් වෙන්නවා! අනුමෝදන් වී ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙන්නවා! කියන ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන මේ ගාථා කියලා පින් පමුණුවන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

153 වන ඉදිරිපස

153 වහ දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 77)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

වරඤ්ච නාධිගවේෂයා
සෙය්‍යං සදිසමත්තනො
එකචරියං දඤ්ඤං කයිරා
නත්ථි බාලෙ සභායතා’ති

– ධම්මපද, බාල වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

බාලයන්, මෝඩයන් ඇසුරු කරන්නට නොලැබීම මංගල කාරණයක් හැටියට මහාමංගල සූත්‍රයේ හඳුන්වලා දීලා තියෙනවා. ඒකට හේතුව ඒ බාලයින්ගේ ඇසුර නිසා කෙනෙකුට නානාවිධ හිරිහැර විපත්ති ආපද පැමිණෙන්න ඉඩ තියෙන නිසායි. අවවාදයට කිපෙන බව බාලයෙකුගේ ලක්ෂණයක්. අන්න ඒ විදියේ අවවාදයට කිපෙන දමරික ගෝලයෙකු නිසා මේ ශාසනයේ ඉතාමත්ම උතුම් ස්වාමීන්වහන්සේ කෙනෙක් හැටියට සලකන මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේට සිද්ධවෙච්ච කරදරයක් - විපත්තියක් අරමුණු කරගෙනයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අපි මාතෘකාව හැටියට තබාගත්තු ගාථාව වදලේ. ඒ කථාන්තරය මේ විදියටයි දක්වෙන්නේ.

මහා කාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ රජගහ නුවර පිප්පලී ගුහාවෙහි වැඩ වාසය කරන කාලයක ගෝල දෙනමක් උන්වහන්සේට උපස්ථාන කළා. අපි දෙනමක් උපස්ථාන කළා කිව්වට මොකද ඇත්ත වශයෙන් එක නමක් විතරයි හරියාකාරව උපස්ථාන කළේ. අනිත් නම කපටි අන්දමින්, හොඳින් වත් යුතුකම් ඉෂ්ට කරන ගෝල නම මුණ සෝදන්න, පැන් පහසු වෙන්න ආදියට පැන් සුදුනම් කරලා තිබ්බනම ඒවා සුදුනම් කරනවා දැකලා විගහට ගිහිල්ලා මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේට වැදලා ‘අන්න ස්වාමීනි, පැන් සුදුනම්. පැන් පහසු වෙන්න. මුහුණ සෝදන්න’ කියලා කියනවා. ඉතින් ස්වාමීන්වහන්සේත් හිතන්නේ මේ ගෝලයයි ඒක කළේ කියලා, ඇවිල්ලා ඒ පැන් පහසුවීම් ආදිය කරනවා. ඔහොම ඔහොම යන අතරේ අනිත් ගෝලයා කල්පනා කළා ‘දැන් මේ තැනැත්තා කරන්නේ මම කරන වත් පිළිවෙත් තමන්

කරන හැටියට පෙන්වලා ගුරු භාමුදුරුවන් රචිත එකයි. මං මේකට උපක්‍රමයක් කරන්න ඕන' කියලා එක දවසක්ද ඒ අකීකරු නම හැන්දෑවේ නිදගන්න අතරේ මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේට පැන් පහසුවෙන්, පැන් උණු කරලා ඒ පැන් ටික භාජනයකට දලා නානකොටුවේ පිටිපස්සෙන් ගිහින් තියලා යන්තම් පැන් ටිකක් විතරක් උදුන උඩ තියෙන්න ඇරියා. ඉතින් අර ගෝලයා නැගිටලා බලනකොට දුම් දමනවා මේ භාජනයෙන්. හිතුවා දෑන් පැන් සුදුනම් කියලා. වෙනද වගේ ගිහිල්ලා මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේට වැඳලා ආරාධනා කලා 'ස්වාමීනි පැන් පහසුවෙන්. සුදුනම්' කියලා.

එහෙම කියලා ස්වාමීන්වහන්සේත් එක්කම පැන් කොටුවට ආවා. ස්වාමීන්වහන්සේ ඇවිල්ලා බලනකොට පැන් නෑ. ඒක කිව්වහම මේ ගෝලයා 'පේනවා නේද මේ තැනැත්තා, මේ දුෂ්ටයා මේ විදියට මා රචිතවන මෙහෙම එකක් කරලා තියෙනවා නේද' කියලා කළෙන් අරගෙන පැන් තොටට ගියා පැන් ගේන්න. මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ කල්පනා කරනවා මොකක්ද මේ සිද්ධවුණේ කියලා. ඒ අතරතුර අනිත් ගෝලයා පැන් කොටුව පිටිපස්සේ තියෙන භාජනයෙන් වතුර ගෙනල්ලා ස්වාමීන්වහන්සේට පැන් පහසුවෙන් සැලැස්සුවා. ඔන්න කාරණය තේරුම් ගත්තා මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ. මෙතෙක් කල් මේ හොඳ ගෝල නම කරන හැම දෙයක්ම මේ නම, තමන් පිටට පවරාගත්තු බව. ඒක තේරුම් අරගෙන එද හැන්දෑවේ වන්දනා කරන්න ආවහම අර කෙරාටික ගෝල නමට කියනවා 'මේ විදියේ පැවැත්ම හොඳ නෑ. වෙන අය කරන දේ තමන් කරන හැටියට පෙන්වලා කටයුතු කිරීම සුදුසු නෑ' කියලා අවවාද කලා.

ඒ අවවාදය අහලා අර ගෝලයා කෝපයක් ඇති කරගත්තා. 'පේනවා නේද මේ භාමුදුරුවෝ වතුර ඩිංගක් ගැන ලොකුවට අරගෙන මට මේ විදියට දෙස් කියනවා' කියලා වෙර බැඳගත්තා. කොයිතරම්ද කියතොත් පස්සෙන්ද පිණ්ඩපාතේ වැඩියෙන් නෑ ස්වාමීන්වහන්සේත් එක්ක. ඉතින් මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ - කීකරු ගෝලයන් එක්ක - යම්කිසි ගෙදරකට පිණ්ඩපාතේ වැඩියා. මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ පිණ්ඩපාතේ වැඩිය අතරේ මේ ගෝලයා මොකක්ද කළේ? මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේගේ කුළුපග, එහෙම නැත්නම් හිතවත් දයක පවුලක ගෙදරකට ගියා පිණ්ඩපාතේ. ඒ අය ඇහුවා 'කෝ ලොකු ස්වාමීන්වහන්සේ?' කියලා. එතකොට කියනවා 'ටිකක් අසනීපයි

ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට'. එතකොට ශ්‍රද්ධාවන්ත දයකයන් හැටියට ඒ අය අහනවා 'ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට මොනවද සුදුසු ආහාර' කියලා. මේ ගෝලයා තමන්ට ගැලපෙන හොඳ ආහාර ටිකකුත් කිව්වා. ඉතින් ඒ දයකයෝ පිළියෙල කරලා දුන්නා ඒ ආහාර. අර ගෝලයා මඟදීම ඒක අනුභව කරලා හෙමීට කුටියට ආවා.

ඒ වගේම මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ පිණ්ඩපාතේ ගිය තැනින් හොඳ සිනිඳු වස්ත්‍රයක් ලැබුණා පූජාව හැටියට. ඒක ඒ ගෝලයාට දුන්නා මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ. ගෝලයා ඒක හොඳට පඩු ගහලා තමන් පොරවන්න ගත්තා. මේකත් ඊර්ෂ්‍යාවෙන් සැලකුවා අර අතින් ගෝලයා. ඉතින් ඔහොම තියෙන අතරට ඔන්න දෙවෙනි දවසෙ මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ අර කියාපු දයක ගෙදරට පිණ්ඩපාතේ වැඩියා. වැඩියහම ඒ අය කියනවා 'අපට අහන්න ලැබුණා ඊයේ ස්වාමීන්වහන්සේ අසනීපෙන් කියලා. අර ගෝලයා කියාපු විශේෂ ආහාර අපි සුදුනම් කරලා යැව්වා. කොහොමද දැන් ස්වාමීන්වහන්සේට සනීපද?' කියලා. ස්වාමීන්වහන්සේ නිශ්ශබ්දව ඉඳලා ආපහු ආවට පස්සෙ එද හැන්දෑවේ අර ගෝලයාට කියනවා 'ඇවැත්නි, මේකතම සුදුසු වැඩක් නොවෙයි. සංඝයාවහන්සේලාට අයිති වැඩක් නොවෙයි ඒ විදියට ගිහියන්ට කලින් දන්වලා ආහාර ගැනීම. මේක නුසුදුසු ක්‍රියාවක්' කියලා දෙස් කිව්වා. ඒකෙන් තවත් කේන්ති ඇති කරගත්තා අර ගෝලයා. 'දැන් ජේනවා නේද මේ හාමුදුරුවෝ ඊයේ මට මේ විදියට වතුර ටිකක් නිසා දෙස් කිව්වා. දැන් මේ දනෙ ඩිංගක් නිසා මට මේ විදියට දෙස් කියනවා. ඒ වගේම ලැබීව්ව වස්ත්‍රයත් තමන්ගේ හිතවත් ගෝලයාට දුන්නා'. මෙහෙම හිතාගෙන ඊළඟ දවසේ පිණ්ඩපාතේ ගියේ නෑ මේ ගෝලයා.

මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ අතින් නමත් එක්ක පිණ්ඩපාතේ වැඩිය අතරේ මොකක්ද කළේ? ඒ කුටියේ තියෙන සියළුම භාණ්ඩ බිඳලා දූම්මා පොල්ලක් අරගෙන. ඒවාට ගහලා එහෙම පිටින්ම කුඩු කරලා ඊළඟට කුටියටත් ගිනි තිව්වා. ගිනි තියලා ගින්නෙන් පිව්වෙන්නැති ඒවත් අර පොල්ලෙන් ගහලා විනාශ කරලා පැනලා ගියා. ඊළඟට එතන කියවෙනවා - කොයි කාලෙද කියලා කියවෙන්නෑ. ඒ කොයි අවස්ථාවෙද කියලා - මැරිලා අපාගත වුණා. අවිච්ඡි මහානිරයේ උපන්නා කියලා කියනවා. මේ සිද්ධිය ඉතින් ඒ දයක පිරිසත් සංවේගයෙන් සැලකුවා මේ මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේගේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ගෝලයෙක් මේ පොඩි අවවාදයකට කිපිලා මේ තරම් විනාශයක් කළා නේද කියලා ඒ ප්‍රවෘත්තිය පැතිර ගියා.

මය අතරේ රජගහනුවර එක්තරා හිඤ්ඤත්වහන්සේ නමක් - බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්නට ජේතවනාරාමයට වැඩම කළා. බුදුපියාණන් වහන්සේ 'මේ නම කොහෙන්ද ආවේ?' ඇහැව්වහම 'රජගහ නුවරින්' කිව්වා. 'කොහොමද මගේ පුත්‍ර මහාකාශ්‍යප හොඳින් ඉන්නවද? සතීපෙන් ඉන්නවද?' කියලා ඇහුවහම 'වෙන කරදරයක්නම් නැත. මෙන්න මෙහෙම එකක් වුණා. ගෝලයෙක් පොඩි අවවාදයක් කළා කියලා කිපිලා කුටියටත් ගිනි තියලා ගියා' කියලා කිව්වා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අතීතයෙන් මේ විදියේ දුෂ්ට විදියට ක්‍රියා කිරීම මේ තැනැත්තාගේ සංසාර පුරුද්දක් බව දැක්වෙන ධර්ම කථාවක් වදළා. 'මය විදියේ බාලයින් මෝඩයින් ඇසුරු කිරීමට වඩා හොඳයි මගේ පුත්‍ර මහාකාශ්‍යපට තනිව වාසය කිරීම' කියන අදහස දෙමින් තමයි අපි අර මාතෘකා කළ ගාථාව වදළේ. ඒකෙ අදහස මෙහෙමයි.

චරඤ්ඤ නාධිගච්ඡයා
සෙය්‍යං සදිසමත්තනො

යම්කිසි කෙනෙක් සිතෙන් තමාට වඩා හොඳ කෙනෙකු හෝ සමාන කෙනෙකු හෝ සෙය්‍යා බැලීමේදී, සිත යොදවා බැලීමේදී හමුවෙන්නේ නැත්නම්, හිතට ඉදිරිපත් වෙන්නේ නැත්නම් තමන්ට සිහියට එන්නේ නැත්නම් මොකක්ද කරන්න තියෙන්නේ?

එකචරියං දඤ්ඤං කයිරා
නඤ්ඤි බාලෙ සභායතා

'එකචරියා' කියලා කියන්නේ 'තනිවම වාසය කිරීම' කියන ඒ ප්‍රතිපත්තියේ දඩුව පිහිටීමයි. තනිවම හැසිරීම ඊට වඩා වටිනවා. 'නඤ්ඤි බාලෙ සභායතා'. බාලයන් එක්ක, මෝඩයන් එක්ක ඇති කරගන්න එක්ව විසීමට, එහෙම නැත්නම් හවුලට වඩා හොඳයි තනිව විසීම කියන එක බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ගාථාවෙන් දක්වා වදළා. එතකොට ඒ කතන්දරය එහෙමයි.

අර අකීකරු ගෝලයාගේ ඒ ක්‍රියාකලාපය තුළින් අපිට ජේතවා කොයිතරම් විනාශයක් එක සුළු මොහොතක ඇතිවෙව්ව ද්වේෂය නිසා සිදුවුණාද කියලා. ඒ ද්වේෂය ජයගන්න බැරිවුණ නිසා මහා භයානක අන්දමේ විපත්තියක් කරගෙන තමනුත් අපාගත වුණා. හොඳ

ගෝලයෙකුගේ - ශිෂ්‍යයෙකුගේ වර්යාවේ තියෙන ලක්ෂණයක් තමයි නිහතමානී බවත්, කීකරු බවත්. සුවච, සුපේශල, කීකරු ආදී නොයෙකුත් වචන යොදන්නේ ගෝලයෙකුගේ තිබිය යුතු ඒ වර්යාවන්. ඒ විදියට නිහතමානීකමක් නැති ගෝලයෙකුට ගුරුවරයා දෙන අවවාදයම ප්‍රමාණවත් වෙනවා මහා භයානක අපරාධ, එහෙම නැත්නම් අර විදියට දේපළ හානි වැනි දේවල් වලට යොමුවෙන්න. මේ වර්තය කුළින් අපට ජේතවා අර කියාපු බාල ලක්ෂණයක්. බාල කියලා පාලි භාෂාවේ යොදන්නේ - අපි දැන් බාලයා කියලා යොදන්නේ වයසින් බාලනෙ - බුදුපියාණන් වහන්සේ බාලයා කියලා යොදන්නේ අඥන පුද්ගලයා, මෝඩයා කියන එකයි.

මෝඩයාගේ ලක්ෂණ තුනක් නොයෙකුත් අවස්ථා වල බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. මෝඩයාගේ ලක්ෂණ මොනවද? දුච්චනිච වීනති, දුඛ්‍යාසින භාසී, දුක්ඛස්සකමමකාරී. මෝඩයාගේ චිත්තාවන් - සිතිවිලි නරකයි. නරක සිතිවිලි සිතනවා. නරක වචන කතා කරනවා. නරක වැඩ කරනවා. ඉතින් අන්න ඒ ටික තමයි මෙන්න මේ කියාපු අකීකරු ගෝලයාගේ වර්තයෙන් අපට ජේතනෙ. ගුරුවරයා කෙරෙහි අර විදියට ද්වේෂයක් ඇති කරගන්නා. සිත දුෂ්‍ය කරගන්නා. ඊළඟට තමන්ගේ අනිත් සහෝදර නම පිළිබඳව ඊර්ෂ්‍යා සහිත සිතිවිලි ඇතිකරගෙන, ලොකු ද්වේෂයක් ඇතිකරගෙන, ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට බොරු, කපටි, කෙරාටික වචන වලින් දයක පවුල රවට්ටලා ඒ විදියට කටයුතු කළා. ඊළඟට අන්තිමේදී අර විදියට විනාශකාරී ලෙස ඒ තරම් ශ්‍රේෂ්ඨ ස්වාමීන්වහන්සේ කෙනෙකුගේ කුටිය විනාශ කළා ගිනි තියලා. මේ කුළින් අපට තේරෙනවා අකීකරු ගෝලයෙකුගේ ලක්ෂණ. ඒක තමයි බාල ලක්ෂණය කියලා කියන්නෙ, මෝඩ ලක්ෂණය හැටියට දක්වලා තියෙන්නෙ. මේ ශාසනයේ හිටි අකීකරු දුර්දන්ත සාහසික දමරික ගෝලයින්ගේ හැටි තමයි ඒ. නමුත් මේ ශාසනයේ අපට ආදර්ශයක් ගන්න පුළුවන් වටිනා ගෝලයින් හිටියා. ඒ අය ගැන මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති.

ඒ අතින් වටිනාම ගුණ සම්භාරයක් හෙලිවෙන ස්වාමීන්වහන්සේ තමයි කුඩා රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේ. රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේට ඕනෑ තරම් ආඩම්බර වෙන්න කාරණා තිබුණා. පොඩි රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේට කියන්න තිබුණා බුදුපියාණන් වහන්සේ, ඒගොල්ලොන්ගෙ පියාණන් නෙවෙයි මගේ පියාණන් කියලා.

ඒ තරමට බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳව මාන්නයක් ඇති කරගන්නත් තිබුණා. නමුත් ඒ වෙනුවට රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේ සත් හැවිරිදි වයසේදී පවා නිතරම බුදුපියාණන් වහන්සේට පමණක් නොවෙයි අනිත් ගුරු ස්වාමීන්වහන්සේලාටත් වැඩිහිටියන්ටත් ඉතාම කීකරුව ශික්‍ෂාකාරීව, අවනතව, නිහතමානීව කටයුතු කළ බව ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. ඒ වගේම පොඩ් දරුවන් වැලි සෙල්ලම් කරනවා වගේ මේ කුඩා රාහුල හාමුදුරුවෝ හැමදම උදේට දෝතට වැලි අහුරක් අරගෙන 'මේ වැලි ඇට ගානට මට බුදුපියාණන් වහන්සේගෙනුත්, සංඝයාවහන්සේලාගෙනුත්, වැඩිහිටි ස්වාමීන්වහන්සේලාගෙනුත් අවවාද ලැබේවා' කියලා පැතු බවක් සඳහන් වෙනවා. ඒ වගේම රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේගේ වර්යාවේ වටිනා තවත් අංගයක් විනය පිටකයේ සඳහන් වෙනවා.

අපි ශාසනයේ නරක ගෝලයින්ගේ පැත්තෙන් නෙ පටන්ගන්නෙ. නමුත් හොඳ පැත්තත් හෙලි වෙන්නයි මේ ටික කියන්නෙ. විනය පිටකයේ සඳහන් වෙන ඒ කථාන්තරය මෙහෙමයි. එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ විනය ශික්‍ෂා පදයක් පනවා වදලා උපසම්පන්න සංඝයාවහන්සේ කෙනෙකුට අනුපසම්පන්න - ඒ කියන්නෙ සාමණේර ආදී - එහෙම නැත්නම් ගිහි කෙනෙක් සමග එක වහළ යට සැතපෙන්න - නිදගැනීම සුදුසු නැහැ කියලා. ඒක නීතියක් වගයෙන් පැනෙව්වා. ඒ නීතිය පනවලා ටික කලකට පස්සෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ කොසඹෑ නුවර හදරිකාරාමය කියන ආරාමයට වැඩමකරලා එතැන වැඩ වාසය කලා. ඒ පැමිණි දවසේම වගේ සංඝයාවහන්සේලා රාහුල හාමුදුරුවන්ට කියනවා 'ඇවැත්නි, බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ විදියේ විනය නීතියක් පනවලා තිබෙණවා උපසපන් හික්‍ෂුවකට අනුපසම්පන්න කෙනෙක් එක්ක සැතපෙන්න, නිදගන්න හොඳ නෑ කියලා. ඒක නිසා සැතපෙන්න තැනක් සොයාගන්න'යි කියලා, වෙන කුටියක් සොයාගන්න කියලා.

රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේ උත්සාහ කළත් හොයාගන්න බැරිවුණා ඊ ගතකරන්න තැනක්. ගිහිල්ලා මුළු රැම වැසිකිළියේ ගතකලා. ඊළඟට එළි වෙන යාමයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වැසිකිළියට වැඩම කලා. සංඝයාවහන්සේලා අතර වාරිත්‍රයක් තියෙනවා - සංඝයාවහන්සේලා අතරේ පමණක් නොවෙයි බෞද්ධ ගිහි පින්වතුන් වුණත් අනුගමනය කළයුතු වටිනා වාරිත්‍රයක් තමයි වැසිකිළියකට යන අවස්ථාවේදී

කහිනවා වගේ, උගුර පැදීමක් වගේ යම්කිසි සංඥාවක් කරනවා වැසිකිළියට යන්න සුදනම් වෙන කෙනා. ඇතුළේ යම් කෙනෙක් සිටිනවානම් ඒ තැනැත්තන් ඒ විදියට හෙමින් කහිනවා. ඒක තුළින් සංඥාවක් දෙනවා ඇතුළේ මම ඉන්නවා කියලා. ඒක එක්තරා ශිෂ්ට සම්ප්‍රදායක්. ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ උගුරු පැදුවාම රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේත් ඇතුළේ ඉඳගෙන ඒ ශබ්දය නැගුවා. එතකොට 'කවුද මේ ඇතුළේ?' කියලා ඇහුවහම 'මම රාහුල' කිව්වා. 'මොකද?' කියලා ඇහුවහම ඔන්න කතන්දරය කිව්වා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඒක අරමුණු කරගෙන සංඝයාවහන්සේලාට ධර්මදේශනාවකුත් කරලා විනය නීතිය යම්කිසි පොඩි සංශෝධනයකුත් කළා. පොඩි සහනයක් වශයෙන්. උපසපත් හික්කුවකට දෙතුන් රැයකට වඩා අනුපසම්පන්න කෙනෙක් එක්ක එක වහළ යට ඉන්න බෑ කියලා. එතකොට පොඩි සහනයක් සැලසුනා දින දෙක තුනක් ඉන්න පුළුවන් නිසා.

ඒ කතන්දරය ආශ්‍රයෙන් අපට ගතයුතු ටික රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේගේ පුදුම නිහතමානීත්වයයි. වෙන කෙනෙක්නම් එක්කෝ සමහරවිට සංඝයාවහන්සේලාට දෙස් කියනවා. එහෙම නැත්නම් බුදුපියාණන් වහන්සේට ගිහිල්ලා පැමිණිලි කරනවා 'මං කොහේද අද රැ සැතපෙන්නේ?' කියලා. ඒවා මොකක්වත් නෑ, තමන්ගේ ඒ වර්යාවෙන් උතුම් නිහතමානී ගුණය පෙන්නුම් කළා. ඔය විදියේ සිද්ධි ගෝල ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ගුණවත් බවට සාධකයි. අපි කල්පනා කරන්නට ඕන මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුර පිළිබඳව දක්වා වදළ කාරණය. සමහර කෙනෙකුට සැක හිතෙන්න පුළුවන් මොකක්ද මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ කියලා තියෙන්නේ. තනියම වාසය කරන්න කියලා තියෙනවා හොඳ කෙනෙක්වත් සමාන කෙනෙක්වත් නැත්නම්. එහෙම නම් කොහොමද ගුරුවරයෙක් ගෝලයෙක්ව ගන්න කියලා ප්‍රශ්නයකුත් හිතන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ ගුරු ගෝල සම්බන්ධතාවක් තුළ තිබෙන්නේ වෙනම අදහසක්. ගුරුවරයෙක් ගෝලයෙකුගෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ කිකරුව තමන්ගෙන් යමක් උගතිය කියන අදහසයි. ගෝලයාට තමන් තරමටම අවබෝධ ශක්තිය නැති බව දන්නවා. නමුත් එපමණකින් මෝඩයෙක් වෙන්න නෑ.

ධර්මයේ බුදුපියාණන් වහන්සේම දක්වනවා යම් කෙනෙක් තමන්ගේ මෝඩකම, එහෙම නැත්නම් නොදන්නාකම දන්නවානම් ඒ

නොදන්නා බව දැනගැනීමම පණ්ඩිතකමක් කියලා. ඒ නොදන්නා බව නොදැන තමන් පණ්ඩිතයෙක් කියලා හිතන එක්කෙනා තමයි ලොකුම මෝඩයා. ගුරුවරයෙක් හෝ කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් ඇසුරුකරන ගෝලයෙක් නිතරම සිතිය යුතු ආකාරය බුදුපියාණන් වහන්සේම දක්වනවා, ශ්‍රද්ධාවන්ත ගෝලයෙකුගේ ආකල්පය වියයුත්තේ 'ශාස්තෘන්වහන්සේ මගේ ගුරුවරයා. ශාස්තෘන්වහන්සේ දන්නවා මම දන්නෙ නෑ' කියන ඉතාමත්ම නිහතමානී ආකල්පයක් ඇතිකරගෙන ඒ වර්යාවේ සිටිය යුතු බව.

මේ ගුරුගෝල සම්බන්ධය ශාසනයේ දක්වලා තිබෙන්නේ 'උපාධ්‍යාය', 'සද්ධි විහාරික' නමින්. සද්ධි විහාරික කියන්නෙ තමා සමග වාසය කරන අර්ථයෙන්. ගෝලයින් ගුරුවරයින් අසුරේ එකට වාසය කළ බව අතීතයේ දිසාපාමොක් ආචාර්ය ආදී ඒ කතන්තර වලත් මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා. මේක විශේෂයෙන් ශාසනික ජීවිතයට එකතු වුණාට පස්සෙ, පැවිදි කළාට පස්සෙ ඒ ගෝලයා හරියට පිය කෙනෙක් ඇසුරු කරන්නා වගේ. පිය පුත් සම්බන්ධයක් හැටියටයි එතන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ. කළයුතු වතපිළිවෙත කරගෙන කීකරුව, ධර්මය ඉගෙනගනිමින්, විනය ආදී කටයුතු හරියාකාරව ඉගෙන ගනිමින් ඉදිමයි ගෝලයෙකුගේ යුතුකමක් හැටියට තිබෙන්නේ. තමාගෙ ඇසුරේම සිටීමෙන් යම් ගුණධර්ම අතින් ඒ තැනැත්තා වැඩෙයි කියන අදහසයි එතන තියෙන්නේ.

නමුත් යම්කිසි අවස්ථාවක ගෝලයෙක් අර විදියට අකීකරුව ක්‍රියා කරනවානම්, එහෙම නැත්නම් අවවාද පිළි නොගැනීමෙන් ගුරුවරයා ප්‍රතිකේෂ්ප කරනවානම් එතනදී වෙන්නේ ගුරුවරයාට ඒ තැනැත්තා අතහරින්නයි. අන්න ඒ අදහසින්ම මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ අර වගේ දුමරික ගෝලයින් එක්ක ඉදිමට වඩා හොඳයි තනිව ඉදිම කියලා. ඉතින් මේ කාරණය අපි නිතර කල්පනා කරන්න ඕන. මේ ලෝකයේ තියෙන එක ප්‍රශ්නයක් තමයි ආශ්‍රය කියන එක. ඇසුර කියන එක. ඒක තුළින් නොයෙකුත් විදියේ ගැටළු පැන නගින නිසාම තමයි මහා මංගල සූත්‍රයේ අසෙවනාව බාලානං. පළමුවෙනි මංගල කාරණය හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ. බාලයින් - මෝඩයින් ඇසුරු කරන්නට නොලැබීම. ඒ වගේම දක්වනවා පණ්ඩිතානංව සෙවනා. පණ්ඩිතයින් ඇසුරු කිරීම. ඇතැම් කෙනෙක් මේක පරස්පර විරෝධීය කියලා තර්ක කරනවා. ඒක වරදවලා වටහා

ගැනීමක්. අර කියාපු විදියට පණ්ඩිතයින් ඇසුරු කරන අදහස, මේ පණ්ඩිතයාගෙන්, එහෙම නැත්නම් මේ කලාණම්ත්‍රයාගෙන් මම යමක් ගන්න ඕන කියන අදහසින් ඒ තැනැත්තා ඇසුරු කරන්න පුළුවන්.

මෙතන තිබෙන්නේ අතේ දුරට තියාගෙන, ඒ වන පිළිවෙත ආදිය පිළිබඳව යෙදෙමින් නියමාකාරයට ගුරුවරයෙකුගෙන් ගතයුතු දේ ගන්න ඉඩ තිබෙනවා. ඉතින් කෙසේ හෝ වේවා ආශ්‍රය කියන එක කෙනෙකුගේ ජීවිතයට බොහොම බලපාන දෙයක් නිසා තමයි පළවෙනි මංගල කාරණය හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ බාලයින් ඇසුරු කිරීමෙන් මහා භයානක අන්දමට විනාශයකට පාත්‍රවෙන්න ඉඩ තිබෙන බව. මොකද නිහියනී පුරිසො නිහීනසෙවී කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. නිහීන පුද්ගලයෙක් ඇසුරුකිරීම තමන්ගේ පරිහානියට හේතුවෙනවා කියලා.

තවත් අවස්ථාවක දක්වලා තිබෙනවා - කුස තණ කියන්නේ වටිනා ඒ වගේම සුවඳවත් පැළෑටියක්. කුස තණ වලින් කුණු වුණු මාළුවෙක් එතුවොත් ඒ කුස තණත් දුගඳ හමනවා. අන්න ඒ වගේ බාලයින් ඇසුරු කිරීම, අර වගේ මෝඩයින් ඇසුරු කිරීම නිසා තමන්ටත් විපත්ති පැමිණෙනවා කියලා නොයෙකුත් උපමා වලින් දක්වලා තිබෙනවා. ඊළඟට නියම ගෝලයෙකුගේ වර්යාව ගැන දක්වනවා. තමන්ගේ වැරදි පෙන්නලා දෙනකොට හිතන්නෙ තමන්ට නිධානයක් පෙන්නලා දෙනවා කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ධම්මපද ගාථාවක දක්වලා තිබෙනවා,

නිධිනං ව පවත්තාරං - යං පසෙසු වජ්ජදස්සිනං
නිග්ගඤ්ඤ වාදිං මෙධාවී - තාදිසං පණ්ඩිතං භජෙ
තාදිසං භජමානස්ස - සෙය්‍යො හොති න පාපියො

තමන්ගේ වරදක් පෙන්නලා දෙන කෙනා හරියට නිධානයක් දක්වලා දෙන කෙනෙක් වගේ. මොකද වරද නිවැරදි කරගත්තහම ඒ තැනැත්තාගේ වටිනා ගුණ මතුකරගන්න පුළුවන් නිසා. අන්න එහෙම සලකලා නුවණැත්තා ඇසුරු කරන්න කියලා. දුර්ගුණ ඇති ගෝලයින් එහෙම පිටින්ම දුරින් දුරු කරන අදහස නොවෙයි. එහෙම නැත්නම් බාලයින් දුරින්දුරු කරන අදහස නොවෙයි. යම් බාලයෙක් - යම් අඥන පුද්ගලයෙක් කලාණම්ත්‍ර ඇසුරෙහි වටිනාකම තේරුම් අරගෙන ඒකට නිසි ආකාරයෙන් පිළිපදිමින් ප්‍රයෝජන ගන්න සුදනම් වෙනවානම් ඒ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තැනැත්තාට පිහිටවීම ඒ පණ්ඩිතයාගේ යුතුකමකි. ඒක නිසාම තමයි මහාපජාපති ගෝතමීය එක අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේගේ කලාණම්මිත්‍ර ආශ්‍රය මේ ආකාරයට ප්‍රශංසා කරලා තිබෙන්නේ.

කලාණ මිත්තතා මුණිනා ලොකං ආදිසං වණිතා
කලාන මිත්තෙ භජමානො අපි බාලො පණ්ඩිතො අසං

‘බුදුපියාණන් වහන්සේ - ඒ මුණිවරයන්වහන්සේ මේ ලෝකය ගැන හිතලා කලාණ මිත්‍රතාවයේ අගය නිතර වර්ණනා කරලා තිබෙනවා. මොකද, ‘කලාණ මිත්තෙ භජමානො අපි බාලො පණ්ඩිතො අසං’. හරියාකාර කලාණ මිත්‍රයෙක් ඇසුරු කළොත් බාලයෙක් වුණත් පණ්ඩිතයෙක් වෙන්න පුළුවන්’. එතකොට මේ බාලයා කියන වචනයෙන් අදහස් වෙන්නේ ඒ තැනැත්තා හරියාකාර පිළිපදිනවානම් ඒ බාල තත්ත්වයෙන් නැගිටලා පණ්ඩිත තත්ත්වයට පැමිණෙන්න පුළුවන්, අන්න අර කලාණම්මිත්‍ර ඇසුර තුළින්. ඔය කාරණා තමයි අපි හරියට තේරුම්ගන්න ඕන. ඒ මංගල සූත්‍රයේ මුළු ඒ කාරණය යෙදුවා වගේම පරාභව සූත්‍රයේ දක්වලා තිබෙනවා කෙනෙකු තුළ තිබිය යුතු ආකල්පය මේ ආකාරයට.

සුවිජානො භවං හොති - සුවිජානො පරාභවො
ධම්මකාමො භවං හොති - ධම්මදෙසං පරාභවො

එතන කෙනෙකුගේ පරිහානියට හේතුව කියන්න කියලා ආරාධනා කළහම පළමුවෙන්ම දක්වුවේ කෙනෙකුගේ දියුණුවත් පරිහානියත් දෙකම ඇතිවීමට හේතුවන කාරණයි. මෙන්න මේකයි දියුණුවට හේතුව. ධම්මකාමො භවං හොති. ධර්මයට කැමති බව, ධර්මකාමීත්වය දියුණුවේ මාර්ගයයි. දියුණුවට හේතුවයි. ඊළඟට ධම්මදෙසං පරාභවො. ධර්මයට ද්වේෂ කිරීම තමන්ගේ පරිහානියට හේතුවෙනවා. මේ අදහස අර කතන්දරයට එකතු කරලා ගත්තහම ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්ම කාමීත්වයක් නෙවෙයි තිබුණේ ධර්ම ද්වේෂයකට සමාන ආකල්පයක්. ඒ නිසා තමයි අර ගෝලයා භයානක අන්දමට අර විදියට හැසිරිලා තමනුත් විපත් කරගත්තේ. මහා විපත්තියක් කරලා තමනුත් අන්තිමට අපාගත වුණේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ වගේම හිත් කාවදින එක්තරා උපමාවකින් දක්වනවා - යම්කිසි ගෝලයෙක් අර විදියේ ආකල්පයක් නැතුව, ගුරුවරයෙකු මුළු ජීවිතයක් ඇසුරු කළත් ධර්මය ලබාගන්න බෑ කියන එක. හොදි හට්ටියකට එහෙම නැත්නම් සුළු

භාජනයකට හැන්දක් දැමීමහම, හැන්ද කොයින්තරම් වෙලා ඒ හොඳි හට්ටියේ හෝ සුප් භාජනයේ තිබුණත් හැන්දට රස දනෙන්නෙ නෑ. අන්න ඒ වාගෙයි කියනවා බාලයෙක් - මෝඩයෙක් අර විදියේ දුමරික අකීකරු මෝඩයෙක් පණ්ඩිතයෙක්ව කොයින්තරම් කාලයක්, මුළු ජීවිතයම ඇසුරු කළත් ඒ ධර්මය තේරුම්ගන්න බැරි වෙනවා. ඒ දැක්වුවේ අනිසි ආශ්‍රය, වැරදි ආශ්‍රය ගැනයි. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ කළයුතු වත පිළිවෙත ආදිය තුළින් ගුරු ගෞරවය ඇතිව අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් පිය පුතු සම්බන්ධයට සමානව ගුරු ගෝල සම්බන්ධය ශාසනයේ පැවතිය යුතු බවයි.

ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අනුශාසනය අනුව තම තමන්ගේ ජීවිත සකස් කරගන්නවානම් දැන් සමාජයේ විශේෂයෙන්ම වැඩි විස්තර නොකිව්වත් අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ තිබෙන දුර්දත්ත හැසිරීම් වලට හේතුව ඔන්න ඔය මූලධර්ම පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් නැතිකම. සමහරවිට ගුරුවරු ගෝලයින්ට දරුවන් හැටියට සලකන්නෙ නෑ. සමහරවිට දරුවන් ගුරුවරුන්ට තමන්ගේ පියවරු විදියට සලකන්නේ නෑ. දෙපැත්තේම අඩුපාඩුකම් ඇති.

කොයි හට්ටි නමුත් ඒ තරම් දුමරිකකම් වලට යන්නේ ධම්මදෙසී ගතිය තියෙන නිසා. ධම්මකාමීත්වය නැති නිසා. යටත් පිරිසෙයින් ධම්මකාමීත්වය තියෙනවානම් ඒ අනුව කල්පනා කරල දුමරික ක්‍රියාකාරකම් වලින් ඉවත්වෙලා සාමකාමීව සහයෝගයෙන් සාකච්ඡා කරලා ඒ ප්‍රශ්න විසඳගන්නවා. ඔය විදියේ තත්ත්වයක් සමාජයේ තිබෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම සමාජයට බහින කෙනා දැනගෙන තිබෙන්නට ඕන තමන් පරිහානියට අරගෙන යන අන්දමේ චරිත තිබෙන අය පරිස්සමින් ඇසුරු කරන්න. තමන් ඒවාට ඇදිලා නොයන ආකාරයට. යම් කෙනෙකුට පුළුවන්කමක් තිබෙනවානම් ඒ තැනැත්තාව ධර්මයට හරවා ගන්න, ඒකට ඉඩ තියෙනවා. නමුත් පරිස්සමින් ඇසුරුකරන්න ඕන. මොකද සමාජයේ මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා නොයෙකුත් විදියේ විෂබීජ තිබෙනවා. ඉතින් මේ විෂබීජ කියන්නේ කායික ආශ්‍රය ගැන හිතලා බලනකොට මේ පින්වතුන් දන්නවා, කායික ආශ්‍රය තුළින් විෂබීජ බෝවීම නිසා නොයෙකුත් රෝග පීඩා ඇතිවෙනවා. ඒවාගෙන් බේරීමට නොයෙකුත් විදියේ එන්නත් කිරීම්, ප්‍රතිශක්තිකරණ මාෂධ ආදිය පාවිච්චි කරනවා. ඒ කායික වශයෙන් අර සමාජ ආශ්‍රය තුළින් ඇතිවෙන විෂබීජ වලින් බේරීමටයි. නමුත් බොහෝ දෙනා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කල්පනා කරන්නේ නෑ සමාජ ආශ්‍රය තුළින් මානසික අන්දමින් නොයෙකුත් රෝග පීඩා ඇතිවෙන්න පුලුවන් බව. ඒ රෝග පීඩා ඇතිවෙන්නේ මේ සමාජයේ පැතිරෙන මානසික විෂබීජ නිසයි. බොහෝ දෙනා වැඩිපුර මේ කාලේ කතා කරන්නේ පරිසර දූෂණය ගැන. ඒ වගේම අපද්‍රව්‍ය ගැන කතා කරනවා.

නමුත් මේ මානසික පරිසරයේ දූෂණයට හේතුවෙන අපද්‍රව්‍ය රාශියක් නොයෙකුත් මාධ්‍ය ඔස්සේ එදිනෙදා ගලාගෙන එන බව, තම තමන්ගේ දරුවන් ඒවාට ගොදුරුවෙන බව ඇතැම් කෙනෙක් නුවණින් කල්පනා කරන්නේ නෑ. ඒ මාධ්‍ය ඔස්සේ ගලාගෙන එන මානසික දූෂණ අපද්‍රව්‍ය රාශිය නිසා මේ මනුෂ්‍යයින් පිස්සන් වෙනවා. අන්තිමට හිත අර විදියට නොයෙකුත් කෙලෙස් වලින් දූෂිත වෙලා භයානක අන්දමින් විනාශයක් සැලසෙනවා. ඒකටත් අත් එන්නත් කිරීම වගේ හිත් එන්නත් කිරීමක් කරන්න ඕන. ඒ හිත් එන්නත් කිරීමට තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය උපකාර වෙන්නේ. ඒ හිත් එන්නත් කිරීම, ඒ වගේ ප්‍රතිශක්තිකරණ ක්‍රමයක් කියලා දක්වන්න පුළුවන් පංචශීලය. පංචශීලය තුළ තිබෙන්නේ හිත් එන්නත් කිරීමක්. සතුන් මැරීම, භොරකම් කිරීම් ආදී පවින් වෙන් වෙනවා කියන අධිෂ්ඨානය ඇතිකරගැනීම පාප මිත්‍රයින් බහුල සමාජයකදී තමන්ට ඒ විෂබීජ වලින් ආරක්ෂා වෙන්න ශක්තියක් උපකාරයක් වෙනවා. ඒක තමයි හිත් එන්නත් කරගැනීම කියන්නේ. ඉතින් ඒක තවදුරටත් තහවුරු වෙනවා යම්කිසි කෙනෙක් භාවනා කමටහනක් - මෙමනි ආදී භාවනාවක් කරලා හිත ශක්තිමත් කරගත්තොත් අන්ත ප්‍රතිශක්තිකරණය. එතකොට තවදුරටත් පුලුවන් සමාජයේ අර කියාපු අපද්‍රව්‍ය වලින් බේරිලා අර විදියේ මානසික වසංගත රෝග වලින් බේරිලා ජීවත්වෙන්න. ඒවා ගැන නුවණින් කල්පනා කළයුතුව තිබෙනවා.

අපි ජීවිතය කියන්නේ මොකක්ද? ජීවිතය කියන්නේ සන්තාන දෙකක් රැකගැනීමයි. මොනවද සන්තාන දෙක? සන්තාන කියන වචනය අපි යොදන්නේ නොකඩවා යන ගලායාමක් කියන අදහසින්. සන්තාන දෙකක් තිබෙනවා අපි මේ ජීවිතය කියන එක තුළ. මොනවද සන්තාන දෙක? රූප සන්තානයකුත් තියෙනවා. චිත්ත සන්තානයකුත් තියෙනවා. අපේ රූප සන්තානයේ ක්‍රියාකාරීත්වය නැතිවුණ හැටියේ ශරීරය මියැදිලා යනවා. ඒ තමයි මරණය. ආහාරපාන, විශේෂයෙන්ම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය ආදී දේවල් වලින් මේ රූප සන්තානය නොසිඳී පවතිනවා. මව්කුසින්

ආරම්භ වෙන රූප සන්තානය සොහොනින් කෙළවර වෙනවා. නමුත් පින්වතුනි, මේ චිත්ත සන්තානය ඊට වඩා ඇත යන බව අපි නිතර කල්පනා කරන්න ඕන. මේ චිත්ත සන්තානය පරිනිථිවානය කරාම යනවා. නොසිඳී යනවා. ජීවිතයෙන් ජීවිතයට සම්බන්ධ වෙලා යන්න මේ චිත්ත සන්තානයයි. අර කියාපු අපද්‍රව්‍ය වලින් අර කියාපු පරිසර දූෂණ ආදියෙන් කායික වශයෙන් ඇතිවිය හැකි රෝග පීඩා ගැනයි අපි කල්පනා කරන්නේ. ඒවායින් ආරක්‍ෂා වෙන්න බොහෝම උත්සාහ කරනවා. ඔය විද්වතුන් බොහෝවිට ඕක තමයි මාතෘකාවකට ගන්නේ. නමුත් ඇතැම් කෙනෙකුට ඒ තරමටම සැලකිල්ලක් නෑ අන්න අර කියාපු මානසික පරිසරයේ ඇතිවෙන දූෂණ ගැන. ඒ අපද්‍රව්‍ය වලින් බේරීමටනම් මෙන්න මේ කියාපු එන්නත් කිරීම් අවශ්‍ය වෙනවා. ප්‍රතිශක්තිකරණ අවශ්‍ය වෙනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රධාන වශයෙන් යම් ශීල ශික්‍ෂා පද මඟින් කය, වචන දෙක හසුරුවා ගැනීම් දක්වලා තිබෙනවා. පංචශීලය තිබෙන්නේ ඒකටයි. විරති කියන වෙන්වීම. පාණාතිපාතා වෙරමණි. වෙරමණි කියන්නේ විරතිය. විරතිය කියන්නේ වෙන්වීම. අදින්නාදනා වෙරමණි. කාමෙසුම්ච්ඡාවාරා වෙරමණි. අන්න අත් එන්නත් කිරීම වෙනුවට හිත් එන්නත් කිරීම වගේ ඒ ශික්‍ෂාපද රැකීම තුළින් තමන් ශක්තිමත් වෙනවා. ඒක තවදුරටත් ශක්තිමත් කරගන්න තමයි නිරන්තරයෙන් යම්කිසි භාවනාවක යෙදිලා විශේෂ ආකල්පයක් ඇති කරගත යුතු වන්නේ. එදිනෙදා සමාජයට මේ භාවනාවේ ප්‍රයෝජනය හැටියට අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ජීවිතයට උපකාරවෙන හොඳ ආකල්පයක් ඇතිකරගැනීමයි.

මෙෙත්‍රී භාවනාව හොඳට පුහුණු කරන කෙනා තුළ මෙෙත්‍රීමය ආකල්පයක් තිබෙනවා. මෙෙත්‍රීමය ආකල්පයක් ඇති කෙනා යම්කිසි ප්‍රශ්නයක් ආවහම ඒක විසඳන්නේ ඒ මෙෙත්‍රී සිත පෙරදැරි කරගෙනයි. එහෙම නැතුව ද්වේෂ සහිත ආකල්පයක් ඇත්නම් ඒ තැනැත්තාට හැම එකක්ම පෙනෙන්නේ අර විදියේ ගිනි තැබීම, විනාශ කිරීම, කඩාකප්පල් කිරීම, මිනී මැරීම ආදියට කරන ලද අභියෝගයක් හැටියටයි. තුවාලයක් ඇති කෙනාට යන්නම් ඇගේ හේත්තුවුණත් තමන්ට රිද්දුවයි කියලා හිතන්නා වගේ ද්වේෂ සිතිවිල්ල ඇති කෙනාට හැම එකක්ම ජේන්නේ නරක විදියටයි.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අර ගෝලයාට හැදෙන්න කියාපු උපදේශය නිසා ඒ ගෝලයා ද්වේෂයක් ඇති කරගත්තා. වෛරයක් ඇති කරගත්තා. අර භාජන බිඳින්න යොදපු පොල්ල සමහර විට එල්ල වුණානම් මහාකාශාප මහරහතන්වහන්සේට හරි අනිත් නමට හරි, එතන මිනීමැරීමක් හරි එහෙම නැත්නම් ඊටත් වඩා හයානක අපරාධයකට යනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ විදියට ආයුධයක් අතට ගත්ත කෙනාට ආයෙ සීමාවක් නෑ. ඒ හැම එකකටම හේතුව ඒ ආකල්පය බව පෙනී යනවා. ඒ ශිෂ්‍යයාගේ ආකල්පය වැරදියි.

ඒ විදියේ හදිසි අවස්ථා - ඔය හදිසි කෝපය කියන්නේ - ඒ විදියේ අවස්ථාවල් ඉදිරිපත් වුණහම තමන් පාලනය කරගන්න පුළුවන් ශක්තිය ලබාදෙන්නේ පළමුවෙන්ම තමන් උදැසන සමාදන්වූ ශීලය. සමාදන් වුණු ශීලය කියන්නේ අධිෂ්ඨානය. හිතට දමාගත්තු අධිෂ්ඨානය. නුවණට කළ විධානය. අද දවසේ මං මේ විදියටයි මේ මේ ප්‍රතිපත්ති උඩයි ජීවත්වෙන්නේ කියලා. අන්න ඒ ප්‍රතිපත්ති සිහිකරගැනීම එතනදී ආරක්‍ෂාවක් වෙනවා. තවදුරටත් ඒක ශක්තිමත් වෙනවා යම්කිසි මෙහිමය ආකල්පයකින් දවස ගතකරනවානම්. වෛරය සංසිද්ධාගැනීමේ මාර්ගය හැටියට ද්වේෂ සහගත පුද්ගලයා සලකන්නේ කඩාකප්පල් කිරීම මිනීමැරීම ආදිය. අර ගෝලයා සැහීමකට පත්වුණා පාළු ගෙයි වළං බිඳින්නා වගේ අරවා විනාශ කරලා යාමෙන්, පැනලා දිවීමෙන්. ඒ වගේ, එතකොට ඒ ද්වේෂ සහගත පුද්ගලයා සහනයක් සතුවක් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ, පළිගැනීමෙන්.

ඒ වෙනුවට මෙහිම සහගත, මෙහිමය ආකල්පයක් ඇති පුද්ගලයා ඒ විදියේ අවස්ථාවක් ඉදිරිපත් වුණහම ඒක අභියෝගයක් කරගන්නවා තමන්ගේ ද්වේෂය සංසිද්ධාගැනීමට. ඒ තැනැත්තා සතුවක් සැනසීමක් ලබන්නේ නැවත මෙහිම මතුකරගෙන අර සසලවුණු සිත සන්සුන් කරගැනීමෙන්. ඔන්න එතකොට දෙපැත්ත තේරුම්ගන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. ඒක තමයි ධර්මයේ අයෝනිසෝමනසිකාරය. ඒ පුද්ගලයා වෛරය සංසිද්ධා ගැනීමට පලි ගන්නවා. නමුත් නියම ධර්මානුකූල ක්‍රමය වෛරය ඇතුළතින්ම සංසිද්ධාගැනීම. ඒක ඇතුළතින්ම ඇතිවුණ කාරණාවක්. මේක මෙහිම ශක්තිය තුළින්ම ජයගන්න ඕන කියලා ඇතුළතින්ම සංසිද්ධා ගන්නවා. එහෙම ආකල්පයක් නැති තැන, විශේෂයෙන්ම පාප මිත්‍ර ඇසුර තුළින් තමනුත් අමාරුවට වැටෙනවා. ඒ නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවේ,

‘ධම්මකාමො භවං හොති - ධම්මදෙසසී පරාභවො’ කියලා.

ධර්මකාමීන් අප තුළ තිබිය යුතුයි. මේ කථාවෙන් අපි ප්‍රධාන වශයෙන්ම ගතයුතු ආදර්ශය වන්නේ ඒ නරක චරිතයේ ආදර්ශය නෙවෙයි. අපි රාහුල ස්වාමීන්වහන්සේ ගැන කිව්වේ නුවණින් පමණක් නොවෙයි ඉතාමත් ශික්ෂාකාමී ආදර්ශමත් සංඝයාවහන්සේලත් මේ ශාසනයේ හිටි බව මතුකරන්නයි. උන්වහන්සේලාගේ ජීවිත මේ කාලයේදී පවා කෙනෙකුට හිතට ගතයුතු මහ පුදුම විදියේ වටිනා ආදර්ශ. ඒවායි අපි ඉදිරියට ගන්න ඕන. ඊළඟට ඒ ඇත්තොම තේරුම්ගන්න ඕන ආදීනවයන් ගැන. අර විදියේ ආකල්ප, අර විදියේ පැවැත්ම තුළින් ලෝකයාට ඇතිවෙන හිංසාවත් තමනුත් ඇති කරගන්න හිංසාවත් තමන්ගේ ඉදිරි සංසාර ජීවිත වලට. ආශ්‍රය පිළිබඳ ප්‍රශ්නයයි ඇත්ත වශයෙන්ම මෙතන දක්වලා තිබෙන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ බාලයින් කියලා කොටසක් වෙන් කරලා එහෙම පිටින්ම වර්ජනය කිරීමක් නෙවෙයි මෙතන තිබෙන්නේ. යම්කිසි බාලයෙක් ඒ බාලකම තේරුම් අරගෙන එපමණකට පණ්ඩිත වෙලා අර නුවණැත්තෙකුගෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න, කල්‍යාණමිත්‍ර ඇසුර තුළින් උපකාර ගන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒ තැනැත්තාට පිහිට වීමට බුදුපියාණන් වහන්සේ ශාසනයේ ගුරුගෝල සම්බන්ධතාවත් දක්වලා තියෙනවා.

සමාජයේත් ඒ වගේම විද්‍යා ස්ථාන ආදියේදීත් අනෙත් ආයතන වලදීත් ඒ විදියේ ඇතිවෙන ගැටළු වලදී බොහෝවිට ඉක්මන්වීම් සිදුවෙන්නේ මෙන්න මේ ගුණධර්ම තමන් තුළ පිහිටලා නැති නිසයි. ඒ අඩුපාඩුවයි මෙතන බලපවත්වන්නේ. ඒක අපි නිතර කල්පනා කළයුතුව තිබෙනවා. බාහිර පරිසරය සකස් කිරීමෙන්, බාහිර පරිසරයේ තියෙන අපද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීමෙන් පමණක් අපට යහතින් ජීවත්වීමට ලැබෙයි කියලා හිතුවොත් ඒක වැරදීමක්. වැරදි අදහසක්. ඒ බාහිර පරිසරය කොයිතරම් ඉහළ මට්ටමට හරිගස්සගත්තත් අභ්‍යන්තර, මානසික පරිසරය දුෂිතනම් ඒ තුළින් විනාශයයි ඇතිවෙන්නේ. දැන් සිදුවෙගෙන යන්නේ ඒකයි. ඒක නිසා රූප සන්තානය රැකගැනීමටත් වඩා අර විත්ත සන්තානය රැකගැනීම ගැන අවධානය යොමුකරලා විත්ත සන්තානය වැඩෙන අන්දමින් අපේ ජීවිතය ගතකරන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ඒකටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ධර්ම මාර්ගය පෙන්වුම් කරලා තිබෙන්නේ. මේ පින්වතුනුත් මේ අවස්ථාවේදී සමාදන් වුණු ශීලය වගේම තවත් පිරිසක් මේ පොහොය අටසිල් සමාදන් වුණා. මේ එක

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

එක ප්‍රතිපත්තියක් තුළින් තමන්ගේ සමාජ ජීවිතයෙහි තමන්ට කල්‍යාණමිත්‍ර තත්ත්වයෙන් අතින් අයට උපකාර වීමට ශක්තිය ලැබෙන්නවා කියලා හිතන්න ඕන.

මේ කාලෙ ඔය ශීල ව්‍යාපාර ආදී එහෙම නැත්නම් ශීල වැඩසටහන් වලදී අපි මේ සිල් රකිනවා කියනකොට මේක මේ මුළුගැන්නිලා කෙනෙක් කරන ආත්මාර්ථකාමී සමාජ විරෝධී ක්‍රියාවක් හැටියට සමහර කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන්. නමුත් මේ මොකක්ද කරන්නේ? මේ වෙන්වෙලා කරන්නේ, තමන් ශක්තිමත් වෙනවා කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක් වීමට. ලෝකයට කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක් වීමට තමන්ගේ හිතවතෙකුට අසල්වැසියෙකුට, එහෙම නැත්නම් විරුද්ධකාරයෙකුට හෝ යම් අවස්ථාවක පිහිට වෙන්න පුළුවන්නම් අතමාරුවට වැඩිය වටිනවා හිත මාරුව. බොහෝ මුදල් තියෙනවානම් අපි හදිසියකට කෙනෙකුට පිහිට වෙන්නේ අතමාරුවක් දීලා. ඊට වැඩිය වටිනවා හිත මාරුව කියන එක. හිත මාරුවක් දෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ අන්න අර හිත දියුණු කරගත්තු පුද්ගලයාටයි.

යම්කිසි අවස්ථාවක අවස්ථානුකූලව ඒ තැනැත්තා නපුරට විනාශයට යොමුවෙන විදියේ කාරණයක් ගැන සාකච්ඡා කරන අවස්ථාවේ තමන්ට බය නැතුව කියන්න පුළුවන් තමන්ගේ අත්දැකීම් තුළින් - ඔය මාර්ගයේ නෙවෙයි යා යුත්තේ, මෙන්න මේ මාර්ගයෙයි. ඔය ප්‍රතිපත්තිය නෙවෙයි ගන්න තියෙන්නේ ඔය ක්‍රියාව නෙවෙයි කරන්න තියෙන්නේ මේකයි කියලා. අන්න එසේ ශක්තිමත් වීම තුළින් තමයි කෙනෙකුට කල්‍යාණ මිත්‍රයෙක් හැටියට සමාජයේ ලොකු සේවයක් කරන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒක තුළින්මයි අර පාප මිත්‍රයා යහ මඟට ගන්න පුළුවන්. පාප මිත්‍රයා කියලා අපි කෙනෙක් වෙන් කරගන්නවාත් නෙවෙයි, ඇතැම් කෙනෙක් අරගෙන එන යම් යම් දුෂිත හැසිරීම් සමහරවිට අතීතයෙන් අරගෙන ආපු දේවල්, සමහරවිට සමාජය තුළින්ම ලබාගත් දේවල්.

මේ පින්වතුනුත් කවුරුත් අහලා තියෙනවා අංගුලිමාල වර්තය ගැන. ඇත්ත වශයෙන්ම මහ දමරිකයෙක් වුණේ ජීවිතයේ මුල් අවස්ථාවල සිදුවුණු සිද්ධියක් මුල් කරගෙනයි. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ අංගුලිමාල, රහතත්වහන්සේ කෙනෙක් කලා, ඒ දමරිකයා. අන්න ඒ විදියේ දේවල් මේ ධර්මයේ සිද්ධවෙනවා. ඒ පරිවර්තනය තමා තුළ ඇති කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන හැම කෙනෙක්ම. අපි

කල්පනා කරන්න ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ දේශනා කළ ධර්මය හැම ආකාරයකින්ම අපට ප්‍රතිපත්තියට නැගීමට කළ ආරාධනාවක් කියලා. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ සංසාර ජීවිතය එහෙම පිටින්ම මහා ව්‍යාකූලයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේක දක්වන්නෙ අවුල් වුණු නූල් පංදුවක් වගෙයි. මොකද මුළු මහත් සංසාරයම තිබෙන්නෙ කර්ම පටලැවිල්ලක්. අපි මේ කුසල් කර්ම, අකුසල් කර්ම, පින් පවි කියලා කියනවා. මේක තුළින් පෙන්නුම් කරන්නේ මේ අපේ හිත්වල තිබෙන ඒ දුබල ස්වභාවය, එහෙම නැත්නම් අසංවර ස්වභාවය නිසා අනිත් අයගේ කර්මත් එක්ක පටලැවිලා මහා අවුල් ජාලයක් විදියටයි මේ සංසාරයේ පැවැත්ම සිද්ධවෙන්නෙ. ඒක දැකලයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේකෙන් සම්පූර්ණ විමුක්තිය සැලසීම් වශයෙන් නිර්වානය කියන තත්ත්වයක් අපට පෙන්නුම් කරලා දීලා තියෙන්නෙ. ඒ යන මාර්ගයයි මේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා දක්වලා තියෙන්නෙ.

එතකොට ආරම්භක වශයෙන් මේ ශීලයෙන් පටන්ගන්නා. ශීලයේ ආනිශංස වශයෙන් සමාජයේ තමන්ට යහතින් ජීවත්වෙන්න ශක්තියක් ලැබෙනවා. තමන්ගේ හිත සංසුන් කරගෙන කය, වචනය හික්මවා ගැනීම් ප්‍රමාණයෙනුත් තමන්ට ලොකු ඉතුරුවක් වෙනවා. මේ අපේ චිත්ත ශක්තිය බාහිර දේවල් වලට ඇදීලා යන්නෙ අපේ ශීලාදී ගුණධර්ම නැතිකම නිසයි. ඒක නිසාම පාප මිත්‍ර සේවනය මත්පැන් ආදිය තුළින් නොයෙකුත් විදියේ වරදට යොමුවෙලා, එහෙම නැත්නම් සුරා සුදු ආදී දුසිරිත් නිසා තමන්ගේ ජීවිතය විනාශ කරගන්නවා. නමුත් ධර්මානුකූලව කල්පනා කරලා ශීලාදී ප්‍රතිපත්ති මගින් උසස් සිතූම් පැතුම් ඇති වාම් ජීවිතයකට හුරු වෙනකොට එපමණකිනුත් තමන්ට ලොකු සහනයක් එනවා.

නමුත් එතනින් නවතින්න නරකයි. ඊළඟට තියෙන්නෙ අන්න අර කිව්ව විදියට මෛත්‍රීමය ආකල්පයක් ගොඩනගාගැනීම. එහෙම නැත්නම් ශ්‍රද්ධාමය ආකල්පයක් ගොඩනගාගැනීම. ඔය විදියට ආකල්පය කියලා අලුත් වචනයක් පාවිච්චි කළාට මොකද ඒ තුළින් අපි පෙන්නුම් කරන්නෙ යම්කිසි භාවනාවක්. මෛත්‍රී භාවනාව, බුද්ධානුස්සතිය, මරණසතිය ආදී වශයෙන් අපේ මේ ජීවිතය ගැන යම්කිසි ගැඹුරු අවබෝධයක් ඇතිව ජීවත්වීමයි. ජීවිතයක සාරධර්ම තේරුම්ගන්න නැතුව සමාජයට බැස්ස කෙනා හරියට මඬේ හිටවපු ඉන්නක් වගේ. එන එන වතුර පාරට ඒ අතට, මේ අතට ගසාගෙන යනවා. සැඩ පහරට

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ගසාගෙන යනවා. මහෝසයට ඇදීලා යනවා. සමාජයේ තියෙන ඒ ඒ අලුත් විලාසිතාවන්ට ඇදීලා යනවා. ගිහිල්ලා විනාශයට පත්වෙනවා. නමුත් යම්කිසි ප්‍රතිපත්තියක් ඇතිව, ප්‍රතිපත්තිගරුක ජීවිතයකට යොමු වෙනවානම් ධර්මයේ දක්වන සාරධර්ම හරියාකාරව තේරුම් අරගෙන, ඒ සාරධර්ම වල ස්ථාවරයක් ඇතිවෙනවා. මේකයි මගේ ප්‍රතිපත්තිය මං මේක කඩන්නේ නෑ කියලා යම්කිසි ස්ථාවරයක් ඇතිව බුද්ධ වචනය අනුව ජීවිතය ගෙවනවානම් අන්න ඒ තැනැත්තාට කොයිතරම් සැඩ වතුරක් ආවත් ඒවා අහෝසි වෙනවා. ඒ ඔරොත්තු දීමේ ශක්තියක් ඇති කරගන්න පුලුවන් ඒ තුළින්. ඒකයි අපි අර ප්‍රතිශක්තිකරණය කියලා කිව්වේ. ඒ විදියට ඒ ශීලාදී ගුණධර්ම පුරාගෙන ඊටත් වඩා ඉහළ මට්ටමින් ඇතුළතින්ම සංසිදුවා ගැනීමේ ශක්තිය තමයි සමාධිය කියන්නේ. අපේ සිතේ විසුරුණු ස්වභාවය නිසාමයි අපි බොහෝවිට ඒ ඒ වැරදි වලට පෙළඹිලා යන්නේ. සමාජයේ පාප මිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින්. නමුත් යම්කිසි කෙනෙකුට ඇතුළතින්ම සමාධි සුවයක් ලබාගන්න පුලුවන්නම් ඒ තැනැත්තා බාහිර ඒ ඒ දේවල් වලට ඇදීලා යන්නේ නෑ.

තමන් තමන්ගේ කමටහන සිහිපත් කරනකොට තමන්ගේ හිතට ලොකු සැනසීමක් එනවා. හිත සන්සුන් කරගන්න පුලුවන්. මහා විසාල ගාලගෝට්ටි ඇති තැනක හෝ තමන්ගේ භාවනාව දියුණු කරගන්න කෙනාට තමාගේ හිත කමටහනට දනකොට ඔය වාහන වල යන අවස්ථාවල, ජනයා ගැවසෙන තැන් වල පවා සුළු වෙලාවකට හරි, සුළු මට්ටමකින් තමන්ගේ දියුණුවේ ප්‍රමාණයට අනුව යම්කිසි සහනයක් ඇති කරගන්න පුලුවන් ඒ භාවනාවට යොමුවුණ කෙනාට. ඒක ඒ දෙවෙනි මට්ටමින්. ඊටත් වඩා ඉහළින් තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ විදර්ශනා වශයෙන් දක්වන්නේ. මේ අපේ ජීවිතය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් ඇති කරගන්නට ඕන.

අසුභ, මරණසතිය ආදී අපි විශේෂයෙන් දක්වන කර්මස්ථාන වල තියෙන්නේ මේ ජීවිතයේ යථා ස්වභාවය, ශරීරයේ යථා ස්වභාවය හරියාකාරව අවබෝධ කරගැනීමයි. මේක ලෙඩ නොවෙන දෙයක්, මේක පුදුම ක්‍රියාකාරීත්වයක්, එහෙම නැත්නම් යම්කිසි කෙනෙක්, දෙවියෙක් නිර්මාණය කළ දෙයක් කියලා මේ ශරීරය ගැන හිතාගන්නොත් ඒ තැනැත්තාට රෝග පීඩා ආදිය ඇතිවුණහම පුදුම විදියේ බලාපොරොත්තු කඩවීම් වලට මුහුණ පාන්න වෙනවා. ඒ වෙනුවට කල්පනා කරන්න ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ශරීරය ගැන

මතුකරලා පෙන්වපු මේකෙ පිළිකුල් වෙන ස්වභාවය. මේක විනාශ වෙන හැටි ලෙඩරෝග ආදියට යටවෙලා, ඒක නිතර මෙනෙහි කරන පුද්ගලයාට අර වගේ මානසික වශයෙන් ඔරොත්තු දෙන ස්වභාවයක් ඇති කරගන්න පුලුවන්. අර අසහනයෙන් මිදෙන්න පුලුවන්. ඒ වගේම තමයි මරණසති කියලා දක්වන කමටහනත් ගිහි පැවිදි කාටත් ප්‍රාථමික වශයෙන් කරන්න පුලුවන් කමටහනක්. නිතර තමන් මැරෙන බව මෙනෙහි කිරීම සමහර විට කෙනෙකුට අප්පිරියා වෙන්න පුලුවන්. නමුත් ඒක තුළ තියෙන්නෙ අර යථාර්ථයට හිත ගෙන ඒමයි.

මේ ජීවිතය ගැන යථාර්ථය හරියට තේරුම්ගත්තානම් - මේ ජීවිතය කෙටි බව හරියට තේරුම්ගත්තානම් බුද්ධ වචනයට අනුව මේ රූප සන්තානයට වඩා විත්ත සන්තානය වැදගත් බව අවබෝධ වෙනවා. මොකද විත්ත සන්තානය කිලිටි කරගත්තොත් ඊළඟට අපිට ලැබෙන ශරීර කුඩුව සමහරවිට තිරිසන් කුඩුවක් වෙන්න පුලුවන්. තිරිසන් ශරීරයක් වෙන්න පුලුවන්. ප්‍රේත ශරීරයක් වෙන්න පුලුවන්. යක්ෂ ශරීරයක් වෙන්න පුලුවන්. එහෙම නැත්නම් නිරාදූක් විදින ශරීරයක් වෙන්න පුලුවන්. අපේ විත්ත සන්තානය ගැනයි වැඩි අවධානය යොමු කළ යුත්තේ. ඒකට තිබෙන අපද්‍රව්‍ය ඉවත්කරන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ඒවායින් ආරක්ෂා වීමට හිත් එන්නත් කරගන්න උනන්දු වෙන්න ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ කුසල් කියලා දක්වන්නෙ තමාගේ යහපතටත් අනුන්ගේ යහපතටත් හේතුවන දේවල්. තමන්ටත් අනුන්ටත් හිංසාකාරී දේවල් තමයි අකුසල කියලා කියන්නෙ. එයින් ජේනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකාංශික වශයෙන්, ආත්මාර්ථකාමී විදියේ ප්‍රතිපදාවක් නෙවෙයි මෙතන දක්වලා තියෙන්නෙ. අපි කවුරුත් අහලා තියෙනවා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව ගැන. එතකොට නිවන් කරා යන ගමනක් මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවක් එතන. නිවන් කරා යනවා කියලා අර විදියට අනිත් අය මරාගෙන යන ගමනක් නෙවෙයි මෙතන තිබෙන්නේ.

තමන්ගේ හිතෙහුත්, කයෙහුත්, වචනයෙහුත් ලෝකයාට - තමා වගේම මේ සංසාරයේ දුක් විදින අනිත් අයටත් ඒ ඒ මට්ටමින් පිහිට වෙන්නේ ඒ අයත් සැපයට කැමති බව තේරුම් අරගෙන. ඒ අයගේ ශරීරත් මේ වගේමයි. ඒවාත් මේ ආහාරපාන වලින් යැපෙන, මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෙන් යැපෙන විදියෙ දෙවල් කියලා ඒ ජීවිත ගැන ගරුඤ්ඤා ඇති කරගන්න ඕන. දෑත් බොහෝ දෙනාට නැතිවෙලා තිබෙන්නෙ ඒකයි. සමාජයේ අහන්න ලැබෙන සිද්ධි වලින් අපට

පේනවා මැස්සෙක් මදුරුවෙක් මරනවා වගේ තමයි දැන් මනුස්ස ජීවිතයක් විනාශ කරලා දන්නේ. ඒක ඉතාම සුළු දෙයක් හැටියට සලකනවා. මේ ඔක්කොම වෙන්නෙ අර කියාපු විෂබීජ වලට යටවෙලා මානසික පරිසරය එහෙම පිටින්ම දූෂිත වෙලා නිසයි. ඒක නිසා අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන අර කියාපු බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීපු සාරධර්ම නැවත මතුකරගන්නට.

සාගරයක පීනගෙන යන අය එකිනෙකාට පිහිට වෙන්නා වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාරන්නේ ලෝක සත්ත්වයා එකිනෙකාට උපකාර විය යුතු බවයි. පාරමී ධර්ම පිරිමේදී ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ දන් දීමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ මහාකරුණා, මහාප්‍රඥ, කියන ඉලක්කය වෙනුවෙන් උපරිම මට්ටමින් මහාපුදුම පරිත්‍යාගයක් කරලා තිබෙණවා. අනෙකුත් ශ්‍රාවකයන්වහන්සේලාත් ඒ ඒ මට්ටමින් මේ දීර්ඝ සංසාරයේ ඒ ගුණධර්ම පුරලා තමයි ඒ තත්ත්ව වලට පත්වුණේ. කෙනෙක් නිවන බලාපොරොත්තුවෙන් ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒ කෙලෙස් මුල් නැතිකරගැනීම සඳහා දරන ප්‍රයත්නයේදී මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තමයි ශීලාදී ගුණධර්ම තුළින්ම ප්‍රකට වෙන්නේ. අනුන්ටත් තමන්ටත් හිංසා නොවෙන ප්‍රතිපදාවක් අනුගමනය කිරීමයි ශීල ප්‍රතිපදාව තුළ තිබෙන්නේ. ඒ විදියටම තමයි මෙහි ආදී භාවනාවක යෙදීම. ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් පැත්තකට වෙලා සුවපත් වෙත්වා! සුවපත් වෙත්වා!! කියලා හිතුවට මොකක්ද මේකෙන් වෙන්නෙ කියලා.

නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙණවා අපේ ක්‍රියාකාරීත්වයට උපකාර වෙන දෙරටු තුනක් සිත, කය, වචනය කියලා. අපේ වගකීම් තියෙන්නේ ඔන්න ඔය තුනටයි. සිත, කය, වචනය. එහෙම නැත්නම් තවත් කුමානුකූලව කියනවානම් සිත, වචනය, කය කියලා ගනිමු. ඊළඟට එතනදී, අනෙකුත් අන්‍යාගමිකයින් ඇතැම් කෙනෙක් දක්වනවා මේ සිත කියන එක නොපෙනෙන දෙයක්. කය තරම් සිත දැනෙන්නේ නැති දෙයක්. ඒක නිසා ඊටත් වඩා වටිනවා වචනය. ඊට වඩා වටිනවා කායික වශයෙන් බාහිරව පෙනෙන ඕලාරික, ගොරෝසු ක්‍රියාවලිය. ඒකයි දැන් ලෝකයේ රජ කරන්නේ. කායික වශයෙන් කරන ක්‍රියා තමයි ලොකුවට ගන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකෙම අතින් පැත්ත දක්වුවා. ඇත්ත වශයෙන්ම කායික වශයෙන් කොයිතරම් ශක්තිමත් කෙනෙකුට වුණත් එක්තරා සීමිත ප්‍රමාණයකින් කයෙන් කරන්න පුළුවන් වන්නේ. ක්‍රියාකාරීත්වය ඉතාමත්ම සීමාසහිතයි.

වචනයෙන් ඊට වඩා පුළුල් අන්දමින් සේවයක් කරන්න පුලුවන් වචනය හරිගස්සගත්තොත්. ඊළඟට ඊටත් වඩා ඉහළම උපරිම මට්ටමේ සේවයක් කරන්න පුලුවන් අන්න ඒ හිත සකස් කරගත්තොත්. අන්න ඒ ටිකයි බොහෝ දෙනා තේරුම්ගන්නේ නැත්තෙ. ඒකයි මේ භාවනා ආදිය පිළිබඳව ඇතැම් කෙනෙක් වැරදි ආකල්පයක් දරන්නේ. මොකක්ද මේ ආත්මාර්ථකාමීව කැලයට හෝ වෙනත් තැනකට හෝ වෙලා මේ අකුලගෙන ඉන්න පැවැත්මේ තේරුම? ඊට වැඩිය නරකද කායික වශයෙන්, සමාජෙට සමාජසේවා වශයෙන් සැලකෙන දේවල් වල නිරත වීම?

සමාජ සේවා ආදී දේවල් නරක නෑ. ඒවා හිත දූෂිතව, ඊර්ෂ්‍යාව, ක්‍රෝධය, ද්වේෂය, වෛරය, පලිගැනීම, තරඟකාරී බව ඕවා පෙරදැරි කරගෙන කරනවානම් කොයිතරම් ඉහළ මට්ටමේ සමාජසේවා කළත් ඒකෙ ඇති දෙයක් නෑ. ඒක බොල් දෙයක්. ඒ වෙනුවට හරියට මෙහිමය සිතකින් අර එක දැරී මනුස්සයෙකුට ඉතාමත්ම අත්‍යාවශ්‍ය අවස්ථාවේ තමන්ගේ ආහාර ටික දෙන්න පුලුවන්නම්, එහෙම නැත්නම් ඒ වගේ කෙනෙකුගේ ජීවිතයක් ආරක්‍ෂා කිරීමට ඉදිරිපත් වෙලා ඒ විදියේ දෙයක් කරන්න පුලුවන්නම් අන්න ඒක තමයි ඉහළම සමාජ සේවය. එතකොට එතනදී ප්‍රධාන වෙන්නෙ හිත. ඒ කායික වශයෙන් පෙනෙන දේ සුළු දෙයක් වෙන්න පුලුවන්. ඒ ක්‍රියාව ඇත්ත වශයෙන් සමාජමය වශයෙන් බලනකොට සුළු දෙයක් වෙන්න පුලුවන්. නමුත් ඒ අවස්ථාවේදී ඇතිවෙන සිත උසස් නිසා ඒකයි ඒ කුසල ශක්තිය හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ.

ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට මෙහිමය සිතක් ඇති කෙනෙකුට උපරිම මට්ටමින් ලෝකයාට සේවයක් කරන්න පුලුවන්. මනෝවිද්‍යාව පවා ඒවාට ඉහළ තැනක් දෙනවට නෙවෙයි. නමුත් මනෝ විද්‍යාඥයින් පවා පිළිගන්නවා හිත දියුණු කරගත්තු කෙනෙකුට අනිත් සාමාන්‍ය අයට වඩා විශාල සේවයක්, ශාන්තියක් ඒ හිතිවිල්ල තුළින් ලෝකයාට උදා කරගන්න පුලුවන් බව. මේ වායුගෝලයට, එහෙම නැත්නම් මේ විශ්වයට ඒ සිතිවිල්ල තුළින් විශාල ශක්තියක් එකතු වෙනවා. අපි බුදු කෙනෙකුට වදිනවා. එතනදී අපි හිතන්නේ උන්වහන්සේ තුළ තිබෙන ගුණධර්ම ශක්තියයි. මේ විශ්වයට කැවිලා තිබෙන ඒ ශක්තිය අනුමෝදන් වීමක් වගේ. ඒ හැම එකකින්ම අපිට ජේතවා බුදුපියාණන් වහන්සේ 'මනොපුබ්බංගමා ධම්මා' යයි වදාළේ

සිතම ප්‍රධාන බව දැක්වීමට බව. අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන මානසික පරිසරය විෂබීජ වලින් බේරාගෙන හැකිතාක් දුරට අපි අපේ හිත් දියුණු කරගෙන හොඳ මානසික පරිසරයක් සහිත සමාජයක් බිහිකිරීමට. ඒක තමයි කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය කියලා කියන්නේ. තමන් යන ධර්ම මර්ගයේ ආනිශංස දකින අයවත් ඒකට යොමුකරලා පිරිස් බලය වැඩි කරගන්නවත් වෙන වෙන ආත්මාර්ථකාමී හැඟීමකින්වත් නොවේ. ඒ අයට පිහිට වීමේ අදහසින්. ඒ අයට තමන් දන්න පමණින් ධර්මය කියලා දීලා, ප්‍රතිපත්තියේ යෙදෙන ආකාරය කියලා දෙන්න පුළුවන්. අන්න ඒ විදියට තමයි සමාජයට සේවයක් කරන්න පුළුවන් නියම අන්දමින්ම.

මේ හැම එකක්ම අපි මේ කතා කරන්නේ ආශ්‍රය කියන ප්‍රශ්නය ගැනයි. මේ ආශ්‍රය කියන ප්‍රශ්නය ඇත්ත වශයෙන්ම හැම කෙනාටම බලපාන එකක්. විද්‍යා ස්ථානයකට ගියත්, ආයතනයකට ගියත් තියෙන්නේ අර බහුතරයාගේ ක්‍රියා කලාපයට යටවෙන එකයි. ඒවාට ඇදගෙන යනවා. මහපුදුම විදියේ බලවේගයක් දැන් තිබෙන්නේ. පිරිස් බලයට යටවෙනවා. නමුත් නුවණැති පුද්ගලයා, ප්‍රඥ ආදී ගුණධර්ම තුළින්ම කොහොම නමුත් ආරක්‍ෂා වෙන්න ශක්තියක් ලබාගන්නවා. ඒ වගේම ධර්ම ශක්තියක් කියලා දේකුත් තියෙනවා. ධර්මානුකූලව ගමන් කරන කෙනාට තමන්ගේ සත්‍යක්‍රියා වගේම තවත් නොයෙකුත් ඇතුළත ශක්ති තිබෙනවා. එපමණක් නොවෙයි විශ්වයේ යම් යම් බලවේගත් තිබෙනවා තමන්ට උපකාර වෙන. ඒ ඒ පුද්ගලයින්ට ඒ ඒ මට්ටමින් පිහිටලා තිබෙනවා. අපේ කර්ම වේග අනුව පීඩා සිද්ධවෙන්න පුළුවන්. දැන් මහාකාශ්‍යප මහරහතන්වහන්සේ - මේ ශාසනයේ ඉතාමත්ම ශ්‍රේෂ්ඨතම ස්වාමීන්වහන්සේ තපෝ ගුණය අතින්. ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට පවා තමන්ගේ කුටිය අහිමි කරන, විනාශ කරන විදියේ විපත්තිදයක තත්ත්වයකට මුහුණ පාන්න සිද්ධවුණා අර ගෝලයා නිසා. ඒ විදියේ විපත් වෙන්න ඉඩ තිබෙනවා. නමුත් තම තමන් කල්පනා කරන්න ඕන අර ගුණධර්ම වල ශක්තියකුත් තිබෙන බව.

ඒ තුළින් අර බලවේග බොහෝ දුරට ජයගන්න පුළුවන්. තමන් හරි මාර්ගයේ යනවානම් එන මහෝසයට, සැඩ වකුරට ගහගෙන යන්නේ නැතුව ස්ථාවරයක් ඇතිකරගෙන අතින් අයටත් ඒ මාර්ගය පෙන්වන්න, ඒ අයට නායකත්වය දෙන්න, ඒ අයට කාරණා කියාදෙන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇතිවෙනවා. සාමාන්‍යයෙන් අර ඇදීලා යන පිරිසක් ඉන්න නිසා ඒ පිරිසට ඇදීලා යාම සාමාන්‍ය දෙයක්. ඒකට යට නොවී

බෑ කියලා. නමුත් කෙනෙකුට ඇති කරගන්න පුලුවන් ධර්මය තුළින් දෘති ශක්තිය කියලා එකක්. දෘති ශක්තිය කියන්නේ අර ගසාගෙන යන බලවේගවලට හසුනොවී, මඩේ හිටවපු ඉන්න වගේ නොවී ඉන්ද්‍රඛීලයක් වගේ ක්‍රියාකිරීමයි. දෘති ශක්තිය ගැන උපමාවට අතීතයේ යෙදූ වචනය ඉන්ද්‍රඛීලය. ඉන්ද්‍රඛීලය කියන්නේ ඒ කාලෙ නගරයක් ඉස්සරහ හුඟාක් යටට භාරලා ඉන්දවනවා මහකණුවක්. ඔය කණුව ලේසියෙන් හෙල්ලෙන්නේ නෑ කොයි විදියේ කුණාටුවක් ආවත්. ඉන්ද්‍රඛීලය වගේ ඉන්න පුලුවන් දෘති ශක්තියක් ඇති පුද්ගලයෙක් තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම නායකත්වය ආදී තත්ත්ව වලට යන්න, යා යුත්තේ. වපල, වංචල පුද්ගලයා මඩේ හිටවපු ඉන්න වගේ. ඒ අයට ස්ථාවරයක් නෑ, ප්‍රතිපත්තියක් නෑ, සාරධර්ම පිළිබඳ අවබෝධයක් නෑ. බහුතරයකගේ අදහසට යටවෙලා ඇදිලා යනවා. අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක් සමාජයේ පවතින්නේ. අර විදියේ කලාපාණමිත්‍ර ආශ්‍රයක් නැතිකමත්, අර ගුණධර්ම ගැන, සාරධර්ම ගැන අවබෝධයක් නැතිකමත්, ඒ වගේම කලින් කියාපු ආකාරයට අපේ චිත්ත සන්තානය ගැන නොතකා රූප සන්තාන ගැන තැකීමත්, එහෙමත් නැත්නම් පරිසර දූෂණය, බාහිර කායික පරිසර දූෂණය ගැන හිතනවා මිසක් මානසික පරිසර දූෂණය ගැන හිත නොයෙදීමත් නිසයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ ධර්මයේ සත්‍යතාව අපේ මේ ප්‍රතිපත්තිය තුළින් මතුකරගන්නට ඕන තමන්ට තේරෙන ප්‍රමාණයෙන්. ධර්මශ්‍රවණයෙන්, ධර්මය කියවීමෙන්, ධර්මයට යොමුවීම තුළින් ඵදිනෙද ජීවිතයේ යම් සැනසිල්ලක් ලැබුණානම් ඊටත් වඩා ඉහළ සැනසීමක් ලබන්නට පුලුවන් කෙලින්ම ප්‍රතිපත්තියේ යෙදීමෙන්. ඇතැම් කෙනෙකුට බණක් අහනකොට, ධර්මයක් ශ්‍රවණය කරනකොට ඒක තුළින් ලොකු සතුටක්, සැනසීමක් වෙනද නොලැබුණු අමුතු, පුදුම විදියේ වින්දනයක්, නිරාමිස ප්‍රීතියක් ලබාගන්න පුලුවන්. ඒක තවදුරටත් ප්‍රතිපත්තියට නඟනකොට, දනාදී පින්කම් කරනකොට, ශීලාදී ගුණධර්ම රකිනකොට ඊටත් වඩා ඉහළින් ප්‍රීතියක් ලැබෙනවා.

ඊළඟට භාවනාවට ගියාට පස්සේ භාවනා වලින් ලබාගන්න ඒ ධ්‍යාන ආදී තත්ත්ව හැම එකක්ම පරාදයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන ඒ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදියෙන් එතෙර වෙලා ලබන උතුම් අමාමහ නිවන, මේ සියලු සංසාර දුක කෙළවර කරලා ලබන ලෝකෝත්තර සම්පත. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදලේ අර කියාපු විදියට

ඒකාංශික, එහෙම නැත්නම් තමන් විතරක් යන ගමනක් නොවෙයි, ලෝකයාටත්, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවට අනුව ලෝකයාටත් උපකාර වෙමින් ගුරු ගෝල මට්ටමින් හෝ කල‍්‍යාණමිත්‍ර මට්ටමින් හෝ උපකාර වෙමින්, අනිත් අයත් සැපයට කැමති බව තේරුම් අරගෙන යන ගමනක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා හැමදෙනාම මේ සංසාරයේ ඵරලා ඉන්නේ. මඩ වගුරේ ඵරලයි ඉන්නේ. එහෙම නැත්නම් මේ සංසාර සාගරයේ පීන පීන ඉන්න අයයි. ඒ අයට ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ විමුක්තිය තම තමන්ම සලසාගතයුතු බවයි. ඒකට මාර්ගය කියනවා පමණයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කරන්නේ. අපටත් තියෙන්නේ ඒක මතක් කරලා දීමයි.

මේ පින්වතුන් අද වටිනා දවසෙ ශීලාදී ගුණධර්ම වගේම තම තමන්ගේ මට්ටමින් යම් භාවනාවකුත් කළා කියලා හිතෙනවා. තව දුරටත් ඒ බණ භාවනා දියුණු කරගෙන, කල‍්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රයෙන් ප්‍රයෝජන අරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ නිර්වාණ මාර්ගයේ යමින් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකින් එතෙර වී ලබන උතුම් අමාමභ නිවන සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය ඒකාන්තයෙන් හේතුවාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම මේ විශ්වයේ අවිච්ඡේද සිට අකනිටාව දක්වා අපගේ ඥාතීන් ඇතුළු මේ විදියේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයන් අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වන අය සිටිනවානම් ඒ හැම කෙනෙක්ම මේ කුසලය අනුමෝදන් වෙත්වා! ඔවුන් ඒ ශක්තිය තුළින් ඒ දුගති තත්ත්ව වලින් අත්මිදී, සුගති තත්ත්ව වලට පත්වී, කල‍්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය ලබාගෙන භාවනාව මස්තකප්‍රාප්ත කරගෙන ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ විදියට ගාථා කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

154 වන ඉදිරිපස

154 වහ දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 106)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

පමාදමනුයුඤ්ජනි
බාලා දුමමධිනො ජනා
අඤ්ජනාදඤ්ච මෙධාවී
ධනං සෙට්ඨංව රක්ඛතී

මා පමාදමනුයුඤ්ජප්ඵ
මා කාමරතිසන්ඵචං
අඤ්ජනා හි ක්ඛායනො
පඤ්ඤාති විපුලං සුඛං’ති

– ධම්මපද, අඤ්ජනාද වග්ග.

සැදුහැවත් පින්වතුනි,

බුද්ධ කාලෙ දඹදිව නැකැත් කෙළි කියලා කිව්වේ මේ පහුගියද පැවැත්වුණු අපේ සිංහල අවුරුද්ද වගේ උත්සව වලටයි. මේ පින්වතුන් සිංහල අවුරුදු උත්සව පවත්වන්නෙත්ම තමන්ගේ දියුණුව යහපත සැලසෙන අන්දමේ හොඳ කටයුතු කරන්න සුභ නැකැත් යොදගනිමිනුයි. නමුත් කෙනෙකුගේ පරිහානියට හේතුවෙන, නරක දේ කරන්නත් නැකත යොදගන්න විදියේ උත්සව තියෙනවා ලෝකේ. ඒ විදියේ උත්සවයක්, ඒ විදියේ නැකැත් කෙළියක් සම්බන්ධයෙනුයි මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථා දෙක බුදුපියාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේදී දේශනා කොට වදාළේ.

සැවැත් නුවර එක අවස්ථාවක බාලනකිත්ත කියන නමින් හඳුන්වන නැකැත් කෙළියක් පවත්වන බවට ප්‍රචාරය කෙරුණා. මේ නැකැත් කෙළියේ ස්වරූපය මොකක්ද? හොඳටම අඤ්ජන - මෝඩ පුද්ගලයෝ, ඇගේ අළු ගොමයි තවරාගෙන නගර විදිවල සැරිසරනවා අසහ්‍ය වචන කියමින්. අසහ්‍ය වචන කියන්නේ කුණුහරුප බව කවුරුත් දන්නවනෙ. එහෙම කුණුහරුප කියමින් සතියක්ම එහා මෙහා ඇවිදිනවා. තමන්ගේ නෑ හිතවතුන් දැකලවත්, පැවිද්දන් දැකලවත් කිසිම ලැජ්ජාවක් බයක් නැතුව කුණුහරුප කියමින් හැසිරෙනවා. මේකයි උත්සවේ ලක්ෂණය. ඉතින් මේ උත්සවය පැවැත්වෙන්න කලින්ම සැවැත් නුවර

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සැදුනුවත් බෞද්ධ උපාසක උපාසිකාවන් බුදුපියාණන් වහන්සේට දන්වලා ඇරියා මෙන්න මෙහෙම නැකැත් කෙලියක් පැවැත්වෙනවා. ඒ කාලය තුළ අපි බුදුපියාණන් වහන්සේටත්, සංඝයාවහන්සේලාටත් විහාරයේදීම, ආරාමයේදීම දනමානාදිය පිළියෙල කරලා පිළිගන්වන්න සලස්වනවා. අපි වුණත් ගෙවල්දෙරවල් වලින් එළියට බහින්නෙ නෑ කියලා. ඒ විදියට පිළිවෙලක් යොදලා බුදුපියාණන් වහන්සේට, සංඝයාවහන්සේලාට දනාදිය සැපයුවා.

ඒ කාලය තුළ අර මෝඩ මිනිස්සු මේ ගෙවල් ඉදිරි පස විදියට පැමිණිලා කන්දෙස්කිරියාවක් වගේ කුණුහරපෙන් බන්නවා. මේකෙන් බේරෙන්න ගෙදරවල් වල කට්ටිය කහවනුවක්, දෙකක් වැනි යම් මුදලක් දෙනවා සම්මාදමක් වගේ - කුණුහරප සම්මාදමක් වගේ. ඉතින් ඔය විදියට සල්ලි ටිකක් එකතු කරගන්නයි මේ උත්සවේ කෙරෙන්නෙ. මෝඩයෝ ඒවා එකතු කරගෙන යනවා. හත් දවසක් බොහොම අමාරුවෙන් ගතකරලා ශුද්ධාවන්ත පින්වතුන් ඒ හත් දවස ගියාට පස්සෙ බුද්ධ ප්‍රමුඛ සංඝයාවහන්සේලාට නගරයට ආරාධනා කරලා විශාල දන පින්කමක් පවත්වලා අවසානයේ අනුමෝදනා අවස්ථාවේදී කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මෙන්න මේ විදියට බාලනකඛ්‍යත කියලා මෝඩයෝ වගයක් කුණුහරප කියමින් හැසිරුණා. අපේ කන් පුපුරවලා යන තරමට. බොහොම අමාරුවෙන් අපි මේ හත් දවස ගත කළේ. ඒක නිසාමයි අපි භාග්‍යවතුන්වහන්සේලාටත් සංඝයාවහන්සේලාටත් මේ විදියට නගරයට ඇතුල් නොවන හැටියට ඉල්ලා හිටියේ'. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරනවා 'ඔහොම තමයි පින්වතනි මෝඩ අය ප්‍රමාදයේ වැටිලා ඔය විදියට හැසිරෙනවා. නමුත් නුවණැති පින්වතුන්නම් අප්‍රමාදය තමන්ගේ ඉතාමත්ම වටිනා ධනය වගේ රකිනවා' කියන අදහස දෙමිනුයි අර අපි මාතෘකා කළ ගාථා දෙක වදළේ.

පමාදමනුයුක්ඛජනනි
බාලා දුමෙමධිනො ජනා
මෝඩ, අඥන මනුෂ්‍යයින් ප්‍රමාදයෙහිම යෙදෙනවා.
අප්‍රමාදක්ඛ මෙධාවී
ධනං සෙට්ඨංව රකඛතී

නමුත් මෙධාවී කියලා කියන ඒ ඥානවන්ත පුද්ගලයා, ප්‍රඥාවන්ත පුද්ගලයා ශ්‍රේෂ්ඨ ධනයක් වගේ අප්‍රමාදය රකිනවා. අප්‍රමාද ප්‍රතිපත්තිය රකිනවා. ඊළඟ ගාථාවේ කියවෙන්නේ,

මා පමාදමනුයුක්ඤ්ජට්ඨං
මා කාමරතිසන්ථවං.

ප්‍රමාදයේ යෙදෙන්න එපා. ප්‍රමාදයේ නොයෙදෙවු! මා කාමරතිසන්ථවං. කාම රතියේ - පංචකාම සම්පත්තියේ ඇල්මෙන් වස්තු කාම, ක්ලේශ කාම පිළිබඳව ඇල්මෙන් යුතුව සම්බන්ධකම් නොපවත්වවු!

අසමන්තා හි ක්‍රියානොතා
පඤ්ඤානි විපුලං සුඛං.

අප්‍රමාදීවූ පුද්ගලයා ඒ අප්‍රමාදය පිහිට කරගෙන ධ්‍යාන වඩලා උතුම්වූ නිවන් සුවය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවා කියන ඔන්න ඔය අදහසයි ඒ ගාථාවලින් කියවෙන්නේ.

එතකොට මේ බාලනකඛන්ත සැණකෙලිය ගැන අපි හිතලා බලනවානම් - බාල කියන වචනය අපි මේ කාලයේ භාවිතා කරන්නේ බාල දරුවා ආදී වශයෙන් වයසින් අඩු පුද්ගලයා ගැන. නමුත් අපේ ධර්මයේ බාල කියන වචනය යෙදෙන්නේ මෝඩයා, අඥන පුද්ගලයා කියන අදහසින්. ඇත්ත වශයෙන් අඥන පුද්ගලයන් අර කුඩා දරුවා වගේ නොතේරෙන කෙනෙක්. සමහරු ඔය හය හතර කියන එක තෝරනවා ශාසනික අර්ථයක් හැටියට - දිව්‍යලෝක හයත්, අපාය හතරත් ගැන විශ්වාස නොකරන බාලයෝ කියලා. එහෙම ගන්නත් පුළුවන්. ඒ කොහොම වුණත් මේ බාලයින්ගේ ක්‍රියා පටිපාටිය තුළින් පෙනෙනවා ඒ හත් දවස තුළ ඒ නගරය මේ මෝඩයින්ගේ පාලනයට යටත් වුණා වගේ. කොයින්තරම් පීඩාවක් ඇතිවෙන්න ඇත්ද? ඒ විදියට අසභ්‍ය වචන කියමින් හැසිරීම. ඒ අසභ්‍ය වචනයට යටත් මත්පැනක් තියෙන්න ඇති. ඒක කියවෙන්නේ නෑ පොතේ. අපට හිතාගන්න පුළුවන් අසභ්‍ය වචනයට රුකුල් දෙන අන්දමට මත්පැනක් පාවිච්චි කරන්න ඇති. මේ කියපු නැකැත් කෙලිය කියන එක මේ අපි ප්‍රකාශ කළේ කාටවත් ආදර්ශයට ගන්නනම් නෙවෙයි.

ඊළඟට අපි හිත යොදලා බලමු මේ පහුගිය දක යෙදුණු සිංහල අවුරුදු උත්සවය ගැන. විරාගත අපේ මේ පැරණි බෞද්ධ සිංහල වාරිත්‍ර

අනුව බිහිවුණු මේ සිංහල අලුත් අවුරුද්දේ ගැඹුරු අර්ථ තියෙනවා, සමාජමය වශයෙන් මෙන්ම ආගමික වශයෙන්. මේ කාලෙ පිත්වතුන් ඒවා කල්පනාවට ගන්න ඕන. එහෙම නැත්නම් ඒකත් අර බාල බාලනකිත්ත තත්ත්වයට වැටෙන්න ඉඩ තිබෙනවා මේ කාලෙ ඇතිවී තිබෙන යම් යම් සමාජ පෙරළි නිසා. අතීතයේ ඒ අවුරුද්ද කියලා සම්මත වුණේ නක්ෂත්‍රය අනුව දෙළොස් මාසයක් ගෙවිලා අලුත් අවුරුද්දක් උදවෙන අවස්ථාවයි. අවුරුද්දක් තිස්සේ ඒකාකාරව කරකැවෙන මේ ජීවන චක්‍රය සුලු වෙලාවකට නවත්වලා ඒකෙ මළකඩ බැඳුනු තැන්වල, මළකඩ ඇරලා, ලිහිසි තෙල් දමලා මේක සුද්ද පවිත්‍ර කරලා අලුත්වැඩියා කරගන්න අවස්ථාවක් සලසා දීම් වශයෙන් වෙන්න ඕන ඔය නොනැකත කියලා එකක් තියෙන්නෙ. සාමාන්‍යයෙන් ගිහි පිත්වතුන් හැම වැදගත් වැඩක්ම කරන්නෙ සුභ නැකතක් සොයාගෙන. එතකොට නැකතක් නැහැයි කිව්වහම අනිවාර්ය වශයෙන් පොඩි නිවාඩුවක්ගන්න වෙනවා. පැරැන්නන් ඒ නිවාඩුවෙන් ගතයුතු ප්‍රයෝජනය දක්වන්න තමයි ඒ නොනැකතම පුණ්‍ය කාලය නමින් හැඳින්වුවේ.

ඒ පුණ්‍ය කාලය නමින් හැඳින්වීමෙන් අදහස් කරන්නෙ මෙන්ම මේ කියාපු කරකැවුණු ජීවන චක්‍රය අළුත්වැඩියා කරගැනීම, ඒ බැඳිවිච මළකඩ ඉවත්කරගැනීම ආදියට. ධර්මය එතනදී අපි පිහිට කරගන්න ඕන. ධර්මය තුළිනුයි මොනවද මළකඩ කියලා තේරුම්ගන්න ඕන. පෞද්ගලික වශයෙන් තමතමන්ගේ ජීවිතයේ යම් යම් අඩුපාඩුකම් වෙන්න පුලුවන් ඒ වගේම සමාජයීය වශයෙන් මවිපිය දුදරුවන් අතර, අසල්වැසියන් අතර නොහොඳ නෝක්කාඩු, තව නොයෙකුත් අඩුපාඩුකම් තියෙන්න පුලුවන්. ඒවා ගැන කල්පනා කරලා සිහිනුවණ යොදලා අඩුපාඩුකම් සකස්කර ගන්නවා. ඊළඟට සුභ නැකත ඉක්මෙන්නට යා නොදී අනුභවය, වැඩ ඇල්ලීම, ගනුදෙනු ආදී වශයෙන් තියෙන්නෙ ඒ අලුත් අධිෂ්ඨාන ඇතුළු අර අඩුපාඩුකම් හරිගස්සගෙන ඉදිරි අවුරුද්ද, ඉදිරි කාලය දිහා බැලීමට අවස්ථාව සලසාගැනීමටයි කියලා අපට හිතාගන්න පුලුවන්. සිංහල අලුත් අවුරුදු වාරිත්‍රයේ යම්කිසි ගැඹුරක් තියෙනවානම් ඒකයි තියෙන අදහස. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ ජීවන චක්‍රය ඒකාකාරවම කරකැවීම නිසා මේක ඉඳහිටලා සුද්ද කරගත්තෙ නැත්නම් එන්න එන්නම පරිහානියට යනවා. නමුත් ඒ සඳහා ධර්මය යොදගන්නෙ නැතුව අර විදියට මත්පැන එහෙම යොදගත්තොත් අන්න එතනදී බොහොම භයානක තත්ත්වයකට පත්වෙනවා. මළකඩ අරිනවා වෙනුවට මළකඩ බැඳෙන්න පටන්ගන්නවා යන්නුයේ.

ඉතින් සිංහල අලුත් අවුරුද්ද ගැන අපි කෙටියෙන් සඳහන් කළොත් ඒකයි අපිට වටිනාකම හැටියට තියෙන්නේ. සිංහල අලුත් අවුරුදු වලදී මේ පින්වතුන් තමන්ගේ ලෞකික දියුණුව පිළිබඳව අප්‍රමාදී වීමටයි ඒ සුභ නැකත ඉක්ම යන්න නොදී හරියට නැකතට ඒ කටයුතු කළේ. නමුත් ශාසනික වශයෙන් බලනවානම් අප්‍රමාදය කියන්නේ ඒ විදියේ පටු අදහසක් නෙවෙයි ඊට වඩා පුළුල් අදහසක්. බුද්ධෝත්පාද කාලයේ ලැබූ මේ මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය, මනුෂ්‍ය උත්පත්තියම එකම නැකතක් හැටියට දක්වනවා. ඤාණ සම්පත්තිය හැටියට දක්වනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතරම මතක් කරනවා 'බණො වෙ මා උපච්ඡා', නියම ඤාණය, නියම මොහොත ඉක්ම යා නොදෙවු! කියලා. එතකොට බුද්ධෝත්පාද කාලයක මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ලැබුවානම් ඒකෙදි අප්‍රමාදී වෙන්න ඕන. ඉතින් ඒ අප්‍රමාදී බව, අප්‍රමාද ප්‍රතිපත්තිය මේ ශාසනයේ ඉතාමත්ම වටිනා සංකල්පයක්. කොයිතරමීද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ සරල උපමා තුනකින් ඒ අප්‍රමාද පදයේ වටිනාකම දක්වා වදාරනවා. එක අවස්ථාවක වදාරනවා 'මහණෙනි අපා, දෙපා, සිවු පා, බහු පා, රූපී, අරූපී, සඤ්ඤී, අසඤ්ඤී, නේවසඤ්ඤී, නාසඤ්ඤී යනාදී ඒ විවිධ සත්ක කොට්ඨාශ සිටිනවානම් ඒ හැම සත්ක කොට්ඨාශයන් අතරම තථාගත අරහත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ අග්‍රය. ඒ වගේම යම්තාක් කුසලධර්මයන් අතර අප්‍රමාදයම ශ්‍රේෂ්ඨයි. අප්‍රමාදයම අග්‍රය'.

ඊළඟට ඒ සත්‍යයම උපකාර කරගෙන එක උපමාවකින් ඒ අප්‍රමාද පදයේ වටිනාකම ප්‍රකාශ කරනවා. යම්තාක් වනාන්තර වල සතුන් සිටිනවානම් ඒ හැම සතුන්ගේම පා සටහන ඇතාගේ පා සටහනේ ඇතුළු කරන්න පුළුවන්. ඇතාගේ පා සටහන ඒ වනයේ සිටින සියළුම සතුන්ගේ පා සටහන් වලට වඩා අග්‍රයි. අන්න ඒ වගේ සියළුම කුසලධර්ම අතර අප්‍රමාද පදය ශ්‍රේෂ්ඨයි, අග්‍රයි. තවත් උපමාවකුත් දක්වනවා. යම්කිසි කුටාගාරයක, කුළු ගෙයක සියළුම පරාළ එකතුවෙලා කුළු හිසට එකතුවෙන්නා වගේ ඒ කුළු හිස පරාළ වලට අග්‍ර වෙන්නා වගේ සියළුම කුසල් ධර්ම අතර අප්‍රමාද පදය ශ්‍රේෂ්ඨයි. ඒ හැම ආකාරයෙන්ම අප්‍රමාදයේ වටිනාකමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ. ඒ වගේම මේ පින්වතුන් නිතර අහලත් ඇති ධර්මයේ ඉතාමත්ම ප්‍රකට ධර්ම පද ගාථාවක්.

අඤ්ඤාදෙ අමතපදං - පමාදෙ මච්චුනො පදං
 අඤ්ඤාතා න මීයනතී - යෙ පමතා යථා මතා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒක අපි සිංහලට ගත්තොත් මෙන්ම මේ විදියට වුණත් ගන්න පුලුවන්.

නොපමා බව මඟය අමා - මරුගේ මඟ වීම පමා

නොමැරෙති වන්නෝ නොපමා - මළා වැන්න වෙතොත් පමා

ඒ තුළින් පෙන්වුම් කරන්නේ මොකක්ද? අප්‍රමාදය අමාතය නම්වූ නිර්වානයට මාර්ගයයි. මොකද නිර්වානය අමාතය හැටියට හඳුන්වන්නේ? නිර්වානය කියන්නේ සංසාරයෙන් මිදීමයි. සංසාරය කියන්නේ නැවත නැවත ඉපදීමයි. නැවත නැවත ඉපදීම කියන්නේ නැවත නැවත මැරීමයි. එතකොට නිවනෙන් කරන්නේ මොකක්ද, නිර්වානය තුළ තියෙන අදහස මොකක්ද? නිර්වාන සම්පත්තිය ලබාගැනීමේ අදහස මොකක්ද? අනන්ත කාලයක් ඉපදි ඉපදි මැරි මැරි ආපු මේ සංසාරයෙන් මිදීමයි. ඒකයි ඒකට අමාතය කියලා කියන්නේ - මරණයෙන් මිදීම. මරණයෙන් මිදීම පිළිබඳ ප්‍රත්‍යක්ෂය මෙලොවම ලබාගැනීමයි නිර්වානය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තයි කියලා කියන්නේ. අනිත් පැත්තට සංසාරය. ඉතින් සංසාරයට උපකාර වෙනවා අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාව, අප්‍රමාදය කියන එක ඒ විදියට ගන්නත් පුලුවන්.

තව ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බැලුවොත් අප්‍රමාදය කියන එක බොහෝවිට විචරණය කරලා තියෙන්නේ උපට්ඨිතසති කියන තනි පදයකින්. එළඹ සිටි සිහිය. සිහි ඇති බව කියන එක කියන්නේ. හොඳ සිහියෙන් වාසය කිරීම. එළඹ සිටි සිහිය කියන වචනය බොහෝවිට අප්‍රමාද පදයට සමාන අර්ථයක් වශයෙන්, දක්වනවා. අනිත් පැත්තට මුඨසසති කියලා කියන මුළාවූ සිහිය, සිහි මුළා බව තමයි ප්‍රමාදය. එතකොට 'අස්මාදෙ අමතපදං, අප්‍රමාද වීම අමාත පදයයි. පමාදෙ මච්චනො පදං, ප්‍රමාදය මාරයාගේ මාර්ගයයි'. එතකොට ඒ අප්‍රමාදය කියන වචනය අර්ථ වශයෙන් බැලුවහම 'එළඹ සිටි සිහිය'. 'ප්‍රමාදය' කියන එක 'සිහි මුළාවයි'. ඊළඟට තවත් ටිකක් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනවානම් බුදුපියාණන් වහන්සේ අප්‍රමාදය ප්‍රතිපත්තියක් හැටියට දක්වලා තියෙනවා. අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාව හැටියට දක්වලා තියෙන්නේ සතර සතිපට්ඨානයයි.

සතර සතිපට්ඨානය මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා අපේ මේ කය, වේදනාව, සිත, සිතට එන අරමුණු කියන ඒ සතර අරමුණු කරගෙන සිහිය පිහිටුවාගැනීම සතර සතිපට්ඨානයයි. ඒවායේ හරි ලෙස පිහිටි

එළඹ සිටි සිහිය. ඒවායේ පිහිටාගත්තු සිහිය. ඊළඟට අනිත් පැත්තට ප්‍රමාද ප්‍රතිපත්තිය මොකක්ද? පංචකාම සම්පත්තියට, ඇදී යාමයි. ඒකයි අර ගාථාවේ මා කාමරතීසසථවං කිව්වෙ. කාම රතිය - වස්තු කාම, ක්ලේෂ කාම අතර සම්බන්ධතාවයි ප්‍රමාදය. ඒකයි මාරයාගේ මාරුව. තවත් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාව නම්වූ මේ සතිපට්ඨානය පිළිබඳව සංඝයාවහන්සේලාට කියනවා 'මහණෙනි නුඹලාගේ පියාගේ ගොදුරු බිම මේකයි. පියාගේ ගොදුරු බිමේ හැසිරෙන්න' මොකක්ද? සතර සතිපට්ඨානය. ඒ ගොදුරු බිමෙන් පිටවීම තමයි පංචකාම සම්පත්තියට යටවීම. මාරයාගේ ගොදුරු බිම. ඉතින් මේ කාරණය ඒත්තු ගන්වන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ මහපුදුම අන්දමේ සරල නමුත් සිත් කාවදින අන්දමේ උපමා යොදලා තිබෙනවා විවිධ අවස්ථා වල. ඇත්ත වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ යොදන උපමා. සමහරවිට මහා දීර්ඝ උපමා. නමුත් අංගෝපාංග හරියටම ගැලපෙනවා ධර්ම කාරණාත් එක්කම. මේ පින්වතුන් දැන් ලොකු පොත පතක ධර්ම විවරණයක් කියවලා ලබන දැනුමට වඩා ප්‍රතිපත්තියට නැගීමේදී සිත් අලවන උපමාවක් උපකාර වෙනවා. සමහර අවස්ථා වල එක උපමාවක් හරියට බණ පොතක් වගේ.

අපි මේ උපමා කතාව බුදුපියාණන් වහන්සේ කියන ආකාරයෙන්ම ඉදිරිපත් කරන්න බලමු. එක අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරනවා 'මහණෙනි, අතීතයේ එක උකුස්සෙක්, බොහොම වේගයෙන් පියාඹගෙන ඇවිල්ලා කැට කුරුල්ලෙක් අල්ලගත්තා. කැට කුරුල්ලා අල්ලගෙන පියාඹගෙන යන අතරේ කැට කුරුල්ලා අඬනවා 'අනේ මේ මගේ කාලකණ්ණිකම. පියාගේ ගොදුරු බිමෙන් ඉවත්වෙලා ගිය නිසා මේ උකුස්සා මාව අල්ලගත්තේ. මම පියාගේ ගොදුරු බිමේ හිටියානම් මේ උකුස්සට මා එක්ක යුද්ධ කරන්න සටන් කරන්න හම්බවෙන්න නෑ' ඕක ඇහිලා උකුස්සා කියනවා 'මොකක්ද උඹේ පියාගේ ගොදුරු බිම?' එතකොට කියනවා 'මේ හාන ලද කෙතක පස් පිඩුල්ල තමයි මගේ පියාගේ ගොදුරු බිම' එතකොට උකුස්සා කියනවා 'හා හොඳයි උඹ පලයන්. ගිහිල්ලා පුලුවන්නම් බේරෙන්න බලපන්' කියලා ඔන්න අතහරිනවා අර කැට කුරුල්ලා. කැට කුරුල්ලා පියාඹගෙන ගිහිල්ලා හාන ලද කෙතක ලොකු පස් පිඩුල්ලක් උඩට නැගලා උකුස්සට අභියෝග කරනවා. 'ඒයි උකුස්සෝ. වරෙන් බලන්න දැන්. වරෙන් බලන්න දැන්' කියලා අභියෝග කරනවා.

ඔන්න උකුස්සන් බොහොම ආඩම්බරයෙන්, දැන් ඉතින් තරහත් ගිහිල්ලා මේ අභියෝග කළ නිසා. පියාපත් දිග ඇරලා බොහොම වේගයෙන් ආවා කැට කුරුල්ලා අල්ලන්න. කිට්ටුවට එනකල් ඉඳලා කැට කුරුල්ලා පස් පිඩ යට කණියෙන් හැංගුනා. වේගයෙන් පහත් වුණ උකුස්සාගේ පපුව අර පස් උඩ වැදිලා පපුව තැලිලා මැරුණා. ඒ උපමාවෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'ඔන්න ඔහොමයි මහණෙනි, පියාගේ ගොදුරු බිමෙන් ඉවත්වෙලා හැසිරුණොත් ඔන්න ඔය වගේ මාරයාටයි අනුවෙන්නෙ' ඒ කියන්නෙ කැට කුරුල්ලා ඉස්සෙල්ලා තමන්ගෙ ගොදුරු බිම අතහැරලා ගිය නිසා උකුස්සට අනුවෙලා මරණයට ගොදුරුවෙන්න ළං වුණා. කැට කුරුල්ලා නියම ගොදුරු බිමේ ඉඳිද්දී උකුස්සා ආවා අල්ලන්න. අන්න උකුස්සා අමාරුවේ වැටුණා. ඒ උපමාව ආශ්‍රයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මොකක්ද මහණෙනි පියාගේ ගොදුරු බිම? ධර්මානුකූලව බලනකොට සතර සතිපට්ඨානයයි. කයේ කය අනුව දකිමින් සිටිනවා කෙලෙස් තවන චීර්යයෙන් යුක්තව එළඹ සිටි සිහි නුවණින් ලෝකය පිළිබඳව ඇලුම් ගැටුම් ආදිය ඉවත් කරලා කය පිළිබඳව යථාතත්ත්වය අවබෝධ කරගැනීමේ බලාපොරොත්තුවෙන්. ඒ වගේම වේදනාවන් පිළිබඳව. ඒ වගේම සිත පිළිබඳව. ඒ වගේම සිතට එන ධර්ම පිළිබඳව. ඕකයි සතර සතිපට්ඨානය කෙටියෙන් කියනොත්. ඉතින් ඔන්න ඔතන සතර සතිපට්ඨානයට සම්බන්ධ කරලයි ඒ උපමාව දැක්වුවේ. ඒ උකුස්සගෙ උපමාව.

ඊළඟට ඒ වගේම තවත් උපමාවක් තියෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දන්නවා මේ පින්වතුන් වගේම සංඝයාවහන්සේලාත් කථා අහන්න කැමති බව. ඒක නිසා වෙන්න ඇති තවත් කතාවක් කිවුවේ. ඒ වගේම. 'මහණෙනි ඔය හිමාල වනයේ සමහර ප්‍රදේශ තියෙනවා වඳුරන්ටත් යන්න බැරි. මනුෂ්‍යයන්ටත් යන්න බැරි. තවත් සමහර ප්‍රදේශ තියෙනවා වඳුරන්ට යන්න පුළුවන්. මනුෂ්‍යයින්ට යන්න බෑ. තවත් සමහර ප්‍රදේශ තියෙනවා වඳුරන්ටත් යන්න පුළුවන්. මනුෂ්‍යයින්ටත් යන්න පුළුවන්. අන්න එබඳු ප්‍රදේශයක, හොඳ රමණීය සිත්කළු සම බිමක - මේ වඳුරු වැද්දෝ - වඳුරන් අල්ලන මිනිස්සු, වඳුරන් ඇල්ලීමට වඳුරු ලාටු වර්ගයක් යොදනවා. ඉතින් මේ වඳුරු ලාටු අටවලා තිබ්බහම ටිකක් අවබෝධය ඇති, වැඩිය ලොල් බව නැති වඳුරෝ මේක දැක්කට මේකට කිට්ටු වෙන්නෙ නැතුව ඇත් වෙනවා මේ මොකක්හරි උගුලක් තමයි කියලා. නමුත් මෝඩ ලොල් ගතිය ඇති වඳුරෝ ඇවිල්ලා අර ලාටුව එක

අතකින් අල්ලනවා. අත ඇලෙනවා. අතින් අත ළං කරනවා, ඒක ගලවගන්න. ඒකත් ඇලෙනවා. ඊළඟට කකුලක් කිට්ටු කරගන්නවා, අර අත්දෙක ගලවගන්න. ඒකත් ඇලෙනවා. අතින් කකුලත් කිට්ටු කරනවා. ඒකත් ඇලෙනවා. ඊළඟට ඉතුරු වෙලා තියෙන්නෙ කටනෙ - අපි හොම්බයි කියලා කියන්නෙ - ඒ හොම්බ කිට්ටු කරනවා. ඒකත් ඇලෙනවා. ඔන්න එතකොට පස් තැනකින්ම ඇලිලා වඳුරා එල්ලි එල්ලි ඉන්න අතරේ වඳුරු වැද්ද ඇවිල්ලා වඳුරට මොකකින් හරි ඇනලා, වඳුරු දඩයමට ගැලපෙන හැටියට මරලා අරගෙන යනවා. එතනදීත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ උපමාව ධර්මානුකූලව පැහැදිලි කරනවා. මොනවද මේ පස් තැනකින් ඇලුණු ලාටු? ප්‍රිය මනාප රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ. මෙන්න මේ පංචේන්ද්‍රියන්ට ගොදුරුවෙන, ප්‍රිය මනාප දේවල් වලට ඇලුම් කිරීම පිළිබඳ කාරණයයි. මාතෘකා කළ ගාථාවේ කාමරතිසන්ධ්‍යවය කියන එකයි මේ උපමාවෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරන්නෙ. ඉතින් ඒක මාරයාට ගොදුරු වීමක්. මේ පංචකාම සම්පත්තියට ලොල් වෙලා යාම තුළින් අර වඳුරට වුණු දේ වෙනවා කියන එකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ උපමාවෙන් දක්වන්නෙ.

ඊළඟට තවත් උපමාවක් දෙනවා මේක ඊටත් වඩා ටිකක් ගැඹුරු අදහසක් එන විදියේ එකක්. අපි මුලදී ‘අප්‍රමාදය’ කියන වචනය ගැන සඳහන් කළා. උපට්ඨිත සති - එළඹ සිටි සිහිය කියන්නේ මේ අදහසමයි. එළඹ සිටි සිහිය කියන්නෙ නිතර, නිරන්තරයෙන් වර්තමානයේ සිහිය පැවැත්වීමයි. එතන එතනම යමක් දකින ශක්තියයි එතන කියන්නෙ. මුළාවූ සිහිය කියන එක අතින් පැත්තනෙ. මේක දැක්වීමටත් මහපුදුම උපමාවක් බුදුපියාණන්වහන්සේ දක්වනවා. ඒකත් හොඳ ලස්සන කතාවකින්. මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති රබන් කරකැවීම වගේ විශේෂ ක්‍රීඩා තියෙනවා, විශේෂ දක්ෂතාවන් පෙන්වන. ඒ වගේ මෙතන මේ සමබර කිරීමේ ව්‍යායාමයක්, ඒ කථාවේ තියෙන්නෙත්. සැඩොල් උණ ගස පිළිබඳවයි කථාව. සැඩොල් උණ ගස කියන්නෙ සමහරවිට වණ්ඩාල අයගේ ක්‍රීඩාවක් වෙන්නත් ඇති. මේ විදියටයි කථාව පටන්ගන්නේ.

සැඩොල් උණ ගසේ ක්‍රීඩාව කරන ගුරුවරයාත් ගෝලයත් එක් අවස්ථාවක මේ ක්‍රීඩාව දක්වන්න සුදනම් වෙලා ඒ උණ ගස අර ගුරුවරයා තමන්ගෙ නිකටේ යට කොටසේ හිටුවලා ඒක සමබර කරලා ගෝලයාට කියනවා - ඒ ගෝලයාගේ නම මේදකතාලික. මහ පුදුම නමක්. සමහරවිට ඒ අය නම් දන්නෙ යම් අර්ථයක් ඇතිව වෙන්න

පුළුවන්. සමහරවිට ඒ ගෝලයාගේ යාලුවෝ දුපු නමක් වෙන්න ඇති. අදටත් යෙදිලා තියෙන නම මේදකතාලිකා. අර්ථ වශයෙන් බලනවානම් මේදකතාලිකා කියලා කියන්නේ මේද තලිය. නමුත් කොහොම හෝ වේවා මේ මේදකතාලිකා කියන අතවැසියාට ගුරුවරයා කියනවා 'මේදකතාලික ඔන්න මගේ කර උඩට නැගලා මේ උණ ගහට ගොඩවෙන්න. උණ ගහට ගොඩවෙලා හිටගන්න කියලා.

ඒ අතවැසියාත් ඒ විදියට කළා. ඔන්න ඊළඟට කියනවා ආචාර්යවරයා 'දැන් මේදකතාලික ඔබ මාව රකින්න. මම ඔබ රැකගන්නම්. ඉතින් මේ විදියට කිරීමෙන් අපට පුළුවන් මේ ක්‍රීඩාවෙන් ආදයම් ලබාගෙන පීඩාවක් නොවී මේ උණ ගහෙන් පහළට බහින්න' එතකොට මේ ගෝලයා කියනවා, 'එහෙම නෙවෙයි කරන්න තියෙන්නේ ඇදුරුකුමනි, ඕක නෙවෙයි කුමය. ඔබතුමා ඔබ රැකගන්න. මම, මම රැකගන්නම්. එතකොට - ඔවුනොවුන් - රැකගැනීම තුළින් මේ ක්‍රීඩාව හරියාකාරව පෙන්නලා හොඳට ලාභ ලබන්නත්, කිසිම උපද්‍රවයක් නැතිව මේ උණ ගහෙන් බිමට පතින්නත් පුළුවන් කියලා. ඔය උපමාව දීලා බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා 'මහණෙනි අර ඇදුරුකුමාගේ කතාව නෙවෙයි මේ ගෝලයා කියාපු කුමය තමයි න්‍යාය. නියම කුමය. ටිකක් හිතලා බලන්න මේ පින්වතුන් වුණත් අර වගේ සමබර කිරීමේ ව්‍යායාමයකදී ගුරුවරයා ගෝලයා ගැනම හිත හිත ඉන්නවානම් එතන සතිය නෑනේ. ගුරුවරයාට අර උණ ගහ තමන්ගේ නිකටට යටින් හිටවලා තියෙන එක ගැන සැලකිලිමත් නොවී ගෝලයා මොනවා කරයිද, හරියට මේක කරයිද එහෙම හිත හිත ඉන්නකොට එතන සතියක් නෑනේ. ඒ වගේම අර උණ ගහ උඩ ඉන්න ගෝලයන් 'දැන් ගුරුවරයා මාව බිම දයිද?' කියලා හිතෙනවානම් බෑනේ. තමතමන් රැකගැනීම විතරයි එතන තියෙන්නේ. එතන මහා ගැඹුරු අදහසක් තියෙනවා.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක සතිපට්ඨානයට ළං කරනවා. එසේම මහණෙනි, තමා රකින්නෙමිසි කියලා හිතාගෙන සතිපට්ඨානය වඩන්න. අනුන් රකින්නෙමිසි කියලා හිතාගෙනත් සතිපට්ඨානය වඩන්න. තමා රකින්නේ අනිකාත් රකින්නේය. අනිකා රකින්නේ තමාත් රකී කියලා ඔන්න ඔය ධර්ම න්‍යාය ඉදිරිපත් කරලා ඊළඟට තව දුරටත් ඒක විස්තර කරනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම මහා ගැඹුරු සූත්‍රයක් මේක. සාමාන්‍ය සුළු වෙලාවකින් විස්තර කරන්න බැරි තරම් ගැඹුරු අදහසක් මේ විස්තර වෙන්නේ. ඊළඟට කෙසේද තමා රැකීමෙන් අනුන් රකින්නේ

කියන එක බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන කෙටියෙන් දක්වන්නේ. සතිපට්ඨානය ආසේවන, භාවන, බහුලීකරණ වශයෙන් හොඳහැටි පුරුදු කිරීමෙන් ඒ සතිපට්ඨානය හරියාකාරව වැඩීම තුළින් අනිත් අයටත් ආදර්ශයක් ලැබෙනවා. එපමණක් නොවෙයි, තමන් ඒකෙන් ඉහළ තත්ත්වයකට පත්වුණොත් ඒකේ ආනිශංස මුළු ලෝකයටම අත්වෙනවා. ඔය විදියේ නොයෙකුත් හේතූන් නිසායි තමා රැකීම තුළින් ඉබේටම අනුනුත් රැකෙනවායයි වදලේ. ඊළඟට අනුත් රැකීම තුළින් තමා රකිනවා කියන එකත් සතිපට්ඨානයට සම්බන්ධ කරලා දක්වන්නේ. ඒක කොහොමද කරන්නේ? ඉවසීම, අවිහිංසාව, මෙත්‍රී සිත, අනුද්දයතා කියන දයාව කියන ගුණධර්ම මේ තුළින් වැඩි දියුණු වෙනවා. ඒ ගුණධර්ම නිසා අනිත් කෙනා රැක ගැනීමක් සිදු වෙනවා. ඒ කරන අතරේ තමනුත් රැකෙනවා. සමහරවිට ඒක ප්‍රහේලිකාවක් වගේ වෙන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. නමුත් ඔතන මහ ගැඹුරු අදහසක් තියෙන්නේ. ඉතින් මේකට පොඩි ඉඟියක් දෙන්න පුළුවන්.

ක්‍රෝධය ජයගැනීම හා සම්බන්ධ වෙන තැනක එක්තරා ගාථාවක් තියෙනවා. අපි මේක කීට්ටු කරගන්නේ මේ අදහසත් මතුකරලා දෙන්නයි.

දිනන මඝං වරති - අත්තනොව පරත්තව
 පරං සංකුපිතං ඤාඤා - යො සතො උපසම්පති

යම් කෙනෙක් අනිකා ක්‍රෝධ වුණු බව දැනගෙන, අනෙකා කුපිත වුණු බව දැනගෙන, එතන 'සතො' කියන්නේ හොඳට සිහිය එලවාගෙන හැසිරෙන්නේ වේද, ඒ තැනැත්තා තමාත් අනුනුත් කියන දෙදෙනාගේම යහපත සඳහා හැසිරෙනවා කියලා. ඒක මේ වෙන තැනක එන ගාථාවක් අපි මේ අදහස තේරුම්ගැනීමට උපකාරයක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කලේ. නැවතත් කියනවානම් යම් කෙනෙක් අනිකා ක්‍රෝධ වුණු බව දැනගෙන - අනිකා ක්‍රෝධ වුණු බව දැනගන්නේ අනිකාගේ හිත පිළිබඳව තේරුම්ගැනීමෙන්. දැන් මේකට සතිපට්ඨානය සම්බන්ධ කළොත් ඇතැම් අයට ගැටළුවක්ව තිබෙන එකක් තමයි සතිපට්ඨානය වැඩීමේදී තමා පිළිබඳවත්, අනුත් පිළිබඳවත් කියන අදහස. අජ්ඣන්ත බහිද්ධා කියලා දෙකක් තියෙනවා. තමා පිළිබඳව වගේම බාහිර කාරක පිළිබඳවත්, ඒ දෙකම එකතු කරලත් දක්වනවා. දැන් මෙතන සතිපට්ඨාන වඩනවා කියලා අනිත් කෙනාගේ හිත හැරෙන ආකාරයක් ගැන හිතන්න මට ඕන නෑ කියලා සිතීමක් නොවෙයි තියෙන්නේ. තමාගේ හිත හැසිරීම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ආශ්‍රයෙන් තේරුම්ගන්නවා 'මේ වගේම හිතක් තමයි අනිත් අයටත් තියෙන්නේ' එයාගේ හැසිරීමෙන් හරි, කියන වචනෙන් හරි තේරුම්ගන්නවා මෙයා දැන් කුපිත වෙලයි ඉන්නේ. එහෙම කුපිත වෙලා බව දැනගෙන යො සතො උපසම්පති, තමා සිහිය ඵලවාගෙන තමන් සංසිදෙනවා නම්, එක්කො තමා තුළ තියෙන ක්‍රෝධය සංසිදවාගන්නවා නම් මේ ක්‍රෝධය දිගින් දිගට යන්නේ නෑ. ඔය අදහසයි අපට ගන්න තියෙන්නේ

සතර සතිපට්ඨානය වැඩීම ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් තමන්ගේ නිවන විතරක් බලාපොරොත්තුව කරන ආත්මාර්ථකාමී ක්‍රියාවක් කියලා. නමුත් මෙතන බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන මේ උපමාවත්, අර මේදකතාලිකා පිලිබඳව දෙන උපමාවත් හොඳ ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට ජේනවා සතිපට්ඨානය තුළ තියෙනවා තමනුත් රැකෙන අතරේ අනුනුත් රකින කථාව. ඒක තමයි ඔය දැන් අපි අමතර විග්‍රහයක් හැටියට දැක්වුවේ. එතකොට තමාගේ හිත හැසිරෙන ආකාරය ආශ්‍රයෙන් අනුන්ගේ හිතක් මේ විදියට හැසිරෙනවා කියන සාධාරණ ධර්මය තේරුම්ගන්නවා. කායානුපස්සනා සතිපට්ඨාන වඩනකොට ඇතැම් විට මේ තමන්ගේ ශරීරයට යන කල තේරුම්ගන්නේ අමු සොහොනට දලා තියෙන වෙන කෙනෙකුගේ ශරීරයක් තුළින්. තමන් අඳුනන්නේවත් නැති කෙනෙකුගේ ශරීරයක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ ධර්මතාව තේරුම්ගන්නවා. ඒ ශරීරය යම් සේද, මේ ශරීරයත් එසේය. යථා ඉදං තථා එතං. යථා එතං තථා ඉදං. අජ්ඣත්තඤ්ච බහිඤ්ච ඔය විදියට දක්වනවා. ඇතුළතත් පිටතත් දෙපැත්තටම සතිපට්ඨානය විහිද යන්නේ ඒ ආකාරයට. එතකොට තමාගේ කය යම්සේද අනුන්ගේ කයත් එසේමය. අනුන්ගේ කය යම්සේද තමන්ගේ කයත් එසේමය. තමාගේ වේදනාව යම්සේද අනුන්ගේ වේදනාවද එසේමය. තමන්ට විතරක් වේදනාව දැනෙනවා කියලා ගත්තොත් එහෙම අනුන්ට කොච්චර රිඳවන්න පුළුවන්ද.

තමන් තේරුම්ගන්න ඕන මට වගේම අනිත් අයටත් රිදෙනවා කියලා. මගේ හිත වගේම අනිත් අයගෙන් හිත් වලත් මේ මේ විදියේ කෙලෙස් ආදිය ඇතිවෙනවා. මහා ගැඹුරු ධර්මයක් වන සතර සතිපට්ඨානය ආත්මාර්ථකාමී බවෙන් තොර එකක්. මේ පිලිබඳව ගැඹුරින් තේරුම් ගැනීම සතිපට්ඨාන වැඩීමේ යෙදෙන පින්වතුන්ට ඉතාම ප්‍රයෝජනවත්. ඔබ, ඔබව රැකගන්න. මං මාව රැකගන්නමියයි ගෝලයා

කියූ කතාව නිවැරදි බව දැක්වීමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ සතිපට්ඨානය තුළ තිබෙන ‘අජ්ඣාත බහිද්ධා’ කියන අදහසයි. ඒ දෙපැත්තම සම්පූර්ණ වුණු අවස්ථාවේ තමයි ලෝකයේ යථාතත්වය තේරෙන්නේ. ඒකට තවත් නිදසුන් දක්වනවා නම් රූප නන්ද, බේමා ආදී තමන්ගේ රූපසම්පත්තිය ගැන ආඩම්බර වෙලා හිටිය අය බුදුපියාණන් වහන්සේ සතිපට්ඨානයට දැමීමේ සෘද්ධියෙන් ලස්සන ස්ත්‍රී රූපයක් මවලා ඒ තැනැත්තියට පේන හැටියට ඒක විනාශ වෙන්න සැලැස්වීමෙන්. ‘අනේ ඉතින් මේ වගේ නේද මගේ කයත්’ කියලා තමන්ගේ කය ගැන, රූපසම්පත්තිය ගැන ආඩම්බරව හිටි කෙනා බාහිර රූපසම්පත්තියේ පරිහානිය දැකලා ඒක තමා කෙරෙහි ආරෝපණය කරගන්නා. මේ අදහස සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ හැම අංශයකම නිරන්තරයෙන් දැකින්න ලැබෙණවා. අජ්ඣාත, තමාගේ කය පිළිබඳවත්, බහිද්ධා, බැහැර කය පිළිබඳවත් ඒ විදියට සතිය පවත්වනවා. ආධ්‍යාත්මික වේදනාව පිළිබඳවත්, බාහිර වේදනාව පිළිබඳවත්. මේ කාරණය ගැන ඔහොම කරන්න ගියොත් කොහොමද හැමතිස්සෙම අනිත් අය දිහා බල බල ඉන්න ඕනේ නේද කියලා හිතන අයත් ඉන්නවා.

මෙතන තිබෙන්නේ යථාභූත වශයෙන් - ලෝකයේ යථාතත්වය තේරුම්ගැනීමේදී අවසානයේදී අපි මේ කොයි කයත්, කාගේ කයත් එක හා සමාන බව තේරුම්ගැනීමක්. රූප නන්ද ආදීන්ට තමන්ගේ ශරීරය ගැනම, එහි රූපාලංකාරය පිළිබඳවම දැඩිව ඇල්ම තිබුණු නිසා මේ ශරීරය දිරාපත් වෙන එකක් කියන හැඟීම, ඒ අවබෝධය ලබාගන්න බැරිවුණා. ඒකට බුදුපියාණන් වහන්සේ බාහිර කයක් පිළිබඳව දක්වුවා. ඒක පළමුවෙන් දක්වලා ඊළඟට ඒක ආරෝපණය කරගන්න සැලැස්සුවා. ඇතැම් කෙනෙකුට තමන්ගේ කයට සිත යෙදීමයි පහසු වෙන්නේ. තමන්ගේ කයට සිත යොදලා මේ කය වගේම නේද අනිත් කයත් කියලා යම් අවස්ථාවක තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන. තමන්ගේ කය ගැන කොච්චර සතිපට්ඨාන කළත් - යම් අවස්ථාවක රූපසම්පන්න කෙනෙක්, බොහොම රූමත් ශරීරයක් දැක්ක හැටිය මේක කිසි දුක රෝග පීඩාවට අසුනොවන, වයසට යන්නේ නැති, ඉතිරෙන ඔපයක් කියලා රැඳීම නිසා එතැන් සිට අර වඳුරට වුණා වගේ දෙයක් වෙනවා. අපි තේරුම්ගන්න ඕන මේ කාරණය විශ්ව සාධාරණ ධර්මතාවක් හැටියට, මේ කය වගේමයි අනිත් කයත්. යථා ඉදං තථා එතං, යථා එතං තථා ඉදං. පැරණි ආචාර්යවරුන් දක්වනවා සතිපට්ඨානය සම්පූර්ණ වීමේදී ඇතැම් කෙනෙක්, තමන්ගේ වර්තානුකූලව අධ්‍යාත්මික පැත්තෙන්

සතිපට්ඨාන භාවනාවට ඇතුළු වෙලා බාහිර පැත්තෙන් ඒක සම්පූර්ණ කරගන්නවා. තවත් කෙනෙක් බාහිර පැත්තෙන් සතිපට්ඨානය පටන්ගෙන - අර රූප නන්ද වගේ - ඒක ආධ්‍යාත්මයට ආරෝපණය කරලා සම්පූර්ණ කරගන්නවා. අන්තිමේදී ඒ දෙකම පුදුම විදියට මිශ්‍ර වෙනවා. සම්මිශ්‍රනය වෙනවා. අන්න එතනදී තමයි අජ්ඣාත බහිද්ධා, අජ්ඣාත බහිද්ධා විවිධත්වයක් නෑ, කය කයමයි. මේක මගේ කයයි කියලා මමත්තයක් නෑ, අනුන්ගේ කය කියලා විශේෂත්වයක් නෑ. ඒ කය වශයෙන් බලනකොට කය, කයමයි. අන්න ඒ ටික තමයි කායෙ කායානුපස්සී කියලා කියන්නේ.

සතිපට්ඨානයේ පෙළෙහි කායෙ කායානුපස්සී විභරතී කියලා දැක්වීම බොහෝ දෙනාට මහ ගැටළුවක්. මහ පුදුම විදියේ වාක්‍යයකින් සඳහන් වෙන්නේ. කයෙහි කය අනුව බලමින් වාසය කරයි. මොකක්ද මේ කය අනුව බලනවා කියන්නේ? කයෙහි කය අනුව බලමින්? අර කය පිළිබඳව මමත්තයක් ආදිය ඇතිවුණහම, විශේෂ ඇල්මක් ඇතිවුණහම යථාභූත වශයෙන් වැටහෙන්නේ නෑ. ඒකෙ යථාතත්ත්වය වැටහෙන්නේ නෑ. ඒ වෙනුවට මේ කයේ කය හැටියට ඒක හැකිතාක් දුරට අගතියට යන්නේ නැතුව යථාභූත වශයෙන් දැකීමටයි උත්සාහ කරන්නේ. ඒ යථාභූත අවබෝධයට, ඇතැම් අවස්ථා වල බාහිර කයත් උපකාර වෙනවා. ඒකයි අර මුලදීම ප්‍රකාශ කළේ රූප නන්ද ආදී කථාන්දර වලින්. අපි හිතමු මරණයක්. තමන් මැරෙනකල් ඉන්නේ නැතුව මැරුණ කෙනෙක් පිළිබඳ උපමාව තමන්ට ආරෝපණය කරනවා. මටත් මේ තත්ත්වය පැමිණෙනවා. එතකොට ලෝකයේ යම් යම් දේවල් අපි ඉගෙනගන්නේ අපේ ශරීරයෙන් පමණක් නෙවෙයි. අපට අහන්න ලැබෙන දකින්න ලැබෙන දේවල් ආශ්‍රයෙනුත් අපේ දැනුම සකස්කරගන්නවා. ඒ වගේම තමයි ප්‍රත්‍යක්ෂයටත් ඒක උපකාර වෙනවා. ඒ විදියේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවක් තියෙනවා සතිපට්ඨානය තුළ. ඒ ටිකයි මෙතනත් මතුකරලා දීලා තියෙන්නේ.

එතකොට මේ උණ ගහේ උපමාව, සමබර කිරීමේ උපමාව තුළින් අපට එළඹ සිටි සිහිය කියන කාරණය තේරුම්ගන්න පුළුවන්. කොයිතරම් සියුම් සිහියක් එන්න ඕනද? ඒ අවස්ථාවේ ඒ හිතුවිල්ල තනිකර වර්තමානයේමයි පවතින්නේ. ඒ අතවැසියා ක්‍රීඩාවේදී අර ගුරුවරයා ගැන - ගුරුවරයා මාව බිම දැයිද? එහෙම නැත්නම් දෑත් මේකෙන් මට කොච්චර ලාභ ලැබෙයිද? ගුරුවරයා ඉන් කොච්චර

ප්‍රමාණයක් ගනියිද? මට කොච්චර ලැබෙයිද? ඔහොම ප්‍රපඤ්ච කරන්න ගියානම් එහෙම ඇදගෙන වැටෙනවානෙ උණ ගහෙන්. ඒ මොකක්වත් නෑ හිත නිදහස් කරගැනීමෙන්. එදිනෙද ජීවිතයේ පවා ඇති කරගත්තු සතිය, වීර්ය ආදී ශක්තීන් නිවන පැත්තට හැරෙව්ව අයට තමයි ඉක්මනින් අවබෝධ කරගන්න පුලුවන්. ඒ නිසා තම තමන් කල්පනා කරගන්න ඕන මේ ජීවිතයේ අපි අර සමාසක්, නියම ආකාරයට කටයුතු කරනවානම්, සතිය හෝ වීර්ය හෝ යොදනවානම් ඒවා යම් දවසක අපට නිවනට උපකාර වෙනවා.

ඒ වගේම තවත් උපමාවක් තියෙනවා. ඒක සමහරවිට මීටත් වැඩිය සමහරුන්ට ප්‍රිය වෙන්න පුලුවන්. ජනපද කලායාණිගෙ නැත්නම් තෙල් පාත්‍රයේ උපමාව කියලා කියන්නෙ. ඒකත් බුදුපියාණන් වහන්සේ හිටි ගමන් පටන්ගන්නෙ. මේ කාලෙදීත් ඔය වාහනයක් ඇවිල්ලා ප්‍රචාරය පටන්ගෙන ගන්නෙ, අන්න ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේත් පටන්ගන්නවා. 'මහණෙනි, ජනපද කලායාණි, ජනපද කලායාණි කියලා මිනිස්සු රාශියක් එකතුවෙනවා. එක්රැස් වෙනවා' මේ ජනපද කලායාණි නටන්නත් ගයන්නත් දක්ෂයි. ජනපද කලායාණිය නටනවා ගයනවා කියලා තවත් ආරංචිය යනවා. ඔන්න වඩාත් පිරිසක් එතනට රැස්වෙනවා. ඉතින් ඔහොම රැස්වුණු අවස්ථාවේදී, ජීවිතයට කැමති, මරණයට අකැමති, සැපයට කැමති, දුකට අකැමති එක්තරා අසරණ මනුස්සයෙක් එනවා. අර පිරිසෙ කවුරුහරි - ඒකෙ කවුරුද කියලා නෑ, පිරිසෙ කීප දෙනෙක් වෙන්න ඇති - යම්කිසි දඬුවමක් වගේ එක්තරා ආඥාවක් කරනවා අර මනුස්සයාට. මොකක්ද? මෙන්න මේ මුව විට දක්වා පිරුණු තෙල් පාත්‍රයක් තියෙනවා.

දැන් තමන් මෙන්න මේක ඔලුවෙ තියාගෙන යන්න ඕන. මේ ජනපද කලායාණිය නටන තැනත්, අනිත් පැත්තෙන් මනුෂ්‍යයො පොර කකා මේක බලාගෙන ඉන්න අයත්. ඒ දෙපිරිස අතරින් මේ තෙල් පාත්තරය අරගෙන යන්න ඕන. ඒ එක්කම පිටිපස්සෙන් එනවා ඇති අමෝරා ගත්තු කඩුවක් ඇති කෙනෙක්. ඔය තෙල් පාත්‍රයෙන් තෙල් බිංදුවක් හරි ඉහිරුවොත් නුඹේ ඔලුව කපලා බිම දැනවා ඇති. ඔන්න තර්ජනයක් මේ කරන්නෙ. එතකොට අර අසරණ මනුස්සයාගෙ හිස උඩ තිව්වා පිරිව්ව තෙල් පාත්තරේ. පිටිපස්සෙන් එනවා කඩුවක් අමෝරා ගත්තු මනුෂ්‍යයෙක්. අර තෙල් පාත්තරෙන් බිංදුවක්වත් ඉහිරුණොත් එහෙම එයාගෙ බෙල්ල එතනින් ඉවරයි.

ඔය වගේ අවස්ථාවක අර මනුස්සයා කොහොමද ක්‍රියා කරන්නේ? අවිචර ලස්සනට ගී කියමින් නටන ජනපද කලාශාණ් එක පැත්තක ඉන්නවා. ඒ පැත්තට ඇහැ යොමු කළොත් කොහොමද? අනිත් පැත්තෙන් පොර කකා ඉන්න මේ මනුස්සයෝ. ඩිංගක් හැපුණත් එතන ගැටුම් තියෙනවා. ඒ උපමාව හරියට විග්‍රහ කරනවානම් ඇලුමත්, ගැටුමත්. ඇලුමත් ගැටුමත් දෙකෙන් හිත මුද්ගෙනයි සතිය පවත්වන්න වෙන්නේ. ඩිංගක් හරි සිහි මුළා වුණොත් වරදිනවා.

සතිපට්ඨාන සූත්‍රය කියවූ මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති සතිපට්ඨාන සූත්‍රය ආරම්භයේදී කියවෙනවා විනයයා ලොකෙ අභිජ්ජා දෙමනස්සං, ලෝකය පිළිබඳව දැඩි ලෝභය හෝ ආසාව සහ දෙමිනස. ඉතින් අර තෙල් පාත්තරය අරගෙන යන මනුස්සයාට එක පැත්තකින් තියෙන්නේ ලෝභය - ලෝභීය දෙයක්. ලොල් කරන, ආසා කරන දර්ශනයක්. අනිත් පැත්තෙන් තියෙන්නේ ගැටෙන මනුෂ්‍යයින්, පොරකකා කෙලෙස් ගින්න අතර. මේක මොන කරදරයක්ද? - දෝමනස්ස. ඉතින් ඔය දෙකේ අතරමැදින් අර තෙල් පාත්‍රය අරගෙන යනවා. ඔය ටික විතරක් කියලා ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඔන්න ධර්ම කාරණාවට බහිනවා. 'මහණෙනි මුව විට දක්වා පිරුණු තෙල් පාත්තරය කියන්නේ කායගතාසතියටම වෙන නමක්'. කායගතාසතිය කියන්නේ පින්වතූනි කලින් විස්තර කළ කය අනුව ගිය සිහිය. එතකොට කය අනුව ගිය සිහිය තමයි අර තෙල් පාත්‍රයට උපමා කරලා තියෙන්නේ.

මේ ආකාරයට සතිය හා වීයථීය වඩමින් ගෙනයන මේ ප්‍රතිපත්තිය ශික්ෂාපද ගැඹුරින් වඩාත් පුළුල්ව ආරක්ෂා කරනවා කියන අධිෂ්ඨානයෙන් යුක්තව වාම් ජීවිතයකට නැඹුරු වෙලා ගත කරන්න ඕන. මෙන්න මේ කියාපු යථාවබෝධයට, එහෙම නැත්නම් මේ සංසාරයෙන් එතෙර විමට පෙරහුරුවක් වගේ තමයි මේ ශීලය සමාදන් වීම. ශීල සමාදානය තුළින් අපි ඇති කරගන්න මානසික සහනය, එහෙම නැත්නම් පසුතැවිල්ලෙන් මිදීම, ඒක උපකාර වෙනවා සිත සමාධිමත් කරගැනීමට. කෙනෙකුට සිත තැන්පත් කරගන්න අපහසු වෙන්නේ තමන් කරපු වැරදි ආදිය හිතට ගලාගෙන එන විටයි. යම් කෙනෙක් ශීලයක් අධිෂ්ඨාන කළාට පස්සේ ඒ තැනැත්තාට පුළුවන් එක්තරා ප්‍රමාණයකින් ඒ හිතේ දුකට ගලාගෙන එන අතීත සිතුවිලි වලින් හිත මුද්ගන්න. මොකද මෙන්න මේ අධිෂ්ඨාන කළ කාල සීමාවේ ඉඳලා ආවර්ජනා කරලා බලනකොට, මගේ සිත - මගේ වර්යාව, පිරිසිදු කය

වචනයෙන්, ඒ කළ ක්‍රියා පිරිසිදුයි කියලා හිතනකොට ඒක තුළින් එන සතුට උපකාර කරගන්න පුලුවන් හිත සමාධිමත් කරගන්න. ඕකයි ඒ සිලයේ වටිනාකම. ඇත්ත වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමට උපකාර වෙන කාරණා හැටියට දක්වන්නෙ සිලඤ්ච සුවිසුඤ්ඤා දිට්ඨිව උජුතා. සුවිසුඤ්ඤා, පිරිසිදු ශීලයක් අවශ්‍ය වෙනවා. පිරිසිදු ශීලය තියෙන්න ඕන. සාප්පු දෘෂ්ටිය තියෙන්න ඕන. සමයක් දෘෂ්ටිය තියෙන්න ඕන. මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය තියාගෙන බෑ සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න. එතකොට සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමට අත්‍යවශ්‍ය කාරණා හැටියට දක්වනවා සිලඤ්ච සුවිසුඤ්ඤා දිට්ඨිව උජුතා. ශීලය පිරිසිදුයි, දෘෂ්ටිය සාප්පුයි. ආයෙ එහාට මෙහාට වැනෙන්න බෑ, මේ හවයෙ රැඳිලා ඉන්න අදහස් තියාගෙන බෑ, සම්පූර්ණයෙන් සසරෙන් එතෙර වෙන්න ඕන කියන ගැඹුරු අදහස ඇතිව යායුතුයි මේ ගමන. ඒක අනුව තමයි ඊළඟට සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමෙන් ක්‍රමක්‍රමයෙන් මේ කයේ යථාතත්ත්වය, වේදනාවන්ගේ යථාතත්ත්වය, සිතෙහි යථාතත්ත්වය, හිතට එන සිතිවිලි වල යථාතත්ත්වය ඒ විදියට අවබෝධ කරගන්න පුලුවන් වන්නෙ.

බුදුපියාණන් වහන්සේගෙ ශාසනයේ යෝගාවචරයා කියන්නෙ අර කෙලෙස් සටනෙහි යෙදෙන තැනැත්තා, මාරයන් එක්ක මාර සංග්‍රාමයට සුදුනම් වන තැනැත්තා. යෝගාවචරයාට තියෙන ආයුධය තමයි කර්මස්ථානය, කමටහන. ඒ ආයුධයත් අරගෙන යෝගාවචරයා පුහුණුව, අභ්‍යාස ලබන්නෙ සතර සතිපට්ඨාන බිමේ. සතර සතිපට්ඨාන බිම තමයි අර පියාගෙ ගොදුරු බිම කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ හැඳින්වුවේ.

එතකොට පියාගේ ගොදුරු බිමේ ඉඳගෙනයි මෙන්න මේ තමන්ගෙ පිරිසිදු ශීලයක් ඇතිකරගෙන තමන්ගේ පරම අධිෂ්ඨානය සසරින් මිදීම කියන අදහසත් හිතට දගෙන ඊළඟට තියෙන අන්න අර සතර සතිපට්ඨානයේ යෙදෙන්නේ. කමටහන උපකාර කරගෙන. ඒ නිසයි ඉක්මයා නොදෙවු! කියලා කිව්වෙ මේ නැකත. පොහොය දවස වගේ අවස්ථාවල, ඒ අවස්ථා වල අන්න තමන්ගේ නිර්වාන ප්‍රතිපදාවට නැඹුරු වෙලා මේ සංසාරයෙන් එතෙර වීමේ කටයුතු සලසාගන්න පුලුවන්. ගිහි ජීවිතයේ සමාජ ධර්ම අනුව සිංහල අලුත් අවුරුද්ද මෙලෝ වශයෙන් බලනකොට නැකත ඉක්මයා නොදී සුබ මොහොතින් ඒ කටයුතු කිරීම. නමුත් ඊටත් වඩා ගැඹුරු අර්ථයක් තමයි මෙතන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තියෙන්නෙ. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය කියන දුර්ලභ නැකැත් අවස්ථාව, බුද්ධෝත්පාද කාලයේ ලැබූ මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය කියන නැකැත් අවස්ථාව යොදගෙන මේ විදියේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ, කියන ප්‍රතිපත්තියේ යෙදීම තමයි එතකොට ඇත්ත වශයෙන්ම අප්‍රමාද ප්‍රතිපදාව හැටියට සලකන්න පුලුවන් වන්නෙ.

මේ පින්වතුන් කල්පනා කරගන්න ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ විදියට තමන්ගේ ජීවිතය, සසර නැවත නැවත ඉපදීමත්, නැවත නැවත මැරීමත් කියන මේ අනන්ත කාලයක් අපි වින්ද දුක. මේ දුකක්කන්ධයෙන් මිදීමට දක්වා තිබෙන සතර සතිපට්ඨාන මාර්ගයේ යාමට අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන. ඒ වගේම ඉදිරියටත් ඒ කටයුතු ගිහි ගෙවල් වල පවා හැකිතාක් දුරට පුරුදු පුහුණු කරමින් බුද්ධශාසනය පරිහානියට පත්වෙන යුගයේ, තමන් ඒ ගැන වඩාත් සංවේගවත් වෙලා උතුම් මොහොත ඉක්මයා නොදෙවු! කියන ඒ ශීර්ෂ පාඨය සිහියට නගාගන්න.

අද දින ශීල සමාදානය තුළින් ධර්මශ්‍රවණය තුළින් රැස්කරගත්තු කුසල සම්භාරය විශේෂයෙන්ම ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ, කියන නිවනට උපකාර වන ඉඤ්ජය ධර්මයන් වශයෙන් දක්වන ඒ කුසල චේතනා ආදිය උපකාර කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රයත් පිහිට කරගෙන බණ, භාවනා සම්පූර්ණ කරගෙන ප්‍රාර්ථනීය සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට මේ රැස්කරගත් කුසල සම්පත්තිය ඒකාන්තයෙන් උපනිශ්‍රය වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වාවූ තමන්ගේ ඥාති මිත්‍රයන් ඇතුළුව යම්තාක් සත්ඤ්ඤ කෙනෙක් ඇත්නම් ඒ අයත් මේ ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුශලයන් අනුමෝදන් වීමට කැමති හැම කෙනෙක්මත් පින් අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් ඉතාම ඉක්මනින් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකින් අතමිදී උතුම් අමාමභ නිවන් සැනසෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

155 වන ඉදිගනප

155 වහ දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 114)

‘හමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

යස්ස සෙලුපමං චිත්තං

ධීතං නානුකම්පතී

චිරත්තං රජනීයෙසු

කොපනෙයො න කුප්පතී

යසෙසවං භාවිතං චිත්තං

කුතො ත්වං දුක්ඛමෙසසතී’ති

- ජූෂ්ණ සූත්‍රය, උදන පාළි, මෙඝිය වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

දුක් කෙළවර කරගැනීමේ ප්‍රතිපදාව හැටියට තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට පෙන්වා දුන්නේ ක්‍රමානුකූලව සිත දියුණුකරගැනීමේ භාවනා මාර්ගයයි. ඇලුම් ගැටුම් වලින් මිදිලා උපේක්‍ෂාවෙන් සමාධිගතවුණු සිත අෂ්ටලෝක ධර්මයෙන් කම්පා නොවන විමුක්ත තත්ත්වයකට පත්වෙනවා. අද අපි මාතෘකා කරගත්තු ගාථාවෙනුත්, ඒකට අදළ නිදන කථාවෙනුත් හෙළිවෙන්නේ ඒ විදියේ භාවිත සිතක ප්‍රාතිහාර්ය ශක්තියයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගහනුවර වේළුවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන අවස්ථාවක ශාරිපුත්‍ර, මහා මොග්ගල්ලාන අග්‍රශ්‍රාවක ස්වාමීන්වහන්සේලා දෙනම කපෝත කන්දරා කියන ස්ථානයේ වැඩ වාසය කළා. ශාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ හිස රැවුල් බාපු දවසක රාත්‍රියේ හඳ එළියේ එක්තරා සමාධියකට සමවැදිලා වැඩඋන්නා. ඔවුනොවුන්ට මිත්‍ර යක්‍ෂයින් දෙදෙනෙක් උතුරු දිසාවේ ඉඳලා දකුණු දිසාවට අහසින් යන ගමනේ දුටුවා මේ සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ සමාධියේ වැඩ ඉන්නවා. දූකලා එක යක්‍ෂයෙක් කියනවා අනිත් යක්‍ෂයාට ‘යාලුවේ මට හිතෙනවා අර මහණාගේ හිසට පහරක් දෙන්න’ කියලා. එතකොට අනිත් යක්‍ෂයා කියනවා ‘නෑ යාලුවේ ඒක කරන්න එපා. මහා උදර, මහා සෘද්ධිවන්ත, මහානුභාව සම්පන්න ශ්‍රමණයෙක් ඒ. ඒක කරන්න එපා’ කිව්වා. දෙවෙනි වරටත් අර යක්‍ෂයා කිව්වා ‘මටනම් හිතෙනවා ගහන්නම’ කියලා. දෙවෙනි වරටත් එපයි කිව්වා. තුන්වෙනි

වරටත් කිව්වා. තුන් වෙනි වරටත් ඇහුවේ නෑ. අර යක්‍ෂයා පහරක් දුන්නා. ඒ පහර කොයිරම් ප්‍රබලද කියතොත් හත් රියන්, අට රියන් ඇතෙක් බිමට පාත් කරන්න තරම් සමත්. ගල් පර්වතයක් පලන්න තරම් සමත්. මහා බලසම්පන්න ප්‍රහාරයක් දුන්නේ. මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ දිවැසින් දුටුවා අර යක්‍ෂයා සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේගේ හිසට පහර දෙනවා. එතනට වැඩිමකරලා සාරිපුත්‍ර ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් අහනවා 'කොහොමද, ඇවැත්ති සාරිපුත්‍ර සුවසේ වැඩ වාසය කරනවද? හොඳට දන මාන එහෙම ලැබෙණවද? දුකක් කරදරයක් පීඩාවක් නැද්ද?' කියලා. සාමාන්‍යයෙන් ඔය හමුවුණහම සතුටු සාමීචි වශයෙන් අසන ක්‍රමයක් තියෙනවා ධර්මයේ. ඒ විදියට අහනවා. සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ කියනවා 'මට ඒ කිසි අඩුපාඩුවක් කරදරයක් නෑ. හැබැයි හිස ටිකක් රිදෙනවා' කිව්වා. එතකොට මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ කියනවා 'මේ සාරිපුත්‍ර ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ කොයිරම් මහා සෘද්ධිමත් මහානුභාව සම්පන්න කෙනෙක්ද? දැන් මේ යක්‍ෂයෙක් මෙන් මේ තරම් ප්‍රබල ප්‍රහාරයක් දුන්නා. හත් රියන් අට රියන් ඇතෙකු බාවන තරම්. මහා ගල් පර්වතයක් පලන තරම්. එහෙම ප්‍රහාරයක් දීලත් සාරිපුත්‍ර ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ කියනවා 'හිස ටිකක් රිදෙනවා විතරයි' කියලා.

එතකොට සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ කියනවා 'කොයිරම් ආශ්චර්යවත්ද මේ මහාමොග්ගල්ලාන ආයුෂ්මතුන්වහන්සේ. මට දැන් පාංසු පීසාවකයෙක්වත් ජේන්නේ නෑ. මේ මුගලන්වහන්සේට පෙනිලා තියෙනවා මේ යක්‍ෂයා මට පහර දෙනවා'. ධර්මයේ මේ අවස්ථාව ගැන සඳහන් වෙන්නේ - 'මේ ශාසනයේ මේ මහාභස්තිරාජයින් දෙදෙනා අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රශංසා වශයෙන් කරන මේ කථා සල්ලාපය බුදුරජාණන් වහන්සේට දිව කණින් ඇහිලා ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රීති වාක්‍යය ප්‍රකාශ කළ බවයි. ඒ ගාථායි අද අපි මාතෘකා හැටියට සඳහන් කළේ.

යසස සෙලුපමං චිත්තං
 ධීතං නානුකම්පති
 චිරතං රජනියෙසු
 කොපනෙයො න කුප්පති
 යසෙසවං භාවිතං චිත්තං
 කුතො ත්වං දුකධිමෙසසති

'යම් කෙනෙකුගේ සිත ගලක් මෙන් ස්ථිරව සිටියේ, කම්පා නොවේද ඇලුම් කටයුතු දෙයෙහි නොඇලේද, කිපිය යුතු දෙයෙහි නොකිපේද ඒ අන්දමින් වැඩුවා වූ, භාවනාවෙන් දියුණු කළා වූ සිත ඇති තැනැත්තාට කොහොමද දුකක් එන්නේ? කොතැනින්ද දුකක් එන්නේ' කියලා ඒ විදියට ප්‍රීති වාක්‍යයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඉතින් මේ පුංචි කතන්දරය ආශ්‍රයෙන් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන් අභාවිත සිතක - භාවනාවෙන් නොවැඩූ සිතක තියෙන භයානකකමත්, භාවනාවෙන් වැඩූ සිතක තියෙන ප්‍රාතිහාර්ය ශක්තියත්. ඒ දෙකම අපට මෙයින් ජ්‍යෙෂ්ඨය.

පළමුවෙන්ම අපි අර මුල් කාරණය ගැන කතා කළොත් ඒ යක්‍ෂයා පහර දෙනවත් එක්කම එතන සඳහන් වෙනවා ගිහිල්ලා මහානිරයේ උපන්න බව. යක්‍ෂයා පහර දීමෙන් සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේට පීඩාවක් වුණේ නෑ. යක්‍ෂයා 'දූවෙනවා, පිව්වෙනවා, පිව්වෙනවා' කියමින් මහානිරයේ උපන්නා. ඒ ආකාරයටයි දුක්වෙන්නේ. එතකොට ගලක් පවා පලන්න තරම් ශක්තිය ඇති යක්‍ෂයා, තමන්ගේ ශක්තියෙන් කරගත්තේ ලොකු මෝඩකමක්. ඇත්ත වශයෙන් විනෝදයට වගේ කළ දෙයක්. ඇඟ පත ශක්තිය තියෙන අය ඇගේ හිරි යන්න කියලා විහිළුවට විනෝදයට ඒ වගේ දේවල් කරනවා. සමහරවිට තමන්ගේ කල්‍යාණ මිත්‍රයින්ගේ අවවාදත් නොතකා. ඒ වගේ දෙයක් මේ යක්‍ෂයා කළේ. තමන්ගේ යාලුවා කිව්වා මේක කරන්න එපා. ඒ තරම් මහානුභාව සම්පන්න කෙනෙක්, එහෙම කළොත් ඒකෙ විපාකය දැනගෙන වගේ කිව්වේ. නමුත් ඒ යකා ඒක ඇහුවෙන නෑ. සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේගේ හිසට පහරක් දුන්නා. ඒ එක්කම 'පිව්වෙනවා, පිව්වෙනවා' කියමින් මහානිරයේ උපන්නා කියලා කියවෙනවා.

ධර්මයේ ආර්යෝපවාදී කර්මය කියලා එකක් දුක්වෙනවා. ආර්යෝපවාදී කියන්නේ ඒ ලෝකෝත්තර තත්ත්ව ලැබූ උත්තමයන්වහන්සේලාට යටත් පිරිසෙයින් නිග්‍රහ කිරීම, භාසායට ලක්කිරීම, බැනීම වගේ දේවල් පවා බරපතල අකුසලයන්. පහරදීම ගැන ආයෙ අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. වෛරයක් පිරිමහන්න නොවුණත් ඒ පහරදීමේදී හටගත් චේතනාවම ප්‍රමාණවත් වුණා නිරයේ උපදින්න. එයින් අපට හිතන්න තියෙන්නේ ඒකයි. ඇත්ත වශයෙන්ම සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේට පොඩි හිසරදයක් වගේ සමාධියෙන් නැගිටිටට පස්සෙ දැනිලා තියෙනවා. නමුත් සමාධිය තුළ හිටිය නිසා

ගලේ ඔලුව ගහගන්නා වගේ වැඩක් අර යක්‍ෂයා කළේ. තමන්ටමයි පීඩාව ඇතිවුණේ. නමුත් ඒකෙ විපාකය අපට හිතාගන්න පුලුවන් ඒ යක්‍ෂයා විතරක් නෙවෙයි ඒ විදියේ යක්‍ෂ වැඩ කරන කවුරුන්ට වුණත් ඒ විදියේ බරපතල විපාක ලැබෙනවා. මොකද ඒක කර්ම නියාමතාවක්. ඒක ධර්මතාවට සම්බන්ධ දෙයක්. ධර්ම නියාමතාව වශයෙනුත් දක්වනවා.

ලෝකයේ උතුම් වස්තූන්ට - මෙතන මේ සජීව ලෝකෝත්තර තත්ත්වයක් ලැබූ උතුමෙක් සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ. උන්වහන්සේටයි පීඩා කළේ. ඇත්ත වශයෙන් සමාධියෙන් වැඩ ඉන්නකොට පිළිමයක් තිව්වා වගේ. එතකොට ඒ සජීව වස්තුවකට පමණක් නෙවෙයි, අජීව සංකේතයක් වන උතුම් ශාසනික පරමාර්ථ - නැත්නම් ධර්ම පරමාර්ථ සංකේතවත් වන පිළිමවහන්සේලාට පවා පීඩා කරලා, විනාශ කරලා ඒවායේ විපාක විදපු කතන්දර දෑත් ලෝක ඉතිහාසයට එකතුවෙලා තියෙනවා. මෙයින් අපට හිතාගන්න පුලුවන් විහිළුව විනෝදය හොඳ වුණත් සමහරවිට සෙල්ලම ලෙල්ලම වෙන අවස්ථාවල් තියනවා. තමන්ට කාය බල තිබුණු පමණින් ඒ උතුම් වස්තූන්ට නිග්‍රහ කරන්න, පීඩා කරන්න ගියොත් තමන්ටමයි ඒකෙ විපාක. කර්ම විපාක පිළිබඳ ඒ පැත්ත අපට එයින් හෙලිවෙනවා.

ඊළඟට අනිත් පැත්ත. ඔන්න දෑත් භාවිතා සිතක ශක්තිය. ඇතැම් කෙනෙක් මේ කතාන්දරය ආශ්‍රය කරගෙන කියනවා, මුගලන් මහරහතන්වහන්සේට විතරයි සෘද්ධි බල ආදිය තිබුණේ. සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේට සෘද්ධියක් තිබුණේ නෑ. මොකද 'මට පාංසු පිසාවකයෙක්වත් ජේන්නෑ' කියලා කිව්ව වචනෙ නිසා. නමුත් එතනත් ගතයුතු දෙයක් තියෙනවා. ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ උතුමන්වහන්සේලා තුළ තම තමන්ගේ හපන්කම් කියනවා වෙනුවට අනිත් කෙනාගේ ගුණ, දක්‍ෂකම් මතුකරලා දීලා ප්‍රශංසා කිරීමේ ගුණය තියෙනවා. ඒකයි ඇත්ත වශයෙන්ම මහාමුගලන් මහරහතන්වහන්සේ සෘද්ධිමතුන් අතර අග්‍රයි. ඒක නිසා උන්වහන්සේගේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය එතන මතුකරලා දුන්නා සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ. නමුත් ඒ වගේම සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේටත් සෘද්ධිබල නොතිබුණා නොවෙයි. මෙතන විශේෂය තියෙන්නෙ ඒ අවස්ථාවේ වැඩහිටි සමාධිය, අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ අරහත්ඵල සමාධිය කියන ලෝකයෙන් වෙන්වූ අවස්ථාවක් වශයෙනුයි. නිවන් සිතෙනුයි හිටියේ ලෝකයෙන් වෙන්වෙලා. ඇතැම් ධර්ම කථා, ජාතක කථා ආදී ඒවායේ සඳහන් වෙනවා නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදී හිටිය

පසේබුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් පුළුස්සන්න ගිනිගොඩ ගහපු කතාන්දර තියෙනවා ඔය සාමාවතී බිසවගේ අතීත කර්මය ගැන කියනකොට. ඒ දිග කතාන්දර කියනවා නෙවෙයි. නමුත් එබඳු සිද්ධීන් තියෙනවා. ඒ අය තිකුවා පසේබුදුරජාණන් වහන්සේ දවලා ඉවරයි කියලා. නමුත් ඒ අය ගියාට පස්සෙ අළු හලාදමලා ඒ පසේබුදුරජාණන් වහන්සේ කිසි උපද්‍රවයක් නැතුව අහසට නැගිලා ගියා. නමුත් කර්ම විපාකය ඉතුරු වුණා. අර වේතනාව නිසා. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේව මරණවා කියන හිතෙන් ගිනි තිව්වේ. ඒකෙ විපාකය ඉතුරු වුණා. ඒ විදියේ සිද්ධි වලින් අපට ජේතවා එක්තරා සමාධි මට්ටමකට වැටුණහම ලෝකයේ එන පීඩා වලින් සිතත් කයත් මුදුගන්න පුලුවන් ශක්තියක් තිබෙනවා. මේක මහාපුදුම දෙයක් මේ ධර්මය පිළිබඳව.

චිත්ත භාවනා, කාය භාවනා කියලා දෙකක් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. එක අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙන්න ආවා සවිචක නිගණ්ඨපුත්‍රයා. ධර්මයේ සඳහන් වන සවිචක නිගණ්ඨපුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්ක බොහොම දැඩිව වාද කළ කෙනෙක්. එක අවස්ථාවක විසාලා මහනුවර කුටාගාර ශාලාවේ වැඩ ඉන්න අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේට වාද මාතෘකාවක් ඉදිරිපත් කලා 'බුදුරජාණන් වහන්ස, මටනම් හිතෙනවයි හවත් ගෞතමයින්ගේ ශ්‍රාවකයින් චිත්ත භාවනා වඩනවා මිසක් කාය භාවනා වඩන්නේ නැත' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'මොකක්ද සවිචක ඔබ කියන මේ කාය භාවනාව?' එතකොට සවිචක නිගණ්ඨයා කියනවා නිගණ්ඨයින්ගේ දුෂ්කර වුන ගැන.

ආහාර නොගෙන ඉදිම්, ශරීරයට දුක් දීම් වශයෙන් දැඩි වුන පිලිපැදීම් ඒ නිගණ්ඨයින් අතර තිබුණා. ඒ අයගේ මතයක් තිබුණා දුකෙන්මයි සැප ලබාගන්න පුලුවන් කියලා. ඒ නිසා කයට පුලුවන් තරම් දුක් දෙනවා. ඒ ප්‍රතිපත්ති කීපයක් සඳහන් කලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'සවිචක, ඔබ කාය භාවනාවෙන් දන්නෑ. චිත්ත භාවනාව කොහොමද තේරුම්ගන්නේ? ආර්ය විනයේ කියන හැටියට ඕක කාය භාවනාවක් නෙවෙයි. ඔන්න එහෙනම් අහගන්න' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'මේ ශාසනයේ කාය භාවනාවත්, චිත්ත භාවනාවත් කියන එක හැඳින්වීම් වශයෙන් පළමුවෙන්ම දක්වන්නේ ඒකෙ අතින් පැත්තයි. අභාවිත කායො - යම්කිසි කෙනෙක් නොවැඩූ කයක්, එහෙම නැත්නම් කාය භාවනා නොකළ කෙනෙක් හැටියට

හඳුන්වන්නේ කෙබඳු කෙනෙක්ද කියන එක පෙන්නුම් කරනවා. ධර්මඥනය නැති, ධර්මය නොඇසූ සාමාන්‍ය පොදු පෘතග්ජනයාගේ ස්වභාවයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුවෙන් දක්වන්නේ. එබඳු තැනැත්තාට සැප වේදනාවක් ඇතිවුණහම ඒ පිළිබඳව රාගයක් ඇල්මක් ඇති කරගන්නවා. ඊළඟට ඒ සැප වේදනාව නැතිවුණාට පස්සේ ඔන්න දුක් වේදනාවක් එනවා. ඒ දුක් වේදනාව ආවහම මේ තැනැත්තා හඬනවා, වැලපෙනවා. ක්ලාන්ත වෙනවා, පපුවේ අත් ගසා ගන්නවා. මුළාවට වැටෙනවා. අන්න එබඳු තැනැත්තා අර කාය භාවනා වශයෙන් දියුණු නොකළ නිසා පීඩාවට පත්වෙනවා. ඒක නිසා දුක් වේදනාව ආවහම අර තැනැත්තා කැලඹෙනවා' කියලා එතන දක්වනවා. කාය භාවනාව කියලා එතන කියන්නේ ඉන්ද්‍රිය සංවරාදියෙන් සැප වේදනාව පිළිබඳව රාගයට යට වෙලා නොයාම. රාගයට නොවැටීම. ඉතින් ඒක නිසා දුක් වේදනාව ආපුවහම අර තැනැත්තා කැලඹෙනවා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා විත්ත භාවනාව. ඒ තැනැත්තා සැප වේදනාව ආවහම ඒකට අනුවෙන්ම ඉන්ද්‍රිය සංවරාදියෙන් කය නොවැඩූ නිසයි. ඊළඟට දුක් පීඩාව ආවහම ඒකට යටවෙන්නේ සිත නොවැඩූ නිසා. ඒක ටිකක් ගැඹුරු කාරණයක්. අන්න ඒ විදියේ අභාවිත කාය, අභාවිත චිත්ත - නොවැඩූ කය සහ නොවැඩූ සිත පිළිබඳව එහෙම විචරණය දීලා ඒක වඩා පැහැදිලි කරනවා. යම් කෙනෙක් තුළ භාවිත කයක් සහ භාවිත සිතක් ඇතිවෙන්නේ කොහොමද? වඩන ලද කය කියන්නේ භාවනාවෙන් වඩන ලද කියන එක. නැතුව මස් ගොබ, මස් පිඬු සකස් කිරීම කාය භාවනාව කියන එකනෙ මේ කාලේ තියෙන්නේ. එබඳු අර්ථයක් නෙවෙයි මෙතන කියන්නේ. ඊළඟට හොඳ පැත්ත කියනවා ආර්ය ශ්‍රාවකයා සැප වේදනාව ආවහම ඒ පිළිබඳව ඇල්මක් රාගයක් ඇති කරගන්නේ නෑ කය වැඩූ නිසා. කය වැඩූ කියන්නේ අන්න අර කාය සංවරාදී ඒවා කරගෙන තියෙන නිසා. ඊළඟට දුක් වේදනාව ආවහම ඒ තැනැත්තා හඬන්නේ වැලපෙන්නේ පපුවේ අත් ගසාගන්නේ නෑ. ඒ පිළිබඳ උපේක්ෂාවට හිත යොදගන්නවා විත්ත භාවනාවෙන්. සිත දියුණු කරගත්තු නිසා ඒකෙ නිශ්චලතාව තේරුම් අරගෙන.

එතකොට ඔන්න ඔයින් පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද? ධර්මයේ පෙන්නුම් කරන ආකාරයට රාගයෙනුත් සිත මැත් කරගන්නවා. ද්වේෂයෙනුත්, සිත මැත් කරගන්නවා. දුක් වේදනාව නිසා පටිසය කියන

ද්වේෂය ඇති කරගන්නවා කෙනෙක්. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් තැනක මෙසේ දක්වනවා 'මේ ලෝකයා කියනවා මහමුහුදේ පාතාලයක් තියෙනවා කියලා. නමුත් නියම පාතාලයනම් ශාරීරික දුක් වේදනය'. ශාරීරයේ ඇතිවෙන දුක් වේදනා තමයි නියම පාතාලය. දැන් පාතාලය කියන්නේ පතුල නොපෙනෙන වළක්. ඉතින් මේ දුක් වේදනාව පාතාලයකට උපමා කරලා තියෙනවා. ඒ තරම් භයානක දෙයක් මේ දුක් වේදනාව කියන එක. නමුත් ධර්මය නොදන්න පුද්ගලයා ඒ දුක් වේදනාව ඉදිරිපත් වුණහම පාතාලයට වැටිලා ප්‍රතිෂ්ඨාවක් නොලබා, පිහිටක් නොලබා යට යනවා. එයාට උඩට එන්න බෑ, හඬනවා වැලපෙනවා. නමුත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා ඒ දුක් වේදනා මැඩගෙන හිත මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයකට පත්කරගන්නවා. පාතාලයෙන් නැගිට හිටිනවා කියලා එතන දක්වන්නේ ඒ දුක් වේදනාව පිළිබඳවයි.

තවත් තැනක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා සංඝයාවහන්සේලාට එක් දේශනාවක් ආරම්භ කිරීම් වශයෙන්. 'දැන් මහණෙනි ධර්මඥනය නැති සාමාන්‍ය පෘතග්ජනයා සැප වේදනාව විඳිනවා. දුක් වේදනාව විඳිනවා. නොදුක් නොසුව කියලා කියන මධ්‍යස්ථ වේදනාව විඳිනවා. ඊළඟට ධර්මඥනය ඇති ශ්‍රාවකයාත්, ආර්ය ශ්‍රාවකයාත් සැප වේදනාව විඳිනවා. දුක් වේදනාව විඳිනවා. නොදුක් නොසුව කියන මධ්‍යස්ථ වේදනාවත් විඳිනවා. මේ දෙන්නා අතරේ ඇති වෙනස මොකක්ද කියලා සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා. එහෙම ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙනුත් ධර්මදේශනා කරපු අවස්ථාවලේ තියෙනවානෙ. සංඝයාවහන්සේලා මේ අවස්ථාවේදී කියනවා 'අනේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපට නම් ඕකට උත්තර දෙන්න බෑ. භාග්‍යවතුන්වහන්සේගෙන් අහගන්න දෙයක් තමයි අපිත් දන්නේ' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන්ම විවරණය ඉල්ලනවා.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක තේරුම් කිරීම් වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි අග්‍රැතවත්, ධර්මඥනය නැති සාමාන්‍ය පෘතග්ජනයාට දුක් වේදනාව ඉදිරිපත් වුණහම ඒ තැනැත්තා හඬනවා වැලපෙනවා හෝ ඔලුව අතගසා ගැනීම් ආදී වශයෙන් ඒ දුක වැඩි කරගන්නවා'. ඒක උපමාවකට දක්වනවා 'ඔන්න යම්කිසි කෙනෙකුට ඊතලයක් වඳිනවා. ඊතලය වැදුණු හැටියේ ඒ ඊතලය පස්සෙන් තවත් ඊතලයක් ඇවිල්ලා දෙවෙනි ඊතලයකුත් වඳිනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි අර කයට වේදනාව ඇතිවෙච්ච කෙනා වැලපෙනකොට, හඬනකොට

ඒක දෙවෙනි ඊතලය වගේ. ඒ තැනැත්තා කයිනුත් දුක් විඳිනවා. සිතිනුත් දුක් විඳිනවා. අර හැඬීම් වැලපීම් කියන එක උළක් - ඊතලයක් හැටියට දක්වලා තියෙනවා. එතකොට කායික දුක් වේදනාව ආවහම ඒක පිට අඩන්න වැලපෙන්න ගත්තහම තවත් ඊතලයක් ඇවිල්ලා වැදුණා වගේ ඒකෙනුත් තවත් පීඩාවක් විඳිනවා සාමාන්‍ය ධර්මඥනයක් නැතිකෙනා.

නමුත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා ගැන කියන්නේ දුක් වේදනාව ආවහම ඒ පිළිබඳව කැලඹීමක් ඇති කරගන්නේ නැතිව ඒක විදදරාගෙන මධ්‍යස්ථභාවයට පත්කරගන්නවා. ඒක හරියට එක ඊතලයක් වැදුණා වගේ. ඒ පිළිබඳව මානසික දුකක් ඇති කරගන්නේ නෑ. මෙයින් අදහස් වෙන්නේ සැප වේදනාවට නොඇලී එතනදිත් හිත මධ්‍යස්ථ කර ගැනීමත්, දුක් වේදනාවට නොගැටී එතනිනුත් හිත මැත් කර ගැනීමයි. ඊළඟට උපේක්‍ෂාව. ඒකයි අපි කිව්වේ උපේක්‍ෂාවෙන් සමාධිගත වුණු සිත කියලා. ඇත්ත වශයෙන්ම උපේක්‍ෂාව - මැදහත් බව කියන එක, හිතේ විත්ත ශක්තිය ඉතාමත්ම දියුණු තත්ත්වයක්. ඒ කියන්නේ සමාධි වශයෙන් බලනකොටත් ධ්‍යානාදියේදී දුක්වෙනවා හතරවෙනි ධ්‍යානය වෙනකොට ඇතිවෙන්නේ උපේක්‍ෂා සුබය කියලා. උපේක්‍ෂාවෙන් පුදුම විදියේ ශාන්ත සුවයක් ලැබෙනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයා සැපය දකින්නේ සැප වේදනාව තුළ පමණයි. ඒක නිසාම දුක පිළිබඳව දැඩි ද්වේෂයක් ඇතිකරගෙන, ඒක නිසාම සැප සොයාගෙන දුවන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා.

දුක් වේදනාවෙන් නික්මීම් වශයෙන් සාමාන්‍ය පුද්ගලයා දකින දෙරටුව සැපයයි. ඒක නිසා සැප සොයාගෙන යනවා. සීමාන්තිකව සැප වේදනාවල් සොයාගැනීම තුළින් දුක වහගන්න බලනවා. ඉදිරියට එන්න පුලුවන් දුකත්, දැන් ඇවිල්ලා තියෙන දුකත් නැතිකරගන්න කාම සුබය ඔස්සේ සත්ත්වයා දුවන්නේ ඒකයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ආර්ය ශ්‍රාවකයානම් ඒ අවස්ථාවේදී උපසම - සංසිද්ධි කියන නියම ශාන්ත සුවය තියෙන මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට හිත පත්කරගන්නවා. ඒක තුළින් තමයි අවබෝධයක් ලැබෙන්නේ. එතකොට ධ්‍යාන වශයෙන් බැලුවත් උපේක්‍ෂාවෙන් සකස්වුණු සිත තමයි ඉතාමත්ම ප්‍රබල. ඔය අහිඳු ආදී ඒ විශේෂ ශක්තීන් මතුකරගන්න පුලුවන් වන්නේ හතරවෙනි ධ්‍යානය කියන ඒ ධ්‍යාන ශක්තීන් ලබා ගැනීමෙනි. නමුත් ඊටත් වඩා ගැඹුරු උපේක්‍ෂාවක් තමයි මේ ශාසනයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ අරහත්ඵල සමාධිය නමින් හඳුන්වන රහතන්වහන්සේලාටම සුවිශේෂ වූ

මෙලොවම නිවන් සුව විදීම කියන එක. ඒක ලෝකයෙන් ඉවත්වුණු තත්ත්වයක් වගේ. ඒක නිසා අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ අර අවස්ථාවේදී සාර්පුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ වැඩසිටියේ අරහත්ඵල සමාධියෙන්. ඒක නිසයි උන්වහන්සේට මේ ලෝකෙ සිද්ධවෙන දේවල් මොකක්වත් දැනුනෙත් නැත්තෙ. ඒ විදියේ මහ පුදුම තත්ත්වයක් තිබෙනවා. අර නිරෝධ සමාපත්තිය වගේ. හිත මධ්‍යස්ථ කරගැනීමේ වටිනාකමයි එතනත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නෙ.

ඉතින් අපි මේ සමාධි ගැන, ධ්‍යාන ගැන කිව්වට එදිනෙදා ජීවිතයේ අපට මේවා නිකන් වචන පමණක් කියලා කෙනෙකුට හිතෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපි මේ තත්ත්වයේ ඉඳගෙන හරි ඒ පාරේ යනවානම් අපට මොනවාද උපකාර කරගන්න පුළුවන් වන්නෙ බුද්ධදේශනාවෙන්? දැන් අපි හොඳට දන්නවා රාගය - ඇලීම කියන එක මට්ටු කරගන්න තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අසුභ භාවනාව කියලා එකක් දක්වලා තියෙන්නෙ. ගිහි පැවිදි කවුරුත්, දැන් මේ පින්වතුනුත් 'බුද්ධානුස්සති මෙතනාව අසුභං මරණංසති' ආදී භාවනා අතීතයේ ගිහි පැවිදි කවුරුත් වඩන්නෙ මොකද? දැඩිව යන රාග ශක්තීන් තුළින් නොයෙකුත් අපරාධ වලට පවා පෙළඹෙනවා සීමාන්තිකව යනවානම්. ඒක නිසා අසුභ භාවනාව උපකාර කරගන්නවා ඕන්න රාගයට, පිළියමක් හැටියට. යම් ප්‍රමාණයකට අසුභය, එහෙම නැත්නම් පිළිකුල් සංඥව දියුණු කරගෙන තියෙනවානම් අර කියාපු විදියට රාගයට දැඩි ඇලීම් ඇතිකරගෙන තමන් විනාශයට පත්වෙන්නෙ නෑ. පළඟැටියා ගින්නට පනින්නා වගේ ඒ ඇලීම් නිසා. සැප වේදනාවට ඇති කැමැත්ත නිසා. කාම සුඛය නිසා දැන දැන භයානක විපත් වලට පත්වෙන්නෑ.

ඒ විදියට අපට හිතාගන්න පුළුවන් එක පැත්තකින් අසුභ සංඥවත්, ඒ වගේම අනිත්‍ය සංඥවත් ඒකට උපකාර වෙනවා. අනිත්‍යතාව වැඩෙන්නේ මේ හැම එකක්ම අනිත්‍යයි කියන හැඟීම තුළයි. මොකද අර සැප වේදනාව නිසා අපට මේකෙ අනිත්‍යතාව අමතක වෙනවා. බාහිර ඔපයට රැවටිලා මේක නිත්‍යයි හැමදම තියෙනවා කියලා ඒ වෙනුවෙන් මහා භයානක අපරාධ වලට පවා පෙළඹෙනවා. නමුත් අනිත්‍යතාව මතුකරගත්තු හැටියෙ ටික වෙලාවක් කල්පනාවේ වැටෙනකොට ජේනවා මෙන්න මේකයි තත්ත්වය කියලා. එතකොට අර තියෙන දැඩි ග්‍රහණය ඉවත්වෙලා යනවා. ඊළඟට ධාතු මනසිකාරය. ඒ කියන්නෙ අපේ ශරීරත්, බාහිර දේවලුත් හැම එකක්ම

කොයිතරම් ඔපමට්ටම්ව ලස්සනට තිබුණත් පය්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන මූල ධාතු නැත්නම් මහා භූත හතරෙන් නිර්මාණය වුණු හැටියටයි දක්වන්නේ ධර්මයේ. එතකොට මේ මහපොළොව, වතුර, ගින්න, හුළඟ කියලා අපි සාමාන්‍යයෙන් අදහනගන්න දේවල් පිළිබඳ ඒ ධාතු හතරයි පය්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන්නේ. එතකොට අපේ ශරීරයත් බාහිර දේවලත් අපි ගන්නා ආහාරයත් හැම එකක්ම මේ ධාතු වලින් නිර්මාණය වුණාය කියලා හිතට නඟාගන්න ඕන. මේ පින්වතුන් පවා ඔය ආහාර ගන්නකොට ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කියලා කියන්නේ නුවණින් මෙනෙහි කිරීම. එක්කො පිළිකුල් වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා මේ ආහාරය ඇතුළට ගියාට පස්සේ මේකට මොකක්ද වෙන්නේ? අර රස තෘෂ්ණාව එතනම නැතිවෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ තෘෂ්ණාවල් ආසාවල් කොයිතරම් පුදුම අන්දමට හිතෙන් ඉවත් කළාද කියතොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බන්ධයෙන් දක්වනවා 'රස පටිසංවේදි භගවා භොති - නොව රසරාග පටිසංවේදී' කියලා. භාග්‍යවතුන්වහන්සේට රසය දැනෙනවා. නමුත් රසරාගයක් දැනෙන්නේ නෑ. ඒ තරම් ප්‍රබල සමාධි ශක්තියක්. රසය දැනෙනවා, මේ නහර, දිව හා සම්බන්ධ සංවේදී ශක්තීන් සම්පූර්ණයි බුදුරජාණන් වහන්සේට. අනිත් අයටත් වඩා පිරිසිදුව තියෙනවා. රසය දැනෙන නමුත් ඒ පිළිබඳව රාගය නෑ. හිත දියුණු කරගත්ත නිසා. ඒක ආශ්‍රයෙන් අපට හිතාගන්න පුලුවන් හිත දියුණු කරන ඇත්තන් තුළ තිබෙන කාය භාවනා ශක්තිය පිළිබඳව. ඒ තරමටම කය ඒවාට අවනත නොවන තත්ත්වයට දියුණු කරගෙන තියෙනවා. ඉතින් ඒකයි ඔය පිළිකුල් භාවනාව, අසුභ භාවනාව ආදී වශයෙන් දක්වන්නේ.

ඒ වගේම ධාතු මනසිකාරය. ධාතු හතරට යොමුකරන හිත උපේක්‍ෂාවට හැරෙනවා. මෙතන තියෙන්නේත් පය්වි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ. ශරීරය තුළ තියෙන්නේත් ඒවාමයි. ඊළඟට බත් පිඟාන තුළ තියෙන්නේත් ඒවායි. ඔය විදියට භාවනා වශයෙන් වඩනකොට ක්‍රමක්‍රමයෙන් අන්න අර කියාපු දැඩි ඇලුම් ආදිය අඩුකරගන්න පුලුවන් ශක්තිය ලැබෙණවා. ඊළඟට අනිත් පැත්තට ගැටුම් ඇතිවෙන අවස්ථා වල, කුපිත වන - කෝපය ඇතිවන - අවස්ථාවල් සංසිඳවගන්න ක්‍රම මේ පින්වතුන් හොඳට දන්නවා. අහලා තියෙනවා. මෙහි භාවනාවයි හිතට නැඟෙන්නේ. මෙහි භාවනාව, වගේම අනිත්‍ය සංඥාවත්, මේ අපේ ක්‍රෝධයට ඉලක්ක කරගන්න පුළුවන්. මමත් මේ හැම දෙනාමත්

අනිත්‍යයි. මරණයට පත්වෙනවා. ඔය විදියට හිතලා පුලුවන් ක්‍රෝධයක් ජයගන්න. ගැටෙන තැන් අඩුකරගන්න. ධාතු සංඥාවන් ඒකට උපකාර වෙනවා.

ඔය විදියට නොයෙකුත් ක්‍රම ධර්මයේ දක්වලා තියෙනවා. නිවනින් මෙහා, අපේ මේ ප්‍රතිපදාව ඒ ඒ ප්‍රමාණයට අපි දියුණු කරගන්නකොට - භාවනා තත්ත්වය අනුව, භාවනාවේ දියුණුව අනුව ක්‍රමක්‍රමයෙන් හිත මධ්‍යස්ථ භාවයට පමුණුවාගන්න පුළුවන් වෙනවා. මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේලා පහළ වෙලා ලෝකයාට උගන්වන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව වේදනා වශයෙන් විග්‍රහ කරන්න ගියොත් එන්නෙ ඔතනටයි. නිගණ්ඨයින් දුකෙන්ම සැප සොයන්න ඕන කියලා ශරීරයට දුක් දුන්නා. නමුත් ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ සිද්ධාර්ථ කුමාර කාලයේ රාජ මන්දිරයේදී අත්දුටුවේ කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය. කම් සැපය. ඒකෙන් තෘප්තියක් ලබන්න ගියා. ඒකෙන් තෘප්තියක් ලැබෙන්නෙත් නෑ. ඔන්න ඒ දෙකට මැද මේ අදුක්ඛම අසුඛ කියලා කියන නොදුක් නොසුව වේදනාව. සාමාන්‍ය ලෝකයා ඒකෙ වටිනාකම අදහන්නෙත් නෑ. ඒකෙ වටිනාකම නොදනෙන තරම්. නමුත් ඒක තුළින් තමයි යෝගාවචරයා, ධ්‍යානලාභියා සැපයක් මතුකරගන්නේ. අදුක්ඛම අසුඛ. ඉතාමත්ම තහවුරු තැනක් විත්ත සමාධියේ ඒ සමාධිය. ගලක් මෙන් නොසැලෙයි කියලා කියන්නෙ. ගලක් මෙන් කම්පා නොවෙයි කියලා කිව්වෙ අන්න ඒ විදියේ විත්ත තත්ත්වයයි. උපරිමය තමයි, උච්ඡම තත්ත්වය තමයි අර කියාපු අරහත්ඵල සමාධිය. අපට හිතන්න තියෙන්නෙ සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ ලෝකයෙන් වෙන්වෙලා, ඒ නිවන් සුවය වින්දේ. ඇත්ත වශයෙන් ලෝකයෙන් එතෙර වෙනවා කියන අවස්ථාව තියෙන්නේ ඒ අරහත්ඵල සමාධිය තුළයි. ඒක භුක්ති විඳිමින් සිටිද්දී තමයි අර යකා ඇවිල්ලා ගැහුවේ.

ඉතින් ඔය ආශ්‍රයෙන් අපිට හිතාගන්න පුලුවන් මේ භාවිත සිතක ප්‍රාතිහාර්ය කොයින්තරම්ද කියලා. ඊළඟට මේකට උපකාර වන තවත් කාරණා රාශියක් තියෙනවා. අනිත්‍යතාව ගැන අපි හිතන්න ඕන නිතර. ඇත්ත වශයෙන් අපේ භාවනා වලදී අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ මේ කියාපු ක්ලේශ ආදියෙන් සිත මුදුගැනීම නම්, අපට ඉතාමත්ම උපකාර වෙන දෙයක් අනිත්‍යතාව පිළිබඳව විදර්ශනා භාවනාව. ඒ ගැන ඉතාමත්ම පුදුම අන්දමේ වටිනා දේශනාවක් තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ. මේ ලෝකය, මුළු මහත් ලෝකයම ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ ආයතන හයෙන් කියලා. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියලා ආයතන හයක් තියෙනවා. මේක ඇතැම් විට දෙළහක් හැටියට දක්වනවා. ඒ කියන්නේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඒවාට අරමුණුත් තියෙන්න එපාය. ඒ අරමුණු තමයි රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධර්ම. ධර්ම කියන්නේ හිතට වැටහෙන දේ. එතකොට ඔන්න ඔය ඒවා සමහරවිට ආයතන දෙළහක් හැටියටත් දක්වනවා. දෙළහක් හැටියට දක්වන තැන ආධ්‍යාත්මික ආයතන, බාහිර ආයතන කියලා කොටස් දෙකක් වශයෙන් දක්වනවා. ආධ්‍යාත්මික ආයතන කියන්නේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන. තමා පිළිබඳ - තමාගේ ශරීරය හා සම්බන්ධ ඒ ආයතන හය. ඒවාට අරමුණු තමයි බැහැර ලෝකයේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ - පොට්ඨබ්බ කියන්නේ ස්පර්ශ කළයුතු දේවල්. ධර්ම - හිතට වැටහෙන දේවල්, අරමුණු. හිතට එන අරමුණු. ඔන්න ඕක තුළයි ලෝකය තියෙන්නේ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. මුළු ලෝකයම හටගන්නේ ඔතනයි. මුළු ලෝකයම සම්බන්ධතාවල් පවතින්නේ ඔන්න ඔය හය තුළයි. ඒ ස්පර්ශය තුළයි කියලා. එතකොට ඔන්න ඕක අවබෝධ කරගැනීම තුළින් තමයි නිවනට ළං වෙන්න පුළුවන්.

මේ පිළිබඳව භාවනානුයෝගීන්ටත් ඉතාම උපකාර වන උපමා සහිත වටිනා තවත් දේශනාවක් තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන කාලයේ මහාප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණිත්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා විශේෂ ඉල්ලීමක් කළා භික්ෂුණිත්වහන්සේලා වෙනුවෙන්, හැම පෝයකටම සංඝයාවහන්සේ කෙනෙක් ඇවිල්ලා අපට බණක් කියන්න කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකට අවසරදී වදළා. ඊට පස්සෙ ඉඳලා ඒ තෙරුන්වහන්සේලා වාරයෙන් වාරයට රාජකාරාමය කියන ඒ භික්ෂුණි අරමට ගිහිල්ලා ධර්මදේශනාවක් පවත්වනවා. අනිත් තෙරුන්වහන්සේලා ගියාට, නන්දක කියන තෙරුන්වහන්සේ ගියෙ නෑ. කැමති නෑ. තමන්ගෙ වාරය ආවහම ඒක මඟහරිනවා මොන හේතුවකින් හරි. එක දවසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා 'අද කාටද වාගේ තියෙන්නේ මෙහෙණිත්වහන්සේලාට - භික්ෂුණිත්වහන්සේලාට ධර්මදේශනා කරන්න?' 'අද නන්දක ආයුෂ්මතුන්වහන්සේට' 'ඉතින් මොකද?' කිව්වහම කියනවා 'මේ නන්දක ආයුෂ්මතුන් යන්න කැමති නෑ' ඔන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ නන්දක හාමුදුරුවන්ට කියනවා 'නන්දක, ගිහිල්ලා මේ

හික්කුණින්වහන්සේලාට දේශනාවක් පවත්වන්න' කියලා. ඉතින් මේ නන්දක හාමුදුරුවෝ ගිහිල්ලා හික්කුණින්වහන්සේලාට දේශනා කරන්නෙ දැන් අපි කියාපු ආයතන හය පිළිබඳ වටිනා දේශනාවක්. මහා ආශ්චර්යවත් දේශනයක්. ඒ උපමා පවා ගැඹුරින් කල්පනා කරලා මේ භාවනා යෝගීන්ට ප්‍රයෝජන ගන්න පුළුවන් නිසා අපි මේ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් කරන්න කල්පනා කළේ.

නන්දක ස්වාමීන්වහන්සේ ඉස්සෙල්ලම අර හික්කුණින්ට කියනවා 'මගේ දේශනාව ප්‍රශ්නෝත්තර හැටියටයි යන්න. දැන් මං දේශනා කරනකොට යම් කෙනෙකුට ප්‍රශ්නයක් තියෙනවානම් අහන්න ඕන. තේරෙනවානම් තේරෙනවයි කියන්න ඕන. නොතේරෙනවානම් නොතේරෙනවයි කියන්න ඕන. මගෙන් අහන්න ඕන නොතේරෙන තැනක්' ඔහොම කියලයි දේශනාව පටන්ගත්තේ. ඉතින් පියවරින් පියවරට ඒ හික්කුණින්වහන්සේලාගෙන් ප්‍රතිචාරයකුත් බලාපොරොත්තු වෙනවා. පටන්ගන්නේ මෙහෙමයි. බොහෝවිට ඔය ධර්මයේ සඳහන් වෙන අනිත්‍යතාව නැත්නම් ත්‍රිලක්ෂණය පිළිබඳ දේශනාවයි පළමුවෙන්ම ඉදිරිපත් කරන්නේ. එතන යොදන්නේ නැගණියනි, එහෙම නැත්නම් සොයුරියනි, කියන ඇමතුමයි. 'නැගණියනි මොකද හිතන්නේ මේ ඇහැ නිත්‍යද? අනිත්‍යද?' 'අනිත්‍යයි ස්වාමීනි' 'එතකොට යමක් අනිත්‍යනම් ඒක සැපද? දුකද?' 'දුකයි ස්වාමීනි' ඊළඟට 'යමක් දුකනම් අනිත්‍ය නම් වෙනස් වන ස්වභාවයට අයිතිනම් එයට ආත්ම යැයි, මමය, මාගේය කියලා කියන්න සුදුසුද? මේක මගේ ආත්මය කියලා කියන්න සුදුසුද?' 'නැත ස්වාමීනි' කියලා ඔය විදියට පිළිතුරු දෙනවා. එතකොට ඇස පිළිබඳව වගේම කණ, නාසය, දිව, කය මන කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය ගැනම ඔය විදියට ප්‍රශ්න කරනවා.

එහෙම ප්‍රශ්න කරලා 'මොකද එහෙම කියන්නේ? මොකද ඔය විදියට කියන්නේ?' කියලා ඇහුවහම මේ මෙහෙණින්වහන්සේලා කියනවා 'දැනටම ඒවා අනිත්‍ය බව අපි තේරුම් අරගෙනයි තියෙන්නේ' කියලා. මේ බාහිර ආයතන ගැනත් ඒ වගේ අහනවා. 'රූපය නිත්‍යද අනිත්‍යද?' 'අනිත්‍යයි ස්වාමීනි' 'අනිත්‍යනම් ඒක සැපද? දුකද?' 'දුකයි ස්වාමීනි'. 'එය අනිත්‍යනම්, වෙනස් වන ස්වරූපයනම් ඒක මමය, මාගේය කියලා කියන්න සුදුසුද?' 'නැත'. එතකොට ඔන්න ඔය විදියට අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය ඇස, කණ, නාසය දිව, කය, මන කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය පිළිබඳවත් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස,

පොට්ඨබ්බ, ධර්ම කියන ඒ බාහිර ආයතන පිළිබඳවත් ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් ඉදිරිපත් කළා. ඊළඟට නන්දක ස්වාමීන්වහන්සේ වක්ඛු විඤ්ඤාණය ගැනයි අහන්නේ. 'දැන් අපට යමක් පෙනෙනකොට අපි කියනවා ඇසක් තියෙනවා, රූපයක් තියෙනවා කියලා ඒවා වෙන්කර දැකගන්න පුළුවන් ශක්තියක් තියෙන නිසා, අන්න ඒ වක්ඛු විඤ්ඤාණය. ඒ වක්ඛු විඤ්ඤාණය අනිත්‍යද? නිත්‍යද?' 'ඒකත් අනිත්‍යයි ස්වාමීනි' කියලා කියනවා. ඔය විදියට වක්ඛු, සෝත ආදී ඒ ආයතන හය සම්බන්ධයෙන් වක්ඛු විඤ්ඤාණය, සෝත විඤ්ඤාණය, ඝාන විඤ්ඤාණ ආදී වශයෙන් අපේ මේ ඉන්ද්‍රිය ආශ්‍රයෙන් දැනුම ලබාගන්න උපකාර වන ඒ විඤ්ඤාණය පිළිබඳවයි මේ අහන්නේ. එතකොට ඒවත් අනිත්‍යයි කියලා ප්‍රකාශ කරනවා.

ඊළඟට අහනවා 'මේවා නිසා ඇතිවෙන ස්පර්ශය නිත්‍යද?' 'ඒවත් නෑ' 'වේදනාවත් නිත්‍යද?' 'ඒවත් නෑ. නිත්‍ය නෑ'. ඔන්න ඊළඟට ඒකට හේතුව මොකක්ද කියලා කියනවා. 'ඒ ඒ තැන. ඒ ඒ තැන හටගන්නා හේතු ප්‍රත්‍යයන් නිසා වේදනාවලේ ඇතිවෙනවා. ඒවා නැතිවී යාමෙන් ඒ වේදනාවලේ නැති වී යනවා'. එතකොට වේදනාවත් ආත්ම හැටියට ගන්න බෑ. අපි දන් වේදනාවක් කියලා හිතන්නේ ඒක දිගට තියෙන එකක් හැටියට. පවතින දෙයක් හැටියට. නමුත් ධර්මානුකූලව මනසිකාරය - මෙනෙහි කිරීම යොදනකොට කෙනෙකුට තේරෙනවා ඒකත් ස්පර්ශයත් එකක්ම යන හේතු ප්‍රත්‍යය නිසා හටගන්නක්. තවත් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් මෝලිය එග්ගුන කියන ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් අහන ප්‍රශ්නයක්, වෙනත් තැනක තියෙනවා 'කවුද මේ වේදනාව විඳින්නේ?' කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා 'කවුද වේදනාව විඳින්නේ?' කියන ප්‍රශ්නෙම වැරදියි. වේදනාව හටගන්නේ ස්පර්ශය නිසා. යම්කිසි ප්‍රත්‍යයක් නිසා. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරන්නේ. ආත්මය - මමය, මාගේය කියන හැඟීම වෙනුවට ස්පර්ශයක් නිසාය වේදනාවක් ඇතිවෙන්නේ. අන්න ඒකට හිත යොදන්නයි කියලා. ස්පර්ශයට හිත යෙදීම තුළින් අවබෝධය ලබාගන්න පුළුවන්. මම වේදනාව විඳිනවා නෙවෙයි. මෙන්න මේ මේ ස්පර්ශය නිසා මේ මේ වේදනාවලේ ඇතිවෙනවා. ඒ කාරණය අර මෙහෙණින්වහන්සේලා තේරුම්ගත්තා ක්‍රමක්‍රමයෙන්.

ඊළඟට වේදනාව ආත්ම වශයෙන් නොගතයුතු බව පෙන්වුම් කරන්න එක උපමාවක් දෙනවා මෙහෙම. 'පහනක තෙලුත් අනිත්‍යයි.

වැටියත් අනිත්‍යයි. දැල්ලත් අනිත්‍යයි. යම් කෙනෙක් කියනවානම් පහතක ආලෝකය නිත්‍යයි කියලා, ඒක හරිද? එතකොට මෙහෙණින්වහන්සේලා කියනවා 'ඒක වැරදියි'. මොකද යම් ආලෝකයකට හේතුවුණු ප්‍රත්‍යයන් අනිත්‍ය නිසාම ඒ පහතේ ආලෝකයත් අනිත්‍ය වියයුතුයි. ඒක ආත්ම වශයෙන් ගතයුතු නෑ. ඒ වගේම නන්දක ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'ඒ ස්පර්ශය නිසා ඇතිවෙන සෑප වේදනාව හෝ වේවා, දුක් වේදනාව හෝ වේවා, නොදුක් නොසුව වේදනාව හෝ වේවා, ඒක නිත්‍ය නෑ. ඒකත් අනිත්‍යයි. මොකද? අර අනිත්‍යවූ ප්‍රත්‍යයන් නිසා' - ප්‍රත්‍ය කියන්නේ හේතුව. යම්කට උපකාර වන දේටයි ප්‍රත්‍යය කියලා ධර්මයේ ව්‍යවහාර වෙන්නේ. එතකොට ඒ ඒ හේතූන් ප්‍රත්‍යයෙන් නිසයි යම් යම් දේවල් පැන නගින්නේ. ඉතින් වේදනාව පැන නගින යම් යම් හේතූන් අනිත්‍ය නිසාම වේදනාවත් අනිත්‍යයි. මමය, මාගේය කියලා ගතහැකි ස්වභාවයක් නෑ'. ඒ ආකාරයට ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඒ ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය ගැන පහතේ උපමාවෙන් දක්වනවා.

ඊළඟට රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන ඒවා ආශ්‍රයෙන් වේදනාවලේ ඇතිවෙනවානම් ඒකත් අනිත්‍යයි. එතනත් ආත්ම හැටියට ගන්න බැරි බව පෙන්වන්න තව උපමාවක් දෙනවා. 'වැඩෙන්නාවූ ලොකු ගසක මුළුත් අනිත්‍යයි, කඳත් අනිත්‍යයි, කොළ අතු හේඩුවත් අනිත්‍යයි. යම් කෙනෙක් කියනවානම් ඒකෙන් වැඩෙන හෙවනැල්ල නිත්‍යයි කියලා, ඒක හරිද?' කියලා අහනවා මෙහෙණින්වහන්සේලා 'ඒක වැරදියි' කියනවා. මොකද හේතුව, අර කියාපු ප්‍රත්‍යයන් - හෙවනැල්ල ඇතිවෙන්න යම් හේතු ප්‍රත්‍යය ඇත්නම් ඒවා අනිත්‍යයි. යම් හේතු ප්‍රත්‍යය තිබුණානම් ඒවා අනිත්‍ය නිසාම හෙවනැල්ලත් අනිත්‍යයි.

ඊළඟට තවත් උපමාවක් දෙනවා. යම් ගව ඝාතකයෙක් තියුණු අවියකින් - ඔය ගෙරි කැත්ත කියලා කියන්නේ - ගවයින් කපන්න ගන්න ඒ තියුණු කැත්තකින් ගව දෙනකගේ හම ගහනවා. මස් කැපිලා යන්නෙන් නැති, හම කැපිලා යන්නෙන් නැති ආකාරයට හම වෙන්කරනවා. අර නහර විතරක්. නහර බන්ධන විතරක් ඉවත් කරනවා. එහෙම කරලා ඉවරවෙලා අර හමෙන් ඒ එළදෙන වහනවා. වහලා 'මේ හිටපු ගව දෙනම තමයි. වෙනසක් නෑ' කියලා කිව්වොත් ඒක හරිද? ඔන්න එතකොට අර මෙහෙණින්වහන්සේලා කියනවා 'නෑ වැරදියි'

මොකද හේතුව, දැන් හම උඩින් තියෙනවා විතරයි. නහර බන්ධනයක් දැන් නෑ. ඔන්න දැන් එතන උපමාව විස්තර කරන්නෙ මෙහෙමයි - අර ඇතුළත ගව දෙනගේ මස් වගේ තමයි ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ආධ්‍යාත්මික ආයතන හය. පිටතින් තියෙන හම වගේ තමයි රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධර්ම කියන ඒ අරමුණු හය. මේ දෙක සම්බන්ධ වෙලා තිබුණේ නහර බන්ධනයෙන්. අර ගව ඝාතකයා ඒ නහර බන්ධනය කැපුවා. 'ඒ නහර බන්ධනය තමයි - ඒකට ධර්මයේ දැක්වෙන වචනය නන්දිරාග කියන එකයි. ඇල්ම, තණ්හාව කොටින්ම කිව්වොත් තණ්හාව, ආසාව. ඒ ආසාව තුළින් තමයි මේ දෙක, ඇහැයි රූපයයි සම්බන්ධ වෙන්නෙ. නන්දිරාග කියන රාගය එතනින් ඇතිවෙන්නෙ ඒක නිසයි.

එතකොට ඒ බන්ධනය කපන්නෙ මොකකින්ද? ගෙරි කපන කැත්ත හැටියට උපමා කරන්නෙ මොකක්ද? ආර්ය ප්‍රඥාවයි. යම් අවස්ථාවක අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් නුවණින් දකලා අර ආධ්‍යාත්මික ආයතන හයත්, බාහිර ආයතන හයත් අනිත්‍යනම් ඒ දෙක නිසා ඇතිවන ස්පර්ශයත්, වේදනාවත් අනිත්‍යයි. ඒක නිසා මෙතන ඇලුම් කටයුතු දෙයක්, දැඩිව ගතයුතු දෙයක් නෑ කියන අවබෝධය තුළින් අර ඇල්ම නැතිවෙන්නෙ. ඔන්න ඕකයි එතන අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ.

ඔය දේශනාවේ ඉතිරි කොටස ගැන සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නෙ මෙහෙමයි. දේශනාව ඒ උපමා සහිතව පවත්වලා නන්දක හාමුදුරුවෝ කියනවා 'හා හොඳයි දැන් ඉතින් අපට වඩින්න කාලෙ. දැන් යන්න' කියලා ඒ මෙහෙණින්වහන්සේලා ඉවත් කරලා නන්දක හාමුදුරුවොත් ආපසු වැඩියා. මෙහෙණින්වහන්සේලාත් සමහරවිට බුදුරජාණන් වහන්සේගෙනුත් යමක් එකතුවෙයි කියලා බලාපොරොත්තුවෙන්නදෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට වැඩමකරලා වැදලා හිටගෙන හිටියා ටිකවෙලාවක්, බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් මුකුත් කියවෙයිද කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් කිව්වෙ මෙවිචරයි 'නැගණිචරැනි යන්න' කියලා එහෙමම පිටත් කලා. එහෙම පිටත්කරලා ඒ හික්කුණින්වහන්සේලා යන අතරේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට විශේෂ ප්‍රකාශයක් කලා. මේ පින්වතුන් කවුරුත් පසළොස්වක පෝය කියන එක දන්නවා. තුදුස්වක කියන්නේ ඒ පසළොස්වක පෝය දවසට කලින් දවස. හද සම්පූර්ණයෙන් පිරිලා නෑ එදට. අද පසළොස්වකනම් ඊයෙ තුදුස්වක -

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන් මේ විදියේ දෙයක් සංඝයාවහන්සේලාට කියනවා 'මහණෙනි, තුදුස්වක් පෝය දවසට හඳ සම්පූර්ණ නැති බව බැලූ බැල්මටම පේන්නා වගේ මේ භික්ෂුණීන්වහන්සේලාට ඒ නන්දක හාමුදුරුවන්ගේ දේශනාව නිසා යම් සතුටක් ඇතිවෙලා තිබුණත් ඒ බලාපොරොත්තු සම්පූර්ණයෙන් ඉෂ්ට වෙලා නෑ. බලාපොරොත්තු කියන්නේ නිවන් බලාපොරොත්තුව සම්පූර්ණ වෙලා නෑ. යම්කිසි සතුටක් ඇතිවෙලා තියෙනවා ඒ දේශනාව හොඳයි. නමුත් බලාපොරොත්තු ඉෂ්ට වෙලා නෑ' ඔහොම කියලා ඉවරවෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේ නන්දක හාමුදුරුවන්ට කියනවා 'නන්දක ගිහිල්ලා හෙටත් මේ දේශනාවම පවත්වන්න' - දැන් මේ කාලෙන් මේ පින්වතුන් ඔය පටිගත වෙච්ච ඒවා නැවත නැවත අහනවනෙ. අන්න ඒ විදියේ පුදුම සිද්ධියක් මෙතන තියෙන්නෙ. එකම දේශනාව පවත්වන්න කියලා නන්දක හාමුදුරුවන්ට කීවා.

නන්දක හාමුදුරුවෝ වැඩියා එතනට ඊලඟ දවසේ. වැඩමකරලා අර භික්ෂුණීන්වහන්සේලාට කලින් දේශනාවම කලින් ආකාරයටම - 'මම දැන් ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙනුයි අහන්නෙ' කියලා අර විදියටම ක්‍රමක්‍රමයෙන් හිත යොමු කළා. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය කියන ඒවා අනිත්‍ය නේද? ඒවාට එන අරමුණුත් අනිත්‍ය නේද? ඒ අරමුණු අනිත්‍යනම් ඒවා හේතු ප්‍රත්‍ය කරගෙන ඇතිවෙන වේදනාවත් අනිත්‍ය නේද?' කියලා අර කියාපු උපමාත් නැවත නැවත මතක් කරලා දුන්නා. ඉතින් මේ හැම එකකටම ඒ භික්ෂුණීන්වහන්සේලාත් ප්‍රතිචාරය දුන්නා. ඒවා තේරුම්ගත්ත බව පෙන්නන්න, එක්තරා පාඨයකින්. 'ඒ ඒ තැන්වල හටගන්නාවූ ප්‍රත්‍යයන් නිසා ඒ ඒවාට අදාළ වේදනා පහළ වේද, ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන්ගේ නැති වී යාම නිසා ඒ වේදනාවෝත් නැති වී යයි' යන පාඨයෙන්.

ඒ කියන්නෙ යම් යම් ප්‍රත්‍යයන් නිසා යම් යම් වේදනාවල් ඇතිවෙනවානම්, ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන් නැතිවෙනකොට ඒ ඒ වේදනාවලුත් නැතිවෙලා යනවා. ඕකයි ඒකෙ මූලික න්‍යාය. එතකොට අපි මේ වේදනා ප්‍රශ්නය උඩ නිසා අපේ මේ දේශනාව පටන්ගත්තෙ, මේක ඉතාම වැදගත් කමටහනක් වැනි වටිනා පාඨයක්. ඒකෙන් කියවෙන්නෙ අර භික්ෂුණීන්වහන්සේලා තමන් මේ ධර්මය වටහාගත්තු බව ඇගවීමක්. ඒ කියන්නෙ වේදනාව කියන එක ආත්ම වශයෙන් මමය, මාගේය කියලා ගතයුතු දෙයක් නොවෙයි. වේදනාව හැම තිස්සෙම යම් යම්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ප්‍රත්‍ය නිසා ඇතිවන දෙයක්. එතකොට ඒ ඒ ප්‍රත්‍යයන් අනිත්‍ය නිසාම වේදනාවත් අනිත්‍ය වියයුතුයි. නමුත් ඒවා නිත්‍ය වශයෙන් ගැනීම නිසා තමයි අර විදියට ඇලුම් ගැටුම් ඇතිවෙන්නේ. ඔතනයි ඒ කතන්තරය. මෙන්න මේ එකම දේශනාව පවත්වලා ඉවරවුණාට පස්සේ කලින් දවසේ වගේම 'දැන් ඉතින් වෙලාව හරි' කියලා නන්දක ස්වාමීන්වහන්සේ ආපසු වැඩම කලා. හික්‍ෂුණීන්වහන්සේලාත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා වැදලා හිටගත්තා.

ඒ අයට ආයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කීව්වා 'ආ. හොඳයි නැගණියනි දැන් ඉතින් යන්න' කියලා ඒ කට්ටිය පිටත් කලා. පිටත් කරලා සංඝයාවහන්සේලාට කියනවා 'මහණෙනි, පසළොස්වක පෝය දවසේ හඳ පිරිලද නැද්ද කියන එක පහසුවෙන්ම දැනගන්න පුලුවන් වෙනවා වගේ මේ මෙහෙණීන්වහන්සේලා පන්සිය දෙනාම මාර්ගඵල ලබලා. ඇතැම් කෙනෙක් සෝවාන් තත්ත්වයට වත් අවම වශයෙන් පත්වෙලා තියෙනවා. ඔන්න ඔයින් අපිට හිතාගන්න පුලුවන් අතීතයේ ධර්මශ්‍රවණය කළ ආකාරය ගැන යමක්. දැනුත් මේ පින්වතුන් අපි මේ දේශනා කරන ඒවා පටිගතකරගන්නවා. පටිගතකරලා නැවත නැවත අහනවා. නමුත් ඇසිය යුතු ආකාරයට අසනවාද කියලා අපි හරියට දන්නේ නෑ, අන්න අර හිතුව ආකාරයෙන් භාවනා මනසිකාරය වඩනවානම් අර විදියේ යම්කිසි වෙනසක් පවා වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. ඒක අපට හිතාගන්න පුලුවන් අතීතේ මේ සිද්ධියෙන්.

විශේෂයෙන් අපි මේ වේදනාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නය මතුකළේ අපි කාටත් බලපාන දේ තමයි දුක. කායික දුක පාතාලය වගේ දෙයක්. මේ කායික දුක පිරිමහගන්න තමයි අපි මේ සැප සොයන්නේ. දැනට තියෙන කායික දුක නැතිකරගන්නත්, ඉදිරියට එන්න පුලුවන් කායික දුක නැතිකරගන්නත් තමයි ලෝකයා මේ පුදුම දිවිල්ලක දුවන්නේ. මේකේ පතුලක් සොයාගන්න බැරි විදියට ඵරිලා ඉඳගෙන සැප වේදනා සොයාගෙන යනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරනවා, මෙතන කරන්න තියෙන්නේ මධ්‍යස්ථ තත්ත්වයට හිත ගෙන ඒමයි අවබෝධය තුළින්. ඒ අවබෝධය ලැබෙන්නේ මේ හැම එකක්ම අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි කියන මේ ත්‍රිලක්ෂණයට අයිති දේවල් විදියට බැලීමෙන්. හැම එකක්ම අනිත්‍යයි. ඒක නිසා මේවා වෙන් වෙන්ව ගත්තත් අනිත්‍යයි. මේවා හේතු ප්‍රත්‍යය නිසා පැන නඟින දේවල්. මේ අනිත්‍ය සංඥාව තුළින් ක්‍රමක්‍රමයෙන් වෙන්නේ මොකක්ද?

අපි කවුරුත් දන්නවා නිත්‍යයි කියලා ගැනීම තුළින් තමයි අපට හිතට නිමිත්තක් එන්නේ. දේවල් පිළිබඳව හිතට මතක හිටින්නේ නිත්‍යයි කියලා ගැනීම තුළින්. නමුත් විදර්ශනා භාවනාව ගැඹුරින් වැඩුව අවස්ථාවක තේරෙනවා අනිත්‍යයි කියලා ගත්තට පස්සේ ඒක හිතට ග්‍රහණය වෙන්නේ නෑ. ඒ තත්ත්වය අනිමිත්ත කියලා හඳුන්වනවා. නිමිත්තක් ගන්න බැරි තත්ත්වයක් එනවා. අපි මේ මුළු මහත් ලෝකය හිතෙන් අල්ලගෙන ඉන්නේ. අර සලායතනය තුළ ලෝකය තිබෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ඒ නිසයි. එතකොට මේ ග්‍රහණය මුදහරින්නනම් අපි බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්න මෙන් මේ ධර්ම න්‍යාය, මතු කරගන්න ඕන.

මේ හැම දෙයක්ම, ඇතුළත තියෙන ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඒවාත්, ඒවාට අරමුණු වන හැම එකක්මත් අනිත්‍යයි. මොහොතින් මොහොත වෙනස්වෙනවා. පුදුම විදියට ශීඝ්‍ර අන්දමින් වෙනස්වෙනවා. අපේ ශරීරයේ වෙනස්වීම පවා අපි කොතෙකුත් කිව්වත් පර්යේෂණ මගින් නොයෙකුත් උපකරණ මාර්ගයෙන් මේවායේ වෙනස්වීම ගැන අපට අහන්න ලැබුණත්, තම තමන්ගේ හිතට වැටහෙන්නේ නෑ. ප්‍රත්‍යක්ෂ වන්නේ නෑ. එතනයි ප්‍රශ්නය තියෙන්නේ. තම තමන්ගේ හිතට වැටහෙන්නේ නැති නිසා තමයි අපි අර දකින දකින දේ ඔස්සේ දුවන්නේ. එතකොට යම් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ මේ අනිත්‍යතාව, ගැඹුරින් ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් මේවා වෙනස්වෙන හැටි විදර්ශනා ප්‍රඥාවෙන් තම තමන්ටම තේරෙනවා. නන්දක ස්වාමීන්වහන්සේ මතුකරලා දුන්න පහතේ උපමාව ගැන කල්පනා කර බලන්න. ආලෝකය නිත්‍යයි කියලා හිතනවා. පහතක් දල්වෙනකොට ඒ ආලෝකයෙන් අපි පොතක් පතක් කියවනවා කිසි කරදරයක් නැතුව. ඒ නිසා අපේ අවබෝධය තියෙන්නේ මේ ආලෝකය එහෙමම තියෙනවා කියලා. නමුත් මේකේ හේතු ප්‍රත්‍යය වශයෙන් බලනකොට ඔන්න තෙල් ටික ඉවරවෙනකොට, වැටිය ඉවරවෙනකොට තේරෙනවා එළිය අඩුවෙන බව.

ඔය ආකාරයට යම් යම් හේතු ප්‍රත්‍යයන් නිසයි ආලෝකය ඇතිවුණේ. ඒ වගේ තමයි අපේ වේදනාවල් කියන එක. අපේ ආයතන, ඒවායේ අනිත්‍යතාව අනුවමයි අපේ ඇසට පෙනෙන රූපය පවා ඇස් පෙනීම අඩුවෙනකොට හෝ වෙනත් නොයෙකුත් හේතූන් නිසා වෙන වෙන දේවල් පේන්න පුළුවන්. ඇස් පෙනීම අඩුවෙනකොට ලෝකයේ

නැති දේවලුන් ජේන්න පටන්ගන්නවනෙ. ඒ වගේ තමයි අනිත් ඉන්ද්‍රියත්. ඉතින් අන්න එහෙම ඒ අනිත්‍යතාව ඒ විදියට ගැඹුරින් කල්පනා කරන්න ඕන. ගහ පිළිබඳ උපමාවත් ඒකයි. ගහේ ඡායාව, ඒ ඡායාව අපි නිත්‍යයි කියලා සාමාන්‍ය හැඟීම තියෙනවා නමුත් හැම එකක්ම බලනකොට අනිත්‍යතා ධර්මයට යටත්නම් ඒක විතරක් නිත්‍යයි කියලා ගන්න බෑ. ඔය අවබෝධය තුළින් වෙන්නෙ මොකක්ද? නන්දිරාග කියන අර ඇල්ම, ඒ දෙකත් නිත්‍ය කියලා ගත්තට පස්සෙ තමයි ඒ දෙක සම්බන්ධ කරන්නෙ. අර මසයි හමයි නහර වලින් සම්බන්ධ වෙලා තිබුණා වගේ, ඇසයි රූපයයි සම්බන්ධ වෙන්නෙත් නන්දිරාග කියන ඒ ධර්ම වචනයෙන්, නන්දිරාග කියලා කියන්නෙ සතුවුවීම් ස්වභාවය ඇති ඇලීම. ඒ ඇහැට අනුවුණු රූපය ඔස්සෙ දුවන්නෙ අන්න අර සතුවුවීම් ස්වභාවය ඇති ඇලීම. එතකොට අර ගව සාතකයා ගෙරි කැත්තෙන් කපන්නා වගේ අපට කරන්න තියෙන්නෙ මොකක්ද? එතන ගෙරි කැත්ත උපමාවට දක්වලා තියෙන්නෙ ආර්ය ප්‍රඥාවයි. ආර්ය ප්‍රඥාව කියන එක අපට තේරෙන මට්ටමෙන් ගත්තොත් - විදර්ශනා යෝගාවචරයින් දන්නවා අපි මේ විදර්ශනාවට බහිනකොට අපි උපකාර කරගන්න කැත්ත මොකක්ද? උපකරණය මොකක්ද? මනසිකාරය. මෙනෙහි කිරීම.

විදර්ශනා ආචාර්යවරුන් හැම තිස්සෙම ඔය ශිෂ්‍යයින්ගෙන් අහන්නෙ 'මෙනෙහි කළාද? මෙනෙහි කළාද? ඉක්මනින් මෙනෙහි කළාද?' ඒ මෙනෙහි කිරීම තමයි කැත්ත. ඒ මෙනෙහි කිරීමම තමයි ක්‍රමක්‍රමයෙන් දියුණු වෙලා ගිහිල්ලා යම් අවස්ථාවක අවබෝධය ශක්තිමත් වුණු වෙලාවට ප්‍රඥව හැටියට නැගී සිටින්නේ. ලොකු තේරුමක් ඇති වචනයක් ප්‍රඥව කියන එක, නමුත් මූල බීජය තියෙන්නෙ අන්න අර මෙනෙහි කිරීම තුළ. ඒ මෙනෙහි කිරීමත් යෝනිසෝමනසිකාර කියන හරියාකාර මෙනෙහි කිරීම වෙන්න ඕන. වැරදි ආකාර මෙනෙහි කිරීම නිසයි අපි මෙව්වර කාලයක් සංසාරයේ දිගට ඇවිල්ල තියෙන්නෙ. වැරදි ආකාරයේ මෙනෙහි කිරීම විපල්ලාස, විපරිත හැටියටත් දක්වනවා.

අපි නිතර මතක් කරලා දීලා තියෙනවා ලෝකයා තුළ විපරිත සංඥවක් තිබෙනවා. විපරිත දෘෂ්ටියක් තියෙනවා. විපරිත හිතක් තිබෙනවා. විපරිත, විපල්ලාස කියන එකේ සාමාන්‍ය අදහස මෙහෙමයි. කෙනෙක් ඔලුව බිම තියාගෙන ඉන්නවානම් ඒක සාමාන්‍ය ස්වභාවය නෙවෙයි, විපරිත දෙයක්. අන්න ඒ වගේ සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ

අවබෝධය, දෘෂ්ටි කෝණය එහෙම පිටින්ම වැරදියි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයට අනුව. අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියට සලකනවා. අසුභ දේ සුභ හැටියට සලකනවා. දුක් සහිත දේ සැප හැටියට සලකනවා. අනාත්ම, තමාගේ නොවෙන දේ, තමන්ගේ වසයේ පවත්වාගන්න බැරි දේ තමන්ගේ කියලා හිතාගන්නවා. ඕක තමයි විපරීත සංඥා හැටියටත්, දෘෂ්ටි හැටියටත්, සිතියිලි හැටියටත් ලෝකයා තුළ පවතින්නේ. ඒක නිසාමයි මෙව්වර කාලයක් මේ සංසාරයේ ඇවිල්ලා තියෙන්නේ. ඒකේ ප්‍රතිඵලය තමයි අපි මේ එකතුකරගත්තු පංච උපාදනස්කන්ධ කියන රූප, වේදනා, සංකල්ප, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ ගොඩවල් පහ. ඒවා එකතු කරගත්තේ ඔන්න ඔය විදියේ හරඹයකින්. ඒ කියන්නේ ඇසත්, රූපයත්, කණත්, ශබ්දයත් ආදී වශයෙන් එකතු කරගෙන, ඒ එකතුකරගන්න ටික තමයි අන්තිමට මේ මගේ රූප ගොඩ, මේ මගේ වේදනා ගොඩ, මේ මගේ සංඥා ගොඩ, මේ මගේ සංස්කාර කියලා කියන වේතනා ගොඩ, මේ මගේ විඤ්ඤාණ ගොඩ - සිතියිලි ගොඩ කියන්නේ. ඒ විදියට අපි මේ පුද්ගලයයි කියලා ධර්මයේ දැක්වන්නේ උපාදනස්කන්ධ පහයි. ගොඩවල් පහයි. මේක තමයි මේ අපි මම මාගේය කියලා අල්ලගෙන ඉන්නේ බුද්ධ වචනයට අනුව. ඉතින් මේකේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ වෙන අවස්ථාවේ ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර දැඩි බන්ධනය, දැඩි බැම්ම ලිහිලා යනවා. ඒ ලිහිලා යන්න උපකාර වෙන්නේ අර මනසිකාරයයි. යෝනිසෝමනසිකාර කියන හරියාකාර මෙනෙහි කිරීම, නිසියාකාර මෙනෙහි කිරීම.

දැන් අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ අර මෙහෙණින්වහන්සේලා මේ වගේ යන්තර නොතිබුණත් අර දේශනාව පළමුවෙනි දවසේ ඇහුවට පස්සේ හොඳට හිතට වැටුණා. බොහොම සතුටුවුණා. නමුත් මාර්ග ඵල අවබෝධයක් ආවේ නෑ. ඒ පැය විසි හතර තුළ සමහරවිට ඒක භාවනා මනසිකාරයට නගලා තව තවත් ඒක ප්‍රබෝධ කරගන්න ඇති. ඔන්න ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්වේ දෙවෙනි වරටත්, ඒ දේශනාවම කරන්න. සාමාන්‍යයෙන් එකම දේශනාව අහන්න බෑ, ඕක අපි ඊයේ අහපු එක නේද කියලා නැගිටලත් යන්න ඉඩ තිබුණා. නමුත් අර මෙහෙණින්වහන්සේලා බොහොම ගෞරවයෙන් ඒ දේශනාවේ අඩුවක් නැතුව ඒ උපමා සහිතව ඇහුම්කන් දුන්නේ මොකද? නිකන් නෙවෙයි භාවනා මනසිකාරයෙන්.

මේ පින්වතුන්ගේ ඒකේන්ද්‍රීයත්වය සහ පාඩමක් ඉගෙනගන්න ඕනි. මේ අතුරු කථාවෙහි. බණ ඇසිය යුතු ආකාරය, ධර්මයට නිග්‍රහ කරන්නන් නරකය මේ හැමදම කියන එකයි කියලා. අනිත් පැත්තෙන් ඒ හැමදම කියන එක තුළින් තමන් යමක් ගැඹුරින් දකිනවානම් - ඒකේ අලුත් අර්ථයක් දකිනවානම් අන්න ඒකෙන් ප්‍රයෝජනය ගන්නා වෙනවා. ඒක කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ හරියාකාර නුවණ යොදලා, සිහිය යොදලා ධර්මය ඇසිය යුතු ආකාරයට ඇසීමෙන්.

අපි ඉස්සරත් මතක් කරලා තියෙනවා. නියම ආකාරයෙන් ධර්මය අසනවා කියලා කියන්නෙ අත්පිකතවා මනසිකතවා සබ්බ වෙනසො සමන්තාහරිතවා ඔහිතසොනො ධම්මං සුනාති කියලා අතීතයේ ආර්ය ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලා ධර්මය ඇසූ හැටි දක්වනවා. අත්පිකතවා මනසිකතවා කියලා කියන්නෙ මට මෙයින් වැඩක් ඇත. මෙයින් ප්‍රයෝජනයක් ඇත. වැඩක් ඇත කියන්නෙ මේක අහගෙන ගිහිල්ලා විභාගට ලියලා පාස් වෙනවා කියන එකට නෙවෙයි, නිවන් දකින්න. මගේ නිවනට, මගේ දියුණුවට, මගේ හිත දියුණු කරගැනීමට මෙයින් වැඩක් ඇත, අත්පිකතවා. මනසිකතවා කියන්නෙ පදයෙන් පදයට මෙනෙහි කරමින් 'මං ඕක මේ වෙලාවේ ඇහුවේ නැතුවත් කදීමට ඔය යන්ත්‍රගත වෙලා තියෙන්නෙ. ඒක මට ඕන වෙලාවක අහන්න බැරියැ' කියලා ඒ විදියට හිතාගෙන නෙවෙයි. මනසිකතවා, වචනයක් වචනයක් පාසා මෙනෙහි කරමින් හොඳ නුවණින් අහනවා. ඔහිතසොනො කන් නමාගෙන, හිත භාගයක් මෙනත, භාගයක් වෙන තැනක නෙවෙයි. එතන කන් නමා කියන්නෙ සම්පූර්ණ අවධානය ඇතිව, සම්පූර්ණයෙන්ම හිත යොමුකරගෙන අසනකොට තමයි අර කියාපු විදියේ භාවනාමය වෙනසක් කෙනෙකු තුළ සිදුවෙන්නෙ.

අතීතයේ ඒකෙන් වැඩගත්තු නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර නන්දක ස්වාමීන්වහන්සේට නැවතත් ඒ දේශනාවම දේශනා කරන්න කිව්වේ. එතකොට ඒ වෙනස අපට පේනවා. අර තුදුස්වක් පෝයේ තත්ථයෙන් ඊළඟට පසළොස්වක් පෝය පිරුණු හඳ වගේ ඒ හික්කුණින්වහන්සේලා මාර්ගඵල අවබෝධය කලා. අපි මේ ලෝකය කියනකොට මේ කාලයේ භෞතිකවාදීන් කියන ලෝකය අපෙන් බැහැර දෙයක් හැටියට අපි හිතන්නෙ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකය හඳුන්වලා දුන්නේ ලෝකය කියන්නෙම දුකක්, දුක කියන්නෙ ලෝකයයි. ලෝකයයි දුකයි කියන එක පියන්පත් දෙකක් වගේ එකිනෙකට

සම්බන්ධයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුන්වලා දීලා තියෙන්නේ දුකෙකි
ලොකො පතිධීනො - ලොකො දුකෙකි පතිධීනං, ඒ කියන්නේ ලෝකය
දුකෙහි පිහිටලා තියෙනවා. දුක ලෝකයේ පිහිටලා තියෙනවා. පියන්පත්
දෙකක් වගේ. මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේ එහෙම වදලෙ? මේ අපි
ලෝකය කියලා අල්ලගන්නෙ අන්න අර ආයතන හයෙන් ලැබෙණ දැනුම්
ටික නේද? ඊට පිටින් මොකක්වත් නෑ නේද? ඇසෙන් දකින දේ,
කණෙන් අහන දේ ඒ විදියට හිතලා අන්තිමට තියෙන්නේ මනසට
වැටහෙන දේ. හිතට වැටහෙන දේ එතන තමයි හුගාක්ම
එකතු වෙන්න.

අර පහෙන් එකතු කරගත්තු දේවල් ගිහිල්ලා අන්තිමට හිතටනෙ
වැටෙන්න. ඒ හිතට එකතු වෙච්ච ටික තමයි අපි මේ ලෝකය කියලා
කියන්නෙ. අන්න අහවල් තැන මෙන්න මේ විදියට දේවල් සිදු වුණා
කියලා ලෝකයේ දැන් ඔය ගෝලීකරණය කියලා එකක් යන්න. ඔය
ගෝලය පිට තියෙන එකක් හැටියට හිතන්න. ඒ ගෝලය මෙතනයි
තියෙන්න. අපේ මේ ගෝලයින් ඒක දන්නෙ නැති නිසයි මේ පටලැවිලි
වෙලා තියෙන්න. එතකොට ගෝලීයකරණය ඇත්ත වශයෙන්ම
මෙතනමයි තියෙන්නේ, අර සළායතනය තුළයි.

ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ඡ සු ලොකො
සමුප්පනො, ලෝකය හටගත්තේ මේ හයේ. හය කියලා කිව්වේ ඇසත්
රූපයත් කියන දෙකම එකතු කරලා ඇතැම්විට හයක් හැටියට දක්වනවා.
දෙළහ කියලා අපි ගන්නේ අන්න අර ආධ්‍යාත්මික, බාහිර කියලා වෙන්
කරලා ගත්තහමයි. එහෙම ගත්තොත් ආයතන දෙළහයි. නමුත් ඒ දෙක
සම්බන්ධ වුණු තැන, ඒකට කියන්නෙ ස්පර්ශායතන කියලා. ඒ දෙක
එකතුවෙලා ස්පර්ශ වුණහම ඒක හයක් හැටියටත් ගන්න පුලුවන්.
එතකොට එතනදී වක්ඛු සම්පස්සායතනය කියලා කියනවා. සෝත
සම්පස්සායතනය. ඇස පිලිබඳ ස්පර්ශය, ඒක ආයතනයක්. කණ පිලිබඳ
ස්පර්ශය වෙනම ආයතනයක්. එහෙම ගත්තම හයයි. එතකොට ඔන්න
ඔය හය තුළයි ලෝකය ඉපදිලා තියෙන්නෙ ඡසු ලොකො සමුප්පනො
- ඡසු කුබ්බි සන්චං, මේ හයත් එක්කමයි ඔක්කොම
සම්බන්ධීකරණවල් කරන්න. මේ හය තුළයි ඔක්කොම සම්බන්ධීකරණ
තියෙන්න.

දැන් මේ කාලෙ නොයෙකුත් උපකරණ තියෙනවා ලෝකෙත්
එක්ක සම්බන්ධ වෙන. මේවා ඔක්කොම උපකරණ නිකන් කෙරෙන

ඒවා නෙවෙයි. මේ අපේ කණට තියලා, ඇහැට තියලා ඒ විදියට ඒවා ආශ්‍රයෙනුයි මේ ඔක්කොම ලබන්නෙ. එතකොට ඒ බාහිර උපකරණ අපි කිට්ටු කරගන්නවා මේ ආයතන හයට. තාමත් කෙරෙන්නේ ආයතන හය පිළිබඳ කාර්යයක් බව අපි මතක්කරගන්න ඕන. ඒකයි ලෝකය. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ ප්‍රකාශය අදත් සත්‍යයි. ඡසු කුඛති සනථවං, සියළුම සනථවයන්, සනථවයන් කියන්නේ, ඇසුරු කිරීම, සම්බන්ධීකරණ ආදී ඔය අලුත් වචන තියෙන්නෙ. ඔක්කොම කෙරෙන්නෙ මේ හය තුළයි. ඊළඟට ජනනමෙව උපාදය, ඡසු ලොකො විහඤ්ඤාති - මේ හයම අල්ලගෙන මුලු ලෝකයම හයෙහිම දුකට පත්වෙනවා. වෙහෙසට පත්වෙනවා කියන එක බුද්ධ වචනයයි. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ, ලෝකය සමානයි දුකට. දුක සමානයි ලෝකයට. එතකොට අන්න ඒ සලායතනය ආශ්‍රයෙන් අපි ගන්න මේ ලෝක සංඥාව තුළම තමයි මේ දුක තියෙන්නෙ. අපි සැප කියලා වෙන් කරගන්නත් ඇත්ත වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ ඒකයි. නියම ආර්ය ශ්‍රාවකයා සැපය දුකක් හැටියටත්, දුක උළක් හැටියටත් දකින්න ඕන. වෙන එකක් තබා අදුක්ඛම අසුඛ කියන නොදුක් නොසුව වේදනාව ශාන්ත නමුත් ඒකත් අනිත්‍යයි. අන්න එතකොට ඒ තුළින් අපට පෙනනුම් කරන්නේ මේ හැම එකකම අනිත්‍ය ස්වභාවය.

මේ අවබෝධය තුළින් අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන අපේ මේ ගැඹුරු ප්‍රාර්ථනාව මේ සංසාරයෙන් මිදීමනම්, ඔන්න ඔය විදියේ යම්කිසි කර්මස්ථානයක් ඇසුරු කරගෙන භාවනා කරලා ඉක්මනින්ම අර කියාපු ආර්ය ප්‍රඥාව මතුකරගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදය තුළින් මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සංසාර දුකින් එතෙර වීමට. අද මේ පැවැත්වූ දේශනාවත් ඊට උපනිශ්‍රය, උපකාර වේවා! කියලත් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒ වගේම මේ විදියේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයක් අනුමෝදන් වීමට අවිච්ඡේදී සිට අකනිටාව දක්වා යම් කෙනෙක් බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් ඒ කුසලය උපකාර කරගෙන ඒ අයගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට උපකාර වේවා! කියලා මෙහෙම කියන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහති...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. සසරේ රඟ
17. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
18. මෙන් සිතේ විමුක්තිය
19. ඇති හැටි දැක්ම
20. තපෝ ගුණ මහිම
21. සක්මනේ නිවන
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 6 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 7 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 8 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 9 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 10 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 11 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 12 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 13 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 14 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 15 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 16 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 17 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 18 වෙළුම
40. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 19 වෙළුම
41. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 20 වෙළුම
42. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 21 වෙළුම
43. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 22 වෙළුම
44. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 23 වෙළුම
45. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 24 වෙළුම
46. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 25 වෙළුම
47. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 26 වෙළුම
48. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 27 වෙළුම
49. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 28 වෙළුම
50. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 29 වෙළුම
51. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 30 වෙළුම
52. සබ්බාසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
53. විදසුන් උපදෙස්
54. භාවනා මාගීය
55. උත්තරීතර හුදෙකළාව
56. සසුන් පිළිවෙත
57. චලන චිත්‍රය
58. දිය සුළිය

59. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
60. නිවනේ නිවීම – පළමු වෙළුම
61. නිවනේ නිවීම – දෙවන වෙළුම
62. නිවනේ නිවීම – තෙවන වෙළුම
63. නිවනේ නිවීම – සිවුවන වෙළුම
64. නිවනේ නිවීම – පස්වන වෙළුම
65. නිවනේ නිවීම – සයවන වෙළුම
66. නිවනේ නිවීම – සත්වන වෙළුම
67. නිවනේ නිවීම – අටවන වෙළුම
68. නිවනේ නිවීම – නවවන වෙළුම
69. නිවනේ නිවීම – දසවන වෙළුම
70. නිවනේ නිවීම – එකොළොස්වන වෙළුම
71. නිවනේ නිවීම – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
72. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 1 වෙළුම
73. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 2 වෙළුම
74. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 3 වෙළුම
75. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 4 වෙළුම
76. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
77. ස්පඨයේ ආශ්වයීය
78. මනසේ මායාව
79. පැරණි බෞද්ධ වින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Ñāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net